M. EMİN ASLAN

MATERYALİST FELSEFENİN-SİYASETİN ELEŞTİRİSİ VE KOMÜNİST SİYASET

WERANÊ RAY

MATERYALİST FELSEFENİN-SİYASETİN ELEŞTİRİSİ VE KOMÜNİST SİYASET

M. EMİN ASLAN

Weşanên RAY

Weşanên RAY: 1

Lêkolîn û Lêgerîn Sîyasî û Felsefî: 1/1

M. Emin ASLAN

Materyalist Felsefenin – Siyasetin Eleştirisi ve Komünist Siyaset

Berg: **Weşanên RAY**

Çapa yekemîn: Adar 2007-Dîyarbekir
Birinci Baskı: Mart 2007 Diyarbakır
Çapxane/Matbaa: Berdan Matbaası
Tel: (0212)6131211

Ev pirtûk bê destûra weşanên RAY
Naye kopîkirin û çapkirin

Weşanên RAY
Sahibi: Haci İsmail ASLAN
İnünü cadesi Magül İş Merkezi No: 116
Dağkapı/Diyarbakır
Tel: (0412) 2242420

ISBN: 978-975-01236-0-3

e-mail: wesanaray@hotmail.com

Web: www.wesanaray.com

MATERYALİST FELSEFENİN–SİYASETİN

ELEŞTİRİSİ

VE

KOMÜNİST SİYASET

I. BÖLÜM

YAYINEVİ ÖNSÖZÜ.....11-53
BO ÇİWEŞANEKE NÛ?..... 11
NEDEN YENİ BİR YAYIN..... ... 32
ÖNSÖZ 55
MATERYALİST FELSEFENİN ELEŞTİRİSİ..... 57-109
BİLİNÇ-VARLIK İLİŞKİSİ HAKKINDA 57
Hegel'de Bilinç-Varlık 58
Feuerbach'da Bilinç ve Varlık 59
Marx'ta Bilinç ve Varlık 60
ÖZNE-NESNE İLİŞKİSİ HAKKINDA 68
Hegel'de Özne-Nesne 68
Feuerbach'da Özne-Nesne 71
Marx'ta Özne-Nesne 72
Marx'ta Doğanın Toplumsallaşması Ya da Öznelleşmesi 76
Doğanın Toplumsallaşması Tersyüz Edilerek Toplumun Doğallaştırılması 79
TEORİ-PRATİK İLİŞKİSİ HAKKINDA 86
Hegel'de Teori-Pratik 86
Feuerbach'da Teori-Pratik 88
Marx'ta Teori-Pratik.....88
BİREYSELLİK 90
Bireyselliğin Dayandığı Önvarsayımlar 91
Bireysellik ve Amaçlılık 97
"*Onbirinci Tez*"in Anlamı: 101
SONUÇ OLARAK 106

II. BÖLÜM

MATERYALİST SİYASETİN ELEŞTİRİSİ.....111-163
Nedenselik ya da Bilimsel Siyaset.....112
Toplumsal İlişkiler Hakkındaki Kavrayışları 113
Nedenselik Siyasetin Örgütle İlişkisi Hakkında 115
Amaçlılığa Dayalı Siyaset.....117
Komünist Devrimci Siyaset ve Amaçlılık.....119
Komünist Siyasette Teori ve Pratik.....120
Komünist Siyasetin Örgütle İlişkisi Hakkında 121

Devrimci Siyasal Bilinç İlişkisi Hakkında 122
"Bilimsel Sosyalizm" ya da "Ütopik Sosyalizm" Komünist devrimciler Önünde Duran Bir Tuzaktır.....125
Proletarya Diktatörlüğü Bir Siyasal Geçiş Evresidir 130
Proletarya Diktatörlüğü Yerine İkame Olan Stalinist Diktatörlük ya da Ulusal Sosyalizm Siyasal Karşı-Devrimdir....130
Komünizmin, Üzerine Bulaşmış Olan Nedensellik Ya da "Bilimsel Sosyalizm" Siyasetinden Arındırılması Gerekir 133
Stalinizme Karşı Mücadelede Troçki Ve Sol Muhalefet Nesnelciliği Aşamamıştır.....136
Nedensellik Siyaseti, Devrimi Proleter Devrim Olarak Değil, Siyasal Devrim /Toplumsal Devrim Olarak Algılar Ve Teorileştirir.....142
Burjuva Diktatörlüğünün Çeşitli Biçimleri Olabilir, Fakat Proletarya Diktatörlüğünün Çeşitli Biçimleri Olamaz 145
İki Devlet Biçimi Vardır: Burjuva Diktatörlüğü ya da Proletarya Diktatörlüğü ve Bir Başka Biçiminin Olamayacağı Teorik Yaklaşımı Doğru Değildir.....149
Burjuva Siyasetinin Amacı ve Değişmez İlkesi: Sermayenin Büyümesi Ve Merkezileşmesinin İhtiyaç Ve İstemleri Doğrultusunda Toplumu Biçimlendirme Ve Yönlendirmedir 150
Ezilen Ve Sömürülenlerin Kurtuluşu İnsanın İhtiyaç Ve İstemlerini Esas Alan Komünist Enternasyonal Siyasettedir 154
SONUÇ OLARAK 158

III. BÖLÜM

PARTİ 164-185
Devrimci Parti, Marxist Teoriyi İlkeselleştirme Ve Somutlaştırma Faaliyetidir 164
Devrimci Parti ve Siyaseti.....166
Komünist Örgütlenme, Bürokratik Merkeziyetçilik Ya da Şeflik Örgütlenme Biçiminden Hem Şekil ve Hem de Öz Bakımından Farklı Niteliğe Sahip Demokratik Merkeziyetçi Örgütlenmedir.....168
Komünist Siyasetin Öznesi Olan Devrimci Partinin Faaliyetinin Muhtevası, Diğer Siyasal Akımların Partilerinden Farklıdır 173

a- Devrimci parti, önderliğin ele geçirilmesinde ikameci yöntemi reddeder..... 174
b- Devrimci parti, önderliği ele geçirmede bürokratik yöntemi reddeder 174
c- Devrimci parti, önderliği ele geçirme mücadelesinde sekter yönteıni reddeder..... 175
d- Devrimci partinin işçi sınıfı ve ezilen-sömürülen kesimlerin hareketi içindeki diğer akımlarla ilişkisi de farklıdır 177
Demokratik Merkeziyetçilik ve İşleyişi 177

IV. BÖLÜM

PROGRAM.....187-201
Nedensellik Siyasetinde Program Yöntemi 187
Nedensellik Siyasetinin Program Yöntemi Reformisttir 188
Devrimci Enternasyonalist Komünist Siyasetin Program Yöntemi. 189
Geçişsel Talepler Sistemi 191
Komünist Enternasyonal Geçişsel Talepler Sisteıni İle Komünist Bir Programa Varmamıştır 193
Komünist devrimci Programı Nedensellik Siyasetinden Ayıran Özellikleri Açığa Kavuşturulmalıdır 196

V. BÖLÜM

ENTERNASYONAL 203-223
Komünistlerin Birliği (1847-1852) 203
1848 Devrimi'nin Açığa Çıkardığı ve Çıkaramadığı Siyasal Özellikler 205
I. Enternasyonal: 1863-1876 207
II. Enternasyonal: 1889- 1914 208
II. Eenternasyonal Siyaseti 209
II. Enternasyonal Teori-Pratiği Birbirinden Kopuk Olarak Ele Alır 211
Komünist Enternasyonali 214
Komünist Enternasyonal Siyasette Devrimci Proletarya Diktatörlüğü 215
Komünist Enternasyonal Siyasette Parti 217

Enternasyonalizm Proletaryanın Uluslararası Siyasetidir 218
Tek Ülkede Sosyalizm Anlayışı II. Enternasyonal Siyasetinin Anlayışıdır.....219
Komünist Enternasyonal Sorunu Özünde Öznel Bir Sorundur...220

VI. BÖLÜM

DEVLET 225-281
1- Burjuva Demokrasisi Ya Da Burjuva Diktatörlüğü 225
A- Devlet Siyasetin En Yüksek Düzeyde Yoğunlaşma Biçimidir.. 225
B- Kapitalizm Ve Demokrasisi 227
a- Burjuvazi İçin Örgütlenmenin Aracı Devlettir 228
b- Burjuva Devleti Ve Demokrasisi Karşıt Sınıfların Uzlaşma Zemini Üzerinde Oluşan Bir Düzen Değil, Hakim Sınıfın Baskı Ve İktidar Aracıdır 231
c- Burjuva, Devlet Aygıtı Aracılığıyla Emeği, Emeğin Nesnel Koşullarının Mülkiyetinden Koparır 235
d- Burjuva Devletinin İşleyiş Süreci Toplumsal İlişkileri ve Günlük Yaşamı Giderek Standartlaştırır,Bürokratikleştirir ve Merkezileştirir 242
C- Demokrasi Ve İdeolojisi 248
a- Demokrasinin Sınırları Vardır 248
b-Burjuva İdeolojisinin Kaynağı Yabancılaşmış Emektir 251
c- Özel Mülkiyetin Burjuva İdeolojisi Çerçevesi İçinde Yorumlanması Ve Anlaşılması Genelleşmiştir 253
d-Materyalist Ya da Nesnel İdeolojide, Özel Mülkiyet Nesnel Yanıyla Ele Alınır 255
2- Proletarya Diktatörlüğü Ya Da Sovyet Demokrasisi.....256
A-Sovyet Demokrasinin Niteliğini Belirleyen Siyasi Hedeflerdir ..256
Komünist Devrimci Siyaset, Devleti Somut Niteliğiyle Kavrar 258
Komünist devrimcilerin Farklılığı Devrimi Devrimci Hedeflerle Uygunlaştırmasıdır 260
B- Sovyet Demokrasinin Özellikleri 264
Sovyet Demokrasisi Demokratik Hak ve Özgürlükleri Kurumlaştırır 264
Sovyet Demokrasisinde Öğretim, Komünizme Varmak İçin Bir Araç Niteliğindedir 265
Sovyet Demokrasisinde Kapitalistlerin Mülksüzleştirilmesi

Ve Sosyal Örgütlenişinin Özellikleri 267
Proletarya Diktatörlüğü Burjuvaziyi Ekonomik ve Siyasal Mülksüzleştirmekle Birlikte Sosyal Tedbirleri de Alır 269
Sovyet Demokrasisinde Siyasal ve İdari Örgütlenişin Özellikleri.. 270
Çalışanlar Sendikal Örgütlenme ve Grev Hakkına Sahip Olmalıdır 272
Sovyet Demokrasisi Kadın ve Ulusal Sorunu Eşitlik Zemini Üzerinde Değil, Kadınların ve Ulusal Azınlıkların Lehine İşleyen Tedbirler Alır 273
Kadınların Cins olarak Ezilmesinin Koşullarını Ortadan Kaldırır, Tüm Haklarını Kullanmalarını Güvence Altına Alır 274
Ulusal Azınlıkların Tüm Haklarını Kullanmasını Güvence Altına Alır 276
Sovyet Demokrasisi Çok Partili Bir Rejimdir 276
Sovyet Cumhuriyetlerinin Birbirleriyle İlişkileri Komünist Enternasyonal Siyasetine Uygunluk İçinde Olacaktır 279
Kaynakça..... 283

Bo Çi Weşaneke Nû?

Marx dibêje ku: "**Li jîyana rojane de her wiha beqalek ji rêzê baş dizane bibîne ferqa ew mirovî ku xwedî çi îddîayê ye lêbelê li rastîyê de çî ye, belam dîroka me hêşta negehîştîye ev agahîya hêsan. Dîroka me wêgavê bawer dike bo gotin û xurefeyên ew her yek çaxan ku li derheqên xwe de kiribine.**"

Mirovatî ligel xwelî û xurdeyên dîwarê Berlînê ve dest bi sala 1990 an kir. "sosyalîzm mir" "bijî globalîzm" Împeryalîzm xwe rawirt; îsbat kir ku ew bêdawî/ebedî ye. Êdî çaxa zanistî/ lezî(surat)yê destpê kiribû, her wiha "agirê çînan tewifî bû" Globalîzm/gloverîbûnî dewra demokrasîya navneteweyî vekiribû. Ligel van şemata û carecaran sermaya navneteweyî ket nav êrîşê ve. Bihuşta wehdkirî birin ser asîmanan, "aşîtîya alemgiştî" "xweşhalîya alemgiştî" "edaleta alemgiştî" dihate pêkanîn û "dawîya dîrokê" dihate îlan kirin. Çaxeke "nû" , cîhaneke "nû" û şaristanîyeke "nû" dihat avakirin. Têgihên berê, qîmetên berê û rêbazên berê êdî li paş dîrokê de mabû û divîya li gorî çaxa nû dest bi afirandina qîmet û rêbaz û têgihên nû bihata kirin û her wiha ev yek dest pê kir jî. Gelo ma qey ûtopyaya sosyalîst bû hat şikestin û şandin ber bi bêdawîyî ve li ew rewşa xumambûyîya ji ber toz û dûmana ku radibû di nav xwelî û xurdeya dîwara Berlînê de? Ya na enqaza modela heyî ya berhevîya sermayeyê bû? Ya na şikestina ûtopyaya cîhaneke bêçîn û bêmêtinî bû? Ya na li welatên împeryalîst de modela "dewleta sosyal"û li kapîtalîzma orte an kêmpêşketî de modela "pêşketina retewî" û ya na li rejimên" burokratîk-despotîk yên ku teorîya xwe "li welatekî de sosyalîzm"e li ser hedefa "sosyalîzma neteweyî" bû ku ew jî waryanteke ronîbûna burjuwayê wanekî û pêşketinperistîya dîrokî ye? Baş e, çi diqewime?

Globalîzm ev e ku hemû dewletên neteweyî ekonomîyên xwe ahengdar dikin li gorî pêdivîyên berhevîyên sermayeyê ve. Buhrana ku li serê 1900 an rû da li encama du şerê parvekirinê de legel modela dewleta sosyal ve kêşeya berhevîya sermayê çareser kirîye. Li vî heyamê de bo welatên cîhana sêyemîn pêşketina neteweyî an modela sinaîbûna îdxal-îqameger hatîye pêşnîyar

kirin. Ev modela berhevîya sermayê heta 1970 an dewam kirîye. Li 1970 an de piştî ku Elmanya, Japonî û hêzên împeryalîstên dî pêşketin û bi hevûdu re ketin reqabetê, sîstema kapîtalîsta cîhanê ji nûve ber bi şikilbûneke alemgiştî ve çû. Ev yek wekî "Sazûmana Îqtîsadîya Nû ya Cîhanê" hate bi nav kirin. Ev hevkarîya nû wekî wezîfeyek dihat pêşkeşkirin bo dewletên neteweyî ku sînorên neteweyî ji astengbûnê derkeve da ku sermaye serbest tevbigere. Êdî ew heyam qedîya bû ku "burjuwazîya neteweyî" û şîrketên pirneteweyî bi hevûdu re peymanên tîcarî û hevkarîya muqabilî bikine. Navneteweyîbûna hevkarîya zêde, pêwîst kir ku ekonomîya kapîtalîsta cîhanê li her qadê de têkeve întegrasyonê û ji hemû dewletên neteweyî xwest ku ekonomîyên xwe li gorî hevkarîya nû ya navneteweyî ahengdar bikine. Hemû sazîyên malî, tîcarî, sinaî û teknolojîk divê li gorî hevkarîya navneteweyî bihata bi rêvebirin. Yanî ji serê 1970 an şûnde sîstema kapîtalîsta cîhanê, bernameya xwe î "pêşketina neteweyî" şûnde kişandibû ku berî niha bo welatên cîhana sêyemîn wekî modela berhevîya sermayê pêşkeş kiribû. Piştî ku dîktatorîyên burokratîk hilweşîya, burjuwazî peyva "Sazûmanîya Nû ya Cîhanê" kir rojevê cîhanê. Îdeolojîya "Sazûmanîya Nû ya Cîhanê" globalîzm e û ekonomîya wî "Lîberalbûna Nû" ye. Globalîzm îlan kir ku mudaxeleyên dewletê, serkanîyên dewletê îsraf dike pêşveçûnên ekonomîk asteng dike û sedemê buhrana sazgehîya ekonomîk a heyî ye. Û ji vî zêdetir dîsa îlan kir ku mudaxeleyên dewletê li ber pêşveçûn û berfirehbûna demokrasîyê û azadîyên şexsî asteng e, bi vî awayî propagandayê xwe kir rojeva cîhanê. Bi vî awayî wasitayên ragihandinên propaganda yên împeryalîzmê ew agahî û teorî û pêkanînên sîyasî yên ku li gorî pêdivî û berjewendîyên modela berhevîya nû ya sermayê nin, wan wekî ilmî û hevdem û modern pêşkeş kirin û xelat dan wan. Herçî ew agahî û teorî û pêkanînên sîyasî yên ku li gorî pêdivî û berjewendîyên kedkaran in, ew wan jî wekî paşverû û ne ilmî û îbtidaî û hwd. pêşkeş kirin. Wekî îdeolojîya "Sazûmana Nû ya Cîhanê" globalîzm bo cîhanê wehd dike ku dê rûmet bide mafên mirovahîyê, dê refah û pêşketina alemgiştî ava bike û dê sazûmana demokrasîyê pêk bîne. Ev peyv layê îdeolojîk ê globalîzmê ye. Bervacî vî legel xwe nêtinî, hêjarî û serên parvekirinê înaye. Yek ji argumanên propagandayê îdeolojîk ê globalîzmê jî peyva wî ya

"dewleta neteweyî ji holê ve radibe" bû. Globalbûna kapîtalîzmê ji holê rabûna dewleta neteweyî nîne, ji holê rabûna modela pêşketina neteweyî ye. Ji holê rabûna hemû astengîyan e da ku sermaye li cîhanê de serbest bigere. Yanî globalbûna têkilîyên kapîtalîst e. Her wiha globalbûn an jî kedîbûn bi wasitayê dewlet-ên neteweyî ve pêk tête. Kapîtalîzm ew sîstem e ku li ser dewleta neteweyî rûdinê û di bin temînata dew- leta neteweyî de xwe dihilberîne. Rakirina dewleta neteweyî li cîhanê de destpêkirina xebitîna şiklê îctîmaî-îqtîsadîya nû ye. yanî rakirina sîstema kapîtalîst e.

Împeryalîzm legel peyman û pêkhatina navneteweyî ya di bin navê globalîzmê de dixwaze xebitînek hiqûqî û îqtisadî ya navneteweyî li dar bixîne ku bi vî awayî sermaye li ser dewleta neteweyî be. Ev jî vekişandina modela dewleta sosyal û berhevîya sermayeyê pêşketina neteweyî û li dewsa wî de anîtina modela "hîn piçûktir dewlet û hîn pitir teşebusî şexsî" ye. Ew qismên sermaye ku ji layê dewletên neteweyî dihate parastin bi piştgirî-yên wekî para, faîz, gumruk, subvansîyon, teşwîq û hwd. êdî ev yek dê wekî berê pêk nehata. Her wiha sermaye jî ket pêvajoya bertengkirina mafên sosyal yên kedkaran. Ev jî modela xebitîna îqtisadîya globalîzmê ye yaxut layê weqia û rastîya wî ye. Modela berhevîya sermaye ku globalîzm pêşnîyar dikit ji bilî nivîsên Adam Smith çi nîne û her wiha ew modela ta 1940 an pêkhat ev bixwe ye. Li salên1940 an de piştî ku dewleta sosyal guherî bû modela berhevîya sermaye, bo ekonomîya bazara serbest gotin kapîtalîzma wehşî. Îroj navê wî bûye globalîzm. Bo pêkanîna globalîzmê divê li qada cîhanê de têkilîyên desthilatdarîyên li navbera çînên civakî de ji nûve bêne sazkirin. Ev yek hem li têkilîyên çînên desthilatdar de û hem jî li têkilîya ked û sermaye de divêt dengeya hêzê biguherîne. Bes bi vî şertê sîyasî ve hêza kedê dikare mişeyên reel dabixîne, parvekirina serkanîyan bo lcha finans kapîtalê veguherîne û xwe malîkirinan pêk bînite. Li pêvajoya ku em têde ne dê berevacîya peyvên demokrasî û mafên mirovan be û ji xwe wisa jî dibe. Başkirina demokrasî û mafê mirovan tête wateya mudaxeleya dewletê li ser têkilîyên hilberîne bo kêmkirina dozaja zordarî û mêtinîyê. Pêşnîyara çarserîyê jî 'asxarîkirina mudaxeleya dewletê li ser têkilîyên hilberînîyê ve ye. Çînên cudayên civaka dibînin ku xwe ji nûve sazkirina îqtîsadîya

dewleta neteweyî cihê ji nûve parvekirinê dihêle bo sîstema bazara serbest re. Ji vî yekê ji bi fikar in û nerehet in, lewma dewleta neteweyî li ber çavê wan her diçe îtîbara xwe wenda dike. Piranîya dewletên neteweyî, ew yekîneyên sîyasî nin ku di nav xwe de komên etnîk, dînî, mezhebî û neteweyî anîne cem hev. Li encama tesîra globalîzmê de pêwendîyên ev komeyan legel dewleteke hevpar ve her diçe lawaz dibe. Her wiha piştî lawazbûna pêwendîyên bi dewleta merkezî ve tevgerên neteweperwerî pitir xurt dibin û pêş dikevin. Li welatên împeryalîst de mêlên faşîzan, li kapîtalîzmên wesatî û kêmpêşde- çûyî de mêlên şovenîst û sosyal-şovenîst, li neteweyên bindest de jî neteweperwerîya neteweya bindest pêş dixîne. Her wiha globalîzm neteweperwerîya burjuwayê piçûk jî hişyar dike û pêş dixîne. Her du neteweperwerîya pêşî mêlên paşverû nin ku ji tunebûna hêza karkeran, ji bêalternatîfî derdikevin, lê neteweperwerîya neteweya bindest di wateya dîrokî de mêlên teraqîperwer in.

Mêlên globalîbûnî ne weqiayê nû ye ku burjuwazî wisa îdîa dike. Çendî ku kapîtalîzm gihîşt merheleya împeryalîst wekî "navneteweyîbûna mêtingehan" derket holê û îroj bo wî dibêjine globalîbûnî an giroverîbûnî. Jiber vî yekê ev ji împeryalîzm azade û merhelayeke jê wêtir nîne. Bêguman globalîzm ev e ku serma-yeya împeryalîst li gorî nisba hêza xwe ya leşkerî rûyêzemîn ji nûve parve dike. Ku ji nûve parvekirina cîhanê di rojevê de ye û DYE(USA) wekî fîilî li Îraqê de bi cih bûye û wekî reaksîyon neteweperwerîya burjuvayê piçûk pêşketîye, li vê heyamê de berpirsên mêlên sîyasî yên Kurd di nav pêşbazîyê de nin ku ew pevgirêdanîya xwe î legel dewletên mêtinger nîşa didin.

Li şertên împeryalîzmê de hemû gelên cîhanê tabîyê heman dîrokê nin. Lewma ye ku çaxa me wekî "çaxa şoreşên proleter û çaxa têkoşînên rizgarîya neteweyî" hatîye bi nav kirin. Kurd di nav sîstema hîyerarşîya împeryalî de di statûkoya neteweya bindest de nin. Kêşeya neteweya bindest kêşeyekî sîyasî ye. Dîyar e ku çareserkirina kêşeyên sîyasî dê bi têkoşîna sîyasî û bi wasitayên têkoşîna sîyasî mumkin be. Jiber ku berjewendîya çîna karker û kedkaran cuda ye ji berjewendîya çîna burjuwayê ve bi taybetî dê têkoşîna wan î sîyasî û wasitayên têkoşîna wan î sîyasî jî ji hev cuda be. Çîna burjuwa kêşeya sîyasî dê bi alternatêfên nav şert û têkilîyên împeryalîzmê ve çareser bike. Ev çare bêyî îradeya

sîyasîya neteweya Kurd, dê di nav çarçoveya maf û azadîyên demokrasîya burjuwazîyê de be. Îroj împeryalîzm di nav buhran-eke sîyasî ya taybet de ye. Hêzên împeryalîst carekî dî ketine nav têkoşîna ji nûve parvekirina cîhanê li gorî sermayeyên xwe ve. Yek ji van navenda jî Rohilatanavîn e. Li Rohilatanavîn de hêzên sîyasî li du cebheyên cuda de nin. Yek ji van cebheyan dewletên statûkoparêz in û yedegên wan de hêzên şoven û sosyal-şoven in ku ew zêrevanên statûkoya niha nin ku ev sînor li salên 1920 an de ji layê hêzên împeryalîst ve hate danîn.

Cebheya dî jî girseyên bindest û binmêtin ên Rohilatanavîn in ku beşek ji wan î objektîv jî tevgera neteweya Kurd e. Kêşeya kurdistan. naşibe kêşeyeka dî ya neteweyî. Digel ku şertê wanekî ya dînamîka şoreşê heye, her wiha bipêdivîya şertên taybetî yên Kurdistanê şertê wanekîya wî jî dînamîka şoreşê îfade dike. Kurdistana serbixwe û hevgirtî bes mumkin e bi parçebûna çar dewletên serdest ve. Rêya parçebûna çar dewletên serdest jî şoreşa proleter e. Ta ku ev çar dîktatorîyên burjuwa-neteweyên serdest parçe nebit ne mumkin e kurdistana serbixwe û hevgirtî çêbit. Azadbûna tevahî xelkên kurdistanê her wiha azabûna xelkên ev çar dewletên neteweya serdest e jî. Bi gotina Marx "azad nînc ew netewe eger ku zordestî bike li ser yekê dî" azadbûna kurdistanê li gorî berjewendîya çîna karkerên cîhanê ye jî. Lewma ye têkoşîna bo çareserîya kêşeya kurdistanê hem li çar dîktatorîyên burjuwa-neteweyên serdest de û hem jî seranser li qada cîhan de dê bibe xetên cudatîya li navbera reformîstan û şoreşgeran de. Li vî çarçovê de qewxeya azadî û desthilatbûnî Kurdan jiber ku armanc dike li Rohilatanavîn de sînoran biguherîne ev têkoşîn dijî-împeryalîst e. Li rewşa heyî de dewlet-ên împeryalîst li Rohilatanavîn de sîyaseta jibo guherandina sînoran nameşînin. Bervacî vî ew li gorî berjewendîyên sermaye-yên xwe sîyaseta jibo kontrolkirina herêmê dimeşînin.Û her wiha bo pêkanîna vî hedefa bingehîn ve digel ku sînor jî biguherin di nav qewxe û şerî de nin. Di nav rewşek wisa de nin ku mumkin e Kurd jiber nakokîyên navbera wan an jî bi zixta xwe î li ser wan bibe xwedî serxwebûnîyeke qismî. Rastî ew wekî gelên dî dixwazin Kurdan jîbo berjewendîyên xwe bikine halet. Li vî çarçoveyê de împeryalîzm di nav sînorên mafên keltûrî de zixt dide Kurdan werin ser zemîna sîyaseta kêmneteweyî (eqalîyetî)

yê, herwiha ev jî sîyaseteke tevgera kêmneteweyî ye ku têk dikoşe jibo mafên demokratîkî yên qismî. Yên ku dê statûkoya Rohilatanavîn biguherînîn hêzên împeryalîst in û serî de yek ji wan DYE dixwaze ku herêmê bike bin kontrola sermayeya xwe. Li her du serê vî şerî de jî hêzên împeryalîst henin. Kedkar û neteweyên bindest ên ku layê sêyemînê vî şerî nin di rewşek nebizav de nin ji ber ku mehrûm in ji partîya şoreşgera cîhanê ve. Jiber vî yekê têkoşîna çîna karkera cîhanê hereket nake li ser zemîna şîara ku dijmin ne li der e li hundir e. Bitaybetî ew rêxistina şoreşger jî nîne ku bîrûbawerî bide çîna karker û kedkarên neteweya bindest ku têkoşîna Kurdistana serbixwe û yekgirtî heman demê de bi parçebûna çar dewletan ve mumkin e û jiber vî yekê beşek ji têkoşîna şoreşger a proleter e û dijminê rastî sermaye ye û heçî burjuwazîya neteweyan nin ku sermaye li destê wan de ye û dewletên burjuwa nin ku wasiteyên rêxistinbûna burjuwazîyê nin. Lewma ye ku mekanîzma propagandayê împer-yalîst fehma çîna karkeran berevacî dike û têkoşîna wan dikşîne nav sînorên demokrasîya burjuwayê. Jiber vî yekê ev 80 salê têkoşîna neteweyîya Kurd eger nebûbe şerekî navxwe an jî nebûbe têkoşîna şoreşgerîya proleter, mesûlê vî yekê ne tevgera neteweyîya Kurd e, muxatabên wî nin. Yanî şoreşger û komu-nîstên çar neteweyê serdest in. Çi wext Kurd destên xwe dirêj kirin her vala ma. Jiber ku kirdeya şoreşgerîya cîhanê tunebû û tesîra sîyaseta wanekîya (reformîst) Yekîtîya Sowyetê hebû, tevgera neteweya Kurd jî di navbera sîyaseta şoreşger û reformîst de an jî di navbera sîyaseta neteweyî û kêmneteweyî de bi awayekî nedîyar û bêîstiqrar çû û hat. Bi vî awayî li dijî ew zixt û mêtinîya ku li ser navê sazûmana nû ya cîhanê bo bindest û binmêtinan tête pêkanîn reaksîyoneke tund nayête nîşandan. Heman rewş bo pirsgirêka rêxistinbûna komunîstan jî rewac e. Di vî maneyê de ew rewşa ku beşên bindest û binmêtin û komunîst têde nin pêvajoyekî paşverû ye. Ev yek ji şertên objektîf zêdetir girêdayî şertên subjektîf e. Ku beşên bindest û binmêtin mehrûm in ji kirdeya şoreşgerî, ev yek hêsantir dike têkoşîna parvekirina hêzên împeryalîstan. Lewma ye ew hêzên împeryalên ku di nav xwe de têkoşînê de nin bi awayekî yeksan li dijî Kurdistaneke serbixwe û yekgirtî in.

Kurd ev e 80 sal e bo tayînkirina mafê çarenûsîya xwe di nav şer de nin, meger ku rêya wan bi YDE ve rastî hev hatîye, yên ku ber vî yekê Kurd bi hevkarîya YDE sûcdar dikin ew bi xwe şoven û sosyal-şoven in. Belam eger ku li ser zemîna sîyaseta kêmneteweyî de an bi hedefa federasyoneke îdarî ve bi YDE re muşterek hereket bikin hingê ev xwe teslîmkirina împeryalîzmê û dewletên mêtingeran e. Jixwe li taybetîya Kurdistanê de herçî ew sîyasetên ku li ser zemîna kêmnetewî de hereket dikin, ew ne tenê hevkarên dewletên neteweya serdest in her wiha hevkarên dîrokî yên dewletên împeryalîst in jî.

Mudaxeleyê Îraqê ji layê DYE ve ne bo birina demokrasîyê ye bo çareserkirina buhrana hegemonyayê ye.

Îroj împeryalîzm di nav her du buhrana bi hev re de ye. Buhrana aboriî û buhrana hegemonya her diçe li hev digere û kûr dibe. Hêzên împeryalîst bo çareserkirina buhranên xwe ketine nav têkoşîna ji nûve parvekirina cîhanê. Hewldanên YE (Yekitîya Ewrope) û serî de jî yê Elmanî bo jixwe re cih vekirin û ketina qada nufûza DYE yê ev nakokîyan hê pitir zêde kirîye. Hevsengkirina Euro li ser dolar de li gerîneya navnetewî de bûye encama şikestina desthilatîya dolarê û li qadên nufûza aborî yên DYE de reqabetê dijwartir kirîye. Li Asya Başûr rojava de ketine nav têkoşîna hegemonîyayê. Asya Başûr rojava diguncîne herêma Afrîka bakûr, Rojhilata navîn, Qewqasî, Aşya navîn, Rojhilata dûrî û Pasîfîkan. Li van cografyayên berfireh de têkoşînên hegemonî tê kirin bo bi wasitayê blokên tîcarî ve pêkanîna qadên nufûz û bo kontrolkirina bazaran. Lewre pêvajoya ku împeryalîst-kapîtalîzm ketîye navê mecbûr dihêle ku hakimîyeta li ser bazaran zelal be. Herçî Asya Başûr rojava ye, ew li pêvajoya temambûna împeryalîst-kapîtalîzm de bi hêza karê erzan, bi bazarên xwe ê sed mîlîonan mirov ku dê xerc bike malên kapîtalîst û bi petrol û kanên xweyê gaza tabiî ve cihên nayêt dest jê berdan e. Êsta nuqteya stratejîka ceo-polîtîka qadên hegemonyayê Rohilata navîn e. Rojhilata navîn cihê pêvgirêdana Asya û Efrîka, Asya û Ewrope, Derya sipî û oqyanûsa Hîndê ye. Rojhilata navîn cihê guzergaha ku Efrîka bakûr û Qewqasî û Deryasipî ye. Ew hêza împeryalîsta ku nekaribe li Rojhilata navîn de hegemonya xwe pêkbîne neşête li Asya başûr rojavayê de kontrola xwe pêkbîne. Lêbelê Rojhilata navîn ji şerê parvekirina yekemîn vir ve qada

nakokî û pêvçûna ye. Serkevtîyên şerê parvekirina yekemîn û cemîyeta eqwam ku dewletên çêkirî (Tirkîya, Êran, Îraq, Sûrî, Lubnan û hwd.) û sînorên çêkirî avakirin, ev yekan her dem di nav xwe de rapeînên civakî diguncînine. Encama şerê hegemonyaya li Rojhilata Navîn dê qedera şerê li Asya başûr rojavayê jî dîyar bike. Nuqteya stratejîka sereke ya Rojhilata navîn Kurdistan û Îraq e. Ew hêza ku desthilat be li Kurdistanê û li Îraqê dê bi hêsanî hegemonya xwe deyne li Rojhilata navîn de jî. Rêya hegemonyaya Asya başûrrojava ji Rojhilata navîn derbas dibe û rêya hegemonya Rojhilata navîn jî ji Kurdistanê û Îraqê ve derbas dibe. Naxwe problem ne tenê kontrolkirina rezervên petrolê ye, her wiha întegrasyon û vekirina bazarên rojhilata navîn bo kapîtalîzmê ye. Împeryalîzm mecbûr e ku sermayeya Îslamî û adetên berxwarîyên Rojhilata navîn biguherîne û hemaheng bike bo pîyaseya kapîtalîzmê ve. Astengkirina gerîneya sermaye û bedrewamkirina adetên berxwarî yên paşdemayî bo împeryalîzmê ve xetereke mezin e.

Hem binyada civakî û hem jî binyada sîyasîya têkel ya Rojhilatanavîn asteng e bo gerîneya serbest ya sermayeyê. Adetên Asyatîk-despotîk hêşta jî xwe li jîyana civakî de didomînin û teşkîlbûna sîyasî dîyar dikine. Ji layê împeryalîzm ve tasfîyekirina adet û hêzên berastengên bo gerîneya serbest ya sermayeyê ve pêwistîyeke mezin e. DYE hem bo van pêwistîyan û hem jî bo desthilatîya xwe ya Rojhilata navîn bide qebûlkirin li ser reqîbên xwe de mudaxileyî Iraqê kiriye. Mudaxileya Iraqê û hegemonyaya li Rojhilata navîn ne wisa tişteke hêsan e ji ber ku bi awayeke giştî tesîr dike li ser rêza hîyerarşîya împeryalîzm de.

Heyamên şer yek ji hedefên girîng yê mekanîzmayên propagandayê burjuwa nin da ku berevacî bikin bîrûreya çîna karkera cîhanê û neteweyên bindest.

III.Şerê Parvekirina Împeryalîst li gel şerê Xelîcê ya DYE ve dest pê kir ku hêşta enqaza Sowyetê li erdê bû. Dîrok şahid bû ku yawe û tirûtireyên têne kirin retorîk in, teşkîlbûneke nû ya împeryalî xwe pêş dixe şanoya dîrokê li gorî pêdivîyên berhevîya sermayeyê û her wiha bi awayekî hê hovîtir li gorî 1917 an. III.Şerê Parvekirina Împeryalîst ku li gel şerê Xelîcê ve destpê kir ne dişibîya I.û II.Şerê Parvekirina Împeryalîst. Ew di şiklê "şerê lê

ne sorbûyî" û li ser hawirdor de dest pêkir. Di hemî vî pêvajoyê de hêzên dijraber di nav buhranê de nin.

Tê gotin ku dema dîrok xwe dubare dike, ewilî wekî tragedya û dû re xwe wekî komedya dubare dike. Burjuwazî ku ji cihê xwe î 1917 an ji nûve dest pêkir wekî kirdeyek helbet dê vê komedyayê ne lîstana. Dê ev rol jî bidana tevgera sosyalîst a navneteweyî ya wanekîbûyî ku wî kiribû muştaqa xwe. Trajedîya înternasyonala 2. a salên 1914-1915 an wekî komedî xwe danî pêş ve û di nav perspektîfa sosyalîzma neteweyî de ligel dêrandina teorîyên ewrope-navendîparêz û împeryalîstê "êrîşger" û împeryalîstê berevan-demokratîk, burjuwazîya êrîşger û burjuwazîya berevan-demokratîk ve dîsa komedîya xwe girêdana bi dûvika desthilatîya burjuwa dubare bû. Her wiha antî-DYE bûnî hate wekehevîkirin bi antî-împeryalîzm û antî-kapîtalîzm bûnî ve û bi vî awayî têkoşîna çînî dîsa tête daxistin radeya pevçûnîya grûbên sermayeyê ve. Herçend împeryalîzma DYE bo berjewendîyên xwe î qirêj û barbar şerê împeryalîst dabe destpêkirin jî li heman demê de bi rêya şikestina statûkoyan rewşa şoreşê jî pêktîne. Lewre şerê împeryalîst çawa ku rêbaza çareserîya buhrana sermayeyê ye her wiha buhrana sermayeyê jî zêdetir dike. Dema şerê împeryalîst de pevçûnîyên grûbên sermayeyê zêde dibe û li hemberê çîna karker de hegemonyayê xwe î sîyasî û îdeolojîk kêm dibe. Li ber vî yekê eger ku tevgera proleter û neteweyên bindest rola xwe ya dîrokî bi cih ve bînin, DYE bixwe ligel kûrkirina buhrana dîrokî dê bibe wasiteya bêhiş a dîrokê. Sekinandina li dijî şerê parvekirina împeryalîst ne bi hewldanên "aşitî û demokrasî" ve ye, berevacî vî wezîfeya ligel şerê navxo ve berê çekan bidine burjuwayê xwe û pêkanîna sekinandina proleter ya înternasyonal, ligel ne birêxistinîya pêşeva ve li qada navneteyî de li ortê de dimîne. Rewşa kedkar û neteweperwerên Kurdistanî ku tam li orta vî şerê de nin gelek xetemak û wehîm e.

Kêşeya neteweya Kurd, li Bakûr de di navbera sîyaseta neteweyî û kêmneteweyî de, li Başûr û Rojhilat de jî di navbera qewxeya legel sîyaseta neteweyî û serxwebûnîya qismîya li qada parçeyî de li ser zemîneke sîyasîya nedîyar û bêîstiqrar de hereket dikit.

Jiber taybetîya Kurdistanê eger li qada parçeyî de qewxeya serxwebûnîya qismî bibe hedef hingê cihê ku dê bigihê sîyaseta

kêmneteweyî ye. Herçî kedkar û çîna karkerê Kurdistanê nin, ew ji bernameyeke sîyasî jî mehrûm in. Belam di nav fehma sosyalîzma netewcyî de bin jî bi şerê mîlîtan ve bi hezaran kadirên xwedî potansîyela komunîst ve kêşeya neteweyî hatîye sewîye- yeke dîyar. Sosyalîzma neteweyî ku aksîyoneke modernîzma burjuwazî ye digel ewçend texrîbatê îdeolojîk-sîyasî-rêxistinî ku pêkanîtîye di nav kadiran de dîsa jî wekî reaksîyon be jî ew nehelîyanin di nav aksîyaona burjuwa de.

Li Kurdistanê ku di navenda pevçûna şerê parvekirina 3. de ye, ji layê hemî çînê civakî ve nedîyarîya sîyaseta neteweyî, li ser bingeha înternasyonal û netewî de komunîstên Kurdistanî dixe bin barê giran. Komunîstên Kurdistanî di wê bîrewerîyê de nin li kêşeya neteweyî de ew wezîfedar in ku aksîyonên burjuwa û burjuwayê piçûk bikşînin li ser xeta neteweyî û kedkar û karkerên Kurdistanî bo çareserîya kêşeya neteweyî bikin pêşeva. Ji ber vî yekê ye ku divê kirdeyên sîyasî bi wasitayên bo mudaxeleya pratîka sîyasî bêne kokandin.

Weşanxancya me armanc dike ku ew gavekî be bo tijekirina ev valahîyê. Em dizanin rola weşanxaneyekî çîye, belam em xwedî ew îddiayê jî nin ku bo guhartina cîhanê em kirdeyên qewxeya nin û ber vî yekê em curetkar in. Di nav vî curetê de em xwe berpirsîyar dibînin di sînorên weşanxaneyekî de bo pêkanîna ev wezîfeyan:

a- Kêşeya Kurd, pêkanîna yekitîya neteweya Kurd e. Çareserîya pêkanîna yekitîya neteweya Kurd; serxwebûnîya Kurdistanê ye û dewletbûna Kurdan e. Çar Kurdistan û çar neteweya Kurd nîne, Kurdistanek û neteweyek Kurd heye. Sîyaseta ku Kurdistaneke serbixwe û yekgirtî armanc dike ew sîyaseta Kurdistanî ye. Tecrûbeya ku ji 1960 an vir ve li Kurdistanê de pêkhat dîyar dike ku sîyaseta Kurdistanî têk neçûye, sîyaseta ku teşhîr bûne û têkçûne yên ku xwe wekî tevgera rizgarîya neteweyî pêşkeş dikirin lê li rastî de wekî înkar û redkirina sîyaseta Kurdistanî sîyaseta kêmneteweyî û neteweparêzîya parçegerî bûn. Belam teşhîrbûn û têkçûna sîyaseta kêmneteweti û neteweparêzîya parçegerî pêknayîne ku sîyaseta Kurdistanî jixweber ve hil be. Lêbelê encama mîsogerîya çar parçebûna Kurdistanê û mêtingehbûna wî î navneteweyî û heqbûnîya neteweparêzî û di lehê

bindestan de pêwîstîya çareserîya nakokîyên serdest-bindest dê sîyaseta Kurdistanî dîsa her bîne rojevê.

Pîvanê sereke ya bo veqetandin û bi cih kirina kêşeya neteweyî û kêmneteweyî ev e ku kêşeya têkoşîna Kurdistana serbixwe û yekgirtî mîhwera(tewere) esasî ye an na. Yên ku gavên xwe î pêşî bo Kurdistana serbixwe û yekgirtî navêjin di bernameyên wan de çi "talebên herî komunîstî" jî hebin dê ji xeta reformîstî an ji sîyaseta kêmneteweyî ve xelas nebin. Taleba Kurdistana serbuxwe û yekgirtî tu car ji layê dewletên mêtinger û demokrasîya burjuwa ve dê nête hezimkirin. Lewma ev taleb her dem xeyrî qanûnî ye. Bi taybetî wekî prensîbeke sîyasîya bê tawîz dîyarkirina Kurdistana serbuxwe û yekgirtî, nîşana wêrekî û asoya derketina ji platforma cewaza dewletên mêtingeran e. Ev şoreşgerî ye, wekî dî safî reformîzm e. Dema ku Kurdistana serbuxwe û yekgirtî wekî mîhwer bête qebûl kirin ev yek pêşî dê li ber çavê kadroyên şoreşger û neteweparêz de dû re jî dê li ber çavê girseyan de xapînokên demokrasîya burjuwa ji holê ve rake. Lewre têkoşîna demokrasîya li Kurdistanê û têkoşîna demokrasîya li dewletên mêtinger de wasita û têkoşînên sîyasî yên cuda digincîne. Têkoşîna bo demokratîkkirina dewletên mêtinger sîyaseta kêmneteweyî ye. Bi gotinekî dî sîyaseta Tirkiyewîkirin, Îranîkirin, Îraqîkirin û Sûrîyewîkirina Kurda ye. Ev jî sîyaseta reformîst an kêmneteweyî ye. Weşanxana me dê bibe platforma ev cudayîyê.

b- Li Kurdistanê bo serhildanan, sîyaseta Kurdistanî ne pêwîst e. Belam bo avakirina Kurdistana serbixwe û yekgirtî hebûna pêşawatîyeke pêwîst e da ku ew dê kedkar û çîna karkerên Kurdistanê bi bîrewerîya sîyasî ya Kurdistanî ve bide arastin. Her wiha ev kêşe jî bes vî şertê sîyasî ve dikare bête çareserkirin ku divê komunîstên Kurdistanî li dora bernameyeke şoreşger de bi serê xwe ve birêxistin bibin. Herçî partîya şoreşger e, ew mumkin e bi şertê ku bikşîne xêzên cudatîya îdeolojîk, sîyasî, bernameyî û rêxistinî ya di navbera şoreşger û reformîstan de. Xetên cudayîya komunîstên Kurdistanî divê çi bin DEMA KU Bİ AWAYEKÎ MİŞTEREK LÊDİDİNE LÊ Dİ BİN ALA CUDA Û Lİ CİHÊ CUDA de:

Divê komunîstên Kurdistanî wekî kirde cihê xwe bigrin li dîrok û rabirdûya sedûpencîsalî û kevneşopa tevgera komunîst a cîhanê de ku legel bîrewerîya ji 1920 an vir ve ew xwedî dîroka red û înkara neteweya kurd û kurdistanê nin. Lêbelê dîvê xwe berpirsîyar bibînin ku ne eklektîk bin, her wiha divê rexnegir bin bo tecrubeyên têkoşînê, divê teorîyan hilbirînin bo pirsgirêkên pêvajo û pêşketinên nû, divê zelal bin li ser armanc û prensîbên bingehîn û her wiha divê xwe wezîfedar bibînin bo piştgirîdayina yekitîyê.

Komunîst an jî komunîstê Kurdistanî bûyîn ne sifatekî ye ew wesfekî sîyasî îfade dike. Ew nasnama xwe yên sîyasî wekî antî-kapîtalîst, antî-împeryalîst tarîf nakin, xwe ne li ser dijîtîya tiştekî, her wiha xwe legel tevgereke şênber û armanc û prensîbên maqûl ve tarîf dikine. Ev nasnama sîyasî divê hevaheng be bi rêxistinbûna sîyasî ve. Rêxistinbûn bi tenê serê xwe ne armanc e, divê legel saîqa pêşawatîya çînî ve be. Ji ber vî yekê pêşawatî ne awantajeke tê bexşkirinê ye, di nav pratîka sîyasî de pêk tête. Li pratîka sîyasî Kurdistanê de partîyeke şoreşger nîne. Ev kêmasî bi serê xwe pêvajoyeke wanekî ye. Ûnsirê kirdeyî ya partîya şoreşger komunîst bixwe nin. Ûnsirê wanekî jî qada pratîka sîyasî ye. Ev herdû yek ji zu ve ye li Kurdistanê de pêkhatine. Mesele li hev civandina komunistan e ku li ser vî yekê de îrade deynine.

Kominîstên Kurdistanî xwe wekî "marxîst-lenînîst" tarîf nakin. Xwe wekî "marxîst-lenînîst" tarîf kirin doktrînîzekirina sîyasetê ye. Bi vî awayî sîyaset ji berêdayîna rêberîya armanc û prensîbên bingehîn ve derdikeve. Her wiha sîyaset nabit wasiteya rizgarîya bindest û binmêtinan. Sîyaset bo çîna karker û neteweyên bindest zelalî û eşkereyîya xwe winda dike û ji wesfa rêberîyê ve merhûm dimîne. Bi taybetî sîyaset bo çîna karker û neteweyên bindest dikeve rewşeke ne dîyar û bêîstiqrar. Ev jî girseyan li hember sîyasetê ve bîyanî û wanekî dike. Lewre Marxîzm, Lenînîzm ne ew têgih in ku bêne tarîfkirin, her wiha têgihên ne dîyar û bêîstiqrar in. Ji têgihên Marxîzm, Lenînîzm divê çi bête fehmkirin ne dîyar e. Xwe wekî Marxîzm, Lenînîzm tarîfkirin tête ew wateyê ku hemî nivîs û fealîyetên sîyasî yên Marx û Lenîn tête qebûlkirinê. Ev fehm tabû kirina şexsan e û doktrînîzekirin û wanekîkirina sîyasetê ye. Lewre karê sîyasetê êdî dibe hincet dîtina nakokîyên nivîs û kiryaran. Herkes dê li gorî

xwe hincetan bibîne. Çareserîya pirsgirêkên çîna karker û neteweyên bindest ne mihtacî vanı hincetan e, berevacî vî yekê karê wan hê dijwartir dike. Bi zanayî an nezanî xwe wekî Marxîzm, Lenînîzm tarîfkirin, terkirina sîyasetê bo çîna burjuwayê ye. Lewre dîyalektîka berdewamî-veqetanî ya sîyaseta komunîstî ji dewrê derdikeve. Em wekî komunîstên Kurdistanî xwe bi armanc û prensîbên sabît ve tarîf dikine.

* Tunebûna partîyeke şoreşger ne kêmasîyeke herêmî ye, kêmasîyeke alemgiştî ye. Girîngtirîn dersa tecrûbeyên dîrokî ev e ku bo çareserîya kêşeyên sîyasî (îqtîdar, kêşeya netewî û hwd.) divê pêşawayê proleterya li ser bernameyeke şoreşger partîya cîhan a înternasyonal a serbixwe damezrîne û li her rewşî de bêqeyd û şert wî biparêze û bide jîyan. Wekî komunîstên her welatî komunîstên Kurdistanî jî divê bi heman wezîfeyê ve berpirsîyar bin.

* Li pratîka sîyasîya Kurdistanê de rêbaza şoreşgerên komunîst divê ji esasî ve cuda be ji rêbazên cereyanên wanekîperist, populîst, navendîperist, şoreşgerên netewîperwer, şoreşgerên demokrat û hwd. an ve. Yanî li Kurdistanê divê sîyaseta çîna serbixwe esas bigrin. Çênabe ku li gorî şertan di nav muştaqên "cebheyên netewî" de bin, berevacî vî divê sîyaseta xwe ya serbixwe biparêzin û bimeşînin li her qadê de li ser esasa têkoşîna li dijî ev cure cereyanan û cereyanên wekî burjuwa lîberal û kevneşopî de. Yên komunîst ligel cereyanên sîyasî yên li derveyê xwe ve hin fealîyetên hevpar bi rêk ve dixin û bêşdar dibin li ser zemîna ku li propaganda û ajîtasyonê de serbestî û li çalakîyan de yekitî de. Kirdeya sîyasî ya komunîst; dema ku teorîk-polîtîk û pratîk-polîtîka sîyaseta Kurdistanî hildibirîne her wiha piştgirî dide tevgerên serxwebûnxwaz ku wan bi bîrewerîya sîyaseta netewî ve dikokîne û rê li ber wan vedike. Helbet her cereyaneke sîyasî li gorî nasnama xwe ya sîyasî dirûşma xwe ya Kurdistana serbixwe heye. Wekî Kurdistana serbixwe û demokratîk an hevgirtî an sosyalîst anjî îslamî û hwd. Herçî komunîst in, ew Kurdistana serbixwe û hevgirtî legel hedefa Cumhurîyeta Sowyet ve tarîf dikine. Piştgirîya komunîstan bo cereyanên sîyasî yên li devreyê xwe girêdayî qebûlkirina ev çar şertan e. **1-** Divê fealîyetên sîyasî bête kirin bo ku Kurdistanîyan tevlî têkoşîna

Kurdistaneke serbixwe û hevgirtî bikin. **2-** Divê fealîyetên sîyasî bikin û helwesteke eşkere nîşa bidin li dijî sîyaseta zordestîya li ser kêmneteweyên Kurdistanê de. **3-** Divê têkoşîna xwe ya li hember rêxistinên sîyasî yên dî bi rêbaza têkoşîna sîyasî ve bimeşînin û divê helwesteke eşkere nîşa bidin li dijî bêbextî, komplo, şîddet û rêbazên sekterên dî. **4-** Divê ne li dijî fealîyetên birêxistinbûn, propaganda û ajîtasyon ên komunîstan bin û her wiha astengîyan çênekin. **Li gorî komunîstan antî-împeryalîzm pirsgirêkeka bi hedefa dewletê ve eleqedar e û bes bi şoreşa proleter ve dikare têkilîyên împeryalîstî tasfîye bibite. Ji ber vî yekê li piştgirîdayîna cereyanên serxwebûnxwazan de li şertê antî-împeryalîzmê mêze nake.**

* Rêxistinbûna serbixwe ya li gor bernameyekî ji layê pêşawayê komunîst ê proleterya dê proleterya û girseya kedkar ên Kurdistanê be. Mutefikê wî dê komunîstên şoreşger û tevgera karker ên cîhanê be û bi her awayî têkilîya dewletên burjuwayê red dike. Eger li dahatûyê de dewleteke Kurdistanê hebe û di bin tesîra burjuwazîyê de be ew jî dê di heman rewşê de be.

* Komunîstên Kurdistanî bo wezîfeya şênber a li ser milên xwe de bînine cih, divê têra xwe neyrin bes bi sîyaseta çînî ya serbixwe ya ji burjuwazî ve. Yên komunîst girêdayî çîna karker in û her wiha di bin xizmeta wan de nin. Belam divê rêya xwe veqetînin ji binyadên sîyasî yên cereyanên şoreşgerên netewîperwer, şoreşgerên demokrat û kevneşopî û hwd. ve û ji yên ku bi dûvika girseyên van cereyanên sîyasî ve girtibine.

* Bo komunîstan kêşeya kurdên li derveyê Kurdistanê nin, têkoşîna bo mafê demokratîk û dijraberîya cîyawazî û zordarîya neteweyî ye. Yanî kêşeya kêmneteweyî ye. Têkoşîna rizgarîya neteweyî bes bi daxwazîya desthilatbûna li ser cografya Kurdistanê de mana xwe heye. Eger tevgera rizgarîya neteweyî ji hedefa deshilatbûna cografya û sîyasî ve derkeve êdî dê bibe tevgera opozîsyona demokratîk û ev jî têkoşîneke kelturî ye. Bi taybetî têkoşîneke di nav sînorên demokrasîya burjuwayê de ye. Li ser vî yekê de israr kirin û dewam kirin îfadeya mêla Bundparêzî ye ku di kevneşopîya Bolşevîk de wisa hatîye tarîf kirin.

* Komunîstên Kurdistanî bo partîya cîhanî ya komunîst;

a) Wezîfe li ser komunîstên Kurdistanî ye da ku xeleka wî ya Kurdistanê ava bikine. Bo vî yekê pêkanîna partîyeke çînî da ku bersîv teşkîl bike bo wezîfeyên sîyasî yên acîl û bingehî ya heyamê ve. Ev yek jî arîşeya tercîh û îradeyeke bîrewer e ku yekitîya çîna karkeran bigre berê pêş xwe ve. Îşaret dike fealîyeta amadekarî û heyama berî partîbûnî ya komunîstên Kurdistanî. Yên komunîst heta ku li benda partîyeke întemasyonalî ya dûrî cereyanên ji derveyî xwe bin, ew ji wezîfeyên pêşdatir dest pêdikin li ser heman armanc û prensîban de bo yekitîya komunîstên welatên cuda di bin heman banê de pêşde dixine. Li Kurdistanê de ew kadirên ku dê dikaribin vî wezîfeyê bi cih bînin di nav şoreşger û girseyên kedkaran de mewcûd e, belam dûrî dîsîplîna armanc in û belavbûyî nin.

b) Li derheqê vî de referansê komunîstan yanî gehîştina merhaleya birêxistinbûnîya komunîst, xebata bi plan û birêxistinî û gehîştina pêvajoya întemasyonalekî bes mumkin e bi derxistana bîrewerîyê ve tecrubeya Bolşevîk e.

* Heyama amadekarîyê, rêxistin û partî çêdibe rawestgehên dîyalektîkên fealîyeta rêxistinî be. Yanî heyamek bixwe dikare armancên kesîtbûyîya fealîyetên tevahî be. Lêbelê di têkoşîna gişîya çînî de pêwîst e wasitayên sîyaseta komunîst a proleter be. Eger ne wisa be dê bibin armancên sîyasetê û dê sîyaset bo rêxistin bête kirin. **Herçî partî ye, ew wasitayeke bo gehîştina aramanc e divê bi awayeke rast bête karanîn. Ji vî layê ve divê têkilîya nasnameya sîyasî û nasnameya rêxistinî baş bête têgehîştin.** Fonksîyona partî ew e ku divê nasnameya sîyasî bive xwedîyê wan, veguhezîne kedkaran û têxe bîrewerîya wan. Dema ku nasnameya sîyasî diguhere dibe nasnameya rêxistinî ev yek legel xwe nakokîyan derdixîne. Sedema ev nakokîyê li hember nasnameya rêxistinî paşdehiştîna nasnameya sîyasî ye. Tecrubeyên şoreşgerîyên proleter yên erênî ji vî layê vî hevotkar e.

* Divê mesafeya li hember van cereyanên sîyasî bête berfirehkirin û gehîştina wan î tarasuta burjuwa herdem bête teşhîr kirin rêbazên têkoşîna wekî gerîlatî, burakratîk,

reformîst û hwd. ku ev xwe îqame dikin li dewsa potansîyela şoreşgerî û serhildanên girseyî ya çîna karker û girseyên kedkaran de. Yên ku îqtîdara xwe û berjewendîyên partîya xwe dixin pêşîya berjewendîyên neteweyî digel hemî mebesta şoreşgerîya wan î baş ew di nav sînorên demokrasîya burjuwa de heps dibine. Divê tevahî "şoreş û hewldanên şoreşên bi îbret" li vî çarçovê de bête fikirandin. Li çaxa şoreşên proleter de her hewldanên sîyasî ku xwe têxin dewsa îqtîdar û rêbaz û taqtîkên têkoşîna proleter ve, ew burjuwa nin û paşde nin. Ne belheq e ku tê gotin çareserîyên burjuwa paşverû nin.

* Pêşketinperistên dîrokî civakan wekî pêşketinîyên paşde û pêşde tasnîf dikine. Veqetîna wan î programa asgarî-azamî, şoreşa sosyalîst-demokratîk ji ber vî yekê ye. Ku ev cereyanan dîrok bi fehmekî wanekîperist dinirxînin û esas de divê li wesfên wan î sîyasî bê mêzekirin. "paşdeyî" têgiheke sîyasî ye. Divê ji ber çavan neyête dûr xistin

paşdeyîya burjuwa û paşdeyîya armanc û rêbaz û taqtîkên ew kadirên sîyasî ku xwedî îddiayê rawirtina vî yekê nin. Îroj gelek cereyan ku li pişta kurdan de xwe xwedî dikin hene ku hewl didin rastîyan li gorî yasayên xwe biguherînine. Ew îşaret dikin merhaleyên dîrokî ya şoreşa Kurdistanê ku li gorî xwe ev yek "bi paşdeyî ya civakîya Kurdistanê" ve girêdidin. Ev sê numûne îşaret dike ku "paşdemanî" ne xemilandîye bi faktorên îqtîsadî, çînî, keltûrî û hwd. ve, berevacî vî paşverûtîya taybetmendîya "xwedî vî ramanê" dîyar dike. Yekemîn; **li Oktobira 1917 an de hukumeta şûra (sowyet) ya Erzinganê ye ku ji rewanekên hilbijartî yên kurd-tirk û ermenîyan pêkhatibû û numûneya tîpîk a demokrasîya Sowyetê ye**. Duwemîn; **bi armanceke Kurdistanî serhildana li pêşawatîya Şêx Mehmûd e ku daxwaz kiribû tevlî YKSS (Yekitîya Komarên Sosyalîst ên Sowyet) ve bibe.** Numûncycke sêyemîn jî ev e ku **ji layê Evdilselam Berzanî ve rêzkirina wezîfeyên ku dikare tijî bike naveroka Sowyeta karker-gundî yan ve.** Mebesta me ji van yekan ne ew e ku em dibêjine 80 sal berê û jê şun ve Kurdistan ahengdar bû bo sîyaseta karkera şoreşger ve, em dibêjin ku cereyanên niha yên li Kurdistanê paşdetir in ji cereyanên 80 sal berê ve.

*** Li qada cîhanê de şert û mercên pêşî yên şoreşa proleter ne ku çênebûye berevacî vî êdî dirize. Ji ber vî yekê mana buhranê çaresernekirina pêşawatîyê ye. Qedera mirovatî bi vî yekê ve hatîye girêdan.** Ji layê dî ve çîna karker û komunîst li pêvajoya dîrokê de di rewşa herî binketî de ye. Li dijî paşverûtîya burjuwa nikare çareyan hilberîne û naçar maye. Desthilatdar û mêtingerên cîhanê ser koletîya çînî û neteweyî bi çênca mafên mirovatî û demokrasî û aşîtî ve digrine. Yên komunîst divê neyêne xapandin û xetên xwe yên cudayîyê bikşînine ligel yên hatine xapandin ve. Bo pêngav - eke nû nekevin nav hinceta paşdeyîya şertan ve.

* Ew cîhan û çepera sîyasî û dewletên neteweyî ku sermaye wan ji sûreta xwe avakirîye êdî dema xwe tijî kirine. Cîhana sermaye ku nahilweşe ta ku nête hilweşandin, piştgirîya xwe î esasî ji koleyên xwe digre. Têkoşîna ku dê li cografyaya herî şoreşger û polîtîk de bilind bibe dikare ji nûve saz bike boçûna dîrokê. Yên ku xwe layiqî vî nabinîn û difna xwe dikin "ne mumkin e, quwet nîne" dibêjin ew çendî Bush an jî ne xwedî cesaret in. Koletîya neteweyî û çînî dîrokî ye, ezelî û ebedî nîne. Belam bo qewirandina wî îradeyeke sîyasî û tercîheke bîrewerî pêwîst e. Komunîstên Kurdistanî ku wekî şopgerê Marxîzma şoreşgerî nin ku sedûpencî sal berê ew redkirin rewşa pratîk û têgihî ya cîhana sermayeyê, ew ê jî red bikin û wezîfedar in wekî pratîk dest bi vî yekê bikin. Ew berpirsîyar in vê pêngavê bidin dest pê kirin li cografya "Rojhilata navîn" ku Kurdistan li navendê de ye û divê îrade deynin li nav de û li serî de bin.

* Neteweya kurd ku ev e 80 sal e şer dike li dijî koletîyê, kêmasîya wî ne ku nikare mirovê şervan bibîne, ew tarza sîyaseta Kurdistanîya wan e ku li ser van xakan de muese-seyên "caşî" û "birakujî" kêm nekirine. Herçî çarparçebûnîya împeryalîst û korfehmîya ku hêvî û temenî dike çareser bike bi îmkanên wanekî ya vê statûkoyê ye, mixabin Kurdistan nikare vî barê hilgire. Divê lukseke wî yê wanî jî tunebe. Yên ku bawer dikin dê azadîya Kurdistanê bi van tarzê sîyasetê ve pêkbê, bi rastî ji ew kesên dilsafik in. Yên ku aqûbeta xwe dispêrin hêzên ji derveyê xwe jî wisa nin. Tecrubeyên dîrokî destûra rizgarîya ji her cure koletîyê divê xêz bike li mejêyê

me de. Destkevtinîyên bes bi têkoşîna me ve peyda bûbe û yên em bi rêxistinên xwe ve nobedarîya wî dikin encax mayînde ye. Azadbûna Kurdistanê divê tu caran bi yek an jî çar dewletên kapîtalîst ve eleqadar neyê dîtin. Lewre dê hêşta jî burjuwa û paşverû be. Kurdistana azad encax Kurdistana sowyetîk e ta ku cîhaneke komunîst bête avakirin. Divê komunîstên Kurdistanî xwe veqetînine ji herçî yên ku bi zihnîyeta kapîtalîst "me çi kir kar e" dibêjine û bi vî awayî Kurdistanê di sînora "mafên demokratîk-keltûrî" de dihêline.

*** Hêmana damezrenêr û hêza motor ya yekitîya Cumhurîyetên Sowyet ên "Rojhilata navîn" divê Kurdistan be.** Ji ber du sedemê ve divê wisa be; 1- li ser vî cografîyayê de ji yekî zêdetir netewe heye, bihevrejîyan û bihevremayîna wan î wekî Cumhurîyetên Demokratîk pêdivîya sîyaseta komunîst e û her wiha bo feyda wî ye jî. 2- ev gêrebûn yekitîya înternasyonela ligel beşên bindest ên van dewletên dagirker û mêtingeran ve piştgirîdayîna çînî derdixîne asteke bilind. Li dewsa reqabet û kîna neteweyî de yekitîya li ser zemîna wekhevî û bawermendî hezar car dê demokratîktir be ji çareserîyên demokratîk î burjuwayê ve.

* Sowyeta Kurdistanê, Sowyetên Rojhilata navîn û el nîhaye cîhaneke komunîst ne ûtopyayeke dahatûyê ye, divê ew bixwe wekî alternatîfa sîstema împeryalîstî û buhranê û şerê bête dîtin. Wekî dî çareserîya mirovahî nîne li hember vî hilweşandinê. Lewre "rizgarîya karkeran rizgarîya mirovahîyê îhtiwa dike. Lewre li têkilîya karker û hilberînê de tevahîya koletîya mirovahîyê heye. Û her têkilîya koletîyê tenê şikl û encameke cuda yê vê têkilîyê ye." Ji ber vî yekê bo ku em xwe alternafê vî buhranê bikin divê em berpirsîyarîyên xwe bînine cih wekî kirdeyên afirandêr ligel şîarên "Bijî Yekitîya Komunîstan", "Komunîstên Her Welatî Yek bine", "Bo Cîhaneke Komunîst Em ê Rêxistineke Komunîst Ava bikin" ve.

Weşanxana me ji layê xwe ve bo ku van wezîfeyan bi cih bîne dê roleke kirdewar pêk bîne. Ji ber ku kirdeyên komunîst ev wezîfeyan bi cih ve ne anîne dîroka Kurdistanê bi hilweşandinan ve tijî ye. **Ji ber ku komunîstên Kurdistanî wekî kirdeyê sîyasî fonksîyonên xwe î dîrokî bi cih ve neanîn, modela rêxistinbûna**

civakî ya ku tijî dikir naveroka şûrayê Erzinganê û şûrayê karker û gundîyên Evdilselam Berzanî, şûrayê Silêmanî ya li serhildana Başûr 1991 an de ew hemî têkçûn. Her wiha îro jî li Kurdistana Bakûr de ji ber ku xeta "netewîperwer" ên cereyanên burjuwa-burjuwayê piçûk neçar in li hember pirsgirêkên civakî de li dewsa wan de rêxistinên îslamî sivîl/kontra yên peykê dewlet wekî alternatîf derdikevine holê. Qîmetên însanî-komunîst ên wekî piştgirî, parveyî, kolektîvîzm û manewîyat bûne zemîna rêxistinbûna rêxistinên taşeron yên dewletên împeryalîst û neteweyên bindest. Naxwe ne tenê bo rizgarîya mirovahîyê her wiha bo parastina qîmetên neteweyî jî rêxistinbûna komunîst xwe wekî pêwîstîyek dide pêş.

Komunîstên Kurdistanî bo ku wekî kirdeyê sîyasî rola xwe pêk bînin divê pêşî hesab bi xwe re bikin. Ev hesabdîtin divê hem li sewîya înternasyonel de û hem jî li sewîya neteweyî de, li sewîyeyên felsefî, sîyasî û rêxistinî de be. **Tevgera komunîst nekaribûye 1917 an bidomîne û têkçûye.** Lê wekî Luxemburg gotîye; **herçî şoreş in, ew ta niha ji bilî têkçûnê bo me çi tişt ne anît, belam ev têkçûnan mezintirîn spartekên serfîrazîya dahatûyê nin.** Belam bi şertekî! Her têkçûna navborî divê sedemên xwe bêne lêpirsîn: gelo zeafên îradî yên şerê girseyan e, an pêknehatina şertên dîrokî ye an jî ji sedemên hundirîn ên wekî tengî, bêqerarî û şematokî ya çalakîya şoreşgerîyê ye, divê ev heminîyan bêne lêkolîn." Ligel vî fehmî ve weşanxaneya me gava xwe ya pêşî bi rexneyên pêvajoya teorîk-pratîk dest pêdike. Ji ber vî yekê bi xebata Mehmet Emîn Aslan ya "***Materyalist Felsefenin-Siyasetin Eleştirisi Ve Komünist Siyaset***" ve dest bi weşanê dike ku çapa wî ya pêşî ji layê weşanxana WAR ve bi kurdî û bi navê "***Hinek Felsefe-Hinek Sîyaset***" hatibû amade kirin. Em bi ramanên xwe î vî xebatê ve dikevin nav hesabdîtineke sîyasî ligel sewîya wanekîger- bîyanîger a determînîzmê û felsefê û her wiha ronîkirina burjuwa ya madde dîyarker ku museletî serê tevgera çîna karkeran û neteweyên bindest bûye. Ev sewîye li Kurdistanê de bo kadirên "sosyalîst" ên ku waneka pêvajoya teorîk-pratîk in bo pêvajoyên xwe zemîneke rûbirûbûnê pêktîne. Herçî bi hezaran sosyalîstên "kevn" ên Kurdistanî nin ku tevahî gunehên layê xwerû ya burjuwa ya materyalîzmê bi sîyaseta komunîst ve girê-

didin, her wiha bi vî awayî em bo wan jî zemîneke teorîk-pratîk vedikin da ku bi xwe re hesab bibînine.

Pirtûka me ya duwemîn a ku li ber çapê de ye dîsa xebata Mehmet Emîn Aslan ya bi navê "***Ulusal Sorun***" e ku çapa wî ya pêşî dîsa ji layê weşanxana WAR ve bi kurdî û bi navê "**Sîyaseta Netewî**" hatibû amade kirin. Ev xebat kêşeya neteweyî dixe navenda gengeşîyê ku ev ji yek wezîfeyên bingehî ya armancên weşanê me ye.

Pirtûka sêyemîn a li ber destê me jî bi navê ***"Yabancilaşma-Örgüt Ve Kuzey Kürdistan Pratiği"*** xebata H.Îsmaîl Aslan e. Û ev xebat jî, di nav ceribandinen xebatên pratîkê de tekîlîyên rêxistin-kadro û kirdebûn-wanekbûna wan gengeşî dike. Bi vî her sê xebatê ve em hedef dikin ku zemîneke gengeşîyê vekin bo çareyên teorîk, pratîk, sîyasî û rêxistinî yên komunîstên Kurdistanî. Weşanxana me bi armanca berfirehkirin û hevparîkirina gengeşîyên li pirtûkan de bi navê www.wesanaray.com malpereke înternetê vekirîye. Li vî malperê de em dixwazin ray û ramanên xwe bidin gengeşî kirin, bidin pêşxistin û bidin parve-kirin û her wiha em ê cih bidin rexneyên ligel weşanên me jî. Ji vî yekê em armanc dikin ku encamên van rexne û gengeşîyan ji nûve berhev bikin û biweşînin.

Weşanxana me herçî xebatên komunîstan in û xebatên Kurdistanî nin ku sînorê wan Kurdistana serbixwe be, weşandina wan li ser xwe wekî wezîfe qebûl dike. Li ser bingeha vî wezîfê weşanên li gorî prensîbên me çendî îmkanên xwe em ê biweşînine.

Weşanxana me hedef dike ku xebatên xwe ligel weşana dewamî jî bidomîne.Weşanxana me li çarçova prensîbên me î weşanê de derêxistina weşaneke dewamî jî ligel dost û rêhevalên me dê rojeveke me î gengeşîyê pêk bîne.

Sewîyeya **weşanê me** dê ne parçeparêz be dê arasteyî tevahî Kurdistanê be. Çapkirina bi zimanê tirkî ya du pirtûkên me î pêşî ku bi kurdî hatibûn weşandin bila neyê bîra mirov ku dê zimanê weşanê me bi tirkî be. Berevacî vî weşanxana me dê zimanê xwe î weşanê wekî bi zaravayên kurmancî, zazakî û soranî ve dê zimanê kurdî bingeh bigre.

Weşanxana me li tevahî xebatên xwe de dê li ser bawerîya hêza xwe hereket bike û dê vekirî be bo piştgirîyên ji layê dost û

rêhevalên xwe ve. Belam hêza xwe ya esasî dê ji çîna karker û kedkarên Kurdistanê ve bigre. Ji bilî vê dê rawestineke cebheyî nîşa bide li dijî tevahî têkilîyên burjuwa û pêbendîtî ve û dê li dû prensîbên xwe î weşanê raweste.

Weşanxana me dê di nav dostanî û piştgirîyê de be ligel tevahî weşan, sazî, dezgeh û yeka yek kesên ku li ser zemîna Kurdistana serbixwe û komunîst de nin û dê hewl bide ku xwe bigehîne her qadên ku karker û kedkarên Kurdistanî lê nin.

Weşanxaneya Ray

Neden Yeni Bir Yayın

"Gündelik yaşamda, her hangi bir bakkal bir kimsenin olduğunu iddia ettiği ile gerçekten olduğu arasında ayırım yapmasını çok iyi bilir; ama bizim tarihimiz henüz bu basit bilgiye ulaşamamıştır. Bizim tarihimiz, her çağ için o çağın kendisi hakkında söylediklerine ve beslediği kuruntulara hemen inanır" der Marx.

İnsanlık 1990'a Berlin Duvarının molozları ile girdi. "sosyalizm öldü" "Yaşasın Globalizm" . Emperyalizm kendini aştı; sonsuz/edebi olduğunu kanıtladı. Artık "bilgi/hız çağı" başlamıştı. "sınıflar sönümlemişti." Globalizm/küreselleşme uluslararası demokrasi dönemini açmıştı yaygaraları ile uluslararası sermaye taarruza geçti. Vaat edilen cennet gökyüzüne çıkartılıp, "evrensel barış", "evrensel refah", "evrensel adalet" gerçekleşip "tarihin sonu" ilan ediliyordu.

"Yeni" bir çağ, "yeni" bir dünya, "yeni" bir uygarlık kuruluyordu: Eski kavramların, eski değerlerin, eski yöntemlerin tarihin gerisinde kaldığı, yeni döneme uygun; yeni değerlerin, yeni yöntemlerin ve yeni kavramların üretilmesinin başlatılması gerekiyordu ve bu başlatıldı da...

Berlin duvarının moloz yığınının arasında ortaya çıkan toz dumanının muğlâklaştırdığı ortamda; yıkılan ve sonsuzluğa gönderilen sosyalist ütopyamıydı? Yoksa sermaye birikiminin mevcut modelinin yıkıntılarımıydı? Yıkılan sınıfsız, sömürüsüz bir dünya ütopyasımıydı? Yoksa nesnelci, tarihsel ilerlemeci burjuva aydınlanmasının bir versiyonu olan, teorisi "tek ülkede sosyalizm" ve bunun pratik ifadesi olan "ulusal sosyalizm" hedefi üstünde yükselen despotik-bürokratik rejimler, emperyalist ülkelerde

"sosyal devlet" ve orta ya da az gelişmiş kapitalizmin "ulusal kalkınma" modellerimiydi? Peki, olan biten nedir?

Globalizm; tüm ulusal devletlerin ekonomilerini sermaye birikimin ihtiyaçlarına uygunlaştırmasıdır. 1900'lerin başında çıkan kriz ancak iki paylaşım savaşı sonucunda sosyal-devlet modeli ile sermaye birikim sorununu çözebilmiştir. Bu dönemde üçüncü dünya için de ulusal kalkınma ya da ithal-ikameci sanayileşme modeli önerilmiştir. Bu sermaye birikim modeli 1970'e kadar sürdürülmüştür. 1970'lerde başta Almanya ve Japonya olmak üzere diğer emperyalist ülkelerin güçlenmesi ve kendi aralarındaki rekabetinden dolayı dünya kapitalist sistemi yeniden bir evrensel biçimlenmeye yöneldi. Bu yönelişini "Yeni Uluslararası Ekonomik Düzen" olarak adlandırdı. Bu da Sermayenin serbest hareketini kısıtlayan ulusal sınırları aşmak için oluşturulan yeni işbölümünü ulusal devletlere bir görev olarak sunulmasıydı. Artık "ulusal burjuvaziler" ile çokuluslu şirketlerin ticari ve karşılıklı işbirliği anlaşmaları yapma dönemi kapanmıştı. Aşırı derecede işbölümünün uluslararalılaşmanın gereği olarak her alanda tam bir entegrasyona giden dünya kapitalist ekonomisi, tüm ulusal devletlerin ekonomilerini uluslararası işbölümüne uygunlaştırmalarını istiyordu. Tüm mali, ticari, sınaî ve teknolojik yapılar uluslararası işbölümü doğrultusunda yönlendirilmeliydi. Yani 1970'lerin başından itibaren dünya kapitalist sistemi, daha önce üçüncü dünya ülkeleri için sunulan sermaye birikim modeli olarak "ulusal kalkınma" programını geri çekmişti. Despotik-bürokratik diktatörlüklerin yani ulusal sosyalizmin yıkılmasının ardından, burjuvazi "Yeni Dünya Düzeni" söylemini dünyanın gündemine dönüştürüldü. "Yeni Dünya Düzeni"nin ideolojisi Globalizm, ekonomisi "Yeni-Liberalleşme" dir. Globalizın, devlet müdahalelerinin ekonomik kaynakları israf ettiği, ekonomik gelişmeleri engellediği ve var olan ekonomik yapısal bunalımın nedeni olduğunu ilan ettiler. Daha önemlisi devlet müdahaleleri demokrasinin ve kişi özgürlüklerinin gelişmesinin ve yaygınlaşmasının önünde engel olduğunun propagandalarını dünyanın gündemine yerleştirildi. Böylelikle emperyalizmin propaganda iletişim araçları yeni sermaye birikim modelinin yararına ve ihtiyaçlarına denk düşen bilgileri, teorileri, siyasi uygulamaları bilimsel, çağcıl, modern vb. olarak takdim ettiler ve ödüllendirildiler. Emekçilerin

ve ezilenlerin yararına ve ihtiyaçlarına yönelik her bilgi, teori ve siyasi yaklaşımları da çağdışı, ilkel vb. olarak takdim ettiler. "Yeni Dünya Düzeni" nin ideolojisi olarak Globalizm; dünyaya insan haklarına saygıyı, evrensel refahı, ilerlemeyi ve demokrasi düzenini getireceğini vaat etmektedir. Bu söylem Globalizm'in ideolojik yanıdır. Aksine gelen sömürü, sefalet ve paylaşım savaşlarıdır. Globalizm'in ideolojik propagandanın argümanlarından biri de "ulus-devlet ortadan kalkıyor" söylemidir. Kapitalizmin globalleşmesi ulus-devletin ortadan kalkması değil, ulusal kalkınma modelinin ortadan kalkmasıdır. Sermayenin tüm dünyada serbestçe dolaşabilmesinin önündeki engellerin kaldırıl- masıdır. Yani kapitalist ilişkilerinin globalleşmesidir. Üstelik Globalleşme ya da küreselleşme ulus-devletlerin aracılığıyla oluşturulmaktadır. Kapitalizm ulus-devlet üzerine oturan ve ulus-devletin güvencesinde kendini üreten bir sistemdir. Ulus-devletin aşılması demek, dünyada yeni bir sosyo-ekonomik biçiminin işlemeye başlaması demektir. Yani kapitalist sistemin aşılmasıdır.

Emperyalizm, Globalizm adı altında uluslararası anlaşma ve oluşumla, sermaye, ulus-devletin üstünde yer alacak bir uluslararası hukuk ve ekonomik işleyiş istemektedir. Bu da sosyal-devlet ve ulusal kalkınma sermaye birikim modelinin geri çekilmesi, yerine " daha az devlet daha çok özel teşebbüs" modelin geçirilmesidir Ulusal devletlerin para, faiz, gümrük, sübvansiyon, teşvik vb Politikalarla korunan sermaye kesimlerin devlet tarafından eskisi gibi desteklenemeyeceğini getirmiştir. Aynı şekilde sermaye, emekçilere sağlanan sosyal harcamaların kısıtlama sürecine girmiştir. Bu da Globalizm'in ekonomik işleyiş modelidir, ya da olgu veya gerçek yanıdır. Globalizm'in önerdiği sermaye birikim modeli Adem Smith'in yazdıklarından başka bir şey değil ve üstelik 1940'lara kadar uygulanan modelin kendisidir. 1940'lar da sosyal-devlet sermaye birikim modeline dönüşünce serbest pazar ekonomisine vahşi kapitalizm dediler. Günümüzde ise bir dönem vahşi kapitalizm olarak adlandırılan serbest pazar ekonomisine Globalizm denilmektedir. Glomalizm'in uygulanabilmesi için dünya düzleminde toplumsal sınıflar arasında egemenlik ilişkilerinin yeniden düzenlenmesi gerekir. Bu hem egemen sınıfların ilişkisinde ve hem de emek-sermaye ilişkisinde güç dengelerinin değişmesini gerektirir. Ancak bu siyasi koşulla emek gücü

ücretleri düşürebilir, kaynakların bölüşümü finans kapitalin lehine dönüştürebilir ve özelleştirmeler gerçekleştirebilir. Girilen süreçte demokrasi ve insan hakları ile ilgili söylemlerin tersi olacaktır, zaten böyle olur. Demokrasi ve insan haklarını iyileştirmek demek sömürü ve baskı dozajını düşürmek için devletin üretim ilişkilerine müdahalesidir. Önerilen çözüm ise devletin üretim ilişkilerine müdahalesini asgariye çekmedir. Toplumun büyük çoğunluğunu temsil eden bu farklı toplumsal sınıflar için, ulusal devletin girdiği yeni yapılanmasının yeniden bölüşüm merciini tamamen serbest pazar sistemine bıraktığını görmekteler. Bundan da rahatsız ve tedirgin olmaktalar ve dolayısıyla ulusal devlet çekim gücünü bu kesimler nezdinde yitirmektedir. Ulusal devletlerin çoğunluğu farklı etnik, ulusal, dinsel, mezhepsel grupları bir arada tutan siyasi birimdir. Globalizm işleyişinin yaratığı sonuçların gereği olarak bu farklı grupların ortak bir devlete bağlayan bağlarını da zayıflatmaktadır. Globalizm ya da uluslararası hukuk ve ekonomik işleyişin aşındırdığı devlete bağlılığın azalması ölçüsünde de çeşitli biçimlerde milliyetçilikleri geliştirmektedir. Emperyalist ülkelerde faşizan eğilim, orta ve az gelişmiş kapitalizmlerde şovenist ile sosyal-şovenist eğilim, ezilen uluslarda da ezilen-ulus milliyetçiliğini geliştirmektedir. Globalizm, küçük-burjuva milliyetçiliğini geliştiren, uyandıran bir etkendir de. İlk iki milliyetçilik, işçi sınıfının ideolojik, siyasal ve örgütsel açıdan alternatif olamayışından gücünü alan ve tarihsel anlamda geleceği olmayan gerici akımlardır, ama ezilen-ulus milliyetçiliği tarihsel anlamda geleceği olan ilerici akımlardır.

Globalleşme ya da küreselleşme eğilimi burjuvazinin iddia ettiği gibi yeni bir olgu değildir. Kapitalizmin emperyalist aşamaya varmasıyla "sömürgelerin uluslararasılaşması" olarak ortaya çıkmıştır ve günümüzde buna küreselleşme ya da globalleşme deniyor. Bundandır ki emperyalizmden bağımsız, onu aşan farklı bir aşama değildir. Globalizm; emperyalist sermayenin askeri ve siyasi gücü oranında dünyanın yeniden paylaşılmasının ifadesidir. Dünyanın yeniden paylaşılmasının gündemde olduğu ve ABD'nin Irak'a fiilen yerleştiği, Globalizm'in reaksiyonu olarak küçük-burjuva milliyetçiliğinin geliştiği bir dönemde Kürd siyasi akımların önde gelen temsilcileri de ezen-ulus devletlere bağlılığını pekiştirme yarışındadırlar. Çünkü mevcut durumda Kürd siyasi

akımları Globalizmi olgu olarak değil, ideoloji olarak idrak etmektedir. Emperyalist güçler arasındaki mücadele kızıştıkça Kürd siyasi akımlarının önde gelen temsilcilerinin esas siyasi faaliyeti de Kürdistan emekçilerine emperyalizmin yeni ideolojisi olan Globalizm anlayışını taşımalarıdır.

Emperyalizm koşullarında bütün dünya halkları aynı tarihe tabi kılınmıştır. Bu nedenledir ki çağımız ' proleter devrimler ve ulusal kurtuluş mücadeleleri çağı' olarak tanımlanmıştır. Kürdler emperyalist sistemin hiyerarşisi içinde ezilen bir ulus konumundadır. Ezilen ulus sorunu siyasal bir sorundur. Siyasal sorunların çözümü siyasal mücadele ve siyasal mücadelenin araçlarıyla olacağı açıktır. Farklı çıkarlarından dolayı işçi sınıfının ve emekçilerin ile burjuva sınıfının siyasal sorunların çözümünde önerilen siyasal mücadele ve siyasal mücadelenin araçları da farklı olacaktır. Burjuva sınıfının ulusal sorunun emperyalist sistemin ilişkilerinin ve bağlantılarının sunduğu alternatifler içinde çözeceği açıktır. Bu çözüm; Kürd ulusunun siyasal iradesini dışlayarak burjuva demokrasisinin hak ve özgürlükleri çerçevesinde aranacaktır. Bugün emperyalizm özel bir siyasi krizden geçmektedir. Emperyalist güçler bir kez daha dünyayı sermayelerinin ihtiyaçlarına göre yeniden paylaşma mücadelesine girişmişlerdir. Günümüzde bu paylaşım kavgasının odaklarından biri de Ortadoğu'dur. Ortadoğu'daki siyasal güçler iki farklı konumda mevzilenmişlerdir ki, bunlardan bir kesimi Ortadoğu'da emperyalizm tarafından 1920'lerde belirlenen sınırların bekçiliğini yapan ve savunan statükocu devletlerle bu devletlerin yedeğinde olan şoven ve sosyal-şoven siyasi güçlerdir.

Bir diğer güç odağı da Kürd ulusal hareketinin de nesnel bir parçasını teşkil ettiği Ortadoğu'nun ezilen ve sömürülen yığınlarıdır. **Kürdistan sorunu bir başka ulusal soruna benzememektedir. Zira devrim dinamiğini ifade eden öznel koşul olmakla birlikte Kürdistan özgül koşullarının gereği nesnel koşuluda devrim dinamiğini ifade etmektedir.** Bağımsız birleşik Kürdistan bölgedeki dört ezen-ulus burjuva devletinin parçalanmasıyla olanaklaşır. Dört ezen-ulus devletinin parçalanmasının yolu da proleter devrimdir. Bu dört ezen-ulus burjuva diktatörlükler parçalanmadan bağimsız birleşik Kürdistan'a varmak mümkün değildir. Kürdistan'da yaşayanların tümünün özgürleşmesi dört

ezen-ulus devletin halklarının da özgürleşmesidir. Marx'ın deyişiyle, "bir başkasını ezen ulus özgür olamaz". Kürdistan'nın özgürleşmesi dünya işçi sınıfının da çıkarınadır. Bundandırki Kürdistan sorunun çözümü için verilen mücadele gerek dört ezen-ulus burjuva diktatörlüklerde ve gerekse dünya düzleminde reformistlerin ve devrimcilerin siyasi ayrımının nedenlerinden biri olacaktır. Bu çerçevede Kürdlerin özgürlük ve egemenlik kavgası Ortadoğu'da sınırları değiştirmeye yönelik özünde anti-emperyalist olan bir mücadeledir. Mevcut durumda emperyalist devletler ise, Ortadoğu'da sınırları değiştirmeye yönelik bir siyaset izlemekte değildir. Tam tersine bölgeyi kendi sermayelerinin çıkarları doğrultusunda denetim altına alma siyasetini izlemektedirler; bu ana hedef doğrultusunda sınırların değişmesini de göze alabilecek keskinlikte bir çatışma halindedirler. Kürdlerin kısmi bir bağımsızlık elde etmelerine de kendi iç çelişkilerinin veya Kürdlerin dayatması ile kerhen razı olacak veya boyun eğecek durumdadırlar. Onlar esas olarak başka halkları olduğu gibi, Kürdleri de kendi çıkarları için alet etmeyi hedeflemektedirler. Bu çerçevede emperyalizmin Kürdlere dayattığı siyaset, kültürel haklar sınırları içerisinde azınlık siyaseti; kısmi demokratik haklar için mücadele eden bir azınlık hareketine indirgenmiş bir siyasettir. Ortadoğu'nun statüsünün belirleyici değişkeni emperyalist güçler olup bu güçlerden biri olan ABD, bölgeyi sermayesinin denetimine almak istemektedir. Bu çatışmanın iki ucunda da emperyalist güçler vardır. Bu çatışmanın üçüncü tarafı olan dünya işçi sınıfının önderliğinde emekçiler ve ezilen uluslar, devrimci dünya partisinden mahrum oluşundan edilgin durumdadır. Bu nedenledir ki dünya işçi sınıfının mücadelesi, düşman dışarıda değil içerdedir şiarı hedefinde hareket etmemektedir. Buna bağlı olarak ezen ulusun işçi sınıfına ve emekçilerine, bağımsız ve birleşik Kürdistan mücadelesi aynı zamanda dört burjuva devletinin parçalanmasıyla olanaklaştığından dolayı proleter devrimci mücadelenin bir parçası olduğunun ve gerçek düşmanın sermaye ve sermayeyi elinde tutan her milliyetten burjuvazinin ve onların örgütlenme aracı olan burjuva devletlerinin olduğunun bilincini taşıyan devrimci örgütlenme de yoktur. Bundandır ki, emperyalist propaganda mekanizmaları tarafından bilinci çarpıtılan dünya işçi sınıfının mücadelesi, burjuva demokrasisinin Sınırları içine çekilmiştir. Bu nedenledir ki

80 yıldan beri devam eden Kürd ulusal kurtuluş mücadelesinin bir iç savaşa ya da proleter devrimci mücadeleye dönüşemeyişinin sorumlusu Kürd ulusal hareketi değil, nuhataplarıdır. Yani dört ezen ulusun devrimcileri ve komünistleridir. Bu konuda Kürdlerin uzattığı el hep boşlukta kaldı. Dünya devrimci öznenin olmayışından ve Sovyetler Birligi'nin nesnelci (reformist) siyasetinin etkisinden dolayı Kürd ulusal hareketi de devrimci siyasetle reformist siyaset ya da ulusal siyasetle azınlık siyaseti arasında belirsiz ve istikrarsız bir konuma sürüklendi. Böylece Yeni Dünya Düzeni adı altında dayatılan katmerleşmiş sömürü ve baskıya karşın, sömürülen-ezilen kesimler, gereken tepkiyi gösterememektedir. Aynı durum komünistlerin örgütlenme konusu için de geçerlidir. Bu anlamda sömürülen ve ezilen kesimlerin ve komünistlerin içinde bulundukları durum gerici bir süreçtir. Bu durum nesnel koşullardan ziyade öznel koşullardan kaynaklanmaktadır. Sömürülen ve ezilen kesimlerin devrimci öznesinden mahrum olmaları da emperyalist güçlerin paylaşım mücadelesini kolaylaştırmaktadır. Bundandır ki birbirleriyle çatışma halinde olan emperyalist devletler bir bütün halinde bağımsız ve birleşik Kürdistan'a karşıdırlar.

Kendi kaderlerini tayin için 80 yıldan fazla sürdürdükleri haklı kavgalarını sürdürmeye devam eden Kürdlerin yollarının Irak üzerinde emperyalistler arasındaki savaşta ABD ile kesişmesini ABD işbirlikçiliği diye suçlayanlar olsa olsa şövenistler ve sosyal-şövenistler olabilir. Ancak azınlık siyaseti zemini üzerinde ya da siyasi federasyon değil de idari federasyon hedefinde ABD ile ortak hareket etmesi halinde emperyalizmle işbirlikçiliğidir ve Kürd ulusal hareketine ihanettir. Zaten Kürdistan özgülünde azınlık siyaseti zemini üzerinde hareket eden siyasetler sadece ezen-ulus devletlerin değil, aynı zamanda onların asıl efendileri olan emperyalist güçlerin de tarihi işbirlikçileridir.

ABD Demokrasi Taşımak İçin Değil, Hegemonya Krizini Çözmek İçin Irak'a Müdahale Etmiştir

Bugün emperyalizm iki krizi birlikte yaşamaktadır. Ekonomik kriz ve hegemonya krizi birbirini sarmalayarak derinleşmektedir. Emperyalist güçler kendi krizini çözmek için dünyayı

yeniden paylaşma mücadelesine girmişlerdir. AB'nin, en başta Almanya'nın ABD'nin nüfuz alanlarına girmek ve kendine yer açmaya yönelik girişimleri çelişkileri şiddetlendirmiştir. Euronun doları dengelemesi, doların uluslararası dolaşımda tek hâkim para olmasına son vermiş ve AB'nin hâkim olmaya çalıştığı ekonomik nüfuz alanlarında rekabeti kızıştırmaktadır. Emperyalistlerin Güneybatı Asya tanımıyla kavram- laştırdıkları alanda hegemonya mücadelesine girişmişlerdir. Güneybatı Asya olarak tanımlanan yer Kuzey Afrika, Ortadoğu, Kafkasya, Orta Asya, Uzakdoğu, Pasifik'i içine alır. Bu geniş coğrafyalarda ticari bloklar arcılığıyla nüfuz alanları oluşturmak, pazarları kontrol altına almak yönünde hegemonya mücadeleleri yürütülmektedir. Çünkü emperyalist-kapitalizmin girdiği süreç pazarlar üzerindeki egemenliğin netleş-mesini zorunlu kılıyor. Güneybatı Asya, emperyalist-kapitalizmine bütünleşme sürecinde ucuz iş gücü, kapitalist ürünleri tüketecek yüz nilyonlarca insanı barındıran pazarları, petrol ve doğal gaz yataklarıyla emperyalistler için vazgeçilmez alanlardır. Işte hege-monya alanlarının jeo-politik stratejik noktası Ortadoğu oluşturu-yor. Ortadoğu, Asya ile Afrika, Asya ile Avrupa, Akdeniz ile Hint Okyanusunun bağlantı alanıdır. Ortadoğu, Kuzey Afrika, Akdeniz ve Kafkasya'yı birbirine bağlayan yolun geçtiği alanıdır. Ortadoğu'da hegemonyasını kuramayan bir emperyalist güç Güneybatı Asya'da kendi denetimini kurması mümkün değildir. Ne var ki Ortadoğu I.Paylaşım savaşından bu yana çelişki ve çatışmaların yoğun olduğu bir bölgedir. I.Paylaşım savaşının galipleri ve onların yönlendirme- sindeki uluslararası örgütü olan Cemiyeti Akvam tarafından kurulan yapay devletlerin (Türkiye, İran, Irak, Suriye, Lübnan vb.) ve belirlenen yapay sınır çizgileri-nin her an değişebilirliği, toplumsal patlamaların potansiyeli ile yüklü olarak orta yerde duruyor. Emperyalistlerin Ortadoğu'daki hegemonya savaşının akıbeti, Güneybatı Asya'daki hegemonya savaşının kaderini de belirleyecek- tir. Ortadoğu'nun başlıca stratejik noktasını Kürdistan ve Irak oluşturmaktadır. Kürdistan ve Irak'a egemen olacak herhangi bir emperyalist güç, Ortadoğu'da hegemonyasını rahatlıkla kurabilecektir. Güneybatı Asya'da hegemonyanın yolu Ortadoğu'dan ve Ortadoğu'daki hegemonya-nın yolu Kürdistan ve Irak'tan geçer. Demek ki sorun sadece petrol rezervlerini kontrol altına almak değil, Ortadoğu'yu kapitalist

ilişkilere açılması ve kapitalizme entegrasyonunu sağlamaktır. İçine kapalı, dolaşıma girmeyen İslami sermayesi ve kapitalizmin ihtiyaçlarına cevap vermeyen tüketim geleneklerine sahip Ortadoğu'yu kapitalist ilişkilere açılması emperyalistler açısından bir zorunluluktur. Sermayenin dolaşımının engellenmesi ve geri tüketim alışkanlıklarının sürdürülmesi emperyalizm açısından önemli bir risktir. Ortadoğu'nun hem karmaşık siyasal yapısı ve hem de toplumsal yapısı sermayenin dolaşımına engel teşkil ediyor. Asyatik-despotik gelenekler toplumsal yaşamda kendini sürdürmekte ve siyasal yapılanmayı belirlemektedir. Emperyalizın açısından sermayenin dolaşımını engelleyen güçleri ve gelenekleri tasfiye edilmesi bir zorunluluktur. ABD, hem bu zorunlulukların gerekenlerini yapmak ve hem de rakiplerine, Ortadoğu'da üstünlüğünü kabul ettirmek için Irak'a müdahale etmiştir. Irak'a müdahale ve Ortadoğu'da hegemonyanın kurulması, dünya genelinde emperyalist hiyerarşik dizimi etkilediğinden, zannedildiği kadar kolay değildir. **Savaş dönemleri dünya işçi sınıfının ve ezilen ulusların bilincinin çarpıtılması burjuva propaganda mekanizmalarının en önemli hedeflerinden biridir.**

3. Emperyalist Paylaşım savaşı, SSCB'nin enkazları halen yerdeyken, ABD'nin Körfez savaşı ile başladı. Yaratılan safsataların bir retorik olduğu, sermaye birikiminin ihtiyaçlarına uygun yeni bir emperyalist yapılanmanın kendini tarih sahnesine, hem de 1917'de bıraktığı yerden daha vahşi bir düzeyde ortaya koyduğuna tarih şahit oldu.

Körfez Savaşı ile başlayan 3. emperyalist paylaşım savaşı; 1. ve 2. emperyalist paylaşım savaşlarından farklı olarak, "düşük yoğunluklu savaş" biçiminde ve çevre üzerinde başladı. Tüm bu süreçte karşıt güçler ise bunalımdadır.

Denir ki; Tarih kendini tekrarlarken ilkinde trajedi ikincisinde komedi olarak tekrarlar. 1917'de kaldığı yerden başlayan burjuvazi, bir özne olarak elbette bu komediyi oynamayacaktı. Bu rolü nesneleştirdiği, bir türevine çevirdiği uluslararası sosyalist harekete oynatacaktı. 1914-1915'lerin 2. enternasyonalin trajedisi, komedi olarak kendini ortaya koyarak ulusal sosyalizm perspektifi içinde Avrupa merkeziyetçi teoriler, kuramlar ile "saldırgan" emperyalist, savunmacı-demokratik emperyalist saldırgan burjuvazi, savunmacı-demokrat burjuvazi ayrıştırmaları ile tekrar

burjuva egemenliğinin kuyruğuna takılma komedisi tekrarlanmaya başlandı. Anti-ABD'cilik, anti-emperyalizm ve Anti-kapitalizm ile özdeşleştirilerek, sınıf mücadelesi tekrar sermaye guruplarının çatışmalarının bir aracına indirgenmektedir. Hâlbuki en iğrenç ve en barbar çıkarları için emperyalist savaşı başlatan ABD emperyalizmi, aynı zamanda, statükoları yıkarak devrimci durum- ları da yaratmaktadır; çünkü emperyalist savaş, sermayenin krizine bir çözüm üretme yöntemi olduğu kadar, sermayenin krizini de doruğa çıkardığı dönemdir. Sermaye guruplarının çatışmalarının artıp, işçi sınıfı hareketi karşısında ideolojik, siyasal hegemon- yalarının en alt düzeye düştüğü dönemdir. Bundandır ki, bu kriz döneminde proleter hareket ve ezilen uluslar tarihi rolünü oynarsa, bizzat ABD, tarihi krizi derinleştirme ile tarihin bilinçsiz aleti olacaktır. Emperyalist Paylaşım Savaşına karşı duruş, "barış ve demokrasi" değil, iç savaş ile silahları kendi burjuvazisine yöneltme ile proleter enternasyonal duruş haline getirme görevi, öncünün örgütsüzlüğü ile uluslararası düzeyde ortada duruyor. Tam da bu noktada 3. Emperyalist Paylaşım Savaşının ilk ve hayati önemdeki muharebeerinin başladığı alanın merkezinde yer alan Ortadoğu'nun omurgası Kürdistan'daki emekçiler ve ulusalcıların durumu ise daha vahimdir. **Kürd ulusal sorunu; kuzeyi ulusal siyasetle azınlık siyaseti arasında, Doğu ve Güneyi ise ulusal siyasetle parça katında kısmi bağımsızlık kavgası arasında istikrarsız ve belirsiz bir siyasi zemin üzerinde hareket etmektedir.** Kürdistan özgülünden dolayı parça katında kısmi bağımsızlık amaca dönüşmesi halinde varılacağı yer azınlık siyasetidir. Kürdistan işçi sınıfının ve emekçileri ise siyasal bir programdan bile mahrumdur. Hâlbuki ulusal sosyalizm anlayışı içinde de olsa binlerce komünist potansiyeli taşıtan kadroların militan kavgaları ile ulusal sorun bir düzeye taşınmıştır. Burjuva modernizesinin bir versiyonu olan ulusal sosyalizmin yarattığı ideolojik-siyasal-örgütsel tahribatları sonucu sosyalist saflara bilinçsiz bir tepki içinde de olsalar bu kadrolar burjuva aksiyonu- nun içinde de eriyememektedirler.

3. Paylaşım Savaşının çatışma merkezi halinde olan Kürdistan'da ulusal siyasetin tüm toplumsal sınıflar açısından belirginsizliği, Kürdistanlı Komünistleri ulusal ve enternasyonal temelde büyük sorumlulukların altına sokmaktadır. Bunun bilincinde olan Kürdistanlı komünistler, Ulusal Sorunda hem burjuva

ve küçük burjuva aksiyonları ulusal devrimci bir hata çekme, hem de Kürdistanlı işçi ve emekçilerin ulusal soruna çözüm üretmesinde ve öncü bir rol oynamasında üstüne düşün görevleri yapmak ile görevlidirler. Bundandır ki sorun bu rolü oynayacak siyasal öznelerin siyasal pratiğe müdahale edebilecek araçlarla donatılmasıdır...

Yayınevimiz bu boşluğun doldurulması ile ilgili atılacak adımlardan biri olmayı hedeflemektedir. Bir yayınevinin ne rol oynadığının bilincindeyiz, ama dünyayı değiştirecek kadar da iddialı bir kavganın da özneleri olma iddiasındayız ve bundan dolayı da cüretkârız. Bu cüret içinde kendimizi şu görevlerin gerçekleştirilmesi kavgasında yayınevi boyutu ile sınırlı da olsa sorumlu görüyoruz:

a- Kürd sorunu, Kürd ulusunun birliğinin sağlanmasıdır. Kürd ulusunun birliğinin sağlamasının çözümü; Kürdistan'ın bağımsızlığı ve kürdlerin devletleşmesidir. Dört Kürdistan ve dört Kürd ulusu yoktur, bir Kürdistan ve bir Kürd ulusu vardır. Bağımsız birleşik Kürdistanı hedefleyen siyaset de Kürdistani siyasettir.

1960'lar dan günümüze kadar Kürdistan'da yaşanan deneyim Kürdistani siyasetin değil, kendini ulusal kurtuluş hareketi olarak takdim eden, niyetinden bağımsız olarak ya da öznel anlamda olmasa da nesnel anlamda Kürdistani siyasetin inkarı ve reddi olan azınlık siyasetinin ya da parçacı ulusalcılığının teşhirinin açık ifadesidir. Ancak azınlık ya da parçacı ulusalcı- lığının teşhiri, Kürdistani siyasetin kendiliğinden yükselişini getirmiyor. Fakat Kürdistan'ın 4 parçaya bölünmesinin ve ulus- lararası bir ezilen-ulus olmanın katlanılmaz sonuçları var oldukça, ulusalcılığın haklılığı, ezen-ezilen ulus çelişkilerinin ezilenlerden yana çözümlenmesindeki zorunluluğu, Kürdistani siyaseti tekrar ve tekrar gündeme taşıyacaktır.

Ulusal Sorun ile Azınlık Sorununu ayrıştırmanın ve farklı konumlanmanın geçerli ayrım noktası bağımsız birleşik Kürdistan mücadelesini esas eksen olarak görüp görmeme sorunudur. Atılması gereken ilk adım bağımsız birleşik Kürdistan olarak görmeyenler programlarına isterse 'en komünist' talepleri alsınlar, reformist ya da azınlık bir siyasi hattan kurtulamaya-

caklardır. Bağımsız birleşik Kürdistan, ezen-ulus devletlerin ve burjuva demokrasisinin sindiremeyeceği bir taleptir. Bu nedenle bu talep her zaman 'yasa dışı'dır. Dolayısıyla bağımsız birleşik Kürdistan'ı vazgeçilmez bir siyasi ilke olarak belirleme sorunu aslında ezen-ulus devletlerin izin verdiği platformun dışına çıkma ufkunun ve cüretinin gösterilmesidir. Devrimciliktir. Tersi ise katıksız bir reformizmdir. Bağımsız birleşik Kürdistan eksen olarak kabul edilmesi öncellikle devrimci ve ulusalcı kadrolarda sonradan da kitlelerin gözünde burjuva demokrasisi hakkındaki tüm yanılsamaları yok edecektir. Çünkü Kürdistan da demokrasi mücadelesi ile ezen-ulus devletler de demokrasi mücadelesi farklı siyasi mücadele ve araçları kapsar. Ezen-ulus devletleri demokratikleştirme mücadelesi azınlık siyasetidir. Başka bir deyişle Kürdleri; Türkiyelileştirme, İranlılaştırma, Iraklılaştırma, Süriyelileştirme siyasetidir. Bu da reformist ya da azınlık siyasettir. Yayınevimiz bu ayırımın bir platformu olacaktır.

b- Kürdistan'da başkaldırılar için Kürdistani siyaset zorunlu değildir ama bağımsız birleşik Kürdistan'ın kurulabilmesi için, Kürdistan işçi sınıfı ve emekçilerini Kürdistani siyasi bilinçle donatacak bir önderliğin varlığı zorunludur. Bu sorun da ancak Kürdistanlı komünistlerin devrimci bir program etrafında bağımsız örgütlenme siyasi koşulu ile çözülebilir. Devrimci parti de, devrimcilerle reformistler arasındaki ideolojik, siyasal, programsal, örgütsel ayrım çizgilerini çekmekle olur. Kürdistanlı komünistler AYRI BAYRAK ALTINDA, AYRI DURUP ORTAK VURURKEN ayrım çizgileri ne olmalıdır:

1920'den beri komünistlerin tarihi Kürdistan ve Kürd ulusunun inkârı ve reddi üzerinde yükseldiği bilinciyle dünya komünist hareketi geleneğine, yüzeli yıllık geçmişine, tarihine bir siyasi özne olarak Kürdistanlı Komünistler yerini almalıdırlar. Ama eklektik olarak değil, mücadeleler deneyimine eleştirel, yeni gelişme ve süreçlerin getirdiği sorunlara teorik üretim, amaç ve temel ilkelerde netleşme ve birliğe katkı sağlayarak katılma görevleri ile kendini sorumlu görmelidirler.

Komünist veya Kürdistanlı komünist olmak bir sıfat değil, siyasal niteliği ifade eder. Siyasi kimliğini anti-kapitalist, anti-emperyalist gibi kimliklerle kendini tanımlamaz, kendilerini bir şeye karşı değil somut gerçekleşebilir amaç ve temel ilkelerle ve

somut bir hareketle birlikte tanımlar. Bu siyasal kimlik anlamına gelmek üzere, siyasal örgütlenmeyle örtüşmek durumundadır. Örgütlenme başlı başına amaç değil, sınıfa öncülük saikıyla ele alınmalıdır. Dolayısıyla öncülük bahşedilen bir avantaj değil, siyasal pratik içinde elde edilebilir niteliktir. Kürdistan siyasi pratiğinde eksikliği duyulan devrimci bir partinin yokluğudur. Aslında bu yokluk başlı başına nesnel bir süreçtir. Devrimci partinin öznel öğesi komünistlerdir. Nesnel öğesi ise siyasal pratik alanıdır. Bu iki alanın Kürdistan üzerinde çoktan oluşmuştur. Sorun mesele bu yönde irade koyacak olan komünistlerin buluşmasıdır.

Kürdistanlı komünistler kendilerini "Marksist-Leninist" olarak tarif etmez. Marksizm Leninizm olarak kendini tarif etmek siyaseti doktrinleştirmektir. Böylelikle siyaset, amaç ve temel ilkelerinin rehberliğinin yönlendirmesinden çıkar. Bu durumda siyaset, sömürülen ve ezilenlerin kurtuluş aracı olmaktan çıkar. Siyaset; işçi sınıfı ve ezilen uluslar için berraklığını, açıklığını kaybeder ve rehberlik niteliğinden mahrum kalır. Dolayısıyla işçi sınıfı ve ezilen uluslar için siyaset belirsiz ve istikrarsız bir duruma dönüşür. Bu da kitlelerin siyasete yabancılaşmasını ve nesnelleştirmesini sağlamaktan başka bir şey değildir. Zira Marksizm Leninizm tanımlanabilen kavramlar değil, belirsiz ve istikrarsız kavramlardır. Marksizm Leninizm kavramlarından anlaşılması gereken nedir, belli değildir. Marksizm Leninizm olarak kendini tarif etmek; Marks'ın ve Lenin'in bütün yazılarını ile bütün siyasi faaliyetlerini doğru kabul etmek anlamına gelir. Bu anlayış kişileri tabulaştırma, siyaseti doktrinleştirme ve nesnelleştirmedir. Çünkü siyasetin işi artık yazıların ve yapılanların birbirine olan tezatlarına gerekçe yaratmaya dönüşür. Herkes kendine göre gerekçe yaratacağı belidir. İşçi sınıfının ve ezilen ulusların sorunlarının çözümü bu gerekçelere muhtaç olmadığı gibi tersine zorlaştırmaktadır. Bilerek ya da bilmeyerek kendini "Marksizm-Leninizm" olarak tarif etmek siyaseti burjuva sınıfına terk etmenin yoludur. Çünkü komünist devrimci siyasetin süreklilik-kopuş diyalektiğini devreden çıkarmaktadır. Kürdistanlı komünistler olarak kendimizi amaç ve sabit ilkelerle tarif ediyoruz:

* Devrimci bir partinin yokluğu yerel değil evrensel bir eksikliktir. Tarihsel deneyimlerin ortaya koyduğu en önemli ders; politik sorunların çözümünü (iktidar, ulusal sorun vb.) proletarya öncüsünün devrimci bir program etrafında bağımsız enternasyonal dünya partisinin oluşturulmasından ve bunun her koşulda kayıtsız şartsız olarak savunulmasından ve yaşatılmasından geçer. Bütün ülkelerin komünistleri gibi Kürdistanlı komünistler de aynı görevle yükümlü olmalıdır.

* Kürdistan siyasal pratiğinde komünist devrimcilerin yöntemi nesnelci, popülist, merkezci vb. ya da ulusal-devrimci, ulusal demokrat akımların yönteminden temelden farklı olmalıdır. Yani Kürdistan'da bağımsız sınıf siyasetini esas almalıdır. Bu durumda koşullara sığınmak proletaryanın bağımsız sınıf siyasetiyle çatışan "ulusal cephe" türevlerinde yer almak değil, tam tersine her alanda bu akımlarla ve burjuva liberal, geleneksel akımlarla mücadele esası üzerinden bağımsız siyasetini korumalı ve sürdürmelidir. Komünistler, kendileri dışındaki siyasi akımlarla propaganda ve ajitasyonda serbestlik ve eylemde birlik zemininde ortak faaliyetler örgütler ve katılır. Komünist siyasi özne; Kürdistani siyasetin teorik-politik ve pratik politiğini üretmekle kendi dışındaki bağımsız- lıkçı hareketlerin ulusal siyasal bilinçle donanmasına katkı sağlar ve önünü açar. Elbette her siyasi akım kendi siyasi kimliğine uygun olarak bağımsız birleşik Kürdistan'ı sloganlaştırır. Bağımsız birleşik demokratik ya da sosyalist ya da İslami Kürdistan gibi. Komünistler, bağımsız birleşik Kürdistan'ı Sovyet Cumhuriyeti hedefiyle tanımlar. Komünistler kendi dışında bağımsızlık mücadelesi veren akımlara desteği de dört (4) şartın kabullenmesine bağlıdır. **1**-Kürdistan- lıların bağımsız birleşik Kürdistan mücadelesine katılması için siyasi faaliyet yapmaları. **2**-Kürdistan'da ki diğer ulusal azınlık üzerinde baskı kurma siyasetine karşı açık tavır almaları. **3**- Diğer siyasi örgütlere karşı mücadelesini siyasi mücadele yöntemiyle sürdürülmesi, iftira, komplo ve şiddet gibi sekter yöntemine karşı açık tavır almaları. **4**- Komünistlerin örgütlenme, propaganda ve ajitasyon faaliyetlerine karşı olmamalı ve engellememelidir. **Komünistler, anti-emperyalizmin devlet hedefiyle ilişkili bir sorun olduğunun ancak proleter devrimle emperyalist ilişkiler tasfiye edilebilir. Bunun için**

Kürdistan'da ki diğer bağımsızlıkçı akımlara olan desteği - ne anti-emperyalist olma şartını dayatmaz.

* Proletaryanın komünist öncüsünün devrimci bir program etrafında bağımsız örgütlenmesi, örgütleyeceği ve dayanacağı Kürdistan proletaryası ve emekçi kitlesi olacaktır. Müttefiki dünyadaki devrimci komünistler ve işçi hareketi olup, herhangi bir burjuva devletle her türlü ilişkiyi reddeder. Buna ileride burjuvazinin yönlendirdiği bir Kürdistan devleti de dâhildir.

* Kürdistanlı komünistler üzerlerine düşen somut görevi yerine getirebilmek için sadece burjuvaziden bağımsız bir sınıf siyaseti ile yetinmemeli. Komünistler siyasi olarak işçi sınıfına bağlı ve onun hizmetinde olurken, ulusal-devrimci, ulusal-demokrat ve geleneksel akımların siyasi yapılarından ve bu yapıların siyasi etkinliği altında harekete geçen kitlelerin kuyruğuna takılanlarla da yollarını ayırmalıdır.

* Komünistler için Kürdistan dışında yaşayan Kürtlerin sorunu, demokratik haklar için, ulusal baskı ve ayrımcılığa karşı mücadeledir. Yani azınlık sorundur. Ulusal kurtuluş mücadelesi ancak Kürdistan coğrafyasında egemenlik talebiyle anlamını bulur. Coğrafyasının ve siyasal egemenlik hedefinin dışına taşırılmış bir ulusal kurtuluş hareketi bir demokratik muhalefet hareketine dönüşür ve bu bir kültürel mücadeledir. Dolayısıyla burjuva demokrasisi sınırları içinde olan mücadeledir. Israrı ve devamı Bolşevik geleneğinde Bundculuk olarak tanımlanan eğilimin ifadesidir.

* Kürdistanlı komünistler, Komünist dünya partisi için:
a) Kürdistan halkasını oluşturmak üzere Kürdistanlı Komünistlere görev düşmektedir. Bunun için dönemin acil ve temel siyasi görevlerine cevap teşkil edecek bir sınıf partisi yaratmak. Bu da işçi sınıfının birliğini önceleyen bilinçli bir tercih ve irade sorunudur. Kürdistanlı Komünistlerinin, parti öncesi dönemi ve hazırlık faaliyetine işaret eder. Komünistler dışındaki akımların etkisinden uzak ve ileride kurulacak enternasyonal parti beklentisi yerine öncelikli görevlerden başlamak üzere ayrı ülke komünistlerinin aynı çatı altında birliğini aynı amaç ve ilkeler doğrultusunda ilerletmek ile görevlidirler. Bu görevi

üstlenecek kadro birikimi, Kürdistan'da devrimciler ve emekçi kitleler içinde anıaç disiplininden uzak, dağınık bir şekilde mevcuttur.

b) Komünistlerin bu konudaki referansı, yani Komünist örgütlülüğe varma dönemi, planlı ve örgütlü çalışma ve bir enternasyonale varma süreci, Bolşevik deneyimi bilince çıkarmakla mümkündür.

* Hazırlık dönemi, örgüt ve parti, örgütsel faaliyetin diyalektik durakları olabilir. Yani bir dönem komünistlerin bütün bir faaliyetinin yoğunlaştığı amaçlar haline gelebilir. Ancak genel sınıf mücadelesinde proleter komünist siyasetin araçları olmak zorundadır. Tersi durumda siyasetin amacı olurlar ve siyaset örgüt için yapılmış olur. Oysa **parti amaca ulaşmak için kullanılması gereken, doğru kullanılması gereken bir araçtır. Bu bakımdan siyasal kimlikle, örgütsel kimlik ilişkisi doğru kavranmalıdır.** Örgütün işlevi siyasi kimliği sahiplerine, emekçilere aktarmak, bilinçlerine çıkarmaktır. Siyasal kimliğin örgütsel kimliğe dönüşmesi kendisiyle birlikte çatışmayı getirir. Bu çatışmanın kaynağında örgütsel kimliğin çıkarının ön plana geçmesi, siyasal kimliğin arka plana itilmesidir. Olumlu proleter devrimci deneyimler bu bakımdan öğreticidir.

* İşçi sınıfının ve emekçi kitlelerin devrinici potansiyeli ve kitlesel ayaklanmaları yerine kendini ikame eden gerillacı, bürokratik, reformist vb. mücadele yöntemi ve buna denk düşen siyasi akımlarla mesafeyi açmak her fırsatta burjuva dolayıma vardıklarını teşhirden kaçınmamak gerekir. Kendi iktidarlarını ve parti çıkarlarını ulusun çıkarları önüne koyanlar bütün devrimci iyi niyetlerine rağmen burjuva demokrasisinin sınırlarına hapsolurlar. İbret verici bütün "devrimler" ve "devrimci kalkışmalar" bu bağlamda düşünülmelidir. Proleter devrimleri çağında proletarya mücadele yöntemi-taktikleri ve iktidarın yerini alan her siyasi girişim burjuvadır, geridir. Burjuva çözümlerin gerici olduğunun söylenmesi boşuna değildir.

* Tarihsel ilerlemeciler toplumları ileri ve geri gelişmişlikler olarak tasnif ederler. Asgari-azami program, Sosyalist devrim-

Demokratik devrim ayrımları bundandır. Tarihin nesnelci bir anlayışla kavranması esasen bunu yapan akımların siyasal niteliklerinde aramak gerekir "gerilik" siyasi bir kavramdır. Burjuva gericilik ve bunu aşma iddiasında olan siyasi kadroların siyasi amaç, yöntem ve taktiklerindeki gerilik gözden kaçırılmamalıdır. Bugün Kürdlerden beslenen birçok akım, gerçekliği kendi yasalarına uydurma çabasındadır. Kürdistan devriminin tarihsel merhalelerine işaret etmeleri kendilerince "Kürdistanın toplumsal geriliğine" bağlanmaktadır. Şu üç örnek "geri kalmanın" ekonomik, sınıfsal, kültürel vb. ögelerle bezcli olmadığını aksine "görüş sahiplerinin" özgül gericiliğine işaret eder: Birincisi; **1917 Ekiminde Kürd-Türk ve Ermenilerden seçilmiş delegelerle kurulan Erzincan Şura (Sovyet) hükümeti ki işleyişi Sovyet demokrasisinin tipik örneğidir.** İkincisi; **Kürdistani bir amaçla Şêx Mahmud önderliğindeki ayaklanma olarak SSCB' ye katılma isteğini iletmesi**. Bir üçüncü örnek **Abdülselam Barzani'nin işçi-köylü Sovyet'inin içini dolduracak görevleri sıralaması.** Bunlardan muradımız, Kürdistan'ın seksen yıl önce ve sonrasında devrimci işçi siyasetine uygunluğunu anlatmak değil, , Kürdistan coğrafyasında yer tutan bugün ki akımların 80 yıl önceki akımlardan daha geriliğine işaret etmektir.

*** Dünya ölçeğinde proleter devrimin ön koşulları gelişmekle kalmamış çürümeye yüz tutmuştur. Dolayısıyla krizden anladığımız, önderliğin çözülemediği krizidir. İnsanlığın kaderi buna indirgenmiştir.** Eeri yandan komünistler ve işçi hareketi tarihin en yenilmiş dönemini yaşamaktadır. Burjuva gericiliği karşısında çözüm üretememekte dibe vurmaktadır. Dünyanın egemenleri ve sömürücüleri ulusal ve sınıfsal köleliğin üstünü insan hakları, demokrasi ve barış sosuyla tatlandırmaktadır. Komünistler bu tatlandırıcılara kananlarla ayrım çizgilerini koymalıdır. Yeni bir atılım için koşulların geriliği mazeretine kapılmamalıdır.

* Sermayenin kendi suretinden kurduğu dünya, siyasal çeper ve ulus-devletler hak ettiğinden fazla yaşıyor. Yıkmadan yıkılmayan sermaye dünyası aslında kölelerinden aldığı destekle ayakta duruyor Dünyanın en politik ve devrimci topraklarından yükseltilecek mücadele, tarihin akışını yeniden düzenleye-

bilir. Kendini buna layık görmeyenler ve "imkânsız, güç yetmez" diye burun kıvıranlar, Buch'lar kadar cesareti olmayanlardır. Ulusal ve sınıfsal kölelik tarihseldir. Ezeli ve ebedi değildir. Ama def edilmesi bilinçli tercih ve siyasi irade gerektirir. Kürdistanlı Komünistler, takipçisi olduğu Devrimci Marksizm'in yüzeli yıl önce sermaye dünyasının pratik, kavramsal halini onların yaptığı gibi red ederek. Ve buna pratik olarak başlamak ile görevlidirler. İçinde ve başında yer tutmaya, irade koyup, merkezinde Kürdistan'ın yer aldığı "Ortadoğu" coğrafyasında bu atılımı başlatmak ile sorumludurlar.

* 80 yıldır ulusal köleliğe karşı savaşan Kürt ulusunun açmazı savaşacak insan bulamamasında değil, savaştıranların "çaş"lık ve "birakujî" müesseselerini bu topraklardan eksiltmeyen a kürdistani siyaset tarzlarıdır. Emperyalist dörde bölünmüşlük ve bu statükonun nesnelci koşulların sağlayacağı imkânlarla aşmayı umut ve temenni eden (!) dar kafalılık Kürdistan'ın taşıyabileceği bir yük değildir. Böyle bir lüksü de olmamalıdır. Kürtlerin kelimenin gerçek anlamıyla bu tarz siyasetlerle özgürlüğünü imkân dâhiline sokacağına inananlar safdillerdir. Tıpkı geleceğini kendinden öte güçlere havale edenlerin akıbeti de böyledir. Tarihsel deneyimler her türlü kölelikten kurtuluşun desturunu bilincimize kazımalıdır. Ancak kendi mücadelemizle kazandığımız ve kendi öz örgütlerimizle bekçiliğini yaptığımız kazanımlarımız kalıcı olacaktır. Kürdistan'ın özgürleşmesi hiçbir zaman ve koşulda dört ve tek bir kapitalist devletle ele alınmamalıdır. Çünkü hala burjuva ve gerici olacaktır. Özgür bir Kürdistan; komünist bir dünya kuruluncaya dek sovyetik olan Kürdistan'dır. Bu bakış açısıyla "domuzdan kıl koparsan kardır" kapitalist zihniyetle Kürdistan'ı kapitalizmin varoşlarında tutup "demokratik-kültürel haklar" sınırında tutanlardan, Kürdistanlı komünistler kendini ayırmalıdır.

*** "Ortadoğu'nun" Sovyet Cumhuriyetler birliğinin kurucu öğesi ve motor gücü Kürdistan olmalıdır.** İki nedenle böyle olmalıdır; 1. bu coğrafyanın üzerinde birden fazla ulus barınmaktadır, bunların Demokratik Cumhuriyetler olarak bir arada bulunmaları ve yaşamaları, Komünist siyasetin icalı ve hayrınadır. 2. bu harmanlanma işgalci ve ilhakçı devletlerin

ezilen sınıflarıyla enternasyonal birlik, sınıf dayanışmasını üst seviyeye çıkarır. Ulusal kin ve rekabet yerine eşitlik temelinde güven esasına dayalı birlik en kötü halde burjuva demokratik çözümlerden milyon kez daha demokratik olacaktır.

* Kürdistan Sovyeti, Orta-Doğu Sovyetleri ve nihayet komünist bir dünya geleceğin bir ütopyası olarak değil, bizzat emperyalist sistemin, krizin ve savaşın alternatifi olarak görülmelidir. İnsanlığın bu yıkım karşısında başka bir çözümü yoktur. Çünkü "işçilerin kurtuluşu insanlığın kurtuluşunu içerir. Çünkü işçinin üretimle ilişkisinde insanın köleliğinin bütünü vardır. Ve köleliğin her ilişkisi bu ilişkinin sadece biraz değişik bir şekli ve sonucudur." Bundandır ki, kendimizi bu krizin alternatifi kılmak için, Kürdistanlı komünistler, "Yaşasın Komünistlerin Birliği", "Bütün ülkelerin Komünistleri Birleşin", "Komünist Bir Dünya İçin, Komünist Bir Örgüt Kuracağız" şiarlarının yaratıcı özneleri olarak kendi sorumluluklarını yerine getirmelidirler.

Yayınevimiz kendi alanında bu görevlerin yerine getirilmesinde bir özne rolü oynayacaktır. Kürdistan tarihi Komünist öznelerin bu görevleri yerine getirilmemesinin yıkımları ile doludur. **Erzincan Şura'sının, Abdülselam Barzani'nin işçi-köylü şurasının içeriğini dolduran toplumsal örgütlenme modelinin, 1991 Güney Başkaldırısında Süleymaniye Şüra'sının kendini geleceğe taşıyamayıp, yok oluşunun nedeni Kürdistanlı Komünis- tlerin Siyasal özne olarak tarihsel işlevlerinin yerine getirmeme- sinin ürünüdür.** Keza bugün Kuzey Kürdistan da burjuva-küçük burjuva akımların "ulusalcı" çizgilerinin toplumsal sorunlar karşısındaki çözümsüzlüğüne alternatif olarak, kitle ve sınıf örgütlenmelerini kendi programı içinde devlet güdümlü "İslami" sivil/ kontra örgütler yerine getirmektedirler. Dayanışma, paylaşım, kolektivizm ve maneviyat gibi insani komünist değerler emperyalist-ezen-ulus devletlerin taşeron örgütlerinin örgütlenme zemini haline gelmiştir. Demek ki, sadece insanlığın kurtuluşu içinde değil, ulusal değerlerin korunmasında bile komünist örgütlenme kendisini bir zorunluluk olarak dayatmaktadır.

Kürdistanlı Komünistlerin siyasal özne olarak rolünü oynaması öncelikli olarak kendisi ile bir hesaplaşmadır. Bu aynı

zamanda hem enternasyonal düzeyde hem de ulusal düzeyde felsefi, siyasal ve örgütsel düzeylerde bir hesaplaşmadır. **Komünist hareket 1917'yi sürdürememiş, yenilmiştir,** ama Luxemburg'un dediği gibi; "**Devrimler, bize şimdiye kadar yenilgiden başka bir şey getirmedi, ama bu yenilgiler geleceğin zaferinin en büyük dayanaklarıdır.** Ancak bir koşul ile! Her adı geçen yenilgiden, o yenilginin hangi nedenlerden oluştuğu sorulmalı: kitlelerin savaşımının iradi zaafları ve tarihi koşulların oluşmamasından mı, ya da devrimci eylemin darlığı, kararsızlığı ve kaypaklığı gibi iç nedenlerden mi kaynaklandığı ortaya konmalı." Anlayışı ile yayınevimiz; ilk adımı teorik-pratik sürecin eleştirileri ile yayın hayatına başlamaktadır. Bunun için öncelikle Kürtçe baskısı WAR Yayınevi tarafından "*Hinek Felsefe-Hinek Sîyaset*" adı ile yapılan Mehmet Emin Aslan'ın "*Materyalist Felsefenin-Siyasetin Eleştirisi Ve Komünist Siyaset*" çalışması ile yayına başlamaktadır. Bu çalışmadaki görüşlerimiz ile uluslararası işçi hareketi ve ezilen ulusların başına musallat edilen madde belirleyici burjuva aydınlanmacılığına, determinizm ile felsefenin nesnelleştirici-yabancılaştırıcı düzeyi ile siyasal bir hesaplaşma içine girmekteyiz. Bu düzey Kürdistan'da bu teorik-pratik sürecin nesnesi olan "sosyalist" kadroların kendi süreçleri ile de bir yüzleşme zemini sunmaktadır. Meteryalizmin burjuva özünün tüm günahlarını Komünist siyasete bağlayan binlerce Kürdistanlı "eski" sosyalistin, kendileri ile hesaplaşmalarının teorik-pratik zeminini de böylelikle açmış oluyoruz.

Baskıda olan **İkinci kitabımız** yayın amaçlarımızın temel görevlerinden biri olan ulusal sorunu tartışmanın odağına alan Yine daha önce WAR Yayınevi tarafından "*Siyaseta Netewî*" adı ile Kürtçe baskısı yapılan, Mehmet Emin Aslan'ın "**ULUSAL SORUN**" çalışmasıdır.

Şu an elimizdeki **Üçüncü Kitap** Çalışması ise pratik çalışmanın deneyimleri içinde örgüt-kadro ilişkilerinin yaratığı özneleşme-nesneleşmeyi tartışmaya açan, H.İsmail Aslan'ın "*Yabancılaşma-Örgüt Ve Kuzey Kürdistan Pratiği*" çalışmasıdır. Bu her üç çalışma ile Kürdistanlı komünistlerin teorik, siyasal, pratik ve örgütsel açılımlarına bir tartışma zemini yaratmayı hedefliyoruz.

Yayınevimiz bu amaç ile kitaplardaki açılımlarını genişletme ve ortaklaştırma amacı ile bir tartışma www.wesanaray.com adı ile İNTERNET SİTESİ açmıştır. Görüş ve öngörülerimizi tartıştırmak, geliştirmek ve ortaklaştırmak amacı ile açtığımız bu site de, yayınlarımız ile ilgili eleştirilere yer vereceğiz. Bunda bir amacımızda, tartışmalardan çıkan sonuçların veya tartışmaların-eleştirilerin yeniden derlenip yayınlanmasıdır.

Yayınevimiz, sınır bağımsız Kürdistan olan Kürdistani çalışmalar ile tüm komünistlerin çalışmalarını yayınlamayı kendine bir görev olarak kabul eder. Bu görev temelinde bu ilkelerimize uygun tüm yayın çalışmalarını olanaklarımız ölçüsünde yayınlayacaz.

Yayınevimiz, çalışmalarını süreli yayın ile de sürdürme hedefindedir. Yayınevimiz, yayın ilkelerimiz çerçevesinde bir süreli yayının çıkarılması da tüm dost ve yoldaşlarımız ile tartışmalarımızın bir gündemini oluşturacaktır.

Yayın düzeyini parçacı değil, Kürdistan'ın bütününe yönelik olacaktır, ilk iki kitabımız Kürtçe yayınlanan çalışmaların Türkçe baskıları olmasından dolayı, yayın dilimizin Türkçe olması akla gelmemelidir. Aksine Yayınevimiz Yayın dilini Kürmanci, Zazaki ve Sorani lehcelerinde olmak üzere Kürt dilini temel yayın dili olarak alacaktır.

Yayınevimiz, tüm bu çalışmalarında kendi öz güçüne güvenerek hareket edecek, dost ve yoldaşlarımızın katkılarına açık olacaktır. Ama asıl güçünü Kürdistan İşçi Sınıfı ve Emekçilerinden alacaktır. Bunun dışında tüm burjuva ve bağımlılık ilişkilerine karşı cepheden bir duruş göstererek, yayın ilkelerinin arkasında duracaktır.

Yayınevimiz, Bağımsız Kürdistan ve Komünist zemindeki tüm yayın, kurum ve kuruluşlar ile ya da tek tek bu nitelikteki bireyler ile dostluk ve dayanışma içinde olacak Kürdistan işçi ve emekçilerinin her olduğu alana ulaşmaya çalışacaktır.

Ray Yayınevi

ÖNSÖZ

Elinizdeki metin ile Ulusal Siyaset ve Kürd Ulusal Hareketinin Değerlendirmesi metini, 1991-1996 ve özellikle 1993-1996 yılları arasında Güney Kürdistan'ın Dohuk şehrinde yazılmıştır. O dönemde Dohuk şehrinde elektrik olmadığından bu çalışma gaz lambası altında ve sivrisineklerin ısırma ızdırabı ortamında yazıldı. Prensip gereği önce Kürdçe[1] olarak 2002 yılında Weşanén War'da yayınlanmıştır. Kürdçe yayınından hemen sonra Türkçe yayınlanması hedeflenmekle birlikte bazı teknik sorunlardan dolayı yayınlanması gecikmiştir.

Bu metin akademik bir çalışma değildir. Ancak 1969- 1991 döneminin felsefi-siyasi kavrayışımın muhasebesi ve özeleştirisidir de. Bu dönemde beni yönlendiren felsefi-siyasi anlayış; özne-nesne, teori-pratik ilişkisini diyalektik bütünlük içinde ele alan değil, bazen özne ve teoriyi, bazen nesne ve pratiği öne çıkaran istikrarsız felsefi-siyasi bir anlayıştı. Nedensellik kavrayışı, özne-nesneyi, teori-pratiği birbirinden kopuk ele aldığından dolayı komünistleri, komünist enternasyonal hedefinden uzaklaştırır ve ulusalcı-sosyalizm, merkezci, popülist vb. akımlara yaklaştırır.

Yaklaşık 150 yıl önce Marx *Komünist Manifesto*'da "bütün ülkelerin işçileri birleşin" şiarını koydu. Çünkü *Komünist Manifesto*, Komünistler Birliği Örgütünün siyasi bildirgesiydi. Günümüzde komünistlerin önünde duran görev; "bütün ülkelerin işçileri birleşin" şiarı olmaktan önce, uluslararası bir Sovyetler demokrasisi hedefi doğrultusunda, proletaryanın uluslararası örgütlenmesinin inşası için, ortak amaç ve sabit ilkelerde anlaşarak demokratik merkeziyetçi bir dünya komünist partisinde birliğini oluşturmak üzere siyasi faaliyete aktif bir şekilde girmesidir. Bu nedenledir ki günümüzde komünistlerin şiarı "bütün dünyanın komünistleri birleşin" olmalıdır.

Elinizdeki metin bu şiara katkı amacıyla yazılmıştır.

Aralık- 2006

---

[1] Metinlerimizde Kürt ve Kürtçe yerine Kürd ve Kürdçe sözcüklerini kullandık. Orijinalleri budur. Bu konuda Türkçe gramer kurallarına uymayı reddediyoruz.

I. BÖLÜM

MATERYALİST FELSEFENİN ELEŞTİRİSİ

Giriş

Marx'ın *metafizik materyalizm*, *sezgisel materyalizm*, *maddeci doktrin* vb. adlarla eleştirdiği anlayış, II. Enternasyonal tarafından diyalektik materyalizm ve tarihsel materyalizm olarak ayrıştırılıp 'bilimsel sosyalizm' tanımlaması ile dünya işçi sınıfının gündemine teorik olarak yerleştirildi. Bu teorik anlayışın pratiği de 1921'lerden sonra SSCB, Çin ve Doğu Avrupa ülkelerinde yaşandı

Bu anlayışlara direkt olarak materyalizm diyeceğiz. Amacımız; materyalizmle komünist devrimci teorinin bazı temel kavramlarda farklılığını belirtmektir.

BİLİNÇ-VARLIK İLİŞKİSİ HAKKINDA

İdealistlerin temel olanın bilinç olduğu, önce bilincin varolduğu ve bilincin belirleyici ve etkin, maddenin edilgen olduğu savı karşısında, materyalistler,. önce maddenin var olduğunu, madde ve bilinç ilişkisinde temel ve belirleyici olanın madde olduğunu belirtirler.

Marx'a göre önce madde vardır, ancak toplumsal varlık olarak insan varlaşınca belirleyici olan artık madde değil, toplumsal bir varlık olarak bilinçli insandır. Ya da amaçlı somut insan faaliyetidir.

Hegel'de Bilinç-Varlık

Diyalektik, Marxist teoride mantık yürütmenin temel aracıdır. Marxist teori diyalektik yöntemle anlaşılabilir ve açıklanabilir. Diyalektik, Hegel ve Marx'ın ortak mirasıdır. Ne var ki Hegel, diyalektiği Mutlak Tin'e ve Mutlak Tin'in oluşturduğu tarihe uygular. Marx, Hegel'in diyalektiğini olduğu gibi kabul eder, ancak uygulama konusu olan idealist ve mistik yaklaşımını eleştirir. Marx, diyalektiği insanın tarihsel-toplumsal faaliyetine uygular. "Ayakları üstünde oturtma"dan kastedilen diyalektiğin insanlığın toplumsal faaliyetinin gerçek ilişkilerine tarihsel-dünyasal bütünsellik içinde uygulanmasıdır. Marx'ın materyalistliği de diyalektiğin tarihe ve topluma yani yaşanan gerçekliğe uygulanmasıdır. Marx sonrasında ve Marxizm adına diyalektiği doğaya uygulamak ve maddeyi esas almak tekrar diyalektiği kafa üstünde oturtmaktır.

Marx'ın Hegel'i felsefi olarak eleştirmesi, Marx'ın diyalektik konusunda Hegel'in talebesi ve mirasçısı olduğu gerçeğini ortadan kaldırmaz. Marx bunu *Kapital*' de şöyle belirtir;

> "Ben Hegel'in öğrencisiyim ve bu önde gelen düşünürü gömdüklerine inanan epigonların cafcaflı gevezeliği bana açıkça gülünç geliyor. Ne var ki, bu durum beni ustama karşı eleştirel bir tavrı benimsemekten, mistisizmin diyalektiğinden sıyrılmaktan ve derin bir değişimi gerçekleştirmekten alıkoymamaktadır."

6 Mart 1868'de Kugelmann'a yazdığı mektubunda da "Hegel'in diyalektiği her türlü diyalektiğin temel biçimidir" der.

Hegel felsefesinde bilinç ve varlık bir birliğe dönüşmüştür. Hegel'e göre bilinç ve varlığın dolayımını sağlayan bilinçtir. Yani bu birlik bilinç içindeki bir birliktir. Böylece bilinç ve varlık özdeşleşiyor ya da özdeştir. Bilinç ve varlık ilişkisinin çözümü bu olunca gerçekliğin konusu ide olur, ide dışında başka gerçek varlık kalmaz. Bilinç ile varlık özdeş olarak anlaşıldığında, bunlardan biri diğerinin içinde erimelidir ya da biri dışarıda bırakılmalıdır. Hegel'de bunu yapar, varlığı bilincin içinde eritir ya da dışarıda tutar. Hegel'ın felsefesinde Mutlak Tin ya da Mutlak Zihin kendi faaliyetiyle kendisini nesnel dünyaya dönüştürerek kendi kendisine

yabancılaşmaktadır. Bu önemlidir. Çünkü yabancılaşmayı nesnelleşmekte görür. Hegel felsefesinde yabancılaşmaktan maksat aslında yabancılaşmış emektir. Hegel felsefesinde yabancılaşmanın konusu somut emek değil, soyut zihinsel emektir. Emek, ücretli emek biçiminde nesnelleşmiş emeğe ya da özel mülkiyete dönüşmekle kendine yabancılaştığını görmez. Yabancılaşmayı soyut zihin'in kendi kendini nesnel dünyaya dönüştürmede görür. Bundandır ki Hegel felsefesinde bu yabancılaşma olumlanır. Artık yabancılaşmış emeğin aşılması olanaklı değildir. Burjuva toplumuna özgü olan bu yabancılaştırmayı ebedileştirmekle burjuva toplumunu da ebedileştirmektedir. Hegel felsefesinde somut insan faaliyetinin ya da maddi emeğinin ürünü olarak yabancılaşmış emeği ya da özel mülkiyeti kalıcılaştırır ve ardından da Mutlak Tin'in din ve felsefede kendi bilincine varmasıyla yabacılaşma aşılır. Yabancılaşmayı aşan Mutlak Tin kendini devlet biçiminde ifade eder. Bilinç, kendini devlet biçiminde ortaya koymakla bilinç ile varlık ya da devlet ile burjuva toplumu arasındaki ilişkileri somut insan faaliyeti içinde değil, İde'nin soyut faaliyeti içinde arar. Bilinç yani Mutlak Tin, kendini tarihsel hareketin evrimiyle devlet biçiminde ortaya koymakla birlikte nesnelleşmesini ya da yabancılaşmas.nı da aşmış ve öz-bilincine varmıştır. Çünkü Hegel felsefesinde somut toplum ya da maddi emek tekilli, bireyciliği ve/veya varlığı temsil eder. Varlıkta parçalanmışlığı, bölünmüşlüğü, özelli ifade eder. Mutlak Tin yani bilinç ya da devlet evrenselliği, genelli, bütünselliği temsil eder. Hegel, burjuva toplumunu devletin içinde ya da varlığı bilincin içinde eritir ya da dışarıda bırakır. Böylelikle gerçeği ya da yabancılaşmayı burjuva toplumun aşılmasında değil, bilinç değişikliğinde arar.

Feuerbach'da Bilinç ve Varlık

Feuerbach, Hegel'i eleştirerek, Hegel'deki ide'yi insan düşüncesi olarak alır. Varlığı da insan olarak alır. Böylece Feuerbach'da bilinç ve varlığın birliği insandır. Hegel'deki *öz-bilinç*, Feuerbach'da insanın öz bilincine dönüşür. Feuerbach, bilinci tanrı nezdinden, insanın bir öğesine ya da yüklemine indirger. Bu indirgeme felsefe tarihinde oldukça önemli bir noktadır. Ne var ki, Feuerbach'da insan kavramı soyut ve felsefiydi.

Feuerbach, insanı doğal varlık ya da "duyusal nesne" olarak kabul eder. Feuerbach felsefesi bilincin; insanların bir toplum biçimi içinde ve bu toplum biçiminin aracılığıyla toplumsal ilişkilerini değiştirme faaliyetinin bir ürünü olarak idrak etmiyor. Bilinç, toplumsal ilişkilerin ürünü olarak değil, maddenin yansımasının ürünü olarak ifade edilir. Böylelikle bilinç ve bilinç ürünlerini edilgen, tarih ya da toplum dışı bir konuma indirger. Bu nedenle insanı, doğal yasaların egemenliği altında olan, edilgen, seyredici 'duyusal nesne' olarak anlar. Feuerbach, insanı bireysel olarak ele aldığından, bir insanın diğer insanlarla olan ilişkilerini toplumsal ilişkiler olarak değil aynı türün üyesi vasfıyla, tekil insan olarak algılar. Bundandır ki Feuerbach, koşulları değiştirenin amaçlı somut insan faaliyeti olduğunun farkına varmaz.

Feuerbach için insan doğal bir varlıktır. İnsan doğal ve birey varlık olarak ele alınınca varılacak sonuç, insanın tarihsel toplumsal gerçeğinden soyutlanmasıdır. Feuerbach'da bunu yapmıştır. Bu da insanı somut faaliyeti ile kavrayamamasına ve ancak insanı ve insanlararası ilişkileri-sevme, dostluk, minnettarlık, sevmeme, kıskanma vb.- duygular çerçevesinde ele almasına neden olmuştur. Böylece Feuerbach, toplumsal ilişkilere varamamakta, insanlararası ilişkileri doğal, keyfi, kişisel ilişkiler, yani duygular çerçevesinde algılamaktadır. Bu durumda duygularla ilgili ilişkilerin ya da doğal, keyfi, kişisel ilişkilerin ancak toplumsal ilişkiler çerçevesinde anlam ifade ettiğini ve toplumsal ilişkilerden bağımsız ilişkiler olmadığını değerlendiremez.

Marx'ta Bilinç ve Varlık

Marx, Hegel ve Feuerbach'ı eleştirerek Hegel'in diyalektiği ile insanı tarihsel-toplumsal varoluş faaliyetinin içinde ele alır ve tanımlar. Feuerbach, Hegel'deki Mutlak Tin'e has bilinci insanın kafasına taşımıştır, ama insanı soyut, felsefi olarak tanımlamıştır. Marx ise insan bilincini soyut olarak değil, tarihsel-toplumsal varoluş amaçlı faaliyeti içinde somutlar.

Hegel'de varlığı belirleyen bilinçtir. Feuerbach'da ise bilinci belirleyen doğal çevredir, yani madde ya da nesnedir. Marx'ta bilinci belirleyen tarihsel-toplumsal varoluşlu varlık olarak insanın amaçlı somut faaliyetidir ya da eleştirel pratiğidir.

Ya da bilinç; bir toplum biçimi içinde ve bu toplum biçiminin aracılığıyla insanların, toplumsal ilişkilerini değiştirme faaliyetinin ürünüdür. Marx; "hayatı belirleyen bilinç değildir; bilinci belirleyen hayattır"[2] der. Demek ki insanların yaşamak için giriştikleri insanlararası faaliyeti belirleyen bilinç değildir; aksine yaşamak için giriştikleri insanlararası faaliyetler bilinci belirler. Bilinç, insanlararası ilişkilerin ya da toplumsal ilişkilerin ürünüdür. Marx; "bilinç, ta başlangıçtan beri sosyal bir üründür ve insanlar varoldukça da sosyal bir ürün olarak devam eder"[3] der.

Burada toplumun algılanması temel bir sorun olmaktadır. Marx, *Alman İdeolojisi*'nde; "sosyal bünye ve devlet, sürekli olarak, belli bir takım fertlerin yaşamak için giriştikleri faaliyetlerden ortaya çıkar (doğar)"[4] der. *Grundrisse*'de ise; "toplum bireylerden değil, bu bireylerin birbirleriyle olan ilişkilerinin, bağlarının toplamından oluşur"[5] der. Toplumsal ilişkiyi burjuva toplumunda somutlaştırırsak: Toplum içinde bireylerin bir bütün olarak toplumsal yapının yeniden-üretiminde işçi, sanayici memur gibi belli işlevleri olur. Bu işlevleri ile burjuva sınıfı, İşçi sınıfı, küçük-burjuva sınıfı olarak toplumsal sınıflarda ve kategorilerde yer alır. Bu toplumsal sınıf ve kategorilerden kaynaklanan işçi, avukat, sanayici gibi belli bir sıfatı olur ya da bu sıfatla tanınır. İşte bu belli işlevler ve sıfatlar, bir toplum biçimi içinde ve bu toplum biçimin aracılığıyla oluşan toplumsal ilişkilerdir. Burada toplumsal olan ilişkiler ile fizyolojik farklılıkları birbirinden ayırt etmek gerekir. İnsanların farklı boyda, renkte ve yetenekte olması gibi fizyolojik(doğal) veriler toplumsal ilişkilerden etkilenerek ve toplumsal ilişkiler çerçevesinde anlam bulmakla birlikte toplumsal ilişkilerden bağımsız verilerdir.

Marx öncesi, toplum, "bireylerin toplamından oluşur" biçiminde tanımlanırdı ve halen de toplumsal ilişkiler bu anlamda tanımlanmaktadır. Çünkü bireyi toplum içinde değil, toplum dışında ifade etmektedir. İdrak bu olunca, toplum, tarih ve insan

---

[2] Marx, *Alman İdeolojisi*, Sosyal Yay. 1968, s. 49
[3] age. s. .85
[4] age. s. 47
[5] Marx, *Grundrisse*, Birikim Yay, 1979, s. 337

ilişkilerinin ifade edilmesinin yöntemi, bilinçten hareket etmekle olur. Durum bu olunca;

a- bilinç ve bilincin ürünleri; kavram, düşünce, teori vb. pratikten kopuk ve bağımsız bir güç olarak telakki edilir,

b- bilinç ve ürünlerinin, kısaca teorinin toplumda hüküm sürdüğü varsayılır,

c-toplumdaki ezilmişliklerin, köleliklerin, kısıtlanışların, saçmalıkların, bozuklukların vb. olumsuzlukların insanların önyargılarından, bilinçlerinden kaynaklandığı varsayılır.

Bu anlayışa göre, ezilenlerin, sömürülenlerin oluşu toplumsal ilişkilerden değil, bilinçlerinden kaynaklanmaktadır. Toplum, insanların toplamından oluştuğuna göre, toplum ilişkilerinde ezilenler, sömürülenler yoktur, bunlar kendi başına bireyin önyargılarının ürünüdür.

Sorun böyle konunca, çözüm de mevcut bilinç ve ürünlerinin yeni bir bilinçle değiştirilmesi olarak algılanır. Marx, *Alman Ideolojisi*'nde, Feuerbach mantığını şöyle tasvir eder;

> "Zihinlerin ürünleri olan bu fikir ve tasavvurlar, onları hakimiyetleri altına alacak kadar güçlenmiştir. İnsanlar, yaratıcı oldukları halde, kendi yarattıklarına boyun eğmişlerdir. Öyleyse insanları, boyunduruğu altında inledikleri bu kuruntulardan, fikirlerden, dogmalardan, hayali varlıklardan kurtaralım! Bu fikir baskısına karşı ayaklanalım! İnsanların özüne tekabül eden düşünceleri, bu kuruntuların yerine koymasını öğretelim onlara."[6]

Feurbach, toplumsal değişmeyi somut faaliyetle ya da eleştirel pratikle değil, teorik faaliyet içinde ele alır. Ya da bilincin değişikliğe uğratılmasını bir başka bilinç ürünü ile değiştirilmesini önerir. Sonuçta, toplumsal gerçek, düşünsel ya da teorik faaliyetle değişmeyeceğine göre mevcut durumun devamının kabulünü getirir. Marx bunu şöyle belirtir; "Bilincin bu şekilde değişikliğe uğratılmasını istemek gerçeği başka bir şekilde yorumlamak demektir; yani gerçeği başka bir yorum sayesinde kabul etmek demektir."[7] Çünkü gerçeğin kendisi devam ediyor. Materyalistler ilişkileri tersyüz etmişlerdir. Toplumsal olan öğe bilinçsel öğeye,

---

[6] Marx, *Alman İdeolojisi*, Sosyal Yay. 1968, s. 27

[7] agc. s. 36

bilinçsel soyutlama da topluma mal edilmektedir. Ezilenlerin, sömürülenlerin toplumsal ilişkilerden ayırarak (soyutlayarak) bilinçsel soyutlamaya tâbi tutulması gibi. Bu mantığa göre toplum ilişkilerinde işçi, kapitalist vb. yoktur, sadece insanlar vardır. Halbüki köle, işçi, kapitalist vb. insanlararası ilişkilerin ürünüdür. Bu sıfatları insanlararası ilişkiler belirler.

Feuerbach'ın felsefi kavrayışını burjuva toplumunda somutlaştırırsak: Burjuva toplumunda toplumsal yapının yeniden-üretiminde, toplumsal üretim sürecindeki ilişkiler, toplumsal ilişkiler olarak değerlendirilmez. Feuerbach, toplumsal ilişkileri, ürünün toplumsallaşması olarak mübadele ve mübadeleye özgü ilişkilerde yani meta piyasasında görür. Dolayısıyla, toplumsal ilişkiler bir bütün olarak bireyin mübadeleci işlevselliğine indirgenir. Böylece bütün bireylerin toplumsal ilişki içindeki işlev ve sıfatları birer mübadeleci olmalarına bağlanır. Bu durumda bireyi toplumsal varlık kılan öğe, topluma ya da piyasaya sunduğu meta veya faaliyetinin değerinden ibarettir. Toplumsal ilişkiler bu meta veya faaliyetin değerinin diğer meta ve faaliyetin değerleriyle olan ilişkisinden ibaret olur. Dolayısıyla, toplumla olan bağı ve ilişkisi mübadele değerinden ibaret olur. Toplumsal ilişkiler böyle algılanınca değişimi de teoride aramak kaçınılmaz olur. Marx'ın eleştirdiği de budur. "Teorik çıkarsamalarla değil, hal ve şartların değişikliğe uğratılması ile sağlanır." [8]

Bilinç; hem toplumsal varoluşlu insan faaliyetinin ürünüdür, hem de toplumsal varoluşun devamını ve gelişimini sağlayan bir öğedir. Bilinç, tarihin kurucu öğelerinden biridir. Marx sonrasında da idealistler, varlığı belirleyenin bilinç olduğu fikrini savunurlarken, materyalistler de Marxizm adına bilinci belirleyenin madde olduğu fikrini savunurlar. İdealistler ve materyalistler; maddenin bilincin yansıması veya bilincin maddenin yansıması algılamalarıyla yansıma teorisinde çakışmışlardır. Mutlak yansıma teorisinin geliştiricisi *Condillac* (1715- 1780) olup, Engels bu teoriyi bilgi teorisi olarak benimser ve geliştirir. Marx mutlak yansıma teorisini *11 Tez*'de eleştirir. Mutlak yansıma teorisine göre, duyularımız dıştan gelen etkileri algılar ve buna tepki gösterir. Bu etki-tepki etkileşimi, değerlendirme, karşılaştırma, ayırma, dikkat gibi yete-

---

[8] age., s. 73

neklerimizi geliştirir. Mutlak yansıma teorisi esas alındığında, bilinç, maddi ortamın yansımasıyla sınırlı kalacağından, somut insan faaliyetinin doğal çevreyi değiştirmesiyle, hem doğayı ve hem de kendini değiştirmesini izah edemez. Somut insan faaliyeti etki-tepki, yani mekanik olarak ele alındığında, pasif ya da edilgen konuma indirgenir ve etkinliği tamamen insanın dışında, doğal çevrede görür.

Mutlak yansıma teorisi, bilinci, nesnelerin duyu yoluyla yansıması olarak algıladığından varlık ve bilinci birbirinden kopuk olarak alır. Varlık ve bilinç somut insan faaliyetinden kopuk ve ayrı olarak anlaşılır. Böylece varlık ve bilinç diyalektik bütünsellik niteliğinden sıyrılarak kendi başlarına ayrı şeyler olarak telakki edilir.

Bilinç, insanlararası ilişkilerin ürünü olarak değil, nesnelerin duyu yoluyla yansımasının ürünü olarak algılandığında, varlık-bilinç, toplumsal varlık ve toplumsal bilinçten soyutlanarak bireysel varlık ve bireysel bilinç olarak algılanır. Böylelikle sınıf bilinci yatsınmış olur. Materyalistler için kavramlar, nesnelerin yansıması, idealistler için nesneler, kavramların yansıması olarak algılanır.

Bu durumda, bilinç-varlık, özne-nesne, teori-pratik birbirlerinden kopuk ve ayrı şeyler olarak kavranılır. Dolayısıyla tarih, bilinç ürünlerinin(düşüncenin, kavramların, fikirlerin vb) tahakkümünde ve bireylere ait görülür. Böylece fikirler, sınıfların, ezen-ezilenlerin amaçları doğrultusundaki çatışmalarından ve örgütlenmelerinden soyutlanarak bireyselliğe indirgenmiş olur.

Marx, *Feuerbach üzerine VI. Tez*'de; "Feurbach, dinsel özü insan özü olarak çözümlüyor. Ancak insan özü her bir bireyde gizli olarak bulunan bir soyutlama değildir. Gerçekte bu, toplumsal ilişkilerin bütünüdür" der. Feurbach, insan özü ve bununla ilişkili olarak dinsel özü, insanın tarihsel-toplumsal faaliyetinin çelişmeli bütünselliği olan bir sürecin ürünü olarak değil, tam tersine toplumu bireylerin toplamı anlamında ve tarihten soyutlayarak kavradığından, insanı doğal varlık ve soyut birey olarak değerlendirmeye tabi tuttuğundan, bireylerin özellikleri olarak kavrar. Feuerbach'ın din ile ilgili eleştirisi toplumsal yapının yeniden üretiminde değil, bireylerin aydınlanmasında, yani bilinç alanındaki gelişmeye yöneliktir. Önerilen de "bireylerin aydınlanmasıyla dinsel özün çözüleceği"dir. Bunun için Marx; "Feuerbach,

maddeci olduğu ölçüde, tarihi asla işin içine karıştırmamış ve tarihi işin içine karıştırdığı ölçüde ise maddeci olmamıştır. Onun felsefesinde tarih ve maddecilik birbirinden tamamen ayrı şeylerdir"[9] der. Feuerbach, insanı doğa nesnesi olarak aldığından ya da algıladığından, insanı edilgen ve seyredici olarak algılar. Marx "Feuerbach, insanoğlunun da 'duyusal bir nesne' olduğunu kavradığı için 'saf' maddecilerden çok daha sağlam bir görüş açısına sahiptir. Nevar ki, Feuerbach'ı, insan- oğlunu, 'duyusal faaliyet' olarak değil de, 'duyusal nesne' olarak ele almakla"[10] yetinmesinden dolayı eleştirir.

Demek ki Feuerbach'da bilinç, insanın varlaşmasından beri insan faaliyetinden kopuktur ve toplumsal yaşamın belirleyicisi olmuştur. Bu nedenle Feuerbach'da insan, "duyusal nesne" yani soyut ve bireysel kalmaktadır. Marx için ise insan, hayati ihtiyaçlarını emekle, neslinin ya da türünün devamını üremeyle sağlama süreci, yani maddi hayatın yeniden-üretme sürecindeki insanlararası ilişkiler, doğa ve toplumla olan ilişkilerdir. Bunun için Marx'ta somut kavram, maddi hayatın yeniden üretimi ya da insanın tarihsel-toplumsal faaliyetinin karmaşık bütünselliği olan bir süreçtir. Bu nedenledir ki Marx için somut insan, bilginin hem öznesi ve hem de nesnesidir. Feuerbach sonrası materyalistler Marxist teori adına "toplumsal ilerlemeci", "ekonomik ilericilik-gericilik", "alt yapı üst yapıyı belirler", "ekonomi siyaseti belirler", "her devlet biçimi belirli bir toplum biçimine karşılık düşer", "her sınıfa bir ve tek parti karşılık düşer" vb gibi şematizmalarla Marksizmi yorumlayanlar, ekonomi ya da kapitalizm geliştikçe, insanların doğal güçlere karsı daha özgür olacağından, dinsel özün kendiliğinden etkisizleşeceğini savunurlar. Feuerbach, sorunu bilince hapsederken, materyalistler de Marxsizm adına sorunu Feuerbach'ın tersine nesnele hapsettiler. Varılan yer Feuerbach gibi sorunun çözümünü teoride aramalarıdır. Tarihsel-toplumsal pratik ise önerilenin tam tersine bir rota izledi. Rönesans ve reform hareketleriyle girilen süreçte din ideolojik boyutundan soyutlanarak bireyin inanç haklarına dönüştürüldü. Böylelikle dinsel özün duygu yanı ağırlıklı eğilim iken, kapitalizmin gelişmesiyle dinsel

---

[9] age., 1968, s. 70
[10] age. s. 82

özün ideolojik yanı tekrar ağırlıklı eğilim olarak gelişti. Marx'ın, din bir afyondur, ama yüreksiz dünyanın atan yüreğidir, söyleıne-sinden kastı, toplumsal ilişki, insanlararası ilişkiler iken kapitalizm bu ilişkiyi nesnelerarası ilişkilere dönüştürerek nesne ya da parayı toplumsal güç haline getirir. Böylece tüm ilişkileri ıaddileştirir-ken, manevi ve insani değerleri yok eder. Dinsel özü insanlar için manevi sığınak haline getirir.

Ayrıca, "Marx en şiddetli din düşmanı olduğu döneminde bile fetişlerin ve tanrıların gerçekliğini savunmuştur. İlkel toplu-mun fetişleri, antik ve feodal toplumun tanrıları gerçektir, çünkü toplum içinde insanlar bu güçleri varsayarak, veri kabul ederek toplumsal eylemlere girişmektedirler."[11]

Komünistler; ulusal komünizmin etkisinden kendilerini kurtarıp, koınünist enternasyonal öznesi aracılığıyla tarihsel hedef-lerini gerçekleştirme mücadelesine girişmezlerse; sömürülenler ve ezilenler kapitalizme tepki olarak "reaksiyonel din partilerini" kendilerine öznel öğe olarak göreceklerdir. Dolayısıyla, dünya kapsamında dinin ideolojik-siyasal yanı daha da ağırlıklı eğilim haline gelecektir.

Marx'ta bilinç, bilinçli varlıktır. Bilinç ve varlık birbirlerin-den soyutlanamayan bir bütünün iki yönüdür. Bilinçle varlık'ı aynılaştırmak ya da ayrılaştırmak ve bu işlemden sonra hangisinin belirleyici olduğunun tartışmak ve irdelemek Marx'ın temel önermelerinden birini dışlamak olur. *1844 El Yazmaları*'nda; "düşünmek ve olmak böylece şüphesiz ki birbirlerinden ayrıdırlar, ama aynı zamanda birbirleriyle birlik içindedirler"[12] der. Alıntı-daki "düşünmek ve olmak" "bilinç ve varlık" olarak okunabilir. *Alman İdeolojisi*'ne "bilinç, bilinçli varlıktan başka bir şey olamaz ve insanların varlığı onların gerçek yaşama-sürecidir"der. Bilinç ile varlığın bütünselliğinin dolayımını sağlayan da amaçlı somut insan faaliyetidir.

Hegel ve Feurbach felsefesinin ortak yanı insanı, toplum ya da tarih dışında ve kendi başına bir özellik olarak ele almasıdır. Marx ise insanı, bir toplum biçimi içinde ve bu toplum biçiminin

---

[11] Aktaran. Sevan Nişanyan, Bk. *Demokrit ve Epik Felsefelerinin Farkı Üstüne*, Marx doktora tezi, Mew-1, *Grundrsse*, s. 100

[12] Marx, *1844 Felsefe Yazıları*, Payel Yay. 1975, s. 107

aracılığıyla toplumsal ilişkilerini değiştirme faaliyetiyle ele alır. Böylelikle Marx, insanı, Mutlak Tin'in fenomeni ya da doğa nesnesi olan birey olmaktan çıkarıp, tarihsel-toplumsal faaliyetinin karmaşık bütünsel sürecinin ürünü olarak somutlar. Bıı somutlamayı felsefeye dayanarak değil, felsefeyi, burjuva ekonomisini ya da ekonomi politik bilimini eleştirerek, tarihsel-toplumsal hareketin gerçek ilişkilerine dayalı olarak tanımlar ve somutlar. Feuerbach'da insan kavramı felsefi ve soyuttur. Marx ise insan kavraımını yaşanan gerçeğinden alarak somut bir kavrama ulaştırır. Marx, *Alman ideolojisi*'nde şöyle der;

> "düşüncemize hareket noktası olarak seçtiğimiz temel düşünceler, dogmalar ya da keyfi temeller değildir; (...) Bu temeller, gerçek fertlerdir, bu fertlerin faaliyetidir. Ve içinde yaşadıkları maddi şartlardır; hem hazır olarak buldukları hem de kendi faaliyetinden doğan maddi şartlardır"[13].

Demek ki Marx'ta varlık soyut madde değil, bilinçli varlık ya da somut insandır. Tarihsel-toplumsal gerçeğin hareketinde belirleyici olan ne kendi başına bilinç, ne de kendi başına maddedir, bilinçli varlıktır, yani toplumsal varoluşlu insanın faaliyetidir. Toplumsal hayatın yeniden-üretimi sürecinde bilinç, düşünceyi, biyolojik vücudu da çalışma kapasitesini ya da teori ve pratiği diyalektik etkileşim içinde oluşturur. Marx; "her tarih, bu temellerden ve bu temellerin insan faaliyeti tarafından zaman boyunca değişikliğe uğratılmasından hareket etmek zorundadır"[14] der. Bu temeller;

1- gerçek bireyler,
2- bu bireylerin faaliyeti,
3- ve içinde yaşadıkları maddi şartlardır.

Burada gerçek insanı ve maddi şartlarını zaman içinde değişikliğe uğratan ise insan faaliyetidir. Demek ki bilinç, insan aklında önceden var olan ya da akıl tarafından oluşturulan bir ürün değil, toplumsal ilişkilerin karşılıklı etkileşiminin bir ürünüdür. Bilinci oluşturan, somut insan ile faaliyeti arasındaki karşılıklı

---

[13] Marx, *Alman İdeolojisi*, Sosyal Yay. 1968, s.38
[14] age., s. .38

etkileşimdir. Biyolojik varlığın bilinçli varlığa dönüşmesi demek doğal varlığın toplumsal varlığa dönüşmesi demektir.

Bilinç ile varlık arasında diyalektik bir ilişki vardır ve bu ilişki de amaçlı somut insan faaliyetidir. Materyalistler belirleyiciliği maddede görerek bilinç ve varlığı birbirlerinden ayrı ve nesnel olarak kavrar. Başka deyişle, maddi gerçekliği(ekonomi) belirleyici ve tarihin aktif bir oluşturanı olarak telakki eder. Bilinci de tarihin bir oluşturanı değil, maddi gerçekliğin insan beynindeki pasif yansıması ya da izdüşümü olarak telakki edidiğinden sadece tarihi kaydeder. Bilinç; tarihin dışında ve nesnel gerçeğin yansıması olduğundan, tarihi ya da nesnel süreci bir bütün olarak ve çarpıtmadan yansıtması (kaydetmesi) mümkündür. Marx, ideoloji kavramını öne sürerek; bilinci toplumsal ilişkilerin ürünü ve tarihin bir oluşturanı olarak belirlemiştir. Böylelikle yanlış bilincin de olduğunu ve bununla birlikte bilinç, tarihin aktif bir oluşturanıdır. Tarihi maddecilik ya da devrimci komünizm, bilinç ve varlığı bir bütünün iki yönü olarak kavrar. Bu çelişmeli bütünselliğin dolayımını sağlayan da amaçlı somut insan faaliyetidir. Sınıflı toplumlarda bu ilişki dolaylı yollardan kurulur. Bilinç ile varlık'ın ya da toplumsal bilinç ile topluınsal varlık'ın diyalektik ilişkisini sağlayan ınsan faaliyeti iken, sınıflı toplumlarda bu ilişki dolaylı yoldan devlet aygıtıyla kurulur.

ÖZNE-NESNE İLİŞKİSİ HAKKINDA

Hegel'de Özne-Nesne

Hegel'de özne ile nesne ilişkisinde hakikat olan öznedir. Hegel, nesneyi gerçek ve dışsal olarak ele almaz, tam tersine mutlak özne'nin fenomeni olarak ele alır. Özne ve nesne Hegel'de özdeştir. Bu özdeşlikte belirleyici olan özne olup, nesne özne içinde eritilir. Doğa ve toplum tarihinin hareketini Mutlak Tin'in durak(moment)'ları olarak açıklar. Tarihsel hareketin öznesi Mutlak Tin'dir.

Hegel'de Mutlak Tin, kendisini bir süre bilinçsizce tarih ve doğa içinde yansıtmıştır. Mutlak Tin, doğa, tarih ve insanı yaratarak kendine yabancılaşmıştır. Mutlak Tin, doğanın, insanın ve tarihin çelişmeli sürecinde ya da karşıtların mücadelesinin

bütünselliği sürecinde insan bilincinde kendisini tekrar tanır. Demek ki doğa, tarih ve insan, Mutlak Tin'in kendini açığa çıkarmasının durak'larından ibarettir. Mutlak Tin ya da Mutlak Ruh evrimsel gelişmesini artık nesnel yapıda ya da doğada değil, insan bilincinde sürdürecektir. Mutlak Tin bu serüvene bilinçsizce girişir, kendi bilincine sonradan felsefecinin bilincinde, düşüncesinde varır. Demek oluyor ki, Mutlak Tin'in insan bilincindeki yansıması bütün insanların bilincinde değil, bireysel bilinçte yansıyarak felsefeleşir. Bu felsefe de kendine uygun devleti oluşturur.

Hegel'de tarih, kendine yabancılaşan soyut us olan Mutlak Tin'in insan bilincinde kendini bulma ve devlet biçiminde kendini tanıma sürecidir. Hegel'e kadar Batı'nın siyasal düşünce tarihinde, devletin tarifi hakkında şöyle bir genelleme yapılabilir. Sosyal olayları, devleti gerçekçi bir gözle ve olduğu gibi tarif eden kuramcılar(Machiavelli) ile amaca varmak için ideal devlet modelleri öneren Doğal Hukuk Kuramcıları' na(Hobbes,) kadar, tüm idealist kuramcılar, devleti; bilincin kavradığı bir ihtiyaç yani bir gereklilik olarak insanın akla uygun yaşayabileceği tek toplumsal biçimdir. Hegel'in Hukuk felsefesi'nde devlet; yalnızca bilincin farkına vardığı bir ihtiyaç ya da insanın akla uygun yaşayabileceği tek ideal bir toplum modeli değil, evrensel öznenin ya da aklın devlette vücut bulmasını temsil eder. Böylelikle toplumu devlet içinde eritmektedir. Hegel'in felsefesinde devlet, siyasal egemenlik aracı değil, toplumsal-tarihsel evrimin sonuncu amacı olarak kavranmaktadır. Mutlak Tin'in devlet biçiminde kendini tanıma iddiası, devleti, mutlak ve sonsuza taşımaktadır. Bu durumda Mutlak Tin(Geist) kendisini tanımasıyla tarih süreci de bitmiş olacak. Böylece tarih ya da insanlık tarihi, Mutlak Tin'in kendisini tanımasının bir görüntüsünden ibarettir. İnsan da Mutlak Tin(devlet)'in amacının gerçekleşmesine hizmet eden bir araç olacaktır. Ne var ki, Hegel diyalektiğinde, tarih sürekli oluş ve yok oluş sürecidir. Hiçbir şey mutlak değildir, her şey geçişseldir. Tez, antitez ve sentez süreci ile işleyen tarihsel gelişimde her tarihsel süreç bir sonraki tarihsel sürece geçmek zorundadır. Hegel'in Diyalektik Mantık'ı Tez, antitez ve sentez esasına dayalıdır. Tez, antitez ve sentez kavramları; varlık-yokluk ve oluş ya da olumlama, olumsuzlama ve olumsuzlamanın olumsuzlaması olarak da

adlandırılır. Hegel'de "süreç", kendi kendinden kaynaklanan, kendi kendini üreten yani kendi kendini temellendiren bir ilke olarak kendi kendine eşit olmayan, değişim niteliğine sahip olan oluşumdur.

Bu sürecin daima iki öğesi vardır. Tez ve antitez ya da olumlama ve olumsuzlama, varlık ve yokluk, temel ve temellendiriş, üreten ve üretilen, eski ve yeni, içsellik ve dışsallık, önvarsayım ve vazetmek. Tez; pasifliği, veriyi, varolanı, üreteni, temeli temsil eder. Antitez; aktifliği, karşı koyanı, üretileni ifade eder. Süreç daima bu iki karşıt öğeyi içerir. Böylece süreç, daima bütünlüklü temel olarak karşıtların birliği ya da tez ve antitezin birlikteliğinden temellenen sentez ya da oluştur. Demek ki tezin daima karşıtı ya da karşı koyanı olur. Karşı koyanı olmazsa oluş gerçekleşemez. Tez antitezini üretir ve bu antitezini de içererek, kendi parçasına dönüştürerek, bütünlüklü değişimle antitezi sürecin bir öğesine dönüştürür. Durum bu olunca sürecin işleyişiyle birlikte, tezin ürettiği, kendisinin ürünü olan antitez birliğiyle sentez haline gelir. Tez'de doğrudan doğruya olan birlik, sürecin mantığına uygun olarak işlemekle dolaylı yoldan yeniden üretilmiştir. Böylece, tez ürettiği antitezi ile kendini dolayımlamış olarak senteze ya da karşıtların birliğine dönüşmüştür. Süreç, kendi iç mantığına uygun olarak işler. Yani sentez yeniden tez konumuna gelir ve süreç işler. Tez-antitez ve sentez sürecinin sonsuz bir işlevselliği vardır. Tarih sentez süreci olduğuna göre, sonu olmayan bir süreçtir. Hegel diyalektiğinin özü çelişmedir, çelişmenin kaynağı özne-nesne etkilişimidir. Yani süreç ya da tarih de özne- nesne diyalektik etkilişiminden ibarettir.

Ne var ki Hegel, sürekli oluş ve yok oluş süreci olan ve sonu olmayan tarihsel gelişim sürecine son vererek kendi diyalektiğiyle çelişir. Hegel, karşıtları ya da çelişmeyi kavramsal ve içsel olarak alır ya da tanımlar. Yani Hegel, insanı ve tarihi soyut olarak ele alır ve tanımlar. Bu nedenle karşıtları, karşıtların birliği olarak değil, karşıtların özdeşliği olarak görür. Hegel'de karşıtlar özdeştir. Bu durumda Hegel'de tez de antitez de öznedir. Özne de soyut düşüncedir, dolayısıyla Hegel'de diyalektik süreç, soyut düşünce hareketinin sürecidir.

Hegel Mantığında sıkıntı yaratan karşıtların ya da özne ve nesnenin özdeşliğidir. Örneğin, burjuva toplumun karşıtı ya da

olumsuzlaması olan proletaryanın olumsuz bütünselliği ile özdeşleşince, oluş ya da sentez kapitalizmin hep kendini yenilemesi olur. Bu da burjuvazinin tarihsel sürecinin özne-nesnesi ya da tez-antitezi olarak sonsuza gitmesidir. Dolayısıyla, insanların sınıflara, ezen-ezilen kesimlere bölünmüşlüklerinin de sonsuza gitmesidir. Hegel, diyalektiğinde burjuva toplumun çelişkilerini aşmayı hedeflemez. Çünkü tarihsel gelişim sürecinde İde'yi Prusya devleti biçiminde bir özne olarak tarif eder. Bu özne için de burjuva toplumunu bir nesne olarak gerekli görür ve burjuva toplumunu (sivil toplum) devlet (siyasi toplum) içinde eritir. Tarihi Prusya devleti ile burjuva toplumu arasındaki etkileşim içinde durdurur, sonlandırır. Bu da diyalektiğin mantığıyla çelişir. Çünkü diyalektiğe göre birlik hali geçicidir, çelişme ise süreklidir. Dolayısıyla diyalektiğin özü çelişkidir. Hegel'in diyalektiğine göre burjuva toplumunda tarihsel gelişim, sürecin karşıtına dönüşmesi ile oluşumunu sürdürür. Burjuva toplumunun karşı koyanı olmazsa oluş ya da sentez süreci de olmaz. Hegel'in diyalektiğinde tezin karşı koyanı olmazsa, oluş ya da süreç olmayacağından ölüm olur ya da gelişme olmaz, yani tarihin diyalektik süreci sonlaşır ve bir tekerrürden ibaret olur. Hegel, diyalektik süreçten hareket eder ama karşıtları özdeş aldığından dolayı birlik halı sürekli, çelişme halini geçici görmekle vardığı yer idealizmdir. Bu durumu toplumsal ilişkilerde somutlaştırırsak: Mutlak Tin'i tez ya da temel almakla, toplumsal yapının yeniden-üretimini sağlayan somut insan faaliyeti iken, bu etkinliği ve aktifliği hayal gücünde yarattığı ya da varsaydığı Mutlak Tin'e ya da Prusya devletine ait görür ve insan faaliyeti pasifliğe dönüşür. Böylece insan kendi aktifliğini, etkinliğini, somut faaliyetini Mutlak Tin'e ya da Prusya devletine ait görmeyi temel almakla kendi aktifliğini pasifliğe dönüştürür, kendi etkinliğine kendi ürettiklerine yabancılaşır ve maddi hayatın her yeniden üretim süreci kendine yabancılaşmayı üreten bir sürece dönüşür.

Feuerbach'da Özne-Nesne

Feuerbach'da özne-nesne ilişkisinde etkin olan nesnedir. Feuerbach, Hegel'deki tarih öznesi olan Mutlak Tin'i insana indirger. Ne var ki, Feuerbach'daki insan soyut birey ve felsefi

kalır. Yani insanı somut faaliyetiyle ele almamakta, insan kavramında kalmaktadır. Koşulları değiştirenin somut insan faaliyeti olduğunu görmez. Etkinliği doğal çevrede gördüğünden, özneye düşen doğal yasalara uyum sağlamaktır. Çünkü toplumsal ve ekonomik yasalar insan etkinliğinden bağımsız olarak doğal yasalara tabidirler. Özne, yani insan bunu pratiğiyle değiştiremez ve ancak bunu teorik olarak anlayabilir ve buna uyum sağlar. Feuerbach, insanı; öznel olarak ya da toplumsal varoluşlu 'duyusal faaliyet'li olarak değil, 'duyusal nesne'" ya da soyut ve doğal olarak kavrar. Sonuç olarak, Feuerbach, insanı; toplumsal varoluşlu faaliyetinin ürünü değil, doğa nesnesi olarak anladığından, insanı edilgin ve seyredici olarak tanımlar, bu da Hegel'in tam tersine özneyi nesnede eritir. Feuerbach, doğal çevreyi temel almakla, toplumsal yapının yeniden-üretimini sağlayan insan faaliyeti iken, bu etkinliği ve aktifliği kendiliğinden işleyen nesnel sürece ait görür ve insan faaliyetini pasifliğe ve seyrediciliğe dönüştürür. Böylece insan kendi etkinliğini nesnel sürece ait görmeyi temel almakla, aktifliğini pasifliğe dönüştürür, kendi faaliyetine, kendi ürettiklerine yabancılaşır, toplumsal hayatın her yeniden-üretim süreci kendine yabancılaşmayı üreten sürece dönüşür.

Hegel'de tarihin öznesi Mutlak Tin iken Feuerbach'da nedenselliktir.

Marx'ta Özne-Nesne

Marx teorisini, tarihsel-toplumsal gerçek ilişkilere dayalı olarak geliştirir. Marx'ta özne ve nesnenin ilişkisinde diyalektik birlik vardır. Ya da özne ile nesne arasında diyalektik bir ilişki vardır, bu ilişki de amaçlı somut insan faaliyetidir. Yani; karşıtların birliği içinde bir bütünün iki yönüdür. Özne ve nesnenin diyalektik birliğinin hareketi çelişkili ve tümel harekettir.

Marx, *Feuerbach üzerine 11 Tez*'de materyalistlerin faal yanı ihmal ettiğini ve idealistlerin geliştirdiğini söyler. Ancak idealistler de "gerçek, somut faaliyeti, olduğu gibi kabul

etmediklerinden" amaçlılığı ya da öznelliği soyut biçimde tasavvur etmişlerdir. Amaçlılığı tanrı planının sonucuna bağlamışlardır. Marx'ın "faal yan"dan kastettiği öznelliktir ya da amaçlılıktır. Marx için emek, kendi başına bir çalışma, bir eylem değil, amaçlı çalışma ya da 'amaçlı eylemdir.'[15] İnsansal eylemi ya da faaliyeti hayvansal faaliyetten ayıran amaçlılıktır. İnsanı ayırt eden bu yanıdır. Onun için ilişki insan için söz konusudur. Hem teorik hem pratik faaliyetinde insana yön veren, onu dürten amaçlılığıdır. Demek ki özne\ amaçlılığı içermektedir.

Marx, tarihin öznesini somut insan faaliyeti olarak değerlendirirken, nesneli de gerçek, dışsal ve özneye direnen olarak alır. Peki, özne ve nesnenin diyalektik birliğini oluşturan dolayımı nedir? Bu sorunun yanıtı temel ayrımdır ve Marx'ı, Hegel ve Feuerbach'dan ayıran bu yanıtıdır. Marx için, bu dolayım; toplumsal varoluşlu insanın faaliyetidir. Toplumsal yapının yeniden-üretimi kendi başına bireysel faaliyet değil, verili tarihsel koşulda, verili toplumsal varlık olarak insanların faaliyetidir. Gerek Hegel idealizmi gerekse Feuerbach materyalizmi insanı soyut ve bireysel olarak ele aldığından, tarihi, insanlararası faaliyetin yani özne-nesne etkileşimi dışında, soyut düşünce ve soyut hareketi içinde ya da nedensellikte arar. Marx "tarih, her zaman kendi dışında bulunan bir ölçü göz önünde tutularak yazılmıştır. Hayatın gerçek üretimi, tarihin dışında bir şey olarak görülmüştür; buna karşılık, asıl tarihi unsur olarak kabul edilen şey; gündelik hayattan tamamen ayrı, dünya-dışı ve dünya-üstü bir şey olarak görülmüştür"[16] der. Böylece, iki taraf da teorinin önceliğinde buluşur ve tarihi, insanlararası faaliyetinden ya da özne-nesne etkileşiminden kopartarak teorinin hakimiyetine sokarlar. Bu kavrayışın vardığı yer şudur: İdealizmde temel ya da tez düşünce, antitez tarih olurken materyalizmde, temel doğal, antitez de tarih olur. Yani varlığı, toplumsal ve doğal ya da öznel ve nesnel olarak değil, düşünsel veya doğal olarak idrak edildiğinden dolayı varığı tekille indirgemektedir. Bu durumda tarih, özne-nesne etkileşimin dışında olduğundan sadece gerçekliği kaydeder. Bunu toplum ilişkilerinde somutlaştırsak: toplumda ezen-ezilen, sömüren-sömürülen gibi

---

[15] Marx, *Grundrisse*, Birikim Yay, 1979, s. 402

[16] Marx, *Alman İdeolojisi*, Sosyal Yay. 1968, s.71

karşıtlıkları sadece tespit eder ve yorumlayabiliriz. Marx'ta, özne ile nesnenin ya da insan ile doğanın dolayımını sağlayan somut insan faaliyetidir. Ya da özne ve nesnenin karşılıklı etkileşiminin birliği, insanın toplumsal pratiğinde (pratiğin bilinmesi olan teori ve pratiğin birliğinde) meydana gelir. Marx, *Kutsal Aile* 'de; "felsefeci, yalnızca, tarihin yaratıcısı olan Mutlak Tin'in hareketi sona erdikten sonra geçmişe bakarak öz-bilincine varmasının bir aracıdır. Gerçek hareket Mutlak Tin tarafından bilinçsiz olarak gerçekleştirildiği ve felsefeci burada, sonradan her şey hallolduktan sonra ortaya çıktığı için felsefecinin tarih içinde aldığı yer geçmişe dönük bilince indirgenmiştir. Gerçekten de Mutlak Tin, dünyanın yaratıcısı Tin olarak, kendi bilincine sonradan, felsefecide vardığına göre onun tarih yapması da ancak bilinçte, ancak felsefecinin düşünce ve tasarımında yani kurgusal imgeleminde vardır" der. Dikkat edilirse Hegel, özne ve hareketi toplum dışında soyut olarak ele almaktadır. Bunun için Marx, Hegel'deki soyut özne ve soyut faaliyeti eleştirir. Marx, Hegel'in tarih anlayışının eleştirisinde, bilginin yalnızca düşünsel faaliyet ve sonradan oluşan seyredici ve edilgen olmadığını; bilginin, pratik faaliyetle bütünsellik içinde tarihin yapıcı bir öğesi olduğunu belirtir.

Mutlak Tin'in 'kendinin' bilincine varmasıyla, yani, Hegelci felsefenin insanlık tarafından bilinmesiyle tarih sona erer. Hegel'in diyalektiği çelişki esası üzerinde oluşmuşken ya da karşıtların birliği üzerinde kurulmuşken ve doğrusu da bu iken, çelişme ya da sentez süreci yani oluş Hegel felsefesinin bilinmesine kadar sürdürülmektedir. Hegel, insan özelliğini, tarihsel-toplumsal varoluşlu varlık olarak faaliyetinin oluşturduğu bir nitelik olarak değil, Mutlak Tin'in amaçlarını gerçekleştirmede bir araç olarak ele almaktadır. Marx, *Kutsal Aile*'de;

> "tarih hiçbir şey yapmaz, muazzam zenginliklere sahip değildir, mücadele etmez. Tam tersine bütün bunu yapan, tüm buna sahip olan, mücadele veren, gerçek ve yaşayan insandır; apayrı bir kişilikmişçesine kendi amaçlarını gerçekleştirmek için insanı bir araç olarak kullanan tarih değildir, tarih insanların amaçları doğrultusunda gerçekleştirdikleri faaliyetlerden ibarettir" der.

Hegel'de özne ve nesnenin dolayımını oluşturan Mutlak Tin'dir. Hegel'de amaçlılık soyut us olan Mutlak Tin'e aittir.

Tarihin öznesi de Mutlak Tin'in amaçlı soyut ya da hayali faaliyetidir. Hegel'de insan, Mutlak Tin'in amaçlarını gerçekleştirmede bir araç olarak soyut ya da fenomendir. Marx'ta ise insan, soyut değil, 'gerçek ve yaşayan'dır. Amaçlılık da bu gerçek ve yaşayan insana aittir. Amaçları doğrultusundaki faaliyetiyle; eleştirel pratiğiyle kendini ve doğayı dönüştüren tarihin öznesi, amaçlı somut faaliyetiyle insanı ilk tanımlayan Marx'tır.

Feuerbach'ı eleştiren Marx, *11 Tez*'de; "gerçeği, duyularımızla kavradığımız dünyayı somut insan faaliyeti olarak, pratik olarak öznel biçimde değil de, nesnel ya da sezgi biçimi altında ele alma" durumunu 'gelmiş geçmiş bütün materyalistlerin başlıca kusuru' (1. tez) olarak vurgular. Dünyayı öznel olarak, yani verili tarihsel koşulda ve verili toplumsal varoluşlu varlığın faaliyeti olarak değil de doğa nesnesi olarak "insan faaliyetinin kendisini bir nesnel faaliyet olarak telakki etmiyor" der. Feuerbach'da tarihin öznesi nedenselliktir. Hegel idealizminde de, Feuerbach materyalizminde de varılan yer aynı noktadır. Yani insanı somut faaliyetiyle değil, -Hegel de Soyut Us'un ya da kavramların yansıması olarak, Feuerbach'da da soyut maddenin ya da nedenselliğin yansıması olarak- soyut birey ve felsefi olarak algılamalarıdır. Marx'ın eleştiri konusu yaptığı tamda budur. Marx'ın eleştirdiği gibi soyut birey, tarih üstü ya da tarih ve toplum dışı bir kavram olarak sahici değildir. Bunun içindir ki, sonuçta hem Hegel'de hem Feuerbach'da, farklı gerekçelerden hareket etmekle birlikte, hayali özne ve hayali faaliyet tarihin öznesi olur. Hayali özne eleştirel pratik faaliyeti anlayamayacağından, sorunsalı teoride araması kaçınılmaz olur.

Feuerbach'ın mantığındaki sorun, insanı doğa nesnesi olarak soyut birey biçiminde ele almasıdır. Durum bu olunca, toplum doğal toplum; ekonomi de doğal ekonomi konumuna gelir. Doğal toplum ve doğal ekonomi devinimi (momenti) doğanın yasalarıyla dolayımlanır, bu da doğal evrimciliği esas alır. Böylece, özne ile nesne arasında bir ilişki vardır ve bu ilişkiyi dolayımlayan da nedenselliktir. Felsefi olarak durum böyle konunca, burjuva toplumunun dönüşümü doğal evrimciliğe havale edilmiş olur. Bu da toplumun ve tarihin doğallaştırılması olur ki insanların sınıflara, ezen-ezilen kesimlere bölünmüşlüğünün sonsuza devamı doğal yasaların gereği olur. Bu anlayış, insanın,

toplumu oluşturan insanlararası ilişkilerin niteliğini değişime uğratarak dünyayı da değiştirebilme etkinliğini, fonksiyonunu görememektedir. İnsanın etkinliğini, pratiğini etkin bir süreç olarak, özne olarak algılayamamakta, sadece yüklem olarak algılamaktadır. Bunun içindir ki, Feuerbach'da hakikat; somut insanın faaliyeti değil, nesnedir. İnsanı faaliyetiyle değil, edilgen ve seyredici olarak alır. Marx; "sahici insan faaliyeti olarak ele aldığı yalnız teorik faaliyettir" der. Böylece farklı gerekirliklerden hareketle hem Feuerbach'da ve hem Hegel'de tarih; özne-nesne etkileşiminden soyutlanarak ele alındığından, tarihin öznesi tarih olur. Tarihin öznesini tarih olarak saptamak, burjuva toplumunu ebedileştirmektir.

Marx'ta Doğanın Toplumsallaşması Ya da Öznelleşmesi

Marx, *7. Tez*'de; "insanı soyut birey olarak değil, gerçekte kendisi de toplumsal bir ürün olan belirli bir toplumsal biçimin parçası olarak somut, tarihsel ve .toplumsal varoluş koşullarının içinde ele almak gerekir"der. Marx "somut, tarihsel ve toplumsal varoluş koşullarının" bir ürünü ve parçası olarak insanın toplumsal ilişkilerini teori ve pratiğin bütünselliği içerisinde ele alır. Marx; "üretim, doğanın birey tarafından belli bir toplum biçimi içerisinde ve bu toplum biçimi aracılığıyla mülk edinilmesidir"[17] der. Toplumsallaşmanın bir yönü toplumsallaşmış özne iken, diğer yön de toplumsallaşmış nesne ya da doğadır. İnsan, insanlararası faaliyetiyle doğa nesnelerini insanlararası ilişkilerin bir parçasına dönüştürmekle, doğayı toplumsallaştırır ya da öznelleştirir.

Toplumsallaşma; bir bütünün iki yönü olarak insanın ve doğanın toplumsallaşmasıdır. Toplumsallaşma; insan-doğa etkileşimi sürecidir ya da karşıtların birliğidir. Özne ile nesne ya da insan ile doğa arasında diyalektik bir ilişki vardır ve bu ilişki de amaçlı somut insan faaliyetidir. Bu durumda amaçlı insan faaliyeti aynı zamanda aktif bir süreç olarak öznedir. Feuerbach, insan faaliyetini yüklem olarak algıladığından dolayı, doğa nesnelerini insanlararası ilişkilerin parçasına dönüştüren üretim faaliyetinin

---

[17] Marx, *Grundrisse*, Birikim Yay, 1979, s.147

içindeki emekçiye ve emeğe varamaz. Böylece toplumu oluşturan emeğin ve aynı zamanda bireyin kendi toplumsal varlığını oluşturan emeğini ya da teori ve pratiğin bütünselliğini, etkinliğini görememektedir.

Marx;

> "insanoğlunun tarihinden önce gelen bu tabiat, Feuerbach'ın bugün içinde yaşadığı tabiattan tamamen farklıdır ve bu 'insan-öncesi' tabiat, günümüzde, hemen hemen hiçbir yerde mevcut değildir. Böyle bir tabiata, son zamanlarda teşekkül eden Avustralya'nın bazı Mercan Adalar'ında rastlanabilir belki ve bundan ötürü, bu çeşit bir tabiat da Feuerbach için mevcut değildir"[18] der.

Soyut ya da ilkel doğayı tanımıyoruz, insanlararası faaliyetle bu ilkel doğa değiştirilip insanlaşmış ya da toplumsallaşmış doğaya dönüştürülmüştür. Günümüzde insan faaliyetinin dışında dünyada herhangi bir yer bulmak mümkün mü? Bütün alanlar tarıma ve sanayiye açılmış, insanın bilinçli faaliyetiyle verimliliği artırmakta, elementlerin elektron vb. özelliklerini değişime tabi tutarak, doğada mevcut olmayan elementler oluşturarak doğanın toplumsallaştırılması boyutlandırılmaktadır. Tanıdığımız ve değiştirdiğimiz doğa toplumsallaştırılmış ya da öznelleştirilmiş doğadır. Marx;

> "Feuerbach, tabiat bilimlerinin kavrayışı üzerinde ısrarla duruyor; sadece fizik bilgisinin ya da kimyacının keşfettiği sırlardan söz ediyor (Güzel! Ama ticaret ve sanayi olmasaydı, tabiat bilimi gelişebilir miydi acaba? Şu 'saf' tabiat bilimi denilen şey bile, amacını ve malzemesini sadece ticaretten ve sanayiden; insanların maddi faaliyetinden sağlamıyor mu? Bu faaliyet, bu emek ve bu üretim gördüğümüz 'çevremizde bulduğumuz' duyusal dünyanın biricik temelidir ve bu insan faaliyeti, emeği ve üretimi sadece bir yıl durdurulacak olsa; Feuerbach, tabiat dünyasının sadece büyük bir değişikliğe uğradığını görmekle kalmaz, aynı zamanda, bütün insani dünyanın, kendi kavrayış yetisinin ve hatta kendi öz varlığının da ortadan kalkmak üzere olduğunu anlar"[19] der.

---

[18] Marx, *Alman İdeolojisi*, Sosyal Yay. 1968, s. 80

[19] age. s. 81

Bu alıntıyla da Marx'tan anlıyoruz ki, "duyusal dünyanın" yani tanıdığımız doğanın, toplumun, tarihin ve insanın temelini oluşturan insanın faaliyetidir, emeğidir.

Marx insan ve doğayı birbirlerinden ayrı iki alan olarak değil, toplumda çelişkili bütünselliğini oluşturan bir bütünün iki yönü olarak ele alır. Üretim güçlerinin anlatımında da bu vardır. Marx'ta doğal güçler kendi başlarına üretim güçleri değildir, ancak insan emeği tarafından değişime tabi tutulduğunda toplumun birer öğesi haline gelir ve böylece doğa nesnesi olmaktan sıyrılarak üretici güç niteliğine ya da emeğin nesnel koşullarına dönüşür. Temel üretici güç insan emeğidir. Emekte bilinç öğesi vardır. İnsan emeğinin doğal güçlerden farkı bilinç öğesini içinde taşımasıdır ya da amaçlı eylemidir. Emek, doğa nesnelerini değişime tabi tutarak bu nesneleri ulaşım, barınma, beslenme, giyinme, ısınma, iletişim vb. araç ve ürünlere; elektrik, petrol, nükleer vb. gibi enerji kaynaklarına dönüştürerek, toplumsal ihtiyaçların kullanımı için toplumsal güçlere dönüştürür. Doğa nesneleri ancak toplumsal güç olan emekle ilişkilendiğinde, toplumsal güç haline gelir. Toplumsal güç; üretim araçları, hammadde ve ihtiyaç maddeleri olarak emeğin nesnel koşulları haline gelmesidir. Emeğin öznesi ise insanın çalışma kapasitesi, canlı emek yani emekçi ya da üreticidir. Marx;

> "biz sadece bir tek bilim, yani tarihin bilimini kabul ediyoruz. Tarih iki yönden incelenebilir. Tarih, tabiatın tarihi ve insanların tarihi olarak iki bölüme ayrılabilir. Ama iki yön, aslında birbirinden ayrılması kabil olmayan şeylerdir; insanlar varolduğundan bu yana, onların tarihleri ile tabiatın tarihi, birbirlerini karşılıklı olarak şartlandırmışlardır. Tabiat bilimi denince anlaşılan şey, yani tabiatın tarihi, bizi burada ilgilendirmiyor; buna karşılık, insanların tarihi üzerinde inceden inceye durmamız gerekiyor"[20] der.

Marx'ın toplumla ilgili her siyasi önermesi, insanlığın daha önceden yarattığı tüm kültürel değerlerin birikiminin oluşturduğu koşulları, amaçlı insan faaliyeti için varsayar. Insan faaliyetinin oluşturduğu zenginlik ve kültürel birikimi sürecinde gelinen yer burjuva toplumudur, ya da kapitalizmdir. Kapitalizm, insanlığın

---

[20] age. s. 80

kültürel birikimini kendi hizmetine almış olup genişletilmiş yeniden-üretimle dünyanın üretim biçimine, ideolojisini de dünyanın ideolojik hegemonyasına dönüştürdüğü gerçekliğini, amaçlı insan faaliyeti için mevcut koşullar olarak varsayar. Marx'a göre kapitalizmden komünizme geçiş sürecinin öznesi; proletarya ve onun partisinin eleştirel pratik faaliyetidir ya da burjuva toplumun olumsuz bütünselliği olan proletaryanın eleştirel pratik faaliyeti, sınıfsız ve sömürüsüz topluma geçişteki devrimci sürecin özne ve nesnesidir.

Doğanın Toplumsallaşması Tersyüz Edilerek Toplumun Doğallaştırılması

Materyalistler ve özellikle II. Enternasyonal, Marxsizm adına diyalektiğin bütünsellik ilkesinden hareketle amaçlı insan faaliyetini doğanın genel yasalarının sonucuna tabi tutarak Marx'ın teorisini, diyalektik materyalizm ve tarihi materyalizm olarak ikiye ayırır. Diyalektik Materyalizm doğanın genel yasalarının işleyişini kendine konu edinirken, tarihi materyalizm de toplumsal gelişimin nesnel ya da maddesel temele dayandığına dair açıklamayı ve kanıtlamayı kendine konu edinir. Yani toplumsal gelişim; insan iradesinden bağımsız, kendi başına işleyen, nesnel bir sürecin ürünüdür. İnsanlar bu yasaları keşfedebilir, inceleyebilir. Ancak bu yasaları değiştiremez, yokedemez. Böylece de Marx'a rağmen Marx'ın teorisini bilimselleştirirler ya da nesnelleştirirler. Öyle ya, bilim felsefeleşiyor, felsefe bilimselleşiyor ve birliğini de diyalektik materyalizmde oluşturur. Bilimsellik gereği toplumu tarihsel ya da toplumsal yasalar yani nesnel yasalar geliştiriyor. Bu operasyondan sonra sıra determinizme gelir ve determinizm de mekanik, idealist yorumlardan ayıklanarak diyalektik materyalizm ile tarihi materyalizmle ilişkilendirilerek bilimsel determinizm mertebesine varır.

Diyalektik materyalizmde de tarihi materyalizmde de temel ve belirleyici olan maddedir. Bilinç-varlık, özne-nesne, teori-pratik ilişkisinde dolayımı sağlayan doğal yasalarla bağıntılı olarak tarihsel, toplumsal yasalardır, yani nedensellik ve nesnel yasalardır. Ne var ki, doğanın hareket yasalarında diyalektiğin en önemli yönü olan özne-nesne etkileşimi yoktur, toplumun hareket

yasalarının oluşturanı özne- nesne etkileşimidir. Bununla birlikte toplumsal yasaların iki nedenden ötürü amaçlı insan pratiğinden bağımsız olduğunu belirtirler.

1- İnsanlar teknolojiyi geliştirirken bu faaliyetin zorunlu olarak varacağı toplumsal sonuçlarını bilemezler. Böylece üretim teknik sürece indirgenilir.

2- Her gelen kuşak, kendilerinden önceki kuşakların hazırladıkları koşullarda kendilerini bulurlar.

Bundan vardıkları sonuç şudur: İnsanların içinde bulunduğu toplumsal süreç, tıpkı doğal süreç gibi, amaçlı somut insan faaliyetinden bağımsızdır. Söyleneni somutlaştıralım; insanlar doğa yasalarını ne ortadan kaldırabilir ve ne de değiştirebilir. Suyun 100 derecede kaynamasını önleyemez ve 90 derecede kaynatmak üzere yasayı değiştiremez. Ancak doğal yasaları bilmekle faydasına kullanabilir. Doğal yasalardan hareketle tarih yasaları da ortadan kaldırılamaz, değiştirilemez ve yenileri yaratılamaz. Tarihsel ya da toplumsal yasa olarak toplumsal gelişim, üretim ilişkilerinin üretim güçleriyle uygunluğuna bağlıdır. Bu uygunluğun devamında toplumsal değişim söz konusu olamaz. Toplumsal değişim, bu uygunluğun bozulmasında insansal etki tarihsel yasanın doğrultusunda işe girişirse söz konusu olur. Üretim güçleriyle üretim ilişkilerinin uygunsuzluğunda oluşan yeni koşullarda tarihsel yasaların uygulanmasında çıkarı olan toplumsal güçler, üretim ilişkilerini üretim güçlerine uygunlaştıracaktır. Köleci bir toplumken feodal, feodal bir toplumken kapitalist toplum olur. Kapitalizmde üretim ilişkileriyle üretim güçlerinin uygunsuzluğundan oluşan koşullarda tarihsel yasaların uygulanmasında çıkarı olan toplumsal güçler; tarihsel yasaları ya da nesnel yasaları bilinçli etkinlikleriyle işleterek, kapitalist toplumu sosyalist topluma dönüştürecektir. Tarihsel, toplumsal yasalar ya da ekonomik yasalar, nedensellik ve nesnel yasalar olarak da tanımlanır. Her neyse bu yasalar amaçlı somut insanın faaliyetinden bağımsız olarak doğal yasalara tabiliğinden dolayı toplumsal değişimde temel ve belirleyicidir. Amaçlı insan faaliyetine düşen de bu yasaları anlamaktır.

Diyalektik; tez-antitez ve sentez sürecidir. Hegel'de bu süreç yani kendi kendini temellendiren bir ilke olarak kendi kendine eşit olmayan değişim özelliğine sahip olan oluşumda

temel Mutlak Tin'dir, Materyalizm'de nedenselliktir, Marx'ta ise amaçlı somut insan faaliyetidir.

Toplumsal ilişkilerde belirleyiciliği nesnele indirgeyen materyalist ve II. Enternasyonal Marxizm'i; insan faaliyetini birbirinden kopuk ve kuşaklar halinde kavradığından, insanı bireysel ve teorik faaliyetle sınırlandırdığından, somut insan faaliyetini; koşulları değiştirme yetisiyle değil, nesnel yasalardan hareketle koşulların tanınabilineceğini ve çıkarına kullanılabilineceği olarak kavrar. Bu anlayış, dünya toplumlarını tarihsel yasaların gereği olarak artarda ilkel, köleci, feodal ve kapitalist toplum süreçlerini yaşaması ya da bu aşamalardan geçmesini bir tarihsel zorunluluk olarak görür. Kapitalist toplumlarda tarih yasaları gereği soysalizme dönüşeceği de zorunluluktur. Yeter ki, insansal etkinlik tarihsel yasanın doğrultusunda devreye girebilsin.

Diyalektikte çelişmeli bütünsellik ya da karşıtların birliği veya sentez süreci esastır. Bütünsellik ilkesi hem diyalektik hem de bilim yönteminde varolan bir ilkedir. Bütünsellik, olguyu kendi yapısı içinde açıklamaktır. Çelişme ilkesi ise diyalektiğe hastır, diyalektiğin özüdür. Bu da toplumsal ilişkilerin ya da kapitalizmin insan faaliyetiyle değiştirilebileceğidir. Bilinç-varlık, özne-nesne, teori-pratik çelişmeli bütünselliktir. Toplumsal ilişkiler sınıfların, ezen-ezilenlerin çelişmeli bütünselliği üzerinde kuruludur. Bunun için toplum ilişkilerinde çelişme, insanların farklı amaçlı faaliyetinin çatışmalarından dolayı sürekli olarak yenilenen yeni süreçler biçiminde belirir. Oysaki doğa yasalarında çelişme ya da özne-nesne etkileşimi yoktur. Doğa yasaları değişmezliğinden dolayı sürekli olarak artarda aynı süreçlerin tekrarıdır. Örneğin İngiltere'de 1900'de de saf su 100 derecede kaynar, 1990'larda da. Ne var ki, bugünün toplumsal sınıfları ile 1900'deki toplumsal sınıfların konumu aynı değil, toplumsal yapı bahsedilen iki dönem içinde kapitalizm olmasına rağmen. Doğa yasalarının değişmezliğinden dolayı bir yasanın değişip değişmeyeceği bilim yönteminin sorunsalı değildir. Toplumsal ilişkilerin değişimi diyalektiğin sorunudur. Çelişki ilkesine ya da özne-nesne etkileşimine göre çözümler. Engels, *Doğanın Diyalektiğ*inde şöyle der;

> "Doğada, insanlar tarafından uygulanan tepkiyi hesaba katmadığımız ölçüde, birbirleri üstüne etki eden basit olarak

bilinçsiz ve kör etkenlerdir ve bunların artarda dönüp gelmeleriyle genel yasa meydana çıkar. Mamafih, toplumun tarihinde, iş gören etkenler yalnız bilinçli, düşünce veya tutkuyla hareket eden ve saptanmış amaçları kovalayan insanlardır; hiç bir şey bilinçli hedef, istenen son olmadan meydana gelmez".

Diyalektik doğaya uygulanmaya kalkışıldığında, toplum ilişkileri de tıpkı doğa yasaları gibi kesin ve değişmez olduğu önerme biçimi ortak kabule dönüşür. Bu da bizi doğal evrimciliğe götürür. Doğal evrimcilik de nesnel süreci ve nesnel yasaları belirleyici duruma getirdiğinden dolayı, tarihin doğallaşması gündeme gelir. Ya da tarihin öznesi tarih olur. Toplum doğanın ebedi yasalarına tabi olacağından toplumsal ilişkiler, toplum yasaları, tarih yasaları, ekonomi yasaları gibi nesnel yasalığa terfi edilir. İnsana düşen kendini doğanın genel evrim yasalarına uyarlamaktır. Bu durumda çelişme sorunsalına bir çözüm bulmak gerekiyor, çözümü de pratikten soyutlanmış teoride bulur. Toplumsal çelişki evrim aşamaları halinde işler, sorun bu evrim aşamalarını anlamak olup bu aşamaları atlamadan, kendini bu evrimi aşamalarına uyarlamaktır.

Böylece amaçlı somut insan faaliyeti doğal yasaların sonucuna bağlanarak öznellik yok edilir ve tarih olayların nesnel akışına dönüşür. Ya da Marx'ın deyişiyle "tarih; bir soyut olaylar yığını"na dönüşür. Bu da insanı edilgen ve seyredici konuma indirgemek olur ki, sonuçta varılan yer teorinin yasallaştırılmasıyla burjuva toplumunun ebedileştirilmesidir.

Marxist diyalektiğin özü olan çelişmenin ya da özne-nesne etkileşiminin devreden çıkarılması veya Marxist diyalektiği değişime tabi tutmak ya da reddetmek, bilinçli olarak devrimci siyasal bilinci gündemden çekip yerine evrimci siyasal bilinci yerleştirmektir. Bunun da Marx'ın ekonomi üzerinde özel ve derinlemesine durması ve doğal öğeleri de üretim güçlerinden saymasını gerekçelendirerek çelişmeli bütünsellik olan toplumu; alt yapı ya da ekonomi, üst yapı ya da siyaset, hukuk, din, felsefe, ahlak vb. mekanik olarak iki yapıya ayırırlar ve belirleyici olanın da ekonomi olduğunu söylerler. Öyle ya bilinç-varlık, özne-nesne ilişkisinde belirleyici varlık ya da nesne olduğuna göre, toplumda da buna uygun olarak bir belirleyici yaratmada şaşılacak ne var?

Durum böyle saptanınca, toplumsal yasaların, ekonomik yasaların değişimi amaçlı somut insan faaliyetinden bağımsız olarak doğanın ya da tarihin nesnel genel yasalarına uygun olarak oluşacağından, sorun; devrim sorunu olmaktan çıkar, evrim sorunu olarak belirir ve Marxist teori de nihayetinde determinizme indirgenir. Bu anlayışa göre tarih, doğanın genel yasalarının evrimsel aşamalarından ibarettir. Varılan yer doğanın toplumsallaşması ya da öznelleşmesi tersyüz edilerek toplumun doğallaştırılması ya da öznenin yani bilinçli varlık olan insanın edilgenleştirilmesidir. Böylece diyalektik kafa üstü oturtulur.

Engels;

"gençlerin, zaman zaman ekonomik yana gereğinden fazla ağırlık vermelerinin sorumluluğu kısmen, Marx'a ve bana aittir. Hasımlarımıza karşı onların inkar ettiği temel ilkeyi vurgulamak zorunda kaldığımızdan, karşılıklı etkileşime giren diğer faktörlere gereken yeri vermek için ne zaman, ne yer, ne de olanak bulabildik. Ekonomik durum temeldir, ama üst yapının çeşitli öğeleri, sınıf çatışmalarının aldığı siyasal biçimler ve doğurduğu sonuçlar, galip sınıfça, bir kez zafer kazanılınca benimsenen anayasalar, hukuk kalıpları ve hatta bu gerçek çatışmaların, çatışmaya katılanların belleklerinde bıraktığı izler, siyasal, hukuksal, felsefi kurumlar, din anlayışları ve bunların sonradan büründükleri dogmatik sistemler, tarihi çatışmalarda her zaman etkili olmuştur. Ve hatta çoğu durumda çatışmanın biçimini belirleyen başlıca etkenler onlar olmuşlardır"[21] der.

21 Eylül 1890 tarihli mektubunda II. Enternasyonal'in üretim güçlerinin gelişimiyle ya da kapitalizmin gelişimiyle, sosyalizmin oluşacağının kaçınılmazlığı anlayışını eleştiren Engels, yine "ekonomik durum temeldir" demekle özne ve nesnenin diyalektik birliğinin içini boşaltır. Diyalektiği doğaya uygulama denemeleriyle, yansıma teorisiyle, *Erfurt Programı'n*daki asgari-azami hedeflerle, 'bilimsel sosyalizm' gibi kavramlarla Marksizmin ekonomi teorisine indirgenmesine kapı aralanmıştır. II. Enternasyonalciler ekonominin belirleyiciliği kavrayışını geliştirmiştir, yani, kapitalizmden komünizme geçiş ekonomik ve nesnel bir süreç olarak görülmüş ve teorileştirilmiştir.

---

[21] Marx, Engels Felsefe Yazıları,

Alman ideolojisi 'nde söylenen;

"Komünist bilincin kitle halinde yaratılması için olduğu gibi, davanın başarılı bir sonuca varması için de, insanların kitle halinde değişikliğe uğramaları zorunludur. Şimdi, böyle bir değişiklik, ancak bir pratik hareketle, (yani) bir **devrimle** gerçekleşebilir; demek ki bu devrim, hâkim sınıfı devirmek için elde bulunan biricik amaç olmasından dolayı zorunlu değildir sadece; ama aynı zamanda, **ötekini deviren** sınıfın, eski sistemin bütün pisliklerinden kurtulmasını ve toplumu yeni temeller üzerinde kurabilecek duruma gelebilmesini sağladığı için de zorunludur."[22]

Demek ki durum değerlendirmesi Engels'in söylediği gibi değildir. Alman İdeolojisi'nde Engels'in de imzası vardır. Fakat Marx'ta bu çelişkili tutum yoktur. *11 Tez, Felsefenin Sefaleti, Komünist Manifesto, Grundrisse* ve Marx'ın diğer eserlerinden bu doğrultuda alıntılar çoğaltılabilir.

Marx'ın ekonomi üzerinde fazla durduğu doğrudur, nedeni konuları teker teker inceleyip ekonomi teorisi ya da sistemi oluşturmak değil, burjuva toplumunda sermayenin sınıf ilişkilerinin temelini oluşturduğunu ortaya koymaktır. Marx, sermayeye dayalı burjuva toplumunun sınıfsal ilişkilerini mübadele ya da piyasa ve üretim olmak üzere iki düzeyli olarak ele alır. Marx;

"yüzeyinde bu özgür ve eşit eşdeğerler mübadelesine dayanan mübadele değerleri üretimi, temelde, mübadele değeri olarak **nesnelleşmiş emeğin**, kullanım değeri olarak **canlı emekle** mübadelesine ya da bir başka deyişle emeğin kendi nesnel koşullarını ve dolayısıyla, bizzat kendi ürettiği nesnel alemi yabancı mülkiyet olarak görmesine, emeğin yabancılaşmasına dayanır. Öte yandan mübadele değerinin önkoşulu, değerin emek süresiyle, dolayısıyla canlı emekle ölçülmesidir. (canlı emeğin değeriyle değil)"[23] der.

Burada temel, emeğin kendi ürettiğine ya da faaliyetine yabancılaşmasıdır. Yabancılaşma da üretim alanında gerçekleşir. Bundandır ki Marx üretim ilişkilerinden yola çıkar. Marx'ın diya-

---

[22] Aktaran, Maurice Duverger, *Siyaset Sosyolojisi*, Varlık Yay. S.252

[23] Marx, *Grundrsse*, s. 589

lektik sürecinde temel, somut insan faaliyeti ya da emek olduğuna göre burjuva toplumunda sınıf ilişkilerinin ya da üretimin temelini oluşturanın sermaye olduğunu söylemek bir çelişki değil midir? Evet çelişkidir. Marx;

> "sermayenin üretimin temelini oluşturduğu, dolayısıyla kapitalistin de üretime kumanda etme konumunda olduğu yerde emek ancak sermaye tarafından özümsendiği ölçüde üretken olabilir. Semrayeye üretkenlik atfetmenin olayı **tersyüz etme**, emeğin üretkenliğini tepe üstü çevirip sermayeye **transfer etme** olduğunu öne sürenler, sermayenin zaten özünün bu **tersyüz edişten, bu transferden** ibaret olduğunu; ücretli emeğin de, ücretli emek olabilmek için bu sermayeyi önvarsaydığını, dolayısıyla bizzat kendisinin bu **tepetaklak dönüşten** başka bir şey olmadığını; işçinin kendi üretici gücünü kaçınılmaz bir şekilde kendisine **yabancı** bir güç haline getirme sürecinden başka bir şey olmadığını unutmaktadırlar"[24] der.

Marx'a göre burjuva toplumunda somut insan faaliyeti "tepe üstü" olarak kendini sürdürür ve ekonomi politik bilimi de bu "tepetaklak dönüş"ün yani yabancılaşmanın varsayımlarından kaynaklanır. Marx'ın ekonomik politik eleştirisinin içeriği, hem ekonomik politik bilimin ve hem de ekonomik düşüncelerin ve bu düşüncelerin dayandığı varsayımların reddidir. Bu nedenle ekonomi politikle ilgili yapıtlarının adlandırmasını eleştiri kavramıyla belirtmesi tesadüfi değildir.

Marx, burjuva toplumunun bilinçli müdahale ya da öznel faaliyetle değiştirilebileceğini, bu öznenin de üretici ve dönüştürücü güç olan devrimci işçi sınıfı ve onun partisi olarak somutlar. Engels'in "ekonomik yana, gereğinden fazla ağırlık vermelerinin" diye eleştirdiği II. Enternasyonal ya da Alman Sosyal Demokratların siyaseti; enternasyonal komünizmi değil, ulusal komünizmidir.

Komünizm; dünya-tarihsel anlamda proletaryanın eleştirel pratik faaliyetinin komünist topluma geçişteki siyasal faaliyetinin eleştirel teorisi ve pratiğidir. Devrimci sürecin öznesi proletarya ve

---

[24] age. s. 398-9

partisidir, nesnesi de kapitalizmdir. Marx, "komünistler proleter sınıfın teorisyenleridir" der.

TEORİ-PRATİK İLİŞKİSİ HAKKINDA

Hegel'de Teori-Pratik

Hegel'de kendi kendini temellendiren temel, düşünce ya da teorinin sürecidir. Önce bilinç ürünü olan teori gelir. Gerçeği, somutu soyut düşünce sürecinde eritir. Gerçeği, somutu teorinin fenomeni olarak alır. Hegel'de teori ve pratik bir birliğe dönüşmüştür. Ne var ki, teori ve pratik ilişkisinde belirleyici olan teoridir. Pratik, teorinin fenomenidir. Teori ve pratik Hegel'de özdeştir ve pratiği teoride eritir. Hegel dünyayı, tarihi, toplumu ve insanı kavramların diyalektiğiyle üretir.

Hegel diyalektiğinde temel, kendi kendini sürekli olarak yeniden üreten oluşun süreci düşüncedir. Sürecin daima iki öğesi olarak tez ve antitez vardır. Süreç kendi başına ne tez ve ne de antitezdir. Süreç birisine indirgenemez. Süreç tez olduğu kadar antitezdir, antitez olduğu kadar tezdir. Tez ve antitez karşıtlarının mücadelesinin ürettiği, karşıtların birliği süreci ya da sentez sürecidir.

Tez ya da temel, bilinçsiz düşüncedir, antitez, bilince dönüşen düşüncedir ve sentez de kendi kendinin bilincinde olan düşünce olur. Böylece kavramları pratikten kopuk olarak, temel alınan kavramdan üreterek, süreci pratikten kopuk olarak düşünce hareketi içinde sürdürmektedir. Marx;

> "Hegel, gerçeği, kendini kendinde toplayıp odaklaştıran, kendi derinliklerine dönen, kendi kendine, kendi devinimine kaynak olan düşünce' nin ürünü olarak kavrama hayaline kapıldı. Oysaki soyuttan somuta yükselme yöntemi düşünce için sadece somutu kendine mal etmenin, onu zihinde somut olarak yeniden üretmenin yoludur."[25]

Burada eleştirilen, Hegel'in tarihsel-toplumsal kavramları zihinde yeniden-üretme sürecidir ya da soyut kavramdan somut kavrama varış süreciyle ilgilidir. Soyut kavram; analizin başlangı-

---

[25] Marx, Grundrsse, s. 169

cında tarihsel-toplumsal içeriğinin, ilişkilerinin ve özelliklerinin zihinde yeteri kadar belirlenmemiş, diğer kavramlarla bağıntı kurulamamış, tasarımları bulanık düzensiz durumundaki kavramdır. Somut kavram; analizin sonucunda teorik-pratik bütünlük içinde diğer kavramlarla ilişkilerini de içermek kaydıyla içeriğinin ve ilişkilerinin zihinde belirlenmiş, tanımlanmış kavramdır. Hegel, zihinde yeniden-üretme sürecinde analiz konusu olan soyut kavramı, somut kavrama dönüştürmede pratikten kopuk olarak kendi kendini üreten kavramın ürünü olarak yapmaktadır. Başka anlatımla Hegel'de varılan teorik sonuçlar teoriden üretilir. Ya da soyut kavramla somut kavramın dolayımsını sağlayan özne-nesne etkileşimi değil, sadece öznelliktir.

Peki, teoriyi, teorinin içinden çıkarmakla ya da pratikten kopuk olarak, kendi kendini doğuran kavramdan üretirse ne olur? Marx; "dış dünyayı kavramların diyalektiği üretir. Tabii yazık ki, bu kavramların varolabilmesi için önce 'dışarıda' bir dayanak noktası lazımdır, ama o kadarı da olur artık"[26]der. Hegel, tarihin her aşamasında, özneyi ya da bilinci yöneldiği nesneden hareketle açıklıyor Öznenin yöneldiği nesnelerin ve mevcut koşulların, öznenin amaçları ve ihtiyaçlarını karşılayamadığındandır ki özne sürekli olarak nesneyi, koşulları aşmak istediğini de belirtir. Aşılan ya da olumsuzlanan nesnelerin amaçlı insan faaliyetinin ürünü olarak ve özne ile nesnenin çelişkili tümeli olarak kavrar. Ançak bunu pratikten kopuk olarak, kendi kendini doğuran soyut kavramlarla üretir. Yani, amaçlı somut insan faaliyeti yerine İde'nin soyut amaçlı faaliyetini koyar ve İde'nin soyut amaçlı faaliyetini somut insan faaliyetiyle açıklar. Mutlak Tin'in (tez), kendi faaliyetiyle kendisini nesnel dünyaya (antiteze) dönüştürerek, kendi kendisine yabancılaşmakta, sonradan da nesnel dünyayı olumsuzlayarak, din ve felsefede (sentez) kendinin bilincine varmaktadır. Marx, teorik-pratik bütünselliğinden hareketle bu soyut kavramdan şu somut kavrama varmıştır: Emek, ücretli emek biçiminde, kendi kendisine yabancılaşarak nesnelleşmiş emeğini sermayeye dönüştürerek özel mülkiyeti yaratmıştır.

Kavramlar, pratikten koparılmadan analize tabi tutularak somuta çıkarılmak ile ancak bütünlüklü kavrama ya da somut

---

[26] Marx, Grundrsse, s. 170

kavrama varılabilir. Örneğin işbölümü, para, artı-değer, rekabet gibi kategoriler ait olduğu toplumsal yapısı içinde bir anlam taşır ve bu toplumsal yapı içinde yeniden üretildikleri için somutlanabilir. Pratikten soyutlanarak teori üretme, Marx'ın *Felsefenin Sefaleti*'nde eleştirdiği Proudhon'un durumuna düşmektir.

Feuerbach'da Teori-Pratik

Feuerbach, teori-pratiği birbirlerinden ayrı şeyler olarak telakki eder ve önceliği de teoride bulur. İnsanı, toplumsal ilişkiler sisteminin yeniden-üretiminden kopuk olarak kendi başına, bireysel varlık olarak ele alır. Hegel insanı faaliyetiyle, etkinliğiyle ele almakta, ancak bu etkinliği Mutlak Tin'in amacını gerçekleştirme doğrultusunda ele almaktadır. Feuerbach ise insanı etkinliğiyle, faaliyetiyle ele almaz, sadece "duyusal nesne" olarak insan kavramına varır.

İnsanı; faaliyetinden, etkinliğinden soyutlayarak seyredici ve pasif olarak telakki eder. Feuerbach'da insanların birbiriyle olan ilişkilerinin odağı duyguların ilişkisi kapsamındadır. Marx, "tarihi, gerçek olaylardan ve bu fikirlerin temelini teşkil eden pratik gelişmelerden tamamen ayrırarak (soyutlayarak) açıklarlar" [27] der.

Böylece değişim, teoride aranmaktadır. Bu değişim Feuerbach için toplumsal olguları anlamak ve sadece yorumlamakla sınırlıdır.

İdealistler toplumu kavramlaştırma, materyalistler de nesnelleştirme ile birbirlerinden zıt gerekçelerden hareketle teori-pratiği birbirlerinden soyutlayarak teorinin öncelliğinde buluşurlar.

Marx'ta Teori-Pratik

Marx'ta teori-pratik bir tümün iki yönüdür, ya da karşıtların birliğidir. Teori ve pratik insan faaliyetinin birer yönüdür. Marx'a göre teori ve pratik ancak diyalektik bir ilişki içinde vardırlar ve bu ilişkideki dolayımı sağlayan amaçlı insan faaliyetidir. Demek ki insansal faaliyetin birer yanı olan teorinin mi pratiğin mi öncül olduğu tartışması sonuç olarak aynı noktaya varır. Felsefi olarak

---

[27] Marx, Alman İdeolojisi, s. 75

teori ve pratiği birbirlerinden koparmak ya da soyutlamak ve bu işlemden sonra hangisinin öncül, önemli ve belirleyici olduğunu tartışmak ve irdelemek Marx'ın temel önermelerinden birini dışlamak olur.

Başlangıçta, maddi hayatın yeniden-üretimi sürecinde üretim ilişkilerinin örgütlenişi ya da işbölümü doğal yatkınlıklara dayalı iken, tarihsel-toplumsal süreçte insan faaliyetinin bu iki yönü yani teori ve pratik; emeğin, kafa ve kol emeği olarak bölünüşü ile birbirinden ayrılmıştır. Marx; "işbölümü, maddi ve fikri emek arasında ayrılma ortaya çıktığı andan itibaren, gerçek işbölümü haline gelir. Bilinç, ancak bu andan itibaren, mevcut pratiğin bilincinden bambaşka bir şey olduğunu; gerçek bir şey tasavvur etmeden herhangi bir şeyi gerçekten tasavvur ettiği hayaline kapılabilir"[28] der. Demek ki teori ile pratiğin birbirinden ayrılması sadece felsefi bir sorun değil, insanların faaliyetiyle yarattığı tarihsel ve toplumsal bir gerçektir.

Insanların toplumsal pratik faaliyetinin sürecinde birbirinden ayrılan teori ile pratik birbirini ürettiği karşıtların birliği ya da sentez sürecidir. Birbirinden ayrılan teori ile pratik insan faaliyeti olduğuna göre, karşıtların birliği ilişkisi insan dolayımıyla kurulur. Bu dolayım dolaylı yoldan kurulur. Emeğin kendini yeniden-üretimi sürecinde teori ile pratik arasında, özgül mantığın ya da toplumsal varsayımların gereği olarak emek ile emeğin kendini gerçekleştirme koşullarının birbirinden ayrılmasıyla emeğin kafa ve kol arasında bölünüşünün biçimlendirdiği ya da yön verdiği bir ilişki kurulur. Kafa emeği ya da teori, kol emeği ya da pratik insan faaliyeti olduğundan insanların bir kesimine teori, bir kesimine de pratik düşer. Böylece bir kesimin payına eğlence ve tüketim, diğer kesiminin payına da çalışma ve üretim düşer. Bunun için bu karşıtların birliğinde teori pratiğe muhtaçtır ve hükmettiği toplumsal ilişkiler sistematiği içinde sınıflı toplumların temel dokusunu oluşturma sürecine girer. Bu süreçte teori ile pratik arasındaki ilişkiyi sağlayan dolayım devlettir. Devlet; yöneten-yönetilen, kadın-erkek emeği, kafa-kol emeği yani teori-pratik, ücretli emek-sermaye, kır-kent emeği, uluslararası işbölümünün

---

[28] age. s. 80

yön verdiği toplumsal ilişkileri bir hiyerarşi ve süreklilik içinde üretir, korur ve devamını sağlar.

Marx; "maddeci doktrin toplumu iki kısma ayırmak zorundadır ve bunlardan biri toplumun üstünde yükselir" (üçüncü Tez'den). 'Toplumun üstünde yükselir'den kasıt teoridir. Toplumsal ilişkilerde teori ile pratiği birbirinden soyutlayarak bu unsurlardan hangisi kendi başına ön plana çıkarılırsa çıkarılsın bu eleştirinin muhatabıdır.

"Şartların değişmesiyle insan faaliyetinin çakışması yıkıcı-değiştirici pratikten başka biçimde ele alınamaz ve anlaşılamaz." (Üçüncü Tez'den). İnsan faaliyeti olan teori ve pratiğin birbirinden kopmasıyla sınıflı toplumların oluşum süreci başlamıştır. İnsan faaliyetinin ya da emeğinin bölünmüşlüğünü sonlandırmak ve çakışmasını sağlamayı hedefleyen faaliyet teorik faaliyet değil, eleştirici-değiştirici pratik faaliyettir. Bunun dışındaki yaklaşım biçimleri teori ile pratiğin çakışmasının yolunu açmaz, tam tersine bu hedefe varmanın yolunu tıkar.

Marx'ta gerçeklik, amaçlı somut insan faaliyetidir ya da teori ve pratiğin birliğidir. Bu birlik, ihtiyaç (muhtaç) ve hükmetmeye dayalı işbölümüne son vermekle sağlanır, komünizmin hedefi de budur.

BİREYSELLİK

Burjuva toplumunda birey, tarihten ve toplumdan bağımsız olarak algılanan ve tanımlanan bir varlıktır. Marx, burjuva birey anlayışını; "tarihi bir sonuç değil, tarihin hareket noktası; tarih içinde gelişmiş değil, tabiat tarafından kendi insan tabiatı anlayışlarına münasip olarak ortaya konan doğal birey"[29] olarak algılamasından dolayı eleştirir. Böylece verili tarihsel ve toplumsal koşullarda yaşayan bireyin, düşünce ve iradi faaliyeti bu koşullardan bağımsız olarak, doğanın ürünü olarak görür. Toplum, bireylerin dışında, bireylerin amaçları için mücadele ettiği bir alan olarak araç konumundadır. Birbirlerine ve topluma karşı bağımsız olan bireylerin birbirleriyle ilişkileri, bağlantıları birer mübadeleci olmalarından ibarettir.

---

[29] Marx, Alman İdeolojisi,

Burjuva toplumu bilgiyi de bireysel deneyin ürünü olarak kavrar. Tarihsel-toplumsal gelişim evreleri içinde insanın pratik faaliyetinin toplumsal ürünü olan konuşma yetisi, yani başkaları için gerçekleşen, kültürü oluşturan ve sonraki kuşaklara aktaran ve bir pratik bilinç olan konuşma ya da kavram ve kategoriler olmadan, bireysel deneyin algılamasını tanımlama olanağı olmayacağı gibi, bireysel deneyin kendisi bile söz konusu olamaz. Bireyi toplum ve tarih dışında tutan bu anlayış Rönesans'la şekillenip ve bir burjuva görüşü olarak felsefeden ekonomiye kadar çeşitli alanlarda bireyin yüceliğini, yani özel mülkiyetli bireyin aklını temel alır. Her birey aklıyla çıkarlarını amaçlar; çıkarlarını amaçlayan birey özel mülkiyet ya da mübadele değeri edinmek için faaliyet gösterir. Her bireyi evrenselliğe bağlayan bu bireysel çıkarlarını hedefleyen amaçlılığıdır. Toplum da bireylerden oluştuğuna göre, toplumun çıkarı ile bireyin çıkarı bireyde birleşir. Tarihsel-toplumsal gelişim içinde en gelişmiş özel mülkiyetli ya da mübadeleci bireyin aklı sayesinde bireyle toplum arasında kendiliğinden bir uyumluluk oluştuğu ve böylece bireyin amacı genel ve evrensel bir beşeri amaca dönüşür. Bu durumda bütün toplumsal kurumlar, asıl gerçek olan bireyin çıkarları doğrultusunda düzenlenmelidir. Bu da burjuva ideolojisinin yüceleştirilmesidir.

Bireyselliğin Dayandığı Önvarsayımlar

a- Toplumu ve üretimi birbirinden soyutlar

Üretimi insanla doğa arasında tarih üstü ve doğal yasalarla ilişkilendirerek toplumsal ilişkilerden soyutlar. Üretimi tikel bir eylem, kullanım değerleri üretimi olarak ve toplum dışında insanla doğa arasındaki bir ilişkiye indirger. Durum bu olunca, üretim, özgül toplumsal ilişkilerden soyutlanarak genel üretim perspektifine çekilir. Yani üretimin değişmeyen tarihsel içeriği, tikel bir faaliyet olarak kullanım değerleri üretimi anlayışına gelinir. Marx; "amaç, gerçekte, üretimi, bölüşüm vb. den ayrıymış, tarihten bağımsız ebedi doğa yasalarıyla yönetiliyormuş gibi sunmaktır"[30]

---

[30] Marx, *Grundrsse*, s. 140

der. Böylece üretim, verili tarihsel koşulda verili toplumsal varlık olarak insanların toplumsal ilişkilerinin bütünselliğinden ya da toplumsal yapının yeniden-üretiminden soyutlanarak, insanla doğa arasındaki bir ilişkiye indirgenerek, birey tarih ve toplum dışı olarak ele alınır. Böylece birey topluma karşı bağımsız konuma getirilir.

Üretimin içeriğini teknik bir olguya yani, tikel bir faaliyet olarak kullanım değerleri üretimine indirgemekle toplumla ilişkisi de bir eklenti durumuna getirilir. Dolayısıyla üretim toplumsal ilişkilerin dışında tutulur. Toplumsal ilişkileri; piyasanın ya da mübadelenin ürünü olarak sunar. Sömürü, ezen-ezilen vb. gibi sorunların çözümünü serbest piyasaya dayalı bölüşümde arar. Piyasa üretiminde toplumsal ihtiyaçlar ile bunu karşılayan üretim ya da talep ve arz birbirinden soyutlanarak bağımsızlaştırılmışlardır.

Topluma karşı bağımsız konumda kabul edilen ve birbirine karşı kayıtsız bireylerin çıkarları doğrultusunda istediği faaliyete bulunmasında özgür olduğu önkabul olduğundan emeği de özgür emek olarak varsayılır. Birbirlerine karşı kayıtsız bireylerin ürettiği ürünlerin ya da faaliyetin, birey için ürün ya da faaliyet haline gelebilmesi için piyasada mübadele değerine yani paraya çevrilebilme durumunda olması gerekir. Birbirlerine karşı kayıtsız bireylerin karşılıklı bağımlılığını oluşturan, ürünlerinin ya da faaliyetinin piyasada mübadele değerine dönüşmesidir. Üretici ürününü piyasada paraya çevirir. Bu parayla ihtiyacını piyasadan temin etmekle, toplumsal ilişkiler sisteminde işlevi bir mübadeleci konumundadır. Dolayısıyla toplumsal varlığını, piyasaya arz edilen ürününün ya da faaliyetinin değeri belirler. Bu anlayışa göre üreticinin toplumla ilişkilerini belirleyen piyasaya arz ettiği metasının diğer metalarla olan ilişkisidir. Böylelikle, toplumsal üretim süreci ya da toplumsal üretim örgütlenmesi yani işbölümü toplumsal ilişkilerin dışında varsayıldığından, toplumsal ilişkileri belirleyen mübadele ya da metalararası ilişkilerdir.

Dolayısıyla, bu durumda toplumsal güç yaratıcı faaliyet değil, para olmaktadır. Marx; "birey, toplumsal gücünü ve toplumla olan bağını cebinde taşır"[31] der. Burjuva toplumunda bireylerin

---

[31] Marx, *Grundrsse*, s. 229

toplumsal kimliğini belirleyen emek değil, mübadele değeridir. Demek ki birbirlerine karşı kayıtsız bireylerin toplumsallığını oluşturan mübadele değeri ya da onun cisimleşmiş biçimi olan paradır.

Böylece toplumsal ilişkiler, insanlararası ilişkilerden soyutlanarak metalararası ilişkilere indirgenir. Toplumu oluşturan insanlararası ilişkiler, bu durumda metalararası ilişkilere dönüşür. Marx'ın belirttiği gibi burjuva toplumunda;

"mübadele değeri, egemen biçim olarak kavranmalıdır; öyle ki, **üreticilerin kendi ürünleriyle**, kullanım değeri olarak, **her türlü dolaysız ilişkisi** sahneden silinmiş olsun; bütün ürünler ticari ürünler olsunlar." [32]

b- Emek ile değeri birbirinden soyutlanır ve toplumsal güç değerdedir

Emeğin nesnel koşulları emeğin ürünüdür. Bu değerler- üretim araçları, hammadde ve geçim araçları- nesnelleşmiş emekten ibarettir. Bu değerleri üretim sürecinde yeniden artık-emekle birlikte üreten de emektir. Üretilen bu ürünler emeğin ürünü iken ancak emek, kendi faaliyetinin ürününü sermayenin mülkü olarak üretmesi ve kendi kendine yabancılaşması da emeğin ürünüdür. Artık-emek, artık-değer ya da artık-sermaye olarak belirir.

Böylece burjuva toplumunda ya da kapitalist üretim sisteminde sermaye; toplumsal hayatın her yeniden-üretiminde kendini büyüterek ve karşıtı olan üretimin öznesi olan işçi sınıfını yoksullaştırarak, emek ile emeğin nesnel koşullarının kopukluğunu ve emeğin kendi ürettiği ürünlerine yabancılaştırma ilişkisini üreten temeldir, tezdir. Marx "üretim sürecinde nesnel koşulları emeğin gerçekleşmesinin koşulları olarak realize edilecekleri yerde, tam tersine, süreç emeği, salt onların değerlenmelerinin ve kendi kendilerini yeniden-üreten değerler olarak korunmalarının koşulu haline getirir"[33] der. Toplumsal hayatın yeniden-üretim

---

[32] Marx, *Grundrsse*, s.296

[33] age., s. 501

sürecinin öznesi emek iken; burjuva toplumunda sürecin öznesi sermaye olur. Emek sürecin bir aracı, bir yüklemi durumuna düşer. Toplumsal kimliğini mübadele değeri biçiminde kazanan emek, kendine yabancılaşmış ücretli emektir. Fonksiyonu kendine yabancılaşan ve sermayeyi üreten emek türüdür.

Kapitalist üretimle emek toplumsallık konumuna gelir, ancak toplumsallık canlı emeğe yabancı bir mülkiyet ve yabancı sermaye olarak görünmektedir. Mübadele değerine dayalı toplumda ya da sermayeye dayalı üretimde; toplum ve üretim (toplumsal ihtiyaçlar ve bu ihtiyaçları karşılayan üretim), emek ve değeri, emek ve nesnel koşulları birbirinden koparılarak ya da soyutlanarak birbirine yabancılaşması sürekli olarak yeniden üretilir.

c- Bireyselliğin dayandığı varsayımlardan biri de ihtiyaçların sonsuz, doğal kaynakların ise kıt olduğudur

Burjuva ideolojisi, üretim ile toplumsal ilişkileri ya da üretim ile toplumsal ihtiyaçları birbirinden soyutladığından ve insanı da toplum karşısında bağımsız olarak soyut bireye indirgediğinden, ihtiyaçları tarihi sürecin ve toplumsal ilişkilerin ürünü olarak ele almaz. İhtiyaçları toplumsal ihtiyaçlar olarak değil, bireysel ihtiyaçlar olarak telakki eder. Böylece ihtiyaçlar verili tarihsel koşulda ve verili toplumsal ilişkilerin dışında bireye has ve özünde gizli olarak varsayılır. Her tarihsel dönem için ihtiyaçları sonsuz olarak sunar. Bu durumda toplumda sömürü ve ezen-ezilen kesimler doğal bir olguya dönüşür. Diğer bir deyişle, 'hiç bir insan ihtiyaçlarını bir bütün olarak karşılayamaz, ancak bir kesimi biraz daha fazla karşılayabilir' anlayışı enjekte edilir.

İhtiyaç olgu olarak insanlararası ilişkilerden kaynaklanır ve insanlararası ilişkilerin ürünüdür. Ayrıca, ihtiyaçlar tarihin ürünü olarak verili toplumsal yeniden-üretim sürecinin organik bütünselliğinde toplumsal ihtiyaçlar olarak belirir. Marx;

"tarihi sürecin ürünü olan ihtiyaçlar (bizzat üretim tarafından yaratılmış ihtiyaçlar, toplumsal ihtiyaçlar, toplumsal üretimin ve toplumsal ilişkilerin eseri olan ihtiyaçlar) giderek zorunlu ihtiyaç-

lar olarak kabul edildiği oranda, gerçek zenginlik artar. Zenginlik içeriği itibariyle, ihtiyaçların çok yönlülüğünden ibarettir"der.[34]

Cemaat toplumlarında üretim cemaatin verili ihtiyaçlarını karşılamak içindir. Belirli ihtiyaçların karşılanmasından daha fazla üretilmesine gerek duyulmaz. Bu nedenle cemaat toplumlarında artı-değer söz konusu değildir. Sermayeye dayalı üretimde ise verili ihtiyaçlardan doğmayan bir üretim artışı gerçekleşir. Üretim kendi başına amaçtır. Bu da artı-üretim ya da artı-değer için yeni ihtiyaçların yaratılması da kapitalizmin ürünüdür.

Doğal kaynaklar kıttır demekle üretimin kıt olduğu söylenmektedir. Üretim de doğal bir olgu olarak telakki edildiğinden dolayı, ihtiyaçlarla üretimi birbirinden soyutlayarak sömürü doğallaştırılmaktadır. Ve denilir ki, sömürünün kalkışı, teknik gelişimin sonsuz ihtiyaçları karşılayacak kadar üretim yapmasına bağlıdır. Dolayısıyla sömürü ilişkisi, insanlararası ya da toplumsal ilişkilerden soyutlanarak insan doğasının gereğine dönüşür. Marx; " her şeyden önce, genel olarak üretimin değil, ama sermayeye dayalı üretimin bir sınırı vardır" der.[35]

Kapitalist üretimde üretilen değerlerin ya da nesnelleşmiş emeğin yani mülkün üreteni, temeli, tezi veya yaratıcısı toplumsallaşmış emek olduğundan, öznesi toplumsallaşmış emek olacağına, tam tersine özel mülk edinme ilişkisinden dolayı sermaye olmaktadır. Emek ya da amaçlı faaliyet, tez, temel, üreten, yaratan sıfatından soyutlanarak anti-tez, üretilen, yaratılan konuma gelir. Mülk ya da sermaye ise antitez, üretilen, yaratılan sıfatından soyutlanarak üreten, tez, yaratan konumuna gelir. Böylelikle sermayenin gelişmesinin yani kendi kendini doğurmasının, kendi kendini büyütmesinin içkin (tabiatında varolma) yasaları varsayımı, insanların toplumsal önvarsayımlarına dönüşür. Bu nesne ile öznenin akla aykırı birlikteliği, özel mülkiyet antitezi, toplumsal ilişkileri paralararası ilişkilere dönüştürmesiyle kendini ifade eder. Üstelik kapitalist üretim ilişkilerinin yani özel mülkiyetin bu akla aykırılığı, toplumun her yeniden üretiminde üreticilerin ve genelde insanların akla uygunluğu anlamında önvarsayımlarına dönüşür.

---

[34] age., s. 597

[35] age., s. 458

Demek ki toplumsal ihtiyaçlarla, ihtiyaçları karşılayan üretim arasındaki dengesizliğin nedeni sermayeye dayalı üretimin öğesi olan mübadele değerinden kaynaklanır. Diğer bir deyişle, sermaye, toplumsallık ve özeli ya da geneli ve tikeli içerdiğinden senteze dönüşemeyen tez ve antitez yani özel mülkiyet oluşundan kaynaklanmaktadır. Özel mülkiyet antitezi pre-kapitalist toplumlarda mülksüzlük ve mülkiyet olarak, kapitalist toplumlarda da emek ve sermaye olarak belirir. Özel mülkiyetin öznel öğesi olan emek dışarıda bırakılır, görünmez ve bilinmez olur. Bu nesnelleşmiş emek sermaye olarak telakki edilir. Böylelikle sermaye öznel yanından, yani onu üreten emekten soyutlanarak nesnel yanı ile özel mülkiyet olarak telakki edilir. Ancak bilinç-varlık, özne-nesne, teori-pratik bağıntılarının birbirlerinden kopuk olarak durmasının çözümü emek ve sermaye antitezinin aşılmasından geçer.

Emeğin hakimyetinde; toplumun ihtiyaçlarını ve bu ihtiyaçları karşılayan üretimi, üretilenlerin bölüşümünü bilinçli ve ortaklaşa olarak kontrolüne alan üretim örgütlenmesinde, ancak emek ve sermaye antitezinin aşılmasının koşulları oluşur. Ayrıca toplumsal ihtiyaçları karşılamak için çalışma süresi kısalacaktır.

Marx'a göre; "temel, insanın toplumsal bir varlık olarak kendi genel üretici gücünü, doğa bilgisini ve doğa üzerindeki egemenliğini kendi malı haline getirmesidir, tek kelimeyle toplumsal bireyin gelişmesi"[36] dir. "Artık zenginliğin ölçüsü emek süresi değil, istendiği gibi harcanabilecek süredir."[37] Geri kalan süreyi insanlar kendilerini geliştirmek, kendilerine yeni ihtiyaçlar yaratmak ve bu ihtiyaçları üretmek için kullanacaktır. Marx; "emek süresinden yapılan tasarruf serbest sürenin, yani bireyin her yönüyle gelişmesine ayrılacak sürenin artması demektir" [38] der.

Burjuva ideolojisinde; bireyler üretimde özgürdür, neyi ve nasıl üreteceğine kendisi karar verir ve bireyler serbest piyasada özgür rekabet esasında eşittir, ürünlerini eşdeğeri karşılığında mübadele değerine dönüştürmekle kendilerine hizmet etmiş olurlar. Bütün bu nakaratlardan çıkan sonuç; özgürlük, eşitlik

---

[36] age., s. 652
[37] age., s. 657
[38] age., s. 658

esasında sermaye süreci içindir. Marx; "özgür rekabette özgürlüğüne kavuşan bireyler değil, sermayedir" [39] der.

Amerika ve Fransız devrimlerinin insan hakları beyannamelerinde ve bugünün Birleşmiş Milletler'in üzerinde yükseldiği insan hak ve görevleri gibi kurallarında da savunulan bireylerin özgürlüğü, eşitliği aslında sermayenin özgürlüğüdür. Burjuva özgürlük, eşitlik ve bireysellik ilkesinin dünya çapında insanlararası ilişkilerine egemen bir ilişki olarak yerleşmesi demek, mübadele değerine dayalı toplumun ya da sermayeye dayalı üretimin dünya piyasasına yerleşmesi demektir. Bireysellik; sermayenin, toplumsal yapının yeniden-üretimin temeli yani öznesi olduğu burjuva ideolojisi'nin, insanı algılayış biçimidir.

Burjuva ekonomi biliminin üzerinde yükseldiği temel; ihtiyaçların sonsuz, doğal kaynakların ise kıt olduğu belirlemesidir. Kapitalizm dünya üzerindeki hakimyeti ve sömürüsünü bu temele dayandırmaktadır.

Bireysellik ve Amaçlılık

Teori ile pratik arasındaki ilişkinin bütünselliğini sağlayan dolayımı amaçlı insan faaliyetidir. İnsan faaliyetinin ürünü olan teori ile pratiğin birbirlerinden kopuşu soyut bir yanılsama değil, somut bir hakikattir. Bireyi, toplumdan bağımsız bir varlık olarak kavrayan anlayışlar için insan faaliyeti, birey olarak insan faaliyetidir. Bireyselliğin bakış açısı bu kopuşun teoride olduğunu söyler. Tarih ve toplum dışı soyut birey olarak amaçlarını kovalayan insan faaliyetini veri almakla soyut bir beşeri amaç olarak genel ve evrensel amaçlılığa varır. Toplum bireyin amacını gerçekleştirme aracına dönüşür. Böylece hem materyalizmin hem de idealizmin geldiği ortak yer, farklı gerekçelerden hareket etmekle birlikte, birey mitolojisidir.

"Sezgisel materyalizm, yani duyarlılığı pratik bir faaliyet olarak ele almayan materyalizmin eriştiği en yüksek nokta, "burjuva toplumu" içinde birbirinden ayrı bireyler görmesidir." (dokuzuncu tez) İnsan faaliyetinin; belirli bir tarihsel ve toplumsal pratik faaliyetinin karmaşık bütünsellik sürecinin ürünü olarak

---

[39] age., s. 625

kavranıldığında, birey olarak insan faaliyeti değil, toplumsal varoluşlu varlık olarak insan faaliyetinin temel ve teori ile pratiğin birbirlerinden kopuşunun pratikte olduğu anlaşılır. İnsanın teorik ve pratik faaliyetine yön veren amaçlar, toplumsal varoluşlu insanların amaçları olarak gerçekleşir. Marx; "tarih insanların amaçları doğrultusunda yaptıkları faaliyetlerden ibarettir" der. İnsanlar toplumsal pratiklerin karmaşık bütünsellik sürecinde ezen-ezilen kesimlere, sınıflara bölünmüştür. Toplumsal sınıfların ve ezen-ezilen kesimlerin amaçları çelişiktir, birbiriyle mücadele içindedirler. Demek ki bu faaliyetler, sınıfların çıkarları doğrultusunda örgütlenmeleri ve mücadeleleri vasıtasıyla gerçekleşir. Bunun için Marx; "tarih sınıf mücadelelerinin tarihidir" tanımlamasıyla insan faaliyetini somutlar.

Amaçlılık, öznelliktir ya da belirli bir tarihsel ve toplumsal varoluşlu varlık olarak amaçlı insan faaliyetidir. Amaçlılık ile teori-pratik, toplumsal yapının yeniden-üretiminde, toplumsal pratik faaliyetin çelişmeli bütünsellik süreci olarak alınmalıdır. Bununla birlikte amaçlı somut insan faaliyeti hem teoriden hem pratikten önce gelir.

Materyalizm teori ile pratiğin birbirlerinden teorik olarak koptuğunu varsayar ve bu kopukluğu da nesnel olarak kavrar ve nedensellikle de ilişkilendirerek amaçlılığı geri plana iter. Bu kusur yalnız Feuerbach'a ait değildir ve hala devam etmektedir. İki örnekle durumu somutlaştıralım "Yazgıcılık, metafizik üstün bir gücün iradesini kapsar ve insan etkisiyle değiştirilemez. Gerekircilik (determinizm yn.) doğa yasalarının nesnelliğine ve bağımsızlığına dayanır. İnsan etkisiyle değiştirilebilir. Bu yüzdendir ki, hastalanan kaderci asla değiştirilemeyecek olan sonucu bekler, hastalanan gerekirciyse sonucu önlemek ve değiştirmek için hekime gider." [40]

Bir diğer örnek: Metafizikçi yıldırımın kendisine ve malına zarar vermemesi için evinde mum yakar, tanrıya dua eder. Materyalist olan ise yıldırımın pozitif elektrik yüklü bulutla negatif elektrikle yüklü bulutun karşılaşmasından meydana gelen elektriğin toprakla temasından oluştuğunu bildiğinden damın

---

[40] Orhan Hançerlioğlu, *Felsefe Sözlüğü*, 1989, s. 137

üstüne paratoner (yıldırımsavar) yerleştirmekle kendini korumaya alır.[41]

Bu örnekler teori ile pratiği birbirlerinden teorik olarak ayırmıştır. Pratikte ayırsaydılar, metafizikçilerin ya da idealistlerin de hekime gittiğini, damına paratoner yerleştirdiğini ve hatta camisine, kilisesine vb. de yerleştirdiğini somut hayat içinde göreceklerdi. Belki de Engels'in Hegel için söylediği şu formül bu gerçeği aydınlatmak istiyor: "İdealistler felsefede idealist, pratikte materyalisttir."

Bu örneklerdeki bir diğer kusur ise, nesneleri yani hekimi, ilacı ve paratoneri vb. amaçlı somut insan faaliyetinin ürünleri ya da nesnelleşmiş faaliyeti olarak değil, onun dışında ve ondan bağımsız kendi başına bir nesne olarak kavramasıdır. Amaçlı somut insan faaliyetini nesnel yasaların sonucuna bağlanmıştır.

Bu kusur Marx'ın "gelmiş geçmiş bütün materyalistlerin başlıca kusuru" (Feuerbach üzerine birinci tez) diye adlandırdığı kusurla ilişkilidir. Yani "gerçeği, duyularımızla kavradığımız dünyayı somut insan faaliyeti olarak, pratik olarak, öznel biçimde değil de, nesne ya da sezgi biçimi altında ele alma" kusurudur.

Marx;

> "Feuerbach düşüncenin nesnelerinden hakikatten ayırılan somut nesneler istiyor:
> İnsan faaliyetinin kendisini bir nesnel faaliyet olarak telakki etmiyor. Bunun içindir ki, sahici insan faaliyeti olarak ele aldığı yalnız teorik faaliyettir. Pratik faaliyeti ise yalnız onun en aşağılanmış (Judaik) görünümünde ele alıp burada saptıyor."
> Marx;
> "gerçekten de, duyusal dünya; her biri kendisinden önce gelen nesillere dayanan, kendi sanayiini ve ticaretini mükemmelleştiren, ihtiyaçlar değiştiği için, sosyal organizasyonu da değiştiren nesillerin gösterdiği faaliyetin sonucudur ve tarihi bir ürünüdür" der.[42]

Burada Marx'ın vurguladığı, yalnız duyularımızla ya da mutlak yansıma ile değil, duyuların, dünyayı, amaçlı somut insan faaliyetiyle kavradığıdır. İnsanlar doğayı amaçları doğrultusunda

---

[41] *Felsefe İncelemeleri*, Komal Yay.
[42] Marx, *Alman İdeolojisi*, s. 79

insanlararası faaliyetiyle değiştirir. Bu durumda nesneler insan faaliyetinin ürünüdür ya da nesnelerde insan emeği vardır. Nesneler kendi başına doğa öğesi değil, toplumsallaşmış ya da öznelleştirilmiş doğadır. Bu nedenle insan faaliyetinin kendisi nesnel faaliyet olarak anlaşılmalıdır. Ya da nesneler nesnelleşmiş faaliyettir. Doğa hazır teknoloji ve bilgiye sahip olmadığı gibi teknoloji de üretmez. Teknoloji ve bilgi, amaçlı somut insan faaliyetinin ürünüdür, yani nesnelleşmiş faaliyettir. Marx;

"doğa makina yapmaz, lokomotifler, demiryolları, elektrikli telgraflar, self-acting mule'lar vb. üretemez. Bunlar insan çabasının, sanayinin ürünleridir; doğal hammaddelerin insanın doğaya hâkim gelen iradesinin ya da insanın doğaüstündeki etkinliğinin organlarına dönüştürülmesidir. İnsan beyninin, insan eliyle yaratılmış organlarıdır; bilimin nesnelleşmiş gücüdür"[43] der.

Böylece verili tarihsel koşulda, verili toplumsal varlık olarak insan, faaliyetinin değiştirici yetisiyle doğal dünyayı öznelleştirilmiş bir dünyaya dönüştürür. Yani doğayı toplumsallaştırır. Örneğin günümüzde ıslah edilmiş bitki ve evcileştitilmiş hayvanlar, insansal ya da öznelleştirilmiş doğa öğesi durumundadır. İnsan emeği olmadan bunların kendiliğinden doğal üretimi olmaz. Bitki ve hayvanların ıslah ve evcilleşmesinden önceki doğallığı da söz konusu değildir. Bu nedenledir ki, insan doğayla değil nesnelleşmiş emekle bir bağlantı içindedir. Bu nedenledir ki, "gerçeği, duyularımızla kavradığımız dünyayı somut insan faaliyeti olarak, pratik olarak, öznel biçimde" kavradığımız duyusal dünya; nesnelleşmiş faaliyetle bir bağlantı ve ilişki içinde olan öznelleşmiş dünyadır. Materyalizm ise amaçlı somut insan faaliyetinin üretimi olan ve bu nedenle öznelleşmiş nesneleri, düşünceden ya da teoriden ayrı, nesnelleşmiş emekle bağlantısı dışında, kendi başına bağımsız somut nesneler olarak ele alıyor ve böylece "insan faaliyetinin kendisini bir nesnel faaliyet olarak telakki etmiyor."

Peki, burjuva ideolojisi de emek ile nesnelleşmiş emeğin ya da amaçlı faaliyet ile nesnelleşmiş faaliyetin kopukluğunun

---

[43] Marx, *Grundrsse*, s. 654

üretilmesinin ve sürdürülmesinin teorisi değil midir? Sonuçta farklı olan nedir?

Marksizm adına materyalistler, emek ile emeğin nesnel koşullarını, teori ile pratiği birbirlerinden ayrı ve nesnel olarak kavradığından teoriyi yüceltiyorlar, pratiği en dar anlamda ele alıyorlar. Bazen de, en dar anlamda aldıkları pratiği yüceltip, teoriyi küçümsüyorlar. Her durumda da teori geçmişe, ustalara havale edildiğinden, sorun oluşturulmuş bilimsel felsefi teoriyi anlamak oluyor.

"*Onbirinci Tez*"in Anlamı:

a- Tanımak ve Bilmek, Amaçlı Somut İnsan Faaliyetinin Ürünüdür

Materyalist felsefe diyalektik materyalist teoriyle, özne-nesne ilişkisinde nedensellik, bilinç-varlık ilişkisinde varlık ya da madde temel ya da belirleyicidir. Teori-pratik ilişkisine de düşen, temeli anlamaktır ya da tanımak ve bilmektir. Böylece gündemin birinci maddesine değiştirmek için değiştireceğimiz şeyi tanımak ve bilmek gerekliliğini yerleştirirler. Tanıma ve bilmenin yanlışlığı nedir diye sorulabilir. Kendi başına ele alındığında yanlışlığı yoktur. Tersine doğrudur da. Çünkü tanımak ve bilmek bilimdir. Gerçekleşmiş olanın bilinmesidir, durumun bilinmesidir. Sorun olan tanıma ve bilmenin bilimsellik ya da gerçekçilik adına devrim sorununu kendiliğinden işleyen sürece havale edilmesini teorileştirilmesidir ya da ideolojileştirilmesidir. Ya da sorunsal olan, insan düşüncesinin somut gerçeğe nasıl varacağına dair cevaptır.

Materyalistler, bilimsel determinizm anlayışından hareketle, insan düşüncesinin somut gerçeğe ulaşmasını, nedensellik ve nesnel yasalarda görür. Bilimi, bilimsellik adına ideolojileştirmişlerdir. Bundan hareketle devrim sorunu; üretim güçleri ile üretim ilişkileri arasındaki çelişkiye bağlanır. Üretim güçleri ile üretim ilişkilerinin uygunluğunun devamında toplumsal değişim olmaz, olamaz. Çünkü toplumsal yasalara aykırıdır. Değiştirmeye yönelik çabaları iradi olarak telakki ettiklerinden anarşizm olarak tanımlanır. Toplumsal değişimin ancak bu uygunluğun bozulması sürecinde, öznel etki toplumsal yasaların doğrultusundaki müdaha-

lesi ile mümkün olur. Böylece üretim güçleri ile üretim ilişkileri arasındaki çelişkiyi nedensellikle ilişkilendirilerek, teoriyi bilimselleştirme ya da yasallaştırma ile değişim için konulan hedef mübadele alanı yani bölüşümdür. İnsanın faaliyetini edilgen ve seyredici olarak kavrar.

Sorun olan, değiştireceğimiz şeyi anlamakla ilişkilendirerek, toplumsal değişimin amaçlı somut insan faaliyetinden soyutlanarak, nedenselliğe, nesnel yasalara ya da tarihsel yasalara havale edilmesidir. Yani teori ve pratiği, tanımak ve bilmeye indirgemektir.

Halbüki üretim güçleri ve üretim ilişkileri toplumsal güç olan somut insan faaliyetiyle varlaşmıştır. Bu nesneler, tarihi yasalar vb.nin gereği olarak, amaçlı somut insan faaliyetinden bağımsız ve onun dışında var değildirler. Marx "komünizmin yarattığı gerçek, herhangi bir şeyin insandan bağımsız olarak varlaşmasını imkansız kılan temeldir"[44] der. Üretim tarzı ya da üretim güçleri ve ilişkileri somut insan faaliyetinden ayrı ve nesnel bir şey değil, tam tersine somut insan faaliyetinin ürünü olarak, belli bir amaçlılık doğrultusunda örgütlenme tarzıdır. Marx "bu üretim tarzı, daha çok, bu fertlerin faaliyetinin belirli bir tarzıdır; hayatların dile getirilişlerinin belli bir tarzıdır; belli bir hayat tarzıdır." [45] Üretim güçleri denilen şey, emek ve nesnelleşmiş emek ya da emeğin nesnel koşullarıdır. Üretim ilişkileri denilen şey de yabancı emeğin bedelsiz mülk edinmesidir, emeğin kendi ürünlerine ya da işçinin kendi emeğine yabancılaşmasıdır. Marx;

> "sermaye ile ücretli emek arasındaki ilişkileri mülkiyet ilişkileri, ya da yasalar biçiminde ifade etmek için yapmamız gereken sadece iki tarafın değerlenme sürecindeki ilişkilerini bir mülk edinme süreci biçiminde ifade etmektir. Örneğin, artık-emeğin sermayenin artan değeri (artık-değeri) olarak vazedilmesi, işçinin kendi emeğinin ürünün işçinin kendi mülkü haline gelmemesi demektir. Yabancı bir mülk olması demektir ve karşı tarafta, yabancı emeğin sermayenin mülkü olarak gözükmesi demektir." [46] der.

---

[44] Marx, *Alman İdeolojisi*, s.124
[45] age., s. 39
[46] Marx, *Grundrsse*, s. 515

Somut insan faaliyeti belirli tarihsel ve toplumsal bütünselliği içinde ele alınmalıdır. Bu anlamda doğayı ilkel ya da soyut doğa olarak değil, doğanın toplumsallaşması olarak tanırız. Marx diyalektiği tarihsel-toplumsal pratiklerin karmaşık bütünsellik sürecine uygular ve bu sürecin öznesini de amaçlı somut insan faaliyeti olarak ele alır. Marx'ı, materyalistlerden ve Hegel'den ayıran da budur. Materyalistler, doğanın ilksiz ve sonsuz, idealistler de tanrının ilksiz ve sonsuz olduğunu söylemekle, ikisi de ilksiz ve sonsuz kavramına varır. İlksiz ve sonsuz olan maddenin sonsuz geçmiş ve gelecek evrelerini bilemeyiz ve ayrıca maddesel yasalarda özne-nesne etkileşimi de söz konusu değil. Maddenin mevcut devinimini bilebiliriz. Doğanın mevcut durumunu ise, doğanın toplumsallaşması olarak amaçlı somut insan faaliyetiyle ya da bu faaliyetin ürünü olan kültürle ilişkisi içinde kavrarız. Toplumsal gelişimin ya da amaçlı somut insan faaliyetinin geçmiş tarihsel evrelerinin genel özelliklerini tarihsel materyalizmle bilebiliriz ve geleceği de, sınıflar mücadelesinin ve çatışmalarının belirleyeceğini bilmekteyiz. Sınıf mücadelesinin geleceği de proletaryanın siyasi öznesinin siyasi yaratıcılığı ve kararlılığı belirleyecektir. Diyalektiği doğaya uygulama denemesine *Doğanın Diyalektiği* adlı yapıtıyla Engels giriştiyse de sonuçta, "bir olayın başka bir olayı doğurduğu nedensellik, insan faaliyeti sayesinde ortaya çıkmıştır" önermesiyle, aslında belirleyiciliğin nedensellikte değil, insan faaliyetinde olduğunu söylemiş olur.

Tanımak ve bilmek ya da bilim adına, teori ve pratiği birbirinden ayrı ve nesnel olarak kavramaları ve bu ayrılığı da teoride görmelerinden hareketle, bilimsel felsefi teori gerekçesiyle amaçlar da dâhil olmak üzere, her şeyi nedensellik ve nesnel yasalarla dolayımlandırarak ya da ilişkilendirerek bir teorik çerçeve oluşturulur. Böylece teori yasallaştırılır ve bilimsellik adına doktrin oluşturulur. Nasıl ki, idealistler ve materyalistler ilksiz ve sonsuz kavramında çakışıyorlarsa, amaçlılıkta da biri nedensellik ve nesnel yasaların sonucuna, bir diğeri de tanrı planın sonucuna bağlamakla kendine has farklı gerekçelerle doktrinler oluşturmakta da çakışırlar. Böylece materyalizm, nedensellik ve nesnel yasalar gerekçesiyle Marxizm, Marxizm adına şematizme indirgenmiş olur.

Komünist devrimciler için, teori; pratiğinin bilincinde olarak amaç doğrultusundaki faaliyetini yönlendirmede bir eylem kılavuzudur. Teoriyi, dünyanın tarihsel-toplumsal somut mücadelelerinden çıkarırlar. Komünistler, teori ve pratiğin birliğini şimdiden amaçlı faaliyetinde esas alır. Önce amaçlılıktır. Tanıma ve bilme ancak amaçlı somut insan faaliyetiyle olanaklaşır. Komünizm, hakikati amaçlı somut insan faaliyeti içinde ele alır, kendi başına nesnel olarak ele almaz.

b- Doğruya Varmanın Anahtarı, Somut İnsanın Eleştirel Pratik Faaliyetidir

Marx "filozoflar dünyayı değişik biçimlerde yorumlamakla kaldılar, halbüki iş onu değiştirmektedir" der.

Marx'ın *11. Tez'* de filozofların dünyayı değiştirmek istemedikleri ya da değiştirmeyi düşünmediklerini ima etmek için söylememiştir. Ayrıca, felsefi ya da pratikten kopuk, soyut düşüncenin veya kendi başına teorik faaliyetin dünyayı değiştirmeye muktedir olmadığı basit gerçeğini hatırlatmakta değil. Burada dikkat edilmesi gereken "değiştirmektedir"in niteliğidir. Marx'ın maksadı, "burjuva üretim ilişkilerinin ebedi, bu bölüşüm biçimlerinin ise tarihi sayılması"[47]nın eleştirilmesidir. Yani üretimi, ebedi bir gerçeklik olarak, tarih üstü genel üretim olarak telakki edip değişmezliğini; ancak bölüşümü tarihin ürünü olarak telakki edip değişebilirliğini eleştirmektedir Marx.

Burjuva toplumunda, toplumsal ihtiyaçlar, bu ihtiyaçları karşılayan üretim ve bu üretilenlerin paylaşımı, sermayeye dayalı üretim örgütlenmesine göre işler. Üretim ilişkileri; mülkiyet ilişkilerini, toplumsal sınıflar arasındaki egemenlik ilişkilerini ve sınıf mücadelesini içerir. Burjuva üretim ilişkileri, sermayenin birikim ihtiyaclarına cevap verebilecek biçimde örgütlenir. Temel sermayedir. Marx; "sermaye, burjuva toplumunda her şeye egemen olan ekonomik güçtür"[48] der. Marx'ın "iş onu değiştirmektedir" deki amacı, yaratıcı faaliyeti ya da yaratıcı emeği, toplumsal yapının yeniden-üretiminin temeline dönüştürmektir.

---

[47] age., s. 686

[48] age., s. 179

Feuerbach Üzerine Tezler, bütünsellik içinde değerlendirildiğinde "değiştirmektedir" in ancak eleştirel pratik faaliyetle olacağı açıktır. Değişebilirliği bölüşümde görmek, dünyayı değiştirmek faaliyeti olmayacaktır, netice itibariyle yorumlamakta kalmadır. Demek ki *Onbirinci Tez*, tam da "değiştirmek için tanımak ve bilmek gerekir" anlayışını eleştirmek için söylenmiştir. 11. Tez, Feuerbach'ın "eleştirel pratik faaliyetin, devrimci faaliyetin önemini" anlamamakla eleştirdiği birinci tezi tamamlar.

Marx'ın asıl katkısı, toplumsal yapının yeniden-üretim sürecinin temelini, ya da bu süreci üreten temelin, amaçlı somut insan faaliyeti olarak almasıdır.

Marx; "insan düşüncesinin nesnel doğruya varıp varamayacağını bilmek teorik değil, pratik bir sorundur" ve "teoriyi mistisizme saptıran bütün muammalar akli çözümünü insan pratiğinde ve bu pratiğin anlaşılmasında bulur" (2. ve 8. Tez) der.

Materyalistler, "bilimsel" determinizmin gereği olarak "insan düşüncesinin nesnel doğruya nedensellikle ve nesnel yasalarla ya da bilimsellikle varılır" sözleriyle Marx'ın önerisini tersyüz etmişlerdir. Bilgi, idealistlerin anladığı gibi ne tek başına akılla ne de materyalistlerin anladıkları gibi tek başına duyumla ya da yansımayla elde edilir. Üstelik iki taraf da bilgiyi ya da teoriyi, pratikten kopuk olarak kendi kendini doğuran kavramın ürünü olarak üretir. Bilgi, insanların amaçları doğrultusundaki pratik faaliyetiyle üretilir. Bu üretim, amaçlı pratik faaliyetiyle ilişkili olarak duyusal ve mantıksal süreçlerin diyalektik etkileşimi içinde olur. Bilginin doğruluğu, somut insanın pratik faaliyetiyle anlaşılır. Yoksa nedensellik ve nesnel yasalarla yani determinizimle değil. Determinizm ancak insan faaliyetinin aletsiz olduğu ya da doğayı değiştiremediği tarihsel süreçte aranmalıdır. İnsanın toplumsal varlık olarak doğayı değiştirmeye başlayan pratik faaliyetinden beri determinizm değil, insanlararası ilişkiler söz konusudur Söz konusu olan özne ile nesnenin diyalektik etkileşimidir. İnsan faaliyetinin endüstriyel sürecinde determinizmi arayarak ve bunu bilimsellikle unvanlandırarak varılacak sonuç emeğin kendine ve ürünlerine yabancılaşmasını doğallaştıran doktrinliktir. Doktrinin alanı ve kudreti de skolastiktir. Zira "insan düşüncesinin nesnel doğruya varıp varamayacağını bilme teorik değil, pratik sorundur. İnsan doğruyu, yani hakikati; pratikte göstermelidir ve pratikten

koparılmış düşünce alanıyla onun kudreti tamamen skolastiktir." (İkinci Tez)

Bu önerme ne "düşünceler pratikte kanıtlanmalıdır" basitliğine indirgenebilir ne de Napolyon'un "işe girişilir ve görülür" öğüdüyle örtüşür. Kastedilen, toplumsal "zenginliğin ölçüsü emek süresi değil, istendiği gibi harcanabilecek süredir" amacının yön verdiği doğrultuda faaliyet sürdüren ve faaliyetini eleştirel bilinçle yargılayıp aşan somut insan faaliyetinin hakikatin tek anahtarı olmasıdır.

SONUÇ OLARAK

II. Enternasyonal, Marxizmi determinizm ve materyalizm olarak ya da determinist materyalist öğreti olarak sunmuştur. Bu anlayış Komünist Enternasyonal'in IV. Kongresi'nden sonra Komünist Enternasyonal'de tekrar egemen anlayışa dönüşmüştür.

SSCB'de II. Enternasyonal'in materyalist ya da nesnelci öğretisi Stalinizm olarak iktidar koltuğuna otururken gereken desteği Avrupalı yandaşlarından da görmüştür. Örneğin Althusser, Nicos Poulantzas gibi. Althusser, Marxizmi devrimci siyasetten soyutlayıp felsefi olarak algıladığından, bu konuya dokunmakta fayda var.

Althusser, Marx'ın eserlerinin eleştirel ve dikkatli bir biçimde yeniden okunmasını önermektedir. Her önermenin bir amacı vardır. Althusser'in önerisinin amacı da Marx'taki teorik eksikliklerin giderilmesidir. Althusser'e göre, Marx'ın yapıtlarının tutarlı bir bütünlük oluşturmadıkları ve bunun için Marx'ın ideolojik kavramlarını (yeteri kadar tanımlanmamış belirsiz kavramlar), bilimsel kavramlarından ayırmak gerekir.

Althusser diyalektik yöntemi diyalektik materyalizm ve tarihi materyalizm olarak iki ayrı disipline ayırır. Ancak, Marx olgunluk döneminde yani 1857- 1883 yılları arasında tarihi materyalizmi ya da tarih kuramını geliştirmekle birlikte diyalektik materyalizmi geliştirememiştir. Diyalektik materyalizm ya da Althusser'in tanımıyla "bilim kuramı" yeteri kadar bilimsel kavramlarla bilimsel kurama dönüştürülememiştir. Marx ancak tarihi materyalzmi ya da Althusser'in tanımıyla "bilim tarihi"nin çerçevesini bize verebilmiştir. Böylece 1857'ye kadarki yapıtlarda

kullanılan kavramlara hâkim olan yan belirsizlik ve ideolojik yandır. Bu dönemdeki yapıtları Hegel'ci Marxizm olarak algılar ve insancıl ve tarihselci teorik belirlemelerini de ideolojik felsefe olarak belirtir. Althusser'e göre olgunluk dönemi ile Marx kendini bu ideolojik felsefesinden koparmıştır.

Althusser, Marx'ın olgunluk döneminde "bilim kuramı"nı ya da diyalektik materyalizmi geliştiremediğini söyler. Ancak "bilim tarihi"ni ya da tarihi materyalizmin çerçevesini verir. Althusser'e göre bilim ve bilim kuramı diyalektik materyalizmdir. Bu bilim ve bilim kuramının içeriği, niteliği, doğası ve sürecine ilişkin kavram ve kuramı açıklığa kavuşturmak gerektiğini belirtir. Bu sağlandığında ancak tarihsel materyalizm anlaşılabilecektir. Önce, "bilim kuramı" ya da diyalektik materyalizm kuramın kavramları bilimsel bir gerçeğe kavuşturulmalı ki, "bilim tarihi"nin ya da tarihi materyalizmin veya toplumsal oluşumun çerçevesi ve kavramları açığa çıkarılabilsin.

Althusser kendince "bilim kuramı"nı ve "tarih bilimi"ni geliştirir. Althusser'in tarih anlayışı farklıdır. Althusser'e göre tarihi yapan insanların amaçlı faaliyeti değildir. İnsanlar bu tarihi sürecin öznesi de değildirler. Dolayısıyla söylenileni somutlarsak: Tarih sınıf mücadelelerinin tarihi değildir. Tarihin kurucu öğesini, toplumsal yapılar olarak sunmaktadır.

Bu toplumsal yapıları üç düzeye indirger; ekonomik yapı, siyasi yapı ve ideolojik yapı. Dolayısıyla, "bilim kuramı" ya da diyalektik materyalizmi bir ilişki olarak değil ya da toplumsal öz olarak değil, teorik veya entellektüel bir öz olarak almaktadır. Dolayısıyla bireysel bir öz olmaktadır. Marxizmi teorik-pratik etkileşiminden soyutlayarak teorik öze indirgemektedir.

Netice olarak, sınıf mücadelesinde, Althusser'in Marxizmi'nde sınıf öznesine yer yoktur.

II. Enternasyonal Marxizm'i ve takipcileri farklı siyasi adlarla ve siyasi yorumlarla birlikte ortak olan yanları Marxizm'i devrimci eleştirel pratikten soyutlamaktır. Bütün farklı anlatımına karşın ortak yanları, diyalektik yöntemi, diyalektik materyalizm ya da bilim kuramı olarak kavramalarıdır. Diyalektik materyalizm doğal-bilimsel yasaların toplumdaki işleyişidir. Dolayısıyla diyalektik materyalizm; toplumsal oluşumun ve gelişimin geleceğine ilişkin, doğal bilimlerin kesinliğiyle öngörüler geliştiren bir bilim

kuramı olarak kabul edilir. Ekonomi, bu doğal yasaya göre işler. Doğal yasanın toplumdaki işleyişi ve toplumsal gelişmenin kaynağı; üretim güçleri ile üretim ilişkileri arasındaki çelişkidir. Materyalizm; somut insan faaliyetini, duyumu ya da algıyı pasif kabul eder ve aktiviteyi nesneye yükler. Bundandır ki, üretim güçleri ile üretim ilişkileri arasındaki çelişkide belirleyici olanın üretim güçleri olduğu varsayılır. Üretim güçlerinden kasıtları da üretim araçlarıdır. Böylelikle üretim güçlerinin gelişmesini, toplum ötesi bir güçle ilişkilendirerek nesnelleştirir. Bu nedenledir ki, üretim güçleri ile üretim ilişkileri arasındaki çelişkiyi, nesnel genel ekonomik gelişme yasası olarak tanımlar ve adlandırır. Ekonomi bu yasa gereği işler. Bu durumda ekonomik altyapı hem toplumsal ilişkileri oluşturur ve hem de bu toplumsal çelişkilerin tarihsel süreç içinde izleyeceği gelişme çizgisinin belirleyicisi olur. Ekonomik alt yapının çelişki yaratma niteliği, diyalektik materyalizmin genel yasasının yani nesnel genel ekonomik gelişme yasasının gereğidir. Diyalektik materyalizmin toplumsal oluşumlarını inceleyen ve toplumsal gelişimin izleyeceği sürecin niteliğini de tarihsel materyalizm içermektedir. Alt yapının yani ekonominin üst yapıyı (siyaset-ideoloji-devlet) belirlediğini, determinist materyalist ilke ile açıklamaktadırlar. Bu kavrayışın vardığı yer, toplumların gelişim öznesi somut insan ve faaliyeti değil, tam tersine toplumları da insanı da dönüştüren ve yönlendiren madde ya da doğal-bilimsel yasalar olmaktadır.

Böylece nesnelci ya da nedensellik bakış açısı, insan faaliyetinin organik bütünselliğini birbirinden ayırarak ve kopuk ele alarak siyaseti ve siyasetin yoğunlaşmış biçimi olan devleti bir görüntü konumuna indirger. Bu bakış açısına göre, insanın toplumdaki yerini ve insanın düşüncelerini madde ya da ekonomi belirlemektedir. İnsan toplumsal varlık olarak değil, doğal varlık olarak ele alınmaktadır. Böylelikle insanlararası olan ilişkiler, nesnelerarası ilişkiler olarak gösterilmektedir. Bu durumda insanlık tarihi, insan toplumu, insan faaliyeti ve ürünleri toplumsal faaliyetin ya da insanlararası ilişkilerin, bağların ve faaliyetinin ürünleri olarak ele alınmamakta, tam tersine insanlığa dışardan dayatılan ve zorla kabullendirilen doğa yasalarının ürünleri olarak ele alınmaktadır.

Komünistler toplumu insanlararası ilişkilerin ürünü olarak görürken, materyalistler, doğal yasaların gereği olan olgular olarak görür. Dünyayı olgular (pozitivizm) dünyası olarak kavrar. Tarihi monolitikleştirir ve gelecek olaylar hakkında doğa bilimlerinin kesinliğiyle ileriye doğru giden tek yönlü bir süreç olarak algılar. Diyalektik materyalizm gereği olarak, toplumsal değişim; köleci toplum, feodal toplum, kapitalist toplum ve sosyalist topluma doğru gelişim çizgisini izleyeceğini bir bilimsel tespit olarak ileri sürer.

Netice itibariylc materyalizm, teori-pratik, bilinç-varlık, özne-nesneyi bir bütünün iki yönü olarak ele almaz, birbirinden kopuk olarak ele alır ve pozitivizmle kaynaşır.

Komünizm için, tüm duyum ya da algı, somut insanla faaliyeti arasındaki diyalektik etkileşimdir. Nesne, somut insan faaliyetiyle üretim ve tüketim araçlarına dönüşerek biçim değiştirir. Bundandır ki üretim güçleri ile üretim ilişkileri arasındaki çelişkide eğer bir belirleyici aranacaksa bu, üretim ilişkileridir. Üretim ilişkileri; toplumsal sınıflar arasındaki egemenlik ilişkileridir. Üretim güçleri ile üretim ilişkileri bir bütünün(üretim biçiminin) iki yönüdür. Üretim ilişkileri özne, üretim güçleri nesne konumundadır. Üretim güçlerini belirleyen konumuna getirmek, maddenin belirleyiciliğini, başka bir deyişle söylemektir. **Komünizm, tarihsel-toplumsal gelişmelerin ve mücadelelerin oluşumunu doğal bilimsel gelişme yasası ya da nesnel genel ekonomik gelişme yasası olarak değil, "sınıf mücadelesi tarihin itici gücüdür" ilkesi ile açıklar. Sınıf mücadelesi bir siyasi mücadele olduğundan dolayı tarihin itici gücüdür.** İnsanlar yaşadığı toplumda ideolojik ortam ile ilişki içinde ve etkisindedir. Burjuva toplumunda işçi sınıfı ve ezilenler burjuva ideolojisinin etkisindedirler. Burjuva toplumun ideolojisi bu toplumun ekonomik öğesi kadar gerçek bir öğesidir. Bu nedenle burjuva ideolojisine karşı mücadele, işçi sınıfının ve ezilenlerin devrimci mücadelesinin ayrılmaz bir parçasıdır. Komünizim; evrensel sınıf mücadelesi sürecinde, proletaryayı proleter devrimin özne ve nesnesine dönüştüren aksiyonudur.

II. BÖLÜM

MATERYALİST SİYASETİN ELEŞTİRİSİ

İnsanlararası faaliyet bilinç ve ürünleri ile pratiktir. Bunun dışında insan faaliyeti sözkonusu değildir. Ekonomi, felsefe, siyaset vb. bu faaliyetin ürünü olmakla beraber bütünleyici ve merkezileştirici olan siyasi faaliyettir. İnsanlar, ezen-ezilen kesimlere, toplunısal sınıflara bölündüğünden dolayı amaçları çelişiktir ve aralarında mücadele halindedirler. Bunun içindir ki, belli bir toplumun merkezileşmesi ve bütünleşmesi, özel bir kesimin iktidar aygıtı ve kurumları aracılığıyla oluşturulmaktadır.

Burada anlaşılması gereken bu siyasi faaliyetin niteliğidir. Ya da hangi siyasi faaliyet ve kimin siyasi faaliyeti? Ezen-ezilen kesimlerin, toplumsal sınıfların çıkarları doğrultusunda örgütlenmeleri ve çatışmaları olan siyasi faaliyetlerdir.

Bu durumda **siyaset; ezen-ezilen kesimlerin ve sınıfların çıkarları doğrultusunda örgütlenmeleri ve toplumsal ilişkileri belli amaçlar doğrultusunda değiştirme faaliyetidir.** O zaman siyaset iktidar için mücadele faaliyetidir ve dolayısıyla devlete dair mücadelelerin tümü siyasi faaliyetin alanına girer.

Siyasetle ilgili iki anlayış vardır. Nedensellik ya da nesnelci veya bilimsel siyaset ile amaçlılığa dayalı siyaset vardır.

Nedensellik Ya da Bilimsel Siyaset

Materyalizm, siyaseti, nedensellik ve nesnel yasaların sonucuna bağladığından, bilimsel olarak ünvanlandırır ve bu nedenle siyasi hedefleri bir sonuç olarak değerlendirir. Çünkü bilinci tarihin bir parçası ve toplumsal ilişkilerin ürünü olarak değil, sadece nesnel gerçekliğin insan beynindeki bir izdüşümü alarak kabul eder. Dolayısıyla bilincin ürünleri olan düşünce, teori, fikir vb.de tarihin dışında ve pasif konumdadır. Böylelikle siyaset; tarihi oluşturan aktif bir etken değil, kendiliğinden işleyen nesnel sürece bağlı, pasif bir etkendir. Siyasi öznenin rolü, sadece nesnel süreçleri izlemek ve kaydetmekle sınırlar. Örneğin Stalin, SSCB'de Sosyalist Ekonominin Sorunları'ndaki yazısında şöyle der. "Marksizm, bilimin yasalarını (gerek doğal bilimin, gerekse ekonomi politiğin yasalarını) insan iradesinden bağımsız, kendi başına işleyen, nesnel bir sürecin yansıması olarak anlar. İnsanlar bu yasaları keşfedebilir, inceleyebilir; ama onları değiştirmeleri ya da kaldırılmaları imkânsızdır."Böylelikle siyaset; kendiliğinden işleyen nesnel sürecin nesnel bir bilimine indirgenmiştir.

Özne ile nesne ya da toplum ile doğa arasında diyalektik bir ilişki vardır. Bu ilişki, nedensellik gereği nesnel genel ekonomik gelişme yasasıdır. Toplumsal ilişkilerde temel olan nesnel genel ekonomik gelişme yasasıdır. Yani, üretim güçleri ile üretim ilişkileri arasındaki çelişkide belirleyiciliği üretim güçlerinde daha doğrusu üretim araçlarında görür. Üretim güçleri ile üretim ilişkileri üretim biçiminin iki yönüdür. Üretim ilişkileri özneyi, üretim güçleri nesneyi ifade eder. Dolayısıyla üretim ilişkileri; artıdeğeri, toplumsal sınıflar arasındaki egemenlik ilişkileri ya da sınıf mücadelesini ifade eder. Üretim güçlerinden yola çıkmakla nesneli etkin ya da belirleyici görmektir. Bu durumda sınıf mücadelesinin belirleyeni proleter bilinç unsuru değil, kendiliğinden işleyen nesnel süreç olur. O zaman tarihin aktif yapıcı unsuru nesnel yasalar ya da sosyo-ekonomik olur. Bu durumda ezilen-sömürülen kesimlerin mücadelesi kendiliğinden işleyen nesnel sürece havale edilir ve siyaset tarih dışı ve edilgen bir konuma indirgenir. Komünizm, işçi sınıfının bilinçli siyasal mücadelesinin değil, kendiliğinden işleyen nesnel sürecin ya da nesnel genel ekonomik gelişme yasasının ürünü olacaktır. Üretim araçlarından yola

çıkmak, devrim sorununa nesnesi ve konjöktürel hedefleri açısından yola çıkmak olduğundan II. Enternasyonal Marxizm'e; üretim ilişkilerinden yola çıkmak, devrim sorununa öznesi ve tarihsel hedefleri açısından yola çıkmak olduğundan 1917 Ekim Devrimi ve 1919 Komünist Enternasyonal'i örgütleyen dönemdeki Bolşevizm'e ulaşılır.

Teori ve pratiğin birbirinden pratik olarak değil, teorik olarak ayrıldığı varsayılmakta, bu nedenle teori ve pratik arasındaki ilişkiyi de soyut ve mekanik olarak kavramaktadır. Bunun için, teorik sonuçları, teorinin kendisinden üretir ve pratiği de nesnelliğin gereği olarak kendiliğinden işler. Böylelikle toplumsal sınıflar arasındaki egemenlik ilişkilerini nesnelleştirir.

Amaçlı somut insan faaliyetini, nesnel genel ekonomik gelişme yasasının sonucuna bağlar. Yani, nedensellik siyasetinde belirleyici olan nesnel ve konjöktürel koşullardır. Ve bu nedenle siyaset, amaç doğrultusunda koşulları değiştirme faaliyeti değil, nesnel ve konjöktürel koşullara göre amaç belirleme faaliyeti olur. Amacı, nesnel ve konjöktürel koşullara göre belirlemek nedensellik siyasetinin üstünde yükseldiği temeldir. Nedensellik siyaseti, nesnel durumun önlerine sunduğu hazır çözümler arasında en gerçekçi alternatifi seçtikleri iddiasındadır.

Toplumsal İlişkiler Hakkındaki Kavrayışları

Nedensellik siyasetinde, teori ile işçi sınıfı ve ezilen ulus hareketinin pratiği arasındaki diyalektik ilişkinin öznel yanı, yani bu ilişkinin manevi motoru komünizm bir amaç değil, bir sonuçtur. Ya da siyasetin hedefine, amaçlı somut insan faaliyetiyle değil, tarihsel gelişme yasalarıyla ya da kendiliğinden işleyen nesnel süreçle varılır. Zaten teori, tarihsel-toplumsal hareketin gerçek ilişkilerinden değil, bu tarihsel gelişme yasalarına ya da nesnel-toplumsal gelişme yasalarına yani doğal yasalara uygunlaştırılarak oluşturulur. Tarihsel değişimi sınıf mücadelelerinin bir sonucu olarak kabul etmez, ekonomik ve teknolojik gelişmelerin bir sonucu olarak algılar. Böylelikle Diyalektik Materyalist öğreti, tarihi, insanlararası diyalektik ilişkilerin dışında diyalektik, ekonomik, ya da teknolojik yasaların gerçekleşmesine indirger. Bu

da gerçeği, tarihsel ve toplumsal ilişkilerde değil, mantıksal analizde aramadır. Yani gerçeği kavramlarda aramadır.

Nedensellik siyasetine göre, kapitalizm, emperyalizm, sömürgecilik, ezen ulus olmak gibi durumlar ya da sömürülenlerin, ezilenlerin varolma durumu bir çelişkidir, çelişki de bir yanılgıdır. Diyalektiği, bilimselliğe indirgediğinden, teori ile pratiği birbirinden kopuk ve kopuşu da teoride kavradığından; bir çelişki bulduğu yerde çelişkiyi yok edecek çelişkisiz bir durum bulmaya çalışır. Kapitalizm, emperyalizm gibi olumsuzlukların özel mülkiyetten kaynaklandığını ve özel mülkiyetin toplumun iradesine rağmen toplumu yöneten bir güç haline geldiğini varsayan bu anlayış, yapılması gerekenin de özel mülkiyetin ortadan kaldırılmasıdır. Özel mülkiyeti ortadan kaldırmaya yönelik strateji konusunda sosyo-ekonomik tahlilleri birinci plana alırlar. Sosyo-ekonomik tahlillerle, hayali bir iktidar partisinin yerine getirmeyi taahhüt ettiği anti-emperyalist, anti-kapitalist vb gibi vaatlerle kendilerini tanımlarlar.

Üretim araçlarını toplum biçiminin aktif değişkeni gördüğünden ve sermayeyi üretim araçlarına indirgediğinden her toplum biçiminin değişimini sermaye ile izah eder. Bu durumda sermaye tarih dışı bir şey olmaktadır. Geçmiş dönemdeki bir ürünün bir araç olarak hizmet ettiği amaç ile bu dönemdeki bir ürünün bir araç olarak hizmet ettiği amaç da farklı olduğundan, üretimi özgül amaçlılığından soyutlayarak genel üretim kavramına indirger. Üretici güçleri belirleyici değişken konumuna getirmekle üretimi; nesnelleştirir ya da doğallaştırır. Marx şöyle der;

> "sermaye bu tanımıyla her türlü emeğin zorunlu bir öğesi olduğuna göre, doğal olarak sermayenin insan üretimin her çeşidi için zorunlu bir koşul olduğunu ispatlamaktan kolay şey düşünülemez. Bu ispatı mümkün kılan, sermayenin düpedüz, onun insani üretimin belli bir tarihi aşamasının bir öğesi yapan özgül belirlemelerden soyutlanmasıdır." [49]

Demek ki nesnel olarak anlaşıldığında sermaye her türlü emeğin bir öğesi olarak anlaşılır. Halbüki sermaye sadece ücretli

---

[49] Marx, *Grundrsse*, s. 326

emeğin zorunlu bir öğesidir. Marx; "sermaye bir nesne olarak kavranmaktadır, bir ilişki olarak değil."[50] der.

Sermayenin üretim araçları ve hammadde ya da nesnel olarak kavranması ve bununla ilişkili olarak üretimi de genel ve sermayenin her türlü emeğin zorunlu bir koşulu olarak algılanması, nesnel genel ekonomik gelişme yasasının varsayımlarıdır. Böylelikle, doğa yasalarından ayrı ama nedensellik gereği doğa yasaları gibi algılanan nesnel genel ekonomik gelişme yasasının belirleyiciliği esas olur. Buradan çıkan sonuç; nesnel genel ekonomik gelişme yasası, tüm toplum biçimlerinin nesnel ve genel yasasıdır. Gerek bu genel yasa ve gerekse her özgül toplum biçiminin özel ekonomik yasaları, amaçlı somut insan faaliyetin- den bağımsızdır, ancak tanınabilir ve faydasına kullanabilir, fakat nesnelliğinden dolayı değiştirilemez, yok edilemez ve yaratılamaz ve o zaman tarihin öznesi nesnel, daha doğrusu sermaye olur. Bu durumda toplum biçimlerinin; toplumsal sınıfların ekonomik, siyasal, ideolojik ve kültürel olarak mücadelelerinin yön verdiği sınıf ilişkilerinin özgül varoluş biçimi olarak değil, nesnel genel ekonomik gelişme yasasının belirlediği biçim olarak görür.

Siyasetin görevi toplumsal nesnel gelişim evrelerini anlamak ve bu evrim aşamaları doğrultusunda toplumsal değişimin olacağına yönelik faaliyet yürütmektir. Ancak, değişim; üretim güçleriyle üretim ilişkilerinin uygunluğunun bozulmasında olanaklaşır. Bu durumda üretim güçleri ile üretim ilişkilerinin uygunlaştırılmasında çıkarı olan toplumsal güçlere teori ya da bilinç taşımak, siyasetin fonksiyonudur. Böylelikle, icat edilen ekonomik yasaların belirleyiciliğinin gereği olarak siyaset; bu yasaların özünü ve evrim aşamalarını bilen ya da sosyo-ekonomik tahlilleri yapabilen sosyalist aydınlara, sosyalist bilim adamlarına düşer. Sömürülen ve ezilenlere düşen görev; sosyalist bilim adamlarının belirleyiciliğini kabul etmek ve yönlendirmesine tabi olmaktır. Böylece geçiş dönemi ekonomik ve nesnel öğeye indirgenmiş olur.

---

[50] age., s. 326

Sorun böyle konunca, teori ile sömürülen ve ezilenlerin kurtuluş hareketi arasındaki ilişkiyi kuran örgüt de teknik ve idari bir biçimde kavranılır.

Siyaset, örgüt için gerekli ve zorunlu duruma gelir. Durum bu olunca teori, örgütün koşullarına ve örgütü kullananın amaç ve niyetine göre taktik gerekçesiyle amacından saptırılarak yorumlanır. Bu durumda ezilen ve sömürülenlerin devrimin ve enternasyonalin amacı doğrultusunda örgütleme yerine, örgütün çıkarına göre örgütleme ve yönlendirmeye yönelik faaliyet temel olur. Bu da işçi sınıfının ve ezilen kesimlerin edilgenliğini getirir. Ayrıca, Sovyet demokrasi hedefi için değil, örgüt için ve örgütün siyasal iktidarı ya da çıkarı için siyaset oluşturulur.

Teori ile işçi sınıfı ve ezilen ulus emekçileri arasındaki bağlantıyı kuran halkanın, yani örgütün içeriği merkeziyetçi konumundadır, devrimci ya da demokratik merkeziyetçi içerikli bir partiye karşıdır. Ortak amaç ve sabit ilkeler yerine, örgüt amaçları ya da çıkarları esas alınır. Örgüt; sorunları açık tartışan, eleştirel irdelemeyi esas alan bir siyasi işlevselliğe sahip olacağına, tersine, sorunların merkezi düzeyde saklı tutulduğu tartışmanın ve eleştirinin olmadığı bir örgüt ön plana çıkar. Kadrolar açısından, teorik-politik sorun tamamen pratik mücadelenin dışına atılmakta ve merkez komitesindeki 'teorisyen'lere ya da 'lidere' havale edilmektedir. Teorik-pratik mücadelenin dışsallaşması, kadrolarla örgüt arasındaki ilişki; mezhepçi bir güven ilişkisine dönüşmektedir. Böylelikle bazılarının hep vazifeleri, bazılarının da hep hakları olur.

Örgütsel sorunları, siyasi sorunlardan ayırarak soyut bir biçimde ele alır. Böylece siyasi amaçla bunun aracını birbirinden ayırmış olur. Bu da örgütün işleyiş tarzının önemsiz olduğunun, koşullara göre değişebileceğinin ve esneyebileceğinin anlayışıdır. Nasıl olsa örgüt bir araçtır. Böylece örgüt, mekanik bir mekanizmaya ve bir takım işleyiş kurallarına indirgenerek, siyasi amacı ve siyasi aracı birbirinden kopartılır. Durum bu olunca proleter devrimin öznesi olan işçi sınıfı ve emekçilerin devrimle ilişkileri somut olmaktan çıkar. Devrim sorununu nesnel ve ekonomik yasalara havele ettiğinden, devrimin öznesi ekonomik ve nesnel yasalar olur. Komünist devrimci siyaset devrim sorununa öznesi ve tarihsel hedefleri acısından yaklaşırken, nesnelci siyaset

devrim sorununa nesnesi ve konjöktürel hedefleri acısından yaklaşır. Yani devrim sorununu bir sosyo-ekonomik gelişme olarak kavrar. Nasılsa siyaset bilimdir ya da bilimselliktir. Bilimi, emekçiler bilemeyeceğine göre onlara düşen partinin taktiklerine tabi olmaktır ya da yönetilmektir. Bilimi de ancak merkezi kadrolar bilebilir. Örgütün kendiliğinden işleyen sürece müdahalesini de şöyle ifade edilir. Örgüt, nesnel durumun sunduğu alternatifler arasında en gerçekçi olanı nesnel bilimin rehberliğiyle seçer ve gereğini yapar. Bu siyasal kararlar; parti kadroları ve kitlesinde tartıştma sonucunda çıkan parti kararı değil, dar bir kadro tarafından alınır. Bu süreçte bilinç ya da öznellik, yani teorik-politik ve pratik-politik kararların alınması ve uygulamaya geçirme yetisi, partinin kendisine değil, nesnel bilimin gereği olarak, sınıfın ya da ezilen ulusun 'temsilcileri' olarak merkez komitesi ya da liderliğin tekelindedir. Bundandır ki öznellik; kendiliğinden işleyen nesnel sürecin nesnel bir bilimine indirgemiştir. Bu durumda kongreler usulden olup tartışma konusu da merkezce saptanan siyasi tezlerin kabullenmesinden ibarettir. Böylece kongrelerin işlevi noter işlevine indirgenir.

Bu kavrayışta pratik; işçi sınıfının kurtuluş hareketi ya da ezilen ulusun kurtuluş hareketinin pratiği değil, parti hareketinin pratiğidir. Pratikten kastettikleri de kendi pratikleridir.

Amaçlılığa Dayalı Siyaset

Komünist siyaset, amaçlılığa dayalı siyasettir. Bilinç-varlık, özne-nesne, teori-pratik arasında diyalektik bir ilişki vardır ve bu ilişki de amaçlı somut insan faaliyetidir. Ancak bu ilişki dolaylı yoldan kurulur. Komünist siyasette, bu dolayım devrimci dünya partisidir. Bu faaliyet, ezen-ezilen kesimlerin, sınıfların kendi amaçları doğrultusunda örgütlenmeleri ve mücadeleleridir. Komünist teori ile işçi sınıfının ve ezilen ulus hareketinin pratiği arasındaki diyalektik ilişkinin öznel yanı, yani bu ilişkinin manevi motoru olan komünizm bir amaçtır. Bu amaca varmanın tarihsel öznesi işçi sınıfı ve emekçi kitlesidir.

Toplum; insanlararası ilişkilerden bağımsız, doğal yasalar ya da nedensellik gereği var değildir. Toplum; insanlararası ilişkilerin ürünüdür. Ne var ki, insanlararası ilişkilerin karmaşık

bütünü olan toplumsal ilişkiler, kendi ortak ilişkilerini kontrollerine almak ve geliştirmek yerine, bu ilişkiler insanlara yabancılaşmakta ve doğanın bir ürünü görünümüne bürünmektedir. Mübadele, meta, para insanlararası faaliyet tarafından yaratılmış koşullar iken; insanlardan bağımsız doğal koşullar olarak algılanır ve toplumdan bağımsız bir güç haline gelirler. Durunı bu olunca kontrol altına alınmaları da imkânsız görünür. Burjuva toplumu, bireyi, toplum karşısında bağımsız olarak görür. Bu bağımsızlık, tarihin ve toplumun ürünü olarak değil, doğuştan gelen, doğasında olan bir özelliği olarak kavranır. Bu durumda toplum, bireylerin toplamına indirgenir. Böylece burjuva toplumunda toplumsal bağlantılar, insanlararası bağlantılardan soyutlanarak şeysel ya da nesnel bağlantılara indirgenir. Bu nesnel bağlantıyı Marx şöyle tarif eder; "her birey için yaşamın önkoşulu haline gelen bu genel faaliyet ve ürünler mübadelesi, bireylerin bu karşılıklı bağı, bireylerin kendilerine yabancı, bağımsız bir şey, bir nesne olarak belirmektedir. Mübadele değerinde, kişiler arasındaki toplumsal ilişki, nesneler arasındaki toplumsal ilişkiye dönüşür; kişisel güç, kişinin sahip olduğu nesnenin gücüne dönüşür."[51]

"Burada böylece mübadele değerinin ve ona tekabül eden toplumsal üretim tarzının özünde olan temel çelişki en saf biçimiyle ortaya çıkmaktadır"der. Toplumsal ilişkilerin, nesneler arası ilişkilere dönüşmesiyle, insanlar kendilerine ve başkalarına karşı yabancılaşır. Marx, burjuva toplumun, temel çelişkisini bu yabancılaşmada görür ve belirtir. Temel çelişki; insanlararası bir ilişkinin insanlar dışında bağımsız bir nesne, bir şey olarak ortaya çıkmasıdır, gözükmesidir, yani yabancılaşmasıdır. Mübadele değeri toplumsal bir ilişkinin sonucudur. Yoksa doğa, para, banka, döviz, rezerv, konvertibilite, kapitalist, işçi, ezen-ezilen vb. kesimleri üretmez. Bütün bunlar mübadele değerinin ve ona tekabül eden özgül üretimden kaynaklanan toplumsal ilişkilerin ürünüdür. Ya da sermayeye dayalı üretim ve mübadele ilişkilerine dayalı toplumsal yapının her yeniden üretimi bu ilişkileri de yeniden üretir. Durum bu olunca sermaye özgül bir üretim ilişkisi olur. Marx'ın da dediği budur; "Sermaye bir ilişkidir ve ancak bir üretim ilişkisi olabilir."[52]

---

[51] age., s. 270

[52] age., s. 588

Bu üretim ilişkisi "ücretli emek temeline dayalı üretim tarzıdır"[53] belirlemesiyle Marx sermayeye dayalı üretimi tanımlayıp somutlar.

Komünist Devrimci Siyaset ve Amaçlılık

Burjuva toplumunda, toplumsal yapının yeniden-üretiminin önvarsayımlarını üreten temel, sermayedir. Yani, toplumsal sınıfları, üretimin nesnel koşulları olan nesnelleşmiş emeği ile üretimin öznel koşulu olan emekçileri kendi emeğine ya da nesnelleşmiş emeğine yabancılaştırma ilişkisini üreten temel, sermayedir.

Komünist devrimci siyaset; toplumsal değer-yaratıcı emeği, toplumsal yapının yeniden-üretimin önvarsayımlarını üreten temele dönüştürmeyi amaçlayan faaliyettir. İnsanlararası ilişkilerin yabancılaşmadan arınmasını amaçlayan ve bu amaç doğrultusunda insanlararası ilişkilerin, niteliğini değiştirme faaliyetidir. Komünizm, Marxizm için amaçtır. Marxizm adına üretilmiş nedensellik ya da bilimsel siyasete göre komünizm hedefi bir amaç değil, bir sonuçtur. Sınıfsal mücadelelerinin tarihsel gelişme yasası ya da kendiliğinden işleyen nesnel sürecin gereği varılacak bir sonuçtur.

Sınıfsız bir toplum, komünizmin amacı ve özlemidir. Komünizm, bu amacı gerçek bir siyasi mücadeleye dönüştürür. Siyasi amaçtan yoksun olunduğunda, mücadele, gerçek bir siyasi mücadele olmaktan çıkar.

Marx, *Weydameyer*'e yazdığı mektupta katkısını şöyle açıklar;

"Yeni olarak yaptığım şundan ibarettir:
1- Sınıfların varlığının, sadece üretimin belirli tarihsel gelişim evrelerine bağlı olduğunu;
2-Sınıf mücadelesinin zorunlu olarak proletarya diktatörlüğüne varacağını;
3- Bu diktatörlüğün bütün sınıfların kalkmasına ve sınıfsız bir toplumun kurulmasına geçişten ibaret olduğunu göstermek."
(5 Mart 1852 tarihli mektup)

Demek ki komünizm, tarihsel yasalar ya da nesnel genel ekonomi gelişme yasası vb. yasalar gereği olarak kendiliğinden oluşacak şey değildir. Komünizm amacı doğrultusunda burjuva

---

[53] age., s. 442

devletiyle ve onun tüm siyasal kurum ve kurallarıyla mücadeleye girişilmesi ve hesaplaşılması zorunludur. Burjuva devletini parçalamak ve komünizme varmak için siyasal bir geçiş evresi olarak proletarya diktatörlüğünü kurmak gerekir.

Proletarya diktatörlüğünden amaç; egemen sınıf olarak örgütlenmiş proletaryanın siyasal egemenliğidir ve bu da proletaryanın eleştirel pratiği ile olacaktır. Komünist siyasetin, diğer politik akımlardan siyasi ayrımını belirleyen ve siyasi akım olarak şekillenmesini oluşturan, burjuva toplumdan, komünizme ancak proletarya diktatörlüğü ile varılacağının tanımlanmasıdır. Bu tanımlama, eleştirel devrimci pratiği temel aldığından dolayı, diğer siyasi akımlardan siyasi, felsefi olarak ayrılışı da belirler.

Marx; "proletarya, ancak evrensel tarih çapında mevcut olabilir; nitekim onun aksiyonu olan komünizm de ancak 'evrensel tarihi' varlık olarak ortaya çıkabilir" der.[54] Komünizmin proletaryanın aksiyonu olarak siyasi şekillenmesi ancak enternasyonal esası üzerinde olabilir. Bu esasa dayalı olarak mevcut devletin parçalanması ve yerine, devletten devletsizliğe geçişin tek biçimi olan proletarya diktatörlüğünün kurulması esastır. Bu durumda Komünist siyaset iktidar olmak için mücadele etmez ve böyle bir hedefi de yoktur. O egemen sınıf olarak örgütlenmiş proletaryanın iktidarını hedef alır ve bu iktidarla komünizme giden yolu açar.

Komünist Siyasette Teori ve Pratik

Marx;

"komünistlerin vardıkları teorik sonuçlar hiçbir biçimde şu ya da bu evrensel reformcu tarafından icat edilmiş yahut keşfedilmiş düşüncelere ya da ilkelere dayanmaz. Bu teorik sonuçlar yalnızca gözlerimizin önünde cereyan eden tarihsel bir hareketin, mevcut sınıf savaşımı içindeki gerçek ilişkilerin genel terimlerle anlatımıdır" [55] der.

Demek ki komünistler teorik sonuçları pratikten kopuk olarak kendi kendini doğuran teorinin kendisinden değil, pratik hareketin kendisinden çıkaracaktır. Bu teorinin çıkarılmasında elbette tarih

---

[54] Marx, *Alman İdeolojisi*, s. 66

[55] Marx-Engels, Komünist Manifesto

bilgisi, felsefe, bilim gereklidir. Bununla birlikte teorik sonuçlar tarihsel-toplumsal pratik hareketin kendisinden çıkarılacaktır. O zaman Komünist teori, evrensel-tarihsel olarak proletaryanın eleştirel pratik faaliyetinin komünizme geçişteki siyasal faaliyetinin eleştirel anlatımıdır. Pratikte evrensel-tarihsel olarak uluslararası proletaryanın komünizm yönündeki siyasal hareketidir. Bu siyasal hareket kendiliğinden bir hareket değil, bünyesinde bilinç ya da "yanlış bilinç" öğesini taşımaktadır. Dolayısıyla bu pratik bölgesel, yani bu ya da şu ülkeye ait olan pratik değil, dünya-tarihsel pratiğidir.

O halde Komünizm, dünya-tarihsel anlamda proletaryanın eleştirel pratik faaliyetinin sınıfsız topluma geçişteki siyasal faaliyetinin eleştirel teorik-pratiğidir. Devrimci sürecin öznesi proletarya ve onun partisidir.

Bu teori ile bu pratik arasında diyalektik ilişkinin sağlanması Komünist siyasetin esas sorunudur. Bu sorunun çözümü; amaç ve sabit ilkelerini tanımlayan, bu doğrultuda mücadeleyi yaşam tarzı olarak seçen eleştirel, irdeleyici, inisiyatif sahibi komünistlerin dünya devrimci partisidir. Ancak böyle bir parti, teori-pratik diyalektik ilişkide dolayımı sağlayan halka olabilir.

Komünist Siyasetin Örgütle İlişkisi Hakkında

Komünist siyaseti diğer tüm siyasi akımlardan ayıran temel çizginin, komünizme geçiş süreci olarak proletarya diktatörlüğünü öngördüğü belirtildi. Bu durumda siyasi programı da diğer siyasi akımlardan farklıdır. Siyasi iktidarı ele geçirmek ve hükümet olmak için örgütlenmeyecek, işçi sınıfının ve ezilenlerin kurtuluş hareketinin içinde onları hedefine doğru yönlendirmek için örgütlenecek. O zaman, iktidara geldiklerinde yapacaklarını sıralayan, iktidar ağzı ya da bir takım talepler sıralayan muhalefet ağzı programı olmayacaktır. Bir takım ilkeler manzumesinin tanımlanması da olmayacaktır. Komünist siyasi program, anti-kapitalist, anti-emperyalist gibi kimliklerle kendini tanımlamaz, kendilerini bir şeye karşı değil somut ve gerçekleşebilir bir amaçla ve somut bir hareketle birlikte tanımlar. Komünist devrimci program ezilen ve sömürülenler için somut mücadele hedefleri tanımlayan; bu mücadeleleri somut örgütlenme biçimlerine ve

nihayet proletarya devrimi ya da ulusal demokratik devrimi proletarya diktatörlüğüne bağlayan ve bu mücadele içinde kendi konumunu ve yapacaklarını ilan eden bir program olmalıdır.

Bu program komünist bir partinin niteliğini de belirler. Bu parti işçi sınıfının en bilinçli azınlığı ile örgütlenir ve bununla kendini sınırlandırır. Siyasal amaç ve sabit ilkelerinde anlaşmış, amaç ve ilkeleri için siyasal mücadeleyi bir yaşam tarzı olarak benimsemiş ve işinin ehli, inisiyatif sahibi, eleştirel ve irdeleyici militanlardan oluşan ve kendini bunlarla sınırlayıp, diğer örgütlerle ayrımlarını sürekli belirleyen bir parti olmalıdır. Bu partinin geniş kitleleri ve hatta işçi sınıfının tümünü partide örgütleme gibi bir amacı yoktur. Emekçi kitleleri ve işçi sınıfını kendi yığın örgütleri ve kendi iktidar organları içinde örgütlendirir ve örgütlenmelerini sağlar. Burjuva devletine ve ezen ulus devletine karşı mücadelesinde işçi sınıfını ve emekçi kitlesini kendi yiğın örgütlerinde ve kendi iktidar organları içinde örgütlenmelerini sağlamakla hem devrimin ve hem de proletarya diktatörlüğünün hazırlığını hedefler.

Komünist parti; eleştirel bir irdeleyici olarak, ezilenlerin ve emeğin uluslararası kurtuluş hareketinin tarihini değil, ondan çıkartılan dersleri kayıt edip ve aktarabilir. Ancak, bu durumda devrimci teorinin taşıyıcısı olabilir. Bu işlevselliğe de bilimden ziyade, amaçlarında netleşmiş ve deneyimli militanların eleştirel ve irdeleyici bilinci ile sahip olabilir.

Bu parti, ulusal kurtuluş ve işçi hareketinin içinde ve bir parçası olmakla birlikte, ona dışarıdan da bakabilen nitelikte olmalıdır. Komünist devrimci teori ile ulusal kurtuluş ve işçi hareketinin pratiği arasındaki diyalektik ilişkiyi ancak böyle bir parti kurabilir. Bu parti modeli Lenin tarafından geliştirilmiş ve Ekim Devrimi'yle ve bu devrimin deneyimleriyle şekillenmiş ve Komünist Enternasyonal'da cisimleşmiştir. Enternasyonal komünizm siyasi çizgisi üzerinde kurulan Komünist Enternasyonal, kısa süredeyani Lenin'in yaşadığı dönemde yüzünü ulusal komünizme çevirerek bu devrimci niteliğini kayıp etmiştir.

Devrimci Siyasal Bilinç İlişkisi Hakkında

Komünist siyasetin diğer tüm siyasal akımlardan farkı, siyasi partileri aracılığıyla iktidara gelmeyi hedeflemediklerinden, siyasal bilinç aktarma işlevi, komünizm için, siyasal mücadele bağlamında, işçi sınıfının proletarya diktatörlüğü ile ilişkisidir. Komünist teori, eleştirel devrimci pratiğin ifadesi oluşundan dolayı, devrimci teorinin taşıyıcısı olarak parti, devrimci siyasal bilinci, sömürülen ve ezilenlerin pratik hareketi içinde ve ancak eleştirel pratik etkinlikle bilince çıkarabilir.

Marx,

"üretim sürecinde nesnel koşullar emeğin gerçekleşmesinin koşul - ları olarak realize edilecekleri yerde, tam tersine, süreç; emeği, salt onların değerlenmelerinin ve kendi kendilerini yeniden-üreten değerler olarak korumalarının koşulu haline getirir. İşlediği hammadde yabancı bir hammaddedir; kullandığı araç yabancı araçtır; emeği ise, bu öznelerin tümleci, tamamlayıcısı niteliğin- dedir ve dolayısıyla nesnelleştiği ürün de kendisine ait olmayan bir nesnedir. Giderek, canlı emek kapasitesi için kendi emeği, kendi hayatiyetinin dışavurumu olan canlı emek bile yabancıdır, çünkü alınmış olan nesnelleşmiş emek karşılığında, sermayeye teslim edilmiştir." [56]

Sermayeye dayalı üretimde emek, üretimin sadece bir yükleıni, bir aracı durumunda olup, üretimin öznesi durumunda olan nesnel- leşmiş emektir. İşçinin bizzat kendi emeği de kendisine yabancıdır "Ve dolayısıyla, yabancı hammadde, yabancı araç ve yabancı emeğin bir bileşimi olan ürün de sonuçta yabancı ınülkiyet olarak belirir."[57]

Gerçek hayatta nesnelleşmiş emeğin yaratıcısı canlı emek iken, burjuva toplumunda emekçilerin toplumsal varsayımlarında canlı emeğin yaratıcısı nesnelleşmiş emek olur. Böylece toplumsal yapının yeniden-üretim sürecinin öznesi sermaye; emek ise sürecin basit bir aracısı olarak varsayılır.

Emek bu yabancılaşmadan ya da fetişizm mantığından nasıl kurtulacaktır? Marx;

---

[56] Marx, Grundrisse, s. 502

[57] age s. 502

"Emeğin ürünleri kendi eseri olarak kavraması ve kendi gerçekleşme koşullarından koparılmışlığını bir sakatlık, bir zor eseri, bir şiddet eylemi olarak değerlendirmesi muazzam bir bilinçtir ve bizzat sermayeye dayalı üretim tarzının ürünü olan bu bilinç, aynı zamanda bu üretim tarzının ölüm çanlarının çalmaya başlaması demektir" [58] der.

Demek ki emek ile nesnelleşmiş emek, emek ile ürünün koparılmışlığı zor ve şiddet eyleminin sonucudur, emeğin kendini gerçekleştirme koşullarına hâkim olması da zor ve şiddet eylemiyle olunacağıdır ve emeğin bunu yapabilmesinde ihtiyacı duyduğu kuvvet, bilinçtir. Peki, bu bilinçlenmeye nasıl varacaktır? İşte komünist siyaset bu bilinçlenmeye duyulan ihtiyacın ürünüdür. Bu durumda komünist siyasetle donanmış militanlar ne teorisyen ya da siyasetçi ne de emekçilerin ve proletaryanın yerine mücadele eden fedakar kahramanlardır. Komünist militanlar proletaryanın bütününden sadece "proletarya hareketinin yürüyüş çizgisini, koşullarını ve en sonunda ulaşacağı genel sonuçları teorik olarak anlamada üstünlüğe sahip" olmakla ayrılan "pratikte bütün işçi sınıfı partilerinin en kararlı ve en ileri bölümünü oluşturan"; "bir tüm olarak proletaryanın çıkarlarının dışında ve ayrı çıkarları bulunmayan"[59] proleter devrimciler olmak durumundadır. Proletarya ve emekçiler; proleter devrimin kendilerinin eserinin bilincinde olmakla yabancılaşmaktan da kurtulmanın yolu açmış olurlar.

Bunu ezilen ulusa indirgediğimizde, komünist militanlar ezilen ulus işçi ve emekçilerinin bütününden sadece" ulusal kurtuluş hareketinin yürüyüş çizgisini, koşullarını ve en sonunda ulaşacağı genel sonuçları teorik olarak anlamada üstünlüğe sahip" olmakla ayrılan; "pratikte bütün ulus partilerinin en kararlı ve en ileri bölümünü oluşturan"; "bir tüm olarak işçi ve emekçilerin çıkarları dışında ve ayrı çıkarları bulunmayan" proleter devrimciler olmak durumundadır denilebilir.

Komünizm ile ilgili bilim, felsefe, teori-pratik ve siyaset Marx'ın *Komünist Manifesto*'daki bu tanımlamasında somut

---

[58] age. s. 502-3

[59] Marx-Engels, Komünist Manifesto

ifadesini bulur ve komünistlerin, Marxist zeminde varması gereken somut sonuç da budur.

Komünist devrimci siyaset, hem öznesi itibariyle ve hem de siyasal anlayışı ile tümden farklıdır. Bu siyaset tanımı elbette bizim amacımızı, ilkelerimizi, mücadele yöntemlerimizi ve araçlarımızı kapsamalı ve aynı zamanda bazı manevi değerleri de tarif etmelidir. Örgüt ya da parti bu siyaset için varolmalıdır, yoksa bunun tersi değil. Örgütsel sorunlar siyasi sorunlardır. Örgütün şekillenmesini ve işlevselliğini ya da işleyiş tarzını, siyasi amaçı ve sabit ilkeleri belirler. Bu gün komünist devrimcilerin görevi, komünist siyasetin, dünya devrimci örgütten yoksunluğunu gidermektir. Yani, komünist enternasyonalin oluşturulmasında, üstüne düşen siyasi kararlılığı gösterebilmesidir. Eksik olan bu siyasi kararlılıktır.

"Bilimsel Sosyalizm" Ya Da "Ütopik Sosyalizm" Komünist devrimciler Önünde Duran Bir Tuzaktır

II. Enternasyonal, Marx'ın eleştirdiği sosyalistlerin sosyalizmini "ütopik sosyalizm" ve kendi sosyalizmini de Marxizm adına "bilimsel sosyalizm" olarak tanımlar. Halbüki "bilimsel sosyalizm", "işçi sınıfı bilimi", "nesnel genel ekonomik gelişme yasası", "bilimsel materyalizm", vb kavramlar Marx'ın terminolojisinden çıkmış değildir.

Marx, sosyalistlerin ya da ütopyacıların önerdikleri toplum ütopyalarını, ütopya ya da hayal oldukları için eleştirmez, tersine bu hayallerin paylaşılmasınında sakınca görmez. *Manifesto*'da, "işçi sınıfını aydınlatacak en değerli malzemelerle doludurlar" der. Demek ki Marx bu ütopyalarda "eleştirel bir öğe" bulur. Hayalcilikleri hedeflerine varmada önerdikleri gidiş yollarıyla ilgilidir.

Ütopyacılara göre burjuva toplumunda mülk sahiplerinin, mülksüz kesimleri toplumsal üretim üzerindeki haklarından mahrum ederek sömürü ve eşitsizliği ürettiğini; toplumda varolan sömürünün ve eşitsizliklerin temelinin, mülkün gücünden kaynaklandığını ve bundan dolayı mülkün gücünü kırmayı önerirler. *Oven, Fourier* vb sosyalistler üretilen değerlerin üreticiler arasında paylaşılmasını önerirler. Bunun için de kapitalistler yerine toplu-

mun çıkarına çalışan kamusal yönetimin oluşturmasını savunurlar. Bu yönetim işçi sınıfı adına ve yararına olmak üzere üretimi merkezden örgütleyecek ve üretilmiş olan ürünleri emekçiler çıkarına kullanacaktır.

Fichte ve benzerleri de teknokrat ve bürokratlar tarafından yönetilen sosyalist toplumda üretimin ve ürünlerin emekçiler çıkarına kullanabilirliğini savunurlar.

Proudhon ve Proudhoncu sosyalistlerin savunusu, işçi ücretinin emeğin tam karşılığı olmasıdır. Bunun için mübadele sisteminin değiştirilmesini önerirler. Mübadele değerinin cisimleşmiş biçimi olan para ve kredi yerine, işçi ücretleri harcadığı emeğin tam karşılığı olan saat kuponlarının mübadele değeri olarak işçilere ödenmesi ve böylece saat ya da emek kuponlarına dayalı bir mübadele sisteminin kâr ve faizi yok edeceğinden, üretim ürünlerinin emekçiler arasında harcandığı emek oranında paylaşılmasını olanaklılaştırır. Bu da toplumda varolan sömürü ve eşitsizlikleri ortadan kaldırır.

Bazıları da emekçilerin bu ya da şu biçimde sermayeye sahip olmasını ya da ortak olmasını ve harcadıkları emek kadar kârdan pay almasını savunurlar.

Bunların gelecek toplumla hedefledikleri, toplumsal üretime katılan emekçilerin harcadığı emek kadar toplumdan emek ürünü alabilmesidir.

Eleştiri konusu olan, saptanan hedefe varmada önerilen çözüm yolları hakkındaki ütopyacılıklarıdır. Marx;

> "sosyalistler belki bize sermaye gerekli ama kapitalistler değil diyebilirler. Burada sermaye salt bir nesne olarak görülmektedir. Kapitalistin şahsında yansımış ve bağımsız varlık kazanan bir üretim ilişkisi olarak değil"[60] der.

Ütopyacılıkları; sermayeyi özgül bir üretim ilişkisi olarak değil, nesnelleşmiş emek olarak algılamaları ve

> "sermayenin üretim süreci, sermayenin üretim süreci olarak değil, salt genel anlamda üretim süreci olarak; emekle ilişkisi çerçeve-

---

[60] Marx, Grundrsse, s. 290-95

sinde sermaye ise, sadece maddi niteliğiyle, hammadde ve üretim aracı olarak gözükmektedir." [61]

Ütopyacılıkları; üretimi, sermayenin üretim süreci olarak özgül bir üretim manasında değil, genel bir üretim olarak algılamalarıdır. Kapitalist sınıfı yok ederek, yerine işçi sınıfı adına kamusal yönetim ya da devlet yönetimi ele geçirilse bile, üretim ya da emek, işçinin özgür kişiliğinin ürünü olmayacaktır. Bu yönetim, üretimin gerçekleşmesi için işçi sınıfına karşı üretimi korumakla görevli olacaktır. Çünkü üretim, işçi sınıfının toplumsal emeğinin eseri olmakla birlikte, işçi sınıfının çıkarı ile üretimin çıkarı birbirine karşıttır. Üretimin devamı için işçi, emeğinin bir kesimini, üretim fonu olarak ayırması gereklidir. Aksi takdirde üretim durur. Bu durumda işçi sınıfı harcadığı emek kadar karşılığını almalıdır, bu da olanaksızdır. Bunun içindir ki, merkezi makamın iradesi ve gücü ile işçi sınıfının iradesi ve arzusuna karşın, üretime koşullanacaktır. Üretimin egemeni, işçi sınıfı adına merkezi makam olacaktır. Marx; "despotça bir üretim idaresi ve bölüşüm müfettişliği olacak... Saint-Simoncular bankalarını üretimin papalığı haline getirmişlerdir." [62]

Bu ütopyacıların farklı çözüm yollarına karşın ortak yanları, değişimi, mübadele ilişkilerinde gerçekleştirmeye dairdir. Marx;

> "bu beyefendileri burjuva şakşakçılarından ayıran nokta, bir yandan düzenin içindeki çelişkilere karşı duyarlılıkları ise, öbür yandan burjuva toplumunun gerçek ve ideal biçimleri arasındaki zorunlu ayrımı kavrayamamalarına ve dolayısıyla ideal ifadeyi-aslında sadece bu gerçekliğin bir izdüşümü olan ideal dışavurumu-yeniden realize etmeye çalışmak gibi fuzuli bir işe kalkışmalarına neden olan ütopyacılıklarıdır." [63] der.

Ütopyacılıkları; toplumsal üretim örgütlenişine olan bakış açıları, tüketici bireyin bakış açısı ya da burjuva ideolojisinin her üreticinin sunduğu emeği kadar eşdeğerini toplumdan alması idealindan hareket etmesidir.

---

61 age., s. 389-96
62 age., s. 226
63 age., s. 285

Ütopyacıların hedeflerine varmada gidiş yollarının kesiştiği nokta ekonomik düzenlemelerdedir. Bu ekonomik düzenlemelerle oluşan toplumda, üretim ya da emek, işçi sınıfına dayatılan ve işçi sınıfını köleleştiren bir faaliyet olma niteliğini koruyacaktır. Zira emek ile emeğin nesnel koşullarının ayrılığı korunacak ve emeğin kendi ürünlerine yabancılaşması sürdürülecektir.

Marx ise çözüm yolunu ekonomik düzenlemelerde değil, bu ekonomik mantığı doğuran toplumsal varsayımları ve ekonomi mantığının kendisinin reddinde görür.

Marx'ın eleştirisinin bir diğer yanı da bu sosyalistlerin bilimi aramaları ve bilimsel sistem kurduklarına dair bilimsellik iddialarına yöneliktir. "Kendi toplum bilimlerinin mucizevi etkilerine olan bağnaz ve batıl inançları"nı eleştirir. Bu durumda bilimsellik arayışı, bilimsel sistemler kurmak ile ütopyacılık birbirinin karşıtı değil, tamamlayıcı unsurudur. Zaten sorunun çözümünü ekonomi düzenlemelerde aramak, ekonomik politik bilim içinde aramak demektir.

Marx'ın terminolojisinde, ütopyacılıkla gerçekçilik, devrimcilikle doktrinerlik karşı karşıya gelir ve gerçeklik karşısında ütopyacı, doktrinerlik karşısında da devrimci olmayı tercih eder. Marx;

> "Nasıl ki, iktisatçılar burjuva sınıfının bilimsel temsilcileriyse, sosyalistler ve komünistler de proletarya sınıfının teorisyenleridir. Proletarya kendi kendisini bir sınıf olarak ortaya koyacak ölçüde gelişmediği sürece, dolayısıyla proletaryanın mücadelesi siyasal bir karakter kazanmadığı ve üretici güçler burjuva toplumunun içinde proletaryanın kurtulması ve yeni bir toplumun kurulması için zorunlu olan maddi şartların varlığına işaret edecek kadar gelişmediği sürece bu teorisyenler, ezilen sınıfların ihtiyaçlarını gidermek için doğaçlama sistemleri üreten ve ıslah edici bir bilimin peşinde koşan ütopyacılardan ibarettir. Ama tarih, ilerledikçe ve onunla birlikte proletaryanın mücadelesi daha berrak bir biçim kazandıkça zihinlerinde bir bilim aramaya ihtiyaçları kalmaz; gözlerinin önünde olup bitenlerin farkına varmaları ve bunu kendilerine araç edinmeleri yeter. Bilimi aradıkları ve sistemler kurmaktan başka bir şey yapamadıkları sürece, daha mücadelenin başında bulundukları sürece sefalette yalnız sefaleti görürler, eski toplumu yıkacak olan devrimci yıkıcı yönünün farkına varmazlar. Fakat bu andan itibaren tarihsel hareketin

yarattığı ve bilinçli olarak bu hareketle birleşen bilim doktriner olmaktan çıkar, devrimci olur."[64]

Çoktan beridir tarihsel hareket Marx'ın belirttiği durumun tam tersine işlemektedir. "Proletaryanın mücadelesi siyasal bir karakter" kazandığından beri, siyasal karakteri bilimselliğe, doktrinerliğe dönüştürme mücadelesi almıştır. Ve böylece "burjuva toplumun içinde proletaryanın kurtulması ve yeni bir toplumun kurulması için zorunlu olan maddi şartların" varlığı, artık çoktan beri çürümeye yüz tuttu ve bilim devrimci olmaktan çıkıp, doktrinleşmekte ya da bilimselleşmektedir.

Bu gün gerçekte sorun, devrimci bir enternasyonalin inşasında esas eksiklik olan siyasettir. Bu nedenle bizim için komünizm; bilimsel teorinin sonuçları ya da ideal değil, siyasi mücadelemizin amacıdır. Tarih bilgisi, felsefe ve bilim vb. alandaki tüm arayışlar, bu amacın berraklaştırılmasına yöneliktir. Marx; "sürecin başında önvarsayım ve koşul olarak gözükmeyen hiçbir şey sürecin sonunda sonuç olarak çıkamaz. Buna karşılık önvarsayım olarak alınan her şey sonuçta çıkmak zorundadır."[65] der.

Bunun için "sürecin başında" bilimsel ya da felsefi araştırmaya ihtiyaç duymadan "toplumsal ilişkilerini kendi ortak ilişkileri olarak ortak kontrollerine almış olan, tüm cepheleriyle gelişmiş bireyler; doğanın değil tarihin eseridir"[66] önvarsayımı siyasi hedefimizdir.

Herkesin bilerek ya da bilmeyerek Marxizm olarak benimsediği "bilimsel sosyalizm" çok yaygındır diye, bunun karşısında sessiz kalmak Marxist bir davranış değildir. Aksine doğru hedeften sapmamak için siyasi mücadele vermek temel görevlerden biridir.

Marx'ın eleştirdiği *"ütopik sosyalizm"* ile *"bilimsel sosyalizm"* arasında pek fark da yoktur. Bunun için, siyasi hedefimiz doğrultusundaki faaliyetimizin nasıl olması gerektiğini Marx'tan dinleyelim;

> "Dünyanın karşısına doktrinerler olarak çıkıp 'işte doğru, diz çök önümde!' diyerek ona yeni bir ilke dayatmıyoruz.

---

[64] Marx, Felsefenin Sefaleti

[65] Marx, Grundrsse, s.390

[66] age., s. 237

Dünya için yeni ilkeleri, bizzat dünyanın ilkelerinden hareketle oluşturuyoruz. Ona ne için mücadele ettiğini ve istese de istemese de bunun bilincine varması gerektiğini göstermekten başka bir şey yapmıyoruz."

Proletarya Diktatörlüğü Bir Siyasal Geçiş Evresidir

Marx;

"Kapitalist toplum ile komünist toplum arasında, birinden ötekine devrim yoluyla geçiş dönemi yer alır. Buna bir siyasal geçiş dönemi tekabül eder ki, burada devlet, proletaryanın devrimci diktatörlüğün- den başka bir şey olamaz"[67] der.

Egemen sınıf olarak örgütlenmiş proletarya diktatörlüğü, emeğin nesnel koşullarını devletleştirerek ve devrimci süreç içinde devletleştirilmiş mülkiyeti uluslararası ölçekte toplumsallaşmış mülkiyete dönüştürerek, kendi kendini ortadan kaldırmayı hedefleyen devlet biçimidir. Burada dikkat edilecek husus şudur: **Siyasal iktidar işçi sınıfının egemenliğindedir ve emeğin nesnel koşullarının mülkiyeti devletleştirilmekle, emek ile nesnelleşmiş emeğin birlikteliği sağlanmış olunmuyor; proletarya diktatörlüğün görevi bunun sağlanmasına yönelik faaliyettir**. Bu birlikteliğin oluşmasıyla mülkiyet artık toplumsallaşmış mülkiyettir. Siyasal geçiş evresi olarak proletarya diktatörlüğü tanımlanabilir bir toplumsal ve ekonomik biçim olarak algılanamaz. Tanımlanabilen öğesi; siyasal biçimi olan proletarya diktatörlüğüdür. Ve bu siyasal biçimi oluşturan da bizzat proletaryanın başını çektiği, emekçi yığınlarıyla birlikte, proleter devrimidir.

Proletarya Diktatörlüğü Yerine İkame Olan Stalinist Diktatörlük ya da Ulusal Sosyalizm, Siyasal Karşı-Devrimdir

Ekonominin belirleyiciliği; kapitalizmden komünizme geçişin, ekonomik ve nesnel süreç olarak teorileştirilmesidir. Bu anlayış II. Enternasyonal Marxizm ile teorileşmiş ve Stalinizm'le de pratik uygulamaya geçmiştir.

---

[67] Marx, *Gothe Programının Eleştirisi*, Sol Yay, 3. baskı, s. 41

Ekonomi belirleyicidir demek, sermaye belirleyicidir demenin başka türlü ifadesidir. Kapitalist toplumda egemen olan ekonomik güçtür. Burjuva toplumunun yeniden üretim sürecinde, temel, sermayedir. Sorun sermayeyi ya da ekonomiyi belirleyici olmaktan çıkarmaktır. Değer yaratıcı faaliyetin ya da emeğin güç olduğunu, toplumun varsayımlarına çıkarmaktır. Değer-yaratıcı faaliyetin toplumsal yapının yeniden üretim sürecinin temeline dönüştürmektir.

Stalinizm'le, proletarya siyasal olarak mülksüzleştirilmiş ve proletarya diktatörlüğü yerine Stalinist diktatörlük ve Stalin'in ölümüyle bürokratik ulusal sosyalizm ikame edilmiştir. Karşılanması gereken toplumsal ihtiyaçları ve bu ihtiyaçları karşılayan üretimi ve bölüşümü ortaklaşa ve bilinçli olarak belirleyen ve kontrol eden ve buna göre üretim ilişkilerinin örgütlenmesini yapan proletarya değildir. Bunu Stalinist diktatörlük, işçi sınıfı adına yapmaktadır.

Bu durumda emek ile emeğin nesnel koşulları birbirinden kopuk olarak konumunu muhafaza etmiştir. Üretim sürecinde, emeğin nesnel koşulları, emeğin gerçekleşmesinin koşulları olacağına, emek, emeğin nesnel koşullarının değerlenmesinin koşullarına dönüşmüştür. Çünkü üretimin hâkimi işçi sınıfı değil, Stalinist diktatörlüktür. Durum bu olunca üretim, üretimin öznesi olan işçinin özgür kişiliğinin bir ürünü olacağına, işçiye dayatılan bir faaliyet olmuştur. Böylece "işçi üretim sürecinin başlıca faktörü olacak yerde, sürecin kenarında duran bir bakıcı haline gelir."[68]

Marx'ın ütopik sosyalizm için eleştirisi SSCB ve kopyaları yani Stalinist diktatörlük için de geçerlidir. Emeğin, üretimin hâkimi olması ancak, egemen sınıf olarak örgütlenmiş proletaryanın siyasi egemenliğinde söz konusudur.

SSCB ve kopyaları olan Çin, Doğu Avrupa ülkeleri vb. bir bütün olarak kapitalizmden ayrı ve tarihsel bakımdan kapitalizmden geri özgül sınıflı ve sömürü toplum biçimidir. Bu özgül sınıflı toplumun egemen sınıfı bürokrasidir. Sovyet bürokrasisi kapitalizmdeki bürokrasiden farklı bir niteliğe sahiptir. Kapitalizmde egemen sınıf üretim araçlarının özel mülkiyetine dayanmaktadır. Kapitalizmde bürokrasi egemen sınıfa bağımlı toplumsal bir

---

[68] Marx, Grundisse, s. 352

tabakadır. Bürokrasinin bu konumu Batı tarihsel gelişme çizgisinde ortaya çıkan köleci, feodal ve kapitalizm toplumlarının tümü için geçerlidir. Çünkü Batı tipi sınıflı toplumlarda egemen sınıf üretim araçlarının özel mülkiyetine dayanmaktadır. Sovyetlerde üretim araçları Ekim Devriminin kazançları olarak devletleştirilmiş mülkiyet durumundadır. Böylelikle siyasi egemenlikle iktisadi egemenlik bir bütünsellik içindedir ve egemenlik sorunu, devlet sahipliğinde somutlaşır. Siyasal iktidara sahip olan, iktisadi iktidara da sahiptir.1921 den başlayan süreçle Sovyet bürokrasisi adım, adım iktidarı ele geçirmek üzere bürokratik-karşı devrimi örgütlemiş ve 1928'den itibaren siyasi iktidara egemen olmuştur. Sovyet bürokrasisi siyasi iktidara sahip olmakla temel üretim araçları üzerinde kolektif olarak tasarruf hakkına da sahip olmuştur. Bu da Sovyet bürokrasisini iktisadi ve siyasi iktidarın egemeni olarak egemen sınıf niteliğine ulaştırmıştır. Bundandır ki proletaryanın egemenliği; siyasi ve iktisadi egemenliğinin diyalektik bütünselliğidir. Iktisadi egemenlikle siyasi egemenlik birbirinden kopartılamaz. Sovyetlerde temel üretim araçları devletleştirilmiş mülkiyet oluşundan bürokrasinin siyasal egemenliğinin aynı zamanda iktisadi egemenliğidir de. Mülkiyet devlete, devlet de bürokrasiye ait olur. Bundandır ki Sovyet bürokrasisi kapitalist toplumun bürokrasisi gibi bir toplumsal tabaka değil, egemen bir sınıftır. Zaten Doğu tarihsel gelişme çizgisinde ortaya çıkan Asyatik sınıflı toplumlarda tarın komünleri üzerinde yükselen bürokrasi egemen bir sınıftır. Sovyet bürokrasisi de ulusal kalkınma hedefine dayanan ve çağdaş ulusal bir sanayileşmenin üzerinde yükselen özgül egemen bir sınıftır. Sovyet devleti de despotik-bürokratik bir rejimdir. Bu despotik-bürokratik rejimin yani egemen bürokrasinin sınıf çıkarlarının gereği olan ideolojik-siyasal-örgütsel çizginin adı Stalinizmdir. Stalinizmin teorisi " tek ülkede sosyalizm"dir, bu teorinin pratiği de " ulusal sosyalizm"dir. Böylelikle sosyalizmi evrensel bir hedeften kopartılarak yerel ya da ulusal hedef düzeyine indirgemiştir. Bu da Marxizmden ve işçi sınıfının tarihsel çıkarlarından kopuştur. Bundandır ki "tek ülkede sosyalizm" teorisi ve bu teorinin pratikte ifadesi olan "ulusal sosyalizm" hedefi gerici bir ütopyadır. Despotik-bürokratik rejimlerin sömürü biçimi ve kaynağı da artık-emektir. Çünkü Sovyetlerde kar amacıyla piyasa

için ya da genelleşmiş meta üretimi olmayışından artık-değer sömürü yoktur, Artık-emek sömürü vardır. Değer yasası yalnızca kapitalist üretim tarzına özgüdür. Bu rejimlerin kapitalizmden ve sosyalizmden ayrı, kendi başlarına tarihsel bir gelecekleri yoktur. Ya proleter devrimle proletarya diktatörlüğüne ya da süreç içinde reformlarla varacağı yer kapitalizmdir.

Stalinizm, nedensellik siyasetinin iktidar biçimidir. Bu iktidar biçimi ulusal sosyalizmdir. Stalinist partilerin anlayışı II. Enternasyonal'in Marxizmi olup, politikası aşamalı devrim programları üzerinde yükselen, proleter devrim ve devrimci işçi devletinin kurulması yerine burjuvazi ile uzlaşma zemini üzerinde "halk cephesi" ni geçirildi ve proleter devrim belirsiz bir geleceğe aktarıldı. Enternasyonalist komünistlerin stratejisinin hedefi olan dünya sosyalizmi projesinin yerine "evrensel demokrasi" ikame edildi. 1980'lerden beri klasik halk cepheleri taktiklerinin yerine "ulusal demokratik mutabakat" ikame edildi ve 1990 da resmi komünizmin kendisi rafa kaldırılacaktır. Bundandır ki Stalinizm; kapitalizmden komünizme geçişin önünü kesen ve proleter devrimci ya da enternasyonalist komünist siyasetin ve mücadelesinin düşmanı olan bir siyasi eğilimdir.

Komünizmin, Üzerine Bulaşmış Olan Nedensellik Ya Da "Bilimsel Sosyalizm" Siyasetinden Arındırılması Gerekir

Daha önceden II. Enternasyonal ve sonradan Stalinizm'le nedensellik, komünizme bulaştırılmış ve bu nedenle komünist devrimcilerin teorik-pratik faaliyetinde dün olduğu gibi bugün de nesnelciliğe takılmasına neden olmuştur. Komünist siyaset, nesnelci siyasetten arındırılmalıdır.

Kapitalizmden komünizme geçiş işçi sınıfının eleştirel, pratik siyasi faaliyetiyle olacaktır. Bu geçiş süreci öznel ve siyasi bir süreç olacaktır. Lenin'in çekirdek kavrayışı, bir bütün halinde değerlendirildiğinde budur. Lenin'i II. Enternasyonal'cilerden ve *Rosa Luxemburg* ve *Troçki*'den ayıran temel yan "politika, ekonominin yoğunlaşmış ifadesidir. Politikanın ekonomiye nazaran önceliğini kabul etmemek olmaz. Aksini düşünmek,

Marxizmin ABC'sini unutmak demektir"[69] demesinde bulur. Leninist parti de bu siyasi kavrayışın ürünüdür.

Rosa Luxemburg, devrimci pratik bir enternasyonalci olmakla birlikte nesnelciliğe takılır. Rosa, II. Enternasyonal'in oportünizmine ve revizyonizmine karşı cephe açar ve bu mücadelesindeki anlayışını 1913 yılında *Sermaye Birikimi* adlı eserinde de dile getirir. Bu eserinde sermaye birikimi ile ilgili doğru tespitler yapar:

> "Sermaye birikiminin bir bütün olarak, gerçek tarihsel bir süreç olarak iki farklı yönü vardır. Birincisi, meta piyasası ve artı-değerin üretildiği yer. Birikim bu açıdan bakıldığında en önemli aşamasını kapitalist ve üretici işçi arasındaki işlemlerin oluşturduğu salt ekonomik bir süreçtir.
>
> Sermaye birikiminin diğer yönü kendisini uluslararası sahnede göstermeye başlayan kapitalizm ile kapitalist olmayan üretim biçimleri arasındaki ilişkilerle ilgilidir. Buradaki başat yöntemler, sömürgeci siyaset, uluslararası ödünç sistemi çıkar çevreleri siyaseti ve savaştır." [70]

Kapitalist sömürüyü kapitalist ülkede artı-değer, dış piyasada sömürgecilik olarak belirtmek doğru bir ekonomik değerlendirmedir. Ancak artı-değer "salt bir ekonomik süreçtir" belirlemesi eleştirilmelidir. Çünkü burjuva devletin, sermayenin büyüme ve yayılması için gerek ülkesinde gerekse sömürgelerinde yaptığı şey aynıdır. Üreticilerin üretim araçlarından, üretimin nesnel koşulların mülkiyetinden zor ve şiddetle koparılmasıdır. Bu varsayımlardan hareketle vardığı siyasi sonuçları ise nesnelcidir. "Gerçekte, siyasal güç ekonomik sürecin aracı olmaktan başka bir şey değildir." [71]

Burada, ekonominin belirleyiciliğini belirtir. Bu kavrayıştan hareketle Rosa Luxemburg, kapitalizmin ya da kapitalist üretim biçiminin yıkılışı öznel müdahale ile değil de, kapitalist üretim biçiminin dünyanın üretim biçimine dönüşemeyeceğinden ve

---

[69] Aktaran: Carrered, H. Marxism ve Milliyetçilik

[70] Rosa Luxemburg, *Sermaye Birikimi*, s. 348

[71] age., s. 348

dünya da egemenliğini kuramayacağından yıkılacağının zorunluluğuna inanmaktadır. Ve bunu şöyle belirtir:

> "Yeryüzünü yutma ve diğer tüm ekonomileri silme eğiliminde olan ve yanı başında hiç bir rakibi hoş görmeyen kapitalizm, propaganda silahına sahip ilk ekonomi biçimidir. Ancak aynı zamanda kendi başına var olmayan, ortam ve toprak olarak diğer ekonomik sistemlere gereksinme duyan ilk ekonomi biçimi de kapitalizmdir. Evrensel olmaya gayret göstermesine karşın ve aslında bu eğilim nedeni ile çökmek durumundadır. Çünkü içsel olarak evrensel bir üretim biçimi haline gelmeye muktedir değildir. Kapitalizm, yaşayan tarihi içinde kendi içinde çelişkilidir. Birikimin devinimi, çatışmaya çözüm getirirken aynı zamanda çatışmayı şiddetlendirir"[72] der.

Halbüki kendi başına varolabilen ve "evrensel bir üretim biçimi haline gelmeye muktedir"dir. Marx;

> "Sermayeye dayalı üretim, o halde bir yandan evrensel üretkenliği, artı-emeği, değer-yaratıcı emeği yaratırken, bir yandan da doğanın ve insanın tüm özelliklerinin sonuna kadar işletilip kullanıldığı bir evrensel yararlanma sistemini yaratır." [73]

Rosa Luxemburg, Marx'ın önerdiğinin tam tersini önerir. Bu nesnelciliğin Luxemburg'u getirdiği yerdir.

Luxemburg'un devrim anlayışı da nesnelcidir. Luxemburg "güncel devrimin güçlü tarihsel gereklilik yasasına tabi olduğu işte burada ortaya çıkıyor"[74] ya da "sosyalist devrimin nesnel ve gerekli gelişme yasası, işçi hareketinin çeşitli birliklerinin, acı deneylerle, yavaş yavaş doğru devrim yolunun ne olduğunu bulmasını gerektirir"[75] der.

Rosa Luxemburg, kapitalizmden komünizme geçişi "tarihsel gereklilik" yani determinizmin ya da aynı anlamda "nesnel ve gerekli gelişme yasası" yani nesnel genel ekonomi gelişme yasasının bir ürünü olarak değerlendirmektedir. Luxemburg'un

---

[72] Rosa Luxemburg, *Sermaye Birikimi*, s. 359
[73] Marx, *Grundrsse*, s. 447
[74] Rosa Luxemburg, *Siyasal Yazılar*, s. 118
[75] age., s. 120

"kapitalist ve üretici işçi arasındaki işlemlerin oluşturduğu salt ekonomik bir süreçtir", belirlemesinde, artı-değer sömürüsünde devlet aygıtının zorunu görmezlikten gelmektedir. Halbüki kapitalizm, doğuşundan ölümüne kadar ekonomik sömürüyü devletin zoru ile yapmaktadır.

Durum bu olunca, Rosa Luxemburg, işçi sınıfının ve partisinin mücadelesinin niteliğinin kendiliğindenci olduğunu ısrarla vurgular ve Leninist örgütlenmeyi bu zemin üzerinde eleştirir. Bu durumda sömürge ve ezilen ulusların kurtuluş hareketinin başarısı bir hayaldir. Kapitalizm dışında kalan ezilen kesimlerin kurtuluşu ancak, Avrupalı proleter sınıfın devrimiyle gelecektir. Bu teorik sonuçlar evrimci, kaderci ve pozitivist ya da determinist anlayıştan kaynaklanmaktadır.

Stalinizme Karşı Mücadelede Troçki Ve Sol Muhalefet, Nesnelciliği Aşamamıştır

Troçki devrimci bir komünist ve pratik bir enternasyonalci olmakla birlikte, Rosa Luxemburg gibi nesnelciliğe takılır. Elbette nesnelciliğin izdüşümü, Rosa ve Troçki'de farklıdır.

Troçki "unutmayın ki, bugüne kadar sosyalizm Marxizm'den daha yüksek bir bilimsel ifade bulmamıştır. Diyalektik materyalizmin, bilimsel sosyalizm olduğunu aklınızdan çıkarmayın"[76] söyler. Burada Marxizm'in bilimsel sosyalizm, bilimsel sosyalizmin de diyalektik materyalizm olduğunu belirtiyor. "Doğada ve toplumda geçerli olan diyalektik yasalara şimdiye kadar en tamamlanmış ifade Hegel ve Marx tarafından verilmiştir."[77] Halbüki ne Hegel ve ne de Marx diyalektiği doğaya uygulamamıştır. Biri Mutlak Tin'e diğeri de gerçek somut insan ve faaliyetine ya da toplumsal varlık olarak insan faaliyetine uygulamıştır. Çünkü diyalektiğin özü olan özne-nesne etkileşimi doğada yoktur. 1940 Ocak'ında Troçki'nin felsefi

---

[76] Troçki, *Marksizm Savunmaları*, Kardelen Yay. s. 112

[77] age., s. 112

varsayımları II. Enternasyonal ya da *Kautsky*'nin felsefi varsayımlarıyla aynıdır.

Troçki'nin siyasi varsayımlarına bakalım. "Bürokrasi egemenliği için mülkiyet koşulları biçiminde özel bir toplumsal temel yaratabilmiş değildir. İktidarın ve gelirlerinin kaynağı olan devlet mülkiyetini savunmak zorundadır. Faaliyetinin bu yönüyle de proletarya diktatörlüğünün bir aleti olarak kalmaktadır"[78] der. Gerçek bunun tam tersidir. Stalinist diktatörlük tarafından işçi sınıfı siyasal olarak mülksüzleştirilmiştir. Üstelik üretimi işçi sınıfına dayatan güç Stalinist diktatörlüktür. İşçi sınıfı; üretim ilişkilerinin örgütlenişinin öznesi değil, bir eklentisi, bakıcısı durumundadır. Üretim ilişkilerinin örgütlenişinin öznesi Stalinist diktatörlüktür. Nasıl oluyor da Stalinizm, "proletarya diktatörlüğünün bir aleti olarak" kalabiliyor? Siyasal egemenlik, egemen sınıf olarak örgütlenmiş proletarya da değil, siyasal olarak mülksüzleşmiş işçi sınıfı; egemen sınıf olarak örgütlenmemiş demektir. Siyasal egemenlik Stalinist diktatörlüktedir. Demek ki proletarya, Stalinist diktatörlüğün "bir aleti olarak kalmaktadır."

Üstelik proletarya diktatörlüğünün Komünistler için anlamı; sınıfları ve devleti, devlet mülkiyetini toplumsallaştırma mülkiyetine dönüştürmekle ortadan kaldırmaya yükümlü geçiş döneminin siyasal biçimidir. Proletarya diktatörlüğü ne bir ekonomik toplumsal biçim, ne de devlet mülkiyetini korumak için kurulmuş bir siyasal biçimdir. Gerçi bunu Troçki de tekrar tekrar söylemiştir. Ne var ki, varsayımlarında ağırlıklı eğilim nesnelci kavrayış olunca, doğru siyasi tespitler de, sonuç olarak nesnelci anlayışa hizmet etmekten kurtulamaz.

Troçki "ekonomik temel'in, politik, hukuki, felsefi, sanatsal vb üst yapıyı nasıl belirlediği konusunda zengin bir Marxist literatür vardır."[79] Ya da "toplumun yapısı ekonomik ilişkileri tarafından belirlenmiştir. Ekim Devrimiyle yaratılan mülkiyet biçimleri ortadan kaldırılmadığı sürece proletarya yöneten sınıf olarak kalır"[80] der. Troçki proleter devleti, emeğin nesnel koşullarının mülkiyetini devletleştirmiş mülkiyetle özdeş tutuyor. Bu

---

[78] İhanate Uğrayan Devrim s. 251

[79] Troçki, *Marksizm Savunmaları*, Kardelen Yay. s. 150

[80] *Sınıf Bilinci*, sayı: 2, s. 91

durumda siyasi iktidar kimin egemenliğinde olursa olsun, mülkiyet biçimi özel mülkiyet değil, devletleştirilmiş mülkiyet ise yöneten sınıf proletarya olmaktadır. Dolayısıyla tarihin öznesi ya da geçiş sürecinin öznesi ekonomi olmaktadır.

Troçki'ye göre politikayı, hukuku vb belirleyen ekonomidir ki ona göre bu konuda "zengin bir Marxist literatür vardır." O zaman bu literatüre bakalım, Troçki'nin dediği gibi midir? Marx;

"dostumuz Proudhon sermaye ve ücretli emeği de -mülkiyet biçimleri olarak- ekonomi-dışı kaynağa sahip olmakla suçlayabilirdi; yalnız suçlayabilirdi değil, suçlaması gerekirdi. Çünkü emeğin nesnel koşullarının işçinin karşısında ondan ayrı, koparılmış olarak, sermaye olarak bulunması; değer ile canlı emek arasında yer alan mübadele -her ne kadar sermaye ve emek bu ilişkiyi yeniden -üretirler ve gerek nesnel yaygınlık, gerekse derinlik bakımından geliştirilirse de -tarihi bir süreci önvarsayar- bu tarihi sürecin, sermaye ve ücretli emeğin oluşum tarihinden ibaret olduğunu gördük. Bir başka anlatımla; mülkiyetin ekonomi-dışı kaynağı denen şey, burjuva ekonomisinin, yani kuramsal ya da ideal ifadelerini ekonomi politiğin kategorilerinde bulan üretim biçimlerinin tarihi kaynağından, tarihi oluşum sürecinden başka bir şey değildir. Burjuva öncesi tarihin, tüm dönemlerinde kendi ekonomisi de ve ekonomik bir hareket temeline sahip olduğunu söylemek ise, esasında insan yaşamın ta baştan beri üretime, şu ya da bu şekilde toplumsal üretime dayandığı totolojisinden ibarettir ki, ekonomik ilişkiler diye adlandırdığımız şey, bu toplumsal üretimin ilişkilerinden başka bir şey değildir" [81] der.

Marx, mülkiyet biçimlerinin ekonomiden kaynaklanmadığını ve hatta ekonomi-dışı kaynağa sahip olduğunu vurgulamakla mülkiyet biçimlerinin tarihin ürünü yani sınıf mücadelesinin ürünü olduğunu belirtmektedir. Üretim biçimlerini de, "tarihi oluşum sürecinden başka bir şey" olarak görmez. Yani amaçlı somut insan faaliyetinin ürününden başka bir şey değildir. Ekonomi için de "ekonomik ilişkiler diye adlandırdığımız şey, bu toplumsal (burjuva toplumun yn.) üretimin ilişkilerinden başka bir şey değildir" der. Ekonominin temel olduğu, burjuva ekonomisinin ya da ekonomi politik bilimin kategorisidir, ya da burjuva ekonomi-

---

[81] Marx, *Grundrsse*, s. 547

sinin ideal ifadesidir. Üstelik Marx, ekonominin temel alınmasını savunanları totoloji ile itham etmektedir.

Durumun açığa çıkması için Marx'tan devam edelim. Marx; "üretim, doğanın birey tarafından belli bir toplum biçimi içerisinde ve bu toplum biçimi aracılığıyla mülk edinilmesidir" [82] der.

Demek ki birey belli insanlararası ilişkilerin oluşturduğu biçim içerisinde ve bu insanlararası ilişkilerin biçimi aracılığıyla üretim yapmaktadır. Ya da üretim belli bir toplumsal ilişkiler sistemi içinde gerçekleşmektedir. Bu üretim faaliyetiyle doğayı öznelleştirerek mülk edinmektedir. Bu mülkiyet biçimini ya da mülkiyet hukukunu toplum biçimi ya da toplumsal ilişkiler sistematiği belirleyecektir. Toplum biçimi, toplumsal örgütlenme biçimi anlamında olduğu açıktır. Örgütlülük de bir siyasi biçimlenmedir. Örneğin, cemaat toplumlarında toplum biçimlerinin ya da siyasi biçimlerinin farklılığından dolayı, Asyatik Cemaatte bireyin üretimi, cemaat mülkiyeti biçiminde iken, Alman Cemaati'nde ise cemaatin güvencesine dayalı olarak bireyin mülkiyeti biçiminde üretilmektedir. Cemaat toplumlarında üretim biçimi aynı olmakla birlikte mülkiyet biçimi değişiktir. Demek ki belli bir toplumsal ilişkiler sistemi dışında ve bu toplumsal ilişkiler sisteminin aracılığı olmadan kendi başına bir üretim ya da ekonomi yoktur. Ne var ki, burjuva ekonomisine göre vardır; çünkü üretimi, toplumsal varoluşlu bireyin ürünü değil, tarih ve toplum dışı olarak kendi başına bireyin ürünü olarak ele alır. Eğer toplumu; insanlararası ilişkilerin bir ürünü olarak değil, kendi başına varolan bireylerin toplamı olarak alınırsa o zaman ekonomi temel olur.

Oysa ekonomi, mülkiyet hukukunu ve mülkiyeti güvenceye alan toplumsal örgütlenme biçimini ya da siyaseti üreten temel değildir. Marx;

> "kazanılmış olanların emniyete alınması vb incir çekirdeğini doldurmayan bu laflar gerçek içeriklerine indirgendiklerinde vaazlarının bildiğinden çok fazlasını anlatırlar. Yani her üretim biçiminin kendi hukuki ilişkilerini, iktidar biçimini vb yarattığını, işin ilkelliği ve kavrayışsızlığı, birbirine organik olarak bağlı olan şeylerin rastlantısal bir bağıntı, sırf reflektif bir ilişki içine sokulmasındadır. Burjuva iktisatçıların görebildikleri tek şey

---

[82] Marx, *Grundrisse*, s. 147

> üretimin modern polis denetimi altında, sözgelimi, derebey hukuku altında olduğundan daha iyi yürütülebileceğidir. Unuttukları ise derebey hukukunun da bir hukuk olduğu, kuvvetlinin hukukunun, bir başka kılıkta, kendi "hukuk devletinde"de yürürlükte olduğudur." [83]

Burada üretim biçiminin kendi mülkiyet hukukunu ve siyasetini belirlemediğini, bunlar, toplumu oluşturan insanlararası faaliyetin ürünü olarak organik bütündürler. Marx, burada; her üretim biçiminin kendi mülkiyet hukukunu, siyasi biçimini belirlediği, yaratığı iddiasını ya da sırf (reflektif) yansıtıcı bir ilişki içine koymasını ilkellikle itham etmektedir. Mülkiyet hukuku, toplum biçimi içinde güçlü olanların dışarıdan müdahalesi ile etkilenen tarihi durumlardır. Ve üretim biçiminin, mülkiyet biçimlerini ve siyaseti belirlediğine dair anlayışın aslında burjuva iktisatçılarının tezi olduğunu Marx'tan öğreniyoruz.

Demek ki "toplumun yapısı ekonomik ilişkileri tarafından belirlenmiştir" ya da "ekonomi temeldir" tezi burjuva iktisatçılarına ve II. Enternasyonal Marxizmi'ne aittir. Bunun diğer adı "sermaye temeldir" anlayışıdır ki, bu burjuva toplumu için geçerlidir. Çünkü burjuva toplumunda toplumsal yapının yeniden-üretim sürecini üreten temel, sermayedir. Nihayet mülkiyet, kapitalizm öncesi cemaat toplumlarında üretimin sonucu değil, önvarsayımı olarak görülmekteydi. Ancak sermayeye dayalı üretim ve mübadele toplumunda tüm toplumsal ilişkiler sermayenin öğesine dönüşür ya da dönüştürülür. Burjuva toplumunda temel; emeğin kendi ürettiği ürünleri, yabancı mülkiyet olarak görmesidir, yani emeğin yabancılaşmasıdır. Marx; "yüzeyinde bu özgür ve eşit eşdeğerler mübadelesine dayanan mübadele değerleri üretimi, temelde, mübadele değeri olarak nesnelleşmiş emeğin, kullanım değeri olarak canlı emekle mübadelesine, ya da bir başka deyimle emeğin kendi nesnel koşullarını -ve dolayısıyla, bizzat kendi ürettiği nesnel alemi- yabancı mülkiyet olarak görmesine, emeğin yabancılaşmasına dayanır"[84] der. Marx'a göre, burjuva toplumunda temel ve temel çelişki emeğin yabancılaşmasıdır. Burjuva toplumun yapısı ekonomik ilişkiler tarafından değil, emeğin yabancı-

---

[83] age. s. 148

[84] Marx, Grundrisse, s.589

laşmasının ilişkileri tarafından belirlenmiştir. Ya da tüm sınıflı toplumların temeli; üreticilerin üretim araçlarından koparılmasıdır.

Kapitalist toplumda ekonomik ilişkiler ya da üretim ilişkileri denilen şey, emeğin nesnel koşullarını üretmesine karşın bu nesnel koşulların emek üzerinde hâkimiyet kurması yani kendi ürününü sermayenin mülkü olarak üretmesinden dolayı kendi ürününe yabancılaşmasıdır ki bu yabancılaşmada emeğin ürünüdür. Emek, kendi kendini yeniden-üreten değer yaratıcı faaliyet iken, kendi kendini yeniden-üreten değer olarak sermayeyi görmektedir. Marx;

> "Değerle değer-yaratıcısı faaliyet arasındaki bu mutlak ayrılık ve dolayısıyla emeğin içeriğinin de işçiye karşı mutlak yabancılığı; tüm bunların, bu yabancılaşmasının tümünün, bizzat emeğin kendi ürünü, kendi öğelerinin nesnelleşmesi olduğu görülmektedir"[85] der.

Dolayısıyla, sermayeyi böyle bir güçle donatanın yani kendi kendini yeniden üreten değer olarak donanmasını sağlayan emektir. O zaman toplumsal yapının yeniden-üretim sürecinin öznesi ya da temeli sermaye ya da ekonomi değil, değer-yaratıcı faaliyettir. Ne var ki, kapitalist toplumda üretimin önvarsayımlarını üreten temel sermayedir ya da ekonomidir. İşte, Marx'ın önerisi ve komünist siyasetin çabası da değer-yaratıcısı faaliyeti, toplumsal üretimin önvarsayımlarını üreten temele dönüştürmektir.

> "Bu dönüştürme sürecinin üretimin ve zenginliğin büyük temel taşı, ne işçinin harcadığı direkt insan emeğidir, ne de emeğin süresi; temel, insanın toplumsal bir varlık olarak kendi genel üretici gücünü, doğa bilgisini ve doğa üzerindeki egemenliği kendi malı haline getirmesidir -tek kelimeyle, toplumsal bireyin gelişmesidir."[86]

Bunun bilince çıkmasının tek yolu vardır, o da egemen sınıf olarak örgütlenmiş proletaryanın fiilen yöneten sınıf olmasıdır. Proleter devrim bunun içindir. Zira burjuva toplumunda tüm toplumsal ilişkilerin sermaye öğesine dönüşmesi süreci kendiliğinden olan bir

---

[85] age., s. 481
[86] age., s. 652

şey değil, bu dönüşmeyi sağlayan, devam ettiren ve geliştiren burjuva siyaseti ve devletidir.

Nedensellik Siyaseti, Devrimi Proleter Devrim Olarak Değil, Siyasal Devrim /Toplumsal Devrim Olarak Algılar Ve Teorileştirir

Siyasi devrim/toplumsal devrim, sermayeye dayalı toplumsal yapının yeniden-üretim sürecinde burjuva devleti ile ilişkisi içinde ele almak gerekir. Bunlar, burjuva toplum evrimi ile ilgili kavramlardır.

Genel olarak toplumsal devrim, bir sınıf egemenliğinden bir başka sınıf egemenliğine geçiş ya da aynı anlama gelmek üzere bir üretim biçiminden bir başka üretim biçimine geçişi ifade eder. Siyasal devriin, ekonomik ve toplumsal egemenliğini sağlamış bir sınıfın siyasal egemenliği ele geçirmesini ya da aynı üretim biçimi çerçevesinde siyasi iktidar değişimlerini anlatmak için kullanılsa da, birbirinden kopuk olarak değil, diyalektik birlik olarak anlaşılmalıdır. Örneğin, burjuva toplumsal devrim olarak nitelendirilen 1789 devrimine daha yakından bakıldığında görülecektir ki bu dönemde Fransa'da burjuva ekonomisi ve toplumsal yapısı egemenliğini kurmuş ve bu egemenliğin pekişmesi toplumda derin değişimlere sebep olmuştur. Devrim, bu toplumsal ve ekonomik değişimlere daha hız verdi.

II. Enternasyonal programını, asgari program ve azami program olarak birbirinden kopuk ve bağımsız iki bölüme ayırmıştı. Asgari program kapitalist üretim çerçevesinde işçi sınıfının ekonomik koşullarının iyileştirilmesi ve reformlarla sınırlandırmıştı. Azami program da vaat edilen sosyalizm ve üretim araçlarının mülkiyetinin devletleştirilmesi olarak algılanmıştı ve bu da toplumsal devrim olarak tanımlanmıştı.

Siyasi mücadele asgari programla sınırlandırılmış ve toplumsal devrim de genel ekonomik gelişme yasasının gereği olarak belirsiz bir geleceğe ertelenmiştir. Dolayısıyla geçiş sürecinin temeli nesnel öğelere indirgenmişti.

Stalinist diktatörlük, işçi sınıfını siyasal olarak mülksüzleştirip siyasal iktidara el koymasına rağmen, Ekim Devrimi'nin kazanımı olan üretim araçlarının mülkiyetini devletleştirme duru-

munu sürdürmüştür. Stalinist diktatörlük, Ekim Devrimi'nin kazanımlarını ve dolayısıyla SSCB'nin karakterini ekonomik öğelere dayalı olarak tanımlamıştır. Böylece Ekim Devriminin ve SSCB'nin karakterini oluşturan öznel öğeyi, nesnelliğe indirgemiştir. Dolayısıyla geçiş dönemi de nesnel etkenlere indirgenmiş olur.

Siyasal devrim, toplumsal devrim kavramlarını komünist siyasete taşımak doğru değil. Bu kavramlar, komünist siyasette oldukça farklı içeriktedir. Bu kavramlar burjuva devletle ilişkilidir. Bütün burjuva devrimlerin amacı devleti yetkinleştirmektir; yoksa devleti parçalamak gibi bir görevi ve varsayımı yoktur. Marx; "... burjuva devlet aygıtını parçalamak yerine onu yetkinleştirmekten başka bir şey yapmamışlardır"[87] der. Oysa komünist siyasetin amacı, Marx'ın da belirttiği gibi devleti parçalamaktır.

Bu durumu Lenin de şöyle belirtir; "Bundan önceki bütün devrimler devlet aygıtını yetkinleştirmişler, güçlendirmişlerdir; oysa onu kırmak parçalamak gerekir." [88]

Demek ki tüm bu devrimler, toplumsal ilişkileri sermayenin öğesine dönüştürmeye yönelik faaliyetlerdir. "Artarda iktidar uğruna savaşan partiler bu muazzam devlet yapısını ele geçirmeyi, kazananın en birinci ganimeti saydılar." [89]

Toplumsal devrimi, komünist siyasete taşıyanların gerekçe gösterdikleri Marx'ın şu sözüdür: "Yeni ve daha yüksek üretim ilişkileri, bu ilişkilerin maddi varlık koşulları, eski toplumun bağrında çiçek açmadan, asla gelip yerlerini almazlar."[90] Feodalizmin bağrında kapitalizm çiçekleri açar, ancak kapitalizmin bağrında sınıfsız toplumun çiçekleri açmaz. Kapitalizm, komünist toplumun maddi koşullarını ve güçlerini üretir. Bunu Marx, *Grundrisse*'de şöyle belirtir;

> "Nesnelere bağımlılığa dayalı kişisel bağımsızlık, ilk kez genel bir toplumsal metabolizmanın, bir bütünsel bağlanımlar, karşılıklı ihtiyaçlar ve evrensel yetenekler sisteminin ortaya çıktığı ikinci büyük biçimi oluşturur. Tüm bireylerin her alanda gelişmesine

---

87 Marx, *18. Brumaire*, s. 130

88 Lenin, *Devlet ve İhtilal*, s. 31

89 Marx, *18. Brumaire*, s.130

90 Marx, *Ekonomi Politik Eleştirisine Katkı*,

dayalı özgür bireysellik ve bireylerin kendi ortak toplumsal üretkenliklerini kendi toplumsal zenginlikleri olarak kendilerine tabi kılmaları ise üçüncü aşamadır. İkinci aşama, üçüncüsünün önkoşullarını hazırlar." [91]

İkinci aşamadan kasıt kapitalizm ve üçüncüsü ise komünizmdir. Kapitalizmde birey nesnele bağımlıdır. Komünizmde birey nesnele bağımlı değil, nesneleri "kendi ortak toplumsal üretkenliklerini kendi toplumsal zenginlikleri olarak kendilerine tabi kılmaları"dır" Bireyin her alanda gelişmesini ve özgür bireyler durumuna gelmesi, kendini nesnele bağımlılıktan kurtarması koşulluna bağlıdır. Kapitalizm, komünizme geçişin "önkoşullarını hazırlar."

Ve ayrıca Marx;

".. varolan toplum içinde sınıfsız bir toplumun ortaya çıkabilmesi için gerekli maddi üretim koşullarıyla, onlara tekabül eden işbirliği ilişkilerinin gizli varlığını keşfedemiyorsak, tüm mayınlama teşebbüsleri de Donkişotça olmaktan ileri gidemeyecektir."[92] Söyler.

Yani yabancılaşmayı keşfedemiyorsak, tüm uğraşımız sınıfsız toplumun yolunu açmaz. Komünist siyasette ilke, işçi sınıfının eleştirel pratık faaliyetiyle, burjuva devlet aygıtını parçalayıp, yerine egemen sınıf olarak örgütlenmiş proletaryanın diktatörlüğünü kurmasıdır.

Komünist anlamda toplumsal devrim; bir ülkede üretim araçlarının devletleştirilmesi değil, uluslararası bir niteliktir. Bunun için proletarya diktatörlüğü ile hedeflenen uluslararası toplumsal devrimi sürekli kılmak için burjuva devletlerini parçalamak, "uluslararası bir Sovyet Cumhuriyetler Birliği" ile işçi sınıfının egemenliğini sağlamaktır. Bu devrim, proleter devrimdir. Gerek kapitalist devletlerde ve gerekse SSCB ve kopyalarında komünistlerin örgütleyeceği devrim, 1917 Ekim Devrimi gibi proleter devrim olacaktır.

Troçki "eğer SSCB bir işçi devleti olmaktan tamamen çıktıysa bir politik devrim değil, bir toplumsal devrim gerekli

---

[91] Marx, *Grundrsse*, s. 231

[92] age., s. 234

olmaktadır"[93] der. Siyasal devrim ve toplumsal devrim kavramlarını komünist siyasete taşıyan nedensellik siyaseti olup, Troçki kendisini nedenselliğin etkisinden yeteri kadar kurtaramadığı için Stalinizm'in tahlilinde nesnelliğe takılmaktadır. Evet, SSCB "işçi devleti olmaktan tamamen" çıkmıştır ve proleter devrim gereklidir.

Burjuva Diktatörlüğünün Çeşitli Biçimleri Olabilir, Fakat Proletarya Diktatörlüğünün Çeşitli Biçimleri Olamaz

Komünist siyasetin berraklaşması, burjuva ve proleter devlet niteliğinin netleşmesi ile olur. Çünkü işçi sınıfını ve emekçiieri mücadele sürecinde iktidar organlarında örgütlemek ve iktidara hazırlamak için komünistlerin proletarya devletinin siyasal hedefleri hakkında berraklaşmasına ihtiyaç vardır. Esasında devlet hayali bir toplumdur. Sorun bunu somut kavrama çıkarmaktır.

Burjuva toplumunda emek, toplumsal emek niteliğine kavuşmakla birlikte, işçi için kendi emeğinin ürünü yabancı bir ürün olduğundan dolayı toplumsal emek de kendisine yabancıdır. Sermaye ise, bu toplumsallaşmış emeğin egemen öznesi ve maliki olmakla birlikte, kendisini oluşturan bu emeklere yabancıdır. Marx bu ilişkide;

> "... hayret verici bir mantık ve diyalektik bir tersine dönüşle, mülkiyet hakkının sermaye için yabancı ürün, ya da yabancı emek üstündeki mülkiyet hakkına, yabancı emeği eşdeğerini vermeksizin kendine maletme hakkına, emekçinin ise bizzat kendi emeğini ya da bizzat kendi ürününü yabancı mülkiyet olarak görme yükümlülüğüne dönüştüğünü görüyoruz. Mülkiyet hakkı tersyüz olup, bir yanda yabancı emeği temellük etme hakkına, öbür yanda da kendi emeğinin ürününü ve bizzat kendi emeğini, başkasına ait değerler olarak görme yükümlülüğüne dönüşmüştür"[94] der.

---

[93] Troçki, *Marksizm Savunmaları*, s.150

[94] Marx, Grundrisse, s. 491

Burjuva toplumunda, toplumsal yapının yeniden-üretim süreci bu tersyüz oluşun ya da mantık ve diyalektiğin tersine dönüşün toplumsal varsayımlarını üretir. Bu tersyüz oluş kapitalist ekonomi mantığı içinde irdelendiğinde bir tutarlılığa sahiptir. Bu tutarlılık, kapitalist üretim biçimini ve mülk edinme hukukunu sağlama alacak örgütlenme biçimlerini oluşturarak toplumun ortak kabulüne ya da varsayımına dönüştürür. Marx;

"toplum menfaatı, devlet halinde, bağımsız bir şekle bürünerek ortaya çıkar. Bu bağımsız şekil, hem fertlerin hakiki menfaatlerinden hem de topluluğun menfaatlerinden ayrıdır; ama aynı zamanda hayali bir toplum olarak ortaya çıkmıştır." "Demek ki devletin içinde ortaya çıkan bütün mücadeleler; demokrasi, aristokrasi ve monarşi arasındaki mücadeleler ya da seçim hakkı için yapılan mücadeleler vb sınıflar arasındaki gerçek mücadelenin bürünmüş olduğu hayali (aldatıcı) şekillerden başka şey değildir."[95] der.

Demek ki proletaryanın mücadelesi, diyalektiğin, mantığın tersine dönüşü olan toplumsal yapının yeniden-üretim sürecinde sermayenin öznelliğini zor ve şiddetle ortadan kaldırıp ve değer-yaratıcısı emeği ya da eylemli insanı özneye dönüştürüp diyalektiki doğrusuna dönüştürmektir. Amaç, toplumsallaşmış emek ile nesnelleşmiş toplumsal emeğin mülkiyetini birleştirmektir, yani mülkiyetin toplumsallaşmasıdır. Bunun gidiş yolu proletaryanın siyasi egemenliğiyle nesnelleşmiş toplumsal emeği devletin mülkiyetine dönüştürmektir. Bu durumda emek ile nesnelleşmiş emek mülkiyeti birliktelik halinde değildir, araya devlet mülkiyeti girmiştir. Devlet mülkiyetinden toplumsallaşmış mülkiyete varmak için proletarya diktatörlüğü ile amaçlanan, uluslararası toplumsal devrimi süreklileştirmek için, burjuva devletlerini parçalayıp "uluslararası bir Sovyet Cumhuriyetleri Birliği" ile işçi sınıfının egemenliğinin sağlanmasıdır. Ancak, işçi sınıfının egemenliğinin dünya kapsamında sağlanmasıyla toplumsallaşmış mülkiyet ya da sosyalist toplumun yolu açılır. Sosyalist toplum ya da komünist toplumun alt aşaması sınıfsız ve devletin tamamen sönümlendiği bir dönemdir. Komünist toplumun üst

---

[95] Marx, Alman İdeolojisi, s. 59

evresi ise "Herkesten yeteneğine göre, herkese ihtiyacına göre" biçiminde ifade edilen bolluk dönemidir. Bu hedefe yönelik mücadele hakikî mücadele olur aksi takdirde siyasi mücadele "aldatıcı şekillerden başka" bir şey olmaz.

Siyasi karışıklığın kaynağı şudur: Stalinist diktatörlük SSCB'yi proletarya diktatörlüğü olarak sunmasına karşın, komünistlerin, Stalinizın'e karşı mücadelede proletarya diktatörlüğün çeşitleri olabilir gerekçesiyle, SSCB'yi proleter devlet olarak algılamalarıdır. Troçki ve sol muhalefetin, SSCB'yi proleter devlet olarak algılaması da, Stalinizm'e karşı mücadelesinde siyasi hedeflerin netleşmesini engelledi ve hatta bu tesbit siyasi mücadeleyi de bulanıklaştırdı. Proletarya diktatörlüğünün çeşitleri olabilir anlayışının teorik kaynağı Lenin'den gelmektedir. Lenin, *Devlet ve ihtilal* kitabında şöyle der: "Nasıl ki burjuva diktatörlüğünün çeşitli biçimleri olabiliyorsa, proletarya diktatörlüğün de çeşitleri olabilir burjuva diktatörlüklerinin özü dayandıkları üretim ve mülkiyet ilişkileridir; o halde proletarya diktatörlüğünün özü de dayandığı üretim ve mülkiyet ilişkileri olmalıdır."

"Proletarya diktatörlüğünün özü dayandığı üretim ve mülkiyet ilişkileri olmalıdır" kavrayışı nesnelci anlayıştır. Komünist siyasi amaca aykırıdır. Çünkü proletarya devleti bu anlamda ele alınırsa bu üretim ve mülkiyet ilişkileri yani devletleştirilmiş mülkiyeti korumak ve sürdürmek proletaryanın görevine dönüşür. Bu durum da proletarya diktatörlüğünün, burjuva diktatörlüğü gibi sürekliliğini ve kalıcılığını da birlikte getirir. Bu nitelikteki bir devleti sürdürmeyi amaçlayan siyasal biçim bizzat proletarya diktatörlüğü de olsa tarihsel olarak gericileşir. Bu kavrayışla toplumsal yapının yeniden-üretim sürecinin öznesi değer-yaratıcı emek değil, nesnelleşmiş emek olur yani kendiliğinden işleyen nesnel süreç ve yasaları olur. Dolayısıyla bu önerme doğrultusunda soruna yaklaşmakla komünizm amaç olmaktan çıkar, bir sonuç olur. Bu kavrayış kapitalistleri dışlayan ama üretimi nesnelleşmiş emeğe dayalı gören bir anlayışa tekabül eder ki toplumsal değişimi; bölüşümde, mülkiyet hukukunda arayan ve üretimi özgül bir üretim ilişkisi olarak değil genel üretim olarak görür. Bu da toplumsal emek sürecinin emekçilere yabancılaşmasının sürdürülmesinden başka bir şey değildir.

Eğer, proleter devletin özü üretim ve mülkiyet ilişkilerine indirgendiğinde nasıl ki, burjuvazi fiilen siyasi iktidarı yönetmemekte ise proletarya da fiilen siyasi iktidarı yönetmeme ve yerine parti ve bürokrasi ya da başka bir şey de yönetebilir anlayışına kapı aralanmış olur. Böylece proletarya devleti siyasi anlamda belirsizleşir, ancak ekonomik ve toplumsal anlamda tanımlanabilir bir şekil alır. Bunun için Lenin'in bu belirlemesi komünist siyasetin ölçütleri içinde doğru değildir.

Proletarya diktatörlüğünün özü; işçi sınıfının eleştirel, pratik, öznel, siyasi faaliyetidir. Proletarya diktatörlüğünün dayanağı bu siyasi faaliyetinin oluşturduğu örgütlenme ve kurumlarıdır.

Proletarya diktatörlüğünün dayanağı ve özü; toplumsal yapının yeniden-üretim sürecinin öznesinin değer-yaratıcı emek olmasıdır. Ve toplumsal ilişkilerin yeniden-üretiminin öznesinin amaçlı somut insan faaliyetinin olduğunun bilinçe çıkarılması ve toplumsal varsayımlarına dönüştürülmesidir. Proletarya diktatörlüğü, bir siyasal geçiş evresi olarak tanımlanabilir. Bir ekonomik ve toplumsal biçim olarak tanımlanamaz, ancak siyasal biçimi tanımlanabilir ki, o da "egemen sınıf olarak örgütlenmiş proletarya" oluşudur. Bu durumda proletarya diktatörlüklerin çeşitli biçimleri olamaz, işçi sınıfının sınıf mücadelesinde çıkan biçimi de "Sovyet Demokrasisi" dir.

Burjuva diktatörlüklerin çeşitleri olabilir. Sermayeye dayalı üretim ve mübadele ilişkilerini sürdüren bütün siyasal biçimler burjuva diktatörlüğün biçimleridir. Çünkü bütün bu biçimlerde toplumsal yapının yeniden-üretim sürecinin öznesi sermayedir. Dolayısıyla bütün bu biçimlerde toplumsal ilişkiler üretimde özgürlük, piyasada ya da mübadelede eşitlik esasında işlemektedir.

"Proletarya diktatörlüğünün çeşitli biçimleri olabilir" varsayımına dayalı siyasal kavrayış nesnel yanından dolayı "uluslararası bir Sovyet Cumhuriyetleri Birliği"nin siyasi amacının yolunda bir engeldir.

İki Devlet Biçimi Vardır: Burjuva Diktatörlüğü ya da Proletarya Diktatörlüğü ve Bir Başka Biçiminin Olamayacağı Teorik Yaklaşımı Doğru Değil

Komünist yaklaşımın belirlemelerinden biri de burjuva diktatörlüğü ile proletarya diktatörlüğü arasında üçüncü bir yolun olmadığıdır. Esasında Marx'ın belirttiği durum, doğrudur; ya da durumun genel izahıdır. Marx "açıklanması gereken, eylemli insanla, bu insanın varlığının inorganik koşullarının birbirinden ayrılmasıdır ve bu ayrılış, bu kopuş, tam anlamıyla ilk kez ücretli emek-sermaye ilişkisinde vazedilmiştir"[96] der. Marx burjuva toplumunda emek ile emeğin nesnel koşullarının birbirinden tamamen ayrıldığına ve her yeniden üretimle bu ayrılığın, bu kopukluğun sermayeyi büyütmek ve emeği küçültmek kaydıyla yeniden ürettiğine vurgu yapar. Komünizmle hedeflenen ise bu ayrılmışlığa, bu kopukluğa son verip emek ile nesnel koşullarının mülkiyetinin birliğinin sağlanmasıdır.

Bu durumda iki üretim ilişkisi sözkonusudur:

Sermayeye dayalı üretim ve mübadele ilişkisinde, emek ile emeğin nesnel koşullarının mülkiyeti birbirinden ayrılmıştır. Her yeniden-üretim, bu koşulları yeniden üretir. Bu üretim tarzında, toplumsal yapının yeniden-üretim sürecinin öznesi sermayedir. Toplumsal ilişkilerin önvarsayımlarını üreten temel sermayedir, emek ise bir yüklem, bir araç durumundadır. Bu sistemde sermaye değer üreten güç; emek ise sermayeyi önvarsayan ücretli emek olur. Toplumsal ihtiyaçlar ve bu ihtiyaçları karşılayan üretim sermayenin yasalarına göre ya da arz ve talep ilkesine göre çözümlenir. Gerçeğinde değer üreten güç emektir ya da amaçlı eylemdir. Değer yaratıcı emeği ya da faaliyeti toplumsal yapının yeniden-üretim sürecinin öznesine dönüştürmekle toplumsal ilişkilerde ters yüz olayı da düzeltilmiş olur. Değer-yaratıcısı emeğe dayalı üretimle emek ve nesnel koşullarının mülkiyet birliği sağlanır. Bu durumda toplumsal ihtiyaçlar ve bu ihtiyaçları

---

[96] Marx, *Grundrisse*, s. 543

karşılayan üretim ve üretilenlerin bölüşümü ve kontrolü ve buna uygun üretim ilişkilerinin örgütlenişi, emekçilerin bilinçli ve ortaklaşa kararıyla belirlenecektir. Proletarya diktatörlüğü de bu amaca varmada siyasal geçiş yoludur. Neticede emekle nesnelleşmiş emek mülkiyetinin birbirinden kopuk olduğu üretim ile emek ile nesnelleşmiş emeğin mülkiyetinin birliğinde olan üretim ya da toplumsal yapının yeniden-üretimidir.

1917 Ekim Devrimi teorik olarak öngörülmüş ve tasarlanmış bir proleter devrimdir. Karışıklık Stalinist diktatörlükle başlar. Çünkü emeğin nesnel koşulları devlet mülkiyetindedir, ne var ki işçi sınıfının siyasal egemenliğine son verilmiştir. Ekim Devriminin kazanımları olan nesnel koşullarını sürdürmüş ancak öznel koşulunu yitirmiştir. Proletarya diktatörlüğünün özü, öznel koşulunda yani egemen sınıf olarak örgütlenmiş işçi sınıfının siyasal iktidarındadır. Bu durumda SSCB ve kopyalarında Stalinizm olarak adlandırılan anlayışın hükmettiği devlet biçimi ne burjuva devletidir ve ne de proletarya devletidir. Dolayısıyla üçüncü bir yol olmuştur, ya da üçüncü bir devlet biçimidir.

Bu devlet biçimi tarihsel olarak, kapitalizme karşı geleceği olmayan geri bir rejimdir. Stalinizm rejimi, kapitalizmden komünizme geçiş hareketini dondurduğu gibi, bu siyasal geçiş evresinin önünü keserek, ters yönde başka geçiş rejimleri de oluşturdu.

Bu devlet biçimi ya kapitalizm karşısında gerileyerek burjuva diktatörlüğüne ya da proleter devrimle Proletarya diktatörlüğüne dönüşmek durumundadır. Görülen pratik hareket burjuva diktatörlüğüne dönüşme sürecine girdiğidir.

Burjuva Siyasetinin Amacı ve Degişmez İlkesi Aynıdır; O da Sermayenin Birikiminin İhtiyac Ve İstemleri Doğrultusunda Toplumu Biçimlendirme Ve Yönlendirmedir

Burjuva ideolojisi, toplumu; serbest piyasa sistemi yani sivil toplum ve siyasi sistem yani devlet olarak birbirinden soyutlayarak ele alır.

Serbest piyasa sistemini oluşturan burjuva özel mülkiyet ve sözleşme özgürlüğüdür. Burjuva özel mülkiyeti ya da üretim

araçlarının özel mülkiyeti insanlararası ilişki iken, burjuva toplumunda insanlarla nesneler arasında bir ilişki olarak görünür. Sermayeye dayalı üretim ilişkisinde, özel mülkiyet nesnel ilişkisi içinde görünmektedir. Tam tersine üretim ve ürün emeğin ürünüdür, bundandır ki özel mülkiyetin öznesi emektir. Kapitalizmde emek kendi etkinliğinin ve kendi ürünlerinin mülkiyetini yitirmiştir. Üretim ve ürün öznesi olan emeği dışarıda bırakarak kendisini nesnelleşmiş emek ya da ölü emek olarak sermayeye devreder. Üretimin öznesi emek, nesnesi olan hammadde, üretim araçları, geçim fonu olarak nesnelleşmiş emek iken, burjuva toplumunda üretimin öznesi; sermaye yani nesnelleşmiş emek, nesnesi; emek olarak görünür. Diğer bir ifadeyle burjuva toplumunda üretimin öznesi ölü emek, nesnesi canlı emek olarak görünür. Bu ilişki, kendini üretim araçları üzerinde sermayenin mülkiyet hakkı olarak gösterir. Yani herkes istediği malı üretmede ve piyasada eşdeğeri ile mübadelede eşit ve aynı hakka sahiptir. Herkes sahip oldukları mülklerinin yani üretim araçları ve emek gücünü serbestçe tasarruf etmede ve eşdeğerleriyle mübadelede özgür, eşit ve aynı hakka sahiptir. Burjuva ideolojisi, bu hakkın ve bu hakka dayalı toplumun kendini yeniden üretimin meşruluğunu savunmaktan ibarettir. Üretim araçları üzerinde özel mülkiyet, üreticinin üretim araçların mülkiyetinden kopmasını öngürür. Bu da mülksüzlerin yaşamlarını sürdürebilmeleri için tek seçenekleri, emek güçlerini piyasa mekanizmasıyla belirlenen fiyat üzerinde kapitalistlere satmaktır. Sermayenin işçiden satın aldığı emek gücüdür, elde ettiği emektir. Yani işçinin emek gücünün değeri ile üretim sürecinde harcadığı emeğin değeri arasındaki fark, sömürüyü (artık-değeri) oluşturur. Sermayeye dayalı üretim, genişletilmiş yeniden üretimi öngörür. Çünkü her yeniden üretim artık-değer birikimini öngörür. Burjuva ideolojisine göre, genişletilmiş yeniden üretimin oluşumunu sağlayan kendi kendini düzenleyen serbest piyasa sistemidir.

Burjuva ideolojisi, serbest piyasa sisteminin bu önvarsayımlarından hareketle siyasi sistemi yani devleti toplum üzerinde ve dışında duran bağımsız bir kurum olarak idrak eder.

Burjuva ideolojisine göre, piyasa sistemi özgür, eşit ve aynı hakka sahip bireylerin ilişkisine dayalıdır. Dolayısıyla devlet, ilke olarak özel mülkiyet hakkı ve sözleşme özgürlüğünü kişiler arasında ayrım yapmadan genel anlamda korur. Böylelikle burjuva ideolojisi, burjuva demokrasisini özgür, eşit ve aynı haklara sahip bireylerin toplumu oluşturan sözleşmesine dayalı olarak, toplumun yararı için toplum adına hareket eden bağımsız bir iktidar merkezi olarak tarif eder.

Nedensellik siyaseti toplumu, alt yapı ve üst yapı olarak iki alana ayırır ve alt yapının belirleyiciliğini öngörür. Bu öngörüsünü, Marx'ın *Alman İdeolojisi*'nde "tarihteki tüm çatışmaların kaynağı, üretim güçleriyle üretim ilişkileri arasındaki çelişkidir." Belirlemesinin nesnelci yorumuna dayandırır. Bu belirlemeyi "nesnel genel ekonomik gelişme yasası" olarak adlandırır. Nedensellik siyaset kavrayışına göre nesnel genel ekonomik gelişme yasası, nesneldir. Yani insan iradesinden ve düşüncesinden bağımsızdır, değiştirilemez, yaratılamaz ve yok edilemez. Ancak insanlar tarafından bilinebilir ve çıkarına kullanılabilir. Nesnelci yoruma göre önce üretim araçları değişir ve gelişir, üretim ilişkileri de bu değişim ve gelişmeye uyumlu olarak biçimlenir. Üretim güçlerinin değişim ve gelişimi, üretim ilişkilerinin değişim ve gelişmesini aşarsa, ekonomik durgunluk ya da kriz ortaya çıkar. Böylelikle üretim güçleri etkin, üretim ilişkileri de edilgenleş- tirilirler. Üretim güçleri içinde tanımlanan emek ve deneyimini ya da üretim bilgisini edilgen, üretim araçlarını da etkinleştirirler. Bu kavrayışa göre ekonomik yasalar doğa yasalarından ayrı, ama doğa yasaları gibi nesneldir. Doğa yasaları tekerrürden ibaretken, her ne hikmetse bu ekonomik ya da nesnel yasalar gelişme işlevine sahiptirler. Üretim güçlerinin gelişmesine ayak bağı olan üretim ilişkileridir. Ancak bu da geçicidir, neticede üretim güçleri gelişmesine engel olan üretim ilişkilerini parçalar, değiştirir ve kendi gelişmesine uygun hale getirir. Nedensellik siyaseti ekonomik gelişmeyi, öznel ve nesnelin diyalektik bütünselliği içinde ele almaz, nesnel olarak ele alır. Böylelikle sınıf mücadelesini öznel yanından soyutlayıp nesnel koşulların belirleyiciliğine

indirger. Ekonomiyi alt yapı ve devleti de üst yapı olarak ele almak ve alt yapının belirleyiciliğine dayatmak, burjuva ideolojisinin farklı bir şekilde anlatımıdır. Bu anlatımla devlet, serbest piyasa sisteminin yansıması olur. Bu kavrayışa göre artık-değer, serbest piyasada metaların özgür ve eşit mübadelesinin ürünüdür. Ki burjuva ideolojisinin anlatımı da budur.

Halbüki Marx'ın artık-değer kuramı aynı zamanda sınıf egemenliğini, ideolojik egemenliğini ve sömürü ilişkisini içeren bir toplumsal ilişkidir. Bu nedenle artık-değer kuramı, sermaye ile emek ya da kapitalist ile işçi arasındaki ekonomik ilişkiyi açığa kavuşturduğu kadar, siyasi ve ideolojik ilişkileri de açığa çıkaran temel kavramdır. Yani artık-değer kavramı aynı zamanda bir ideolojik kavramdır. "Tarihteki tüm çatışmaların kaynağı, üretim güçleriyle üretim ilişkileri arasındaki çelişkidir." önermesi sınıf mücadelesini esas alır. Burjuva toplumunda üretim ilişkileri, toplumsal sınıflar arasındaki egemenlik ilişkileridir. Bu egemenlik ilişkilerini, sınıf devleti aracılığıyla üretir ve yeniden üretir. Yoksa üretim güçleri, doğa yasaları gibi nesnel ve üstelik sınırsız olan bir gelişme karakterine sahip değildir. Tam tersine, üretim güçlerinin gelişme tarzlarını üretim ilişkilerinin karakteri belirler. Serbest piyasa mekanizmasının koşulları, yani burjuva özel mülkiyeti kendi kendine işlemez. Bu koşulların devlet tarafından güvence altına alınması gerekir. Çünkü genişletilmiş yeniden üretim ya da sermayenin büyümesinin ve merkezileşmesinin sürekli olarak devletin desteğine ve güvencesine ihtiyacı vardır. Bunun yalnız kapitalist devletin sınırları içerisinde değil, dünya düzeyinde sağlanması gerekir. Genişletilmiş yeniden üretimini başaramadığında, üretim krizine ya da ekonomik krize girer. Kapitalizm, üretim krizlerini, devlet yönlendirmesi ve müdahalesi ile aşar. Devlet sermayenin büyümesinin koşullarını yeniden üretemediğinde, ekonomik kriz siyasi krize dönüşür. Bu durumda devlet, hem kendisinin ve hem de piyasanın yapısını, sermaye birikiminin sorunlarını çözebilecek şekilde yeniden yapılandırır. Bu yapılandırma sürecini, egemen sınıf fraksiyonlarının kendi aralarındaki mücadelesi ve aynı anda işçi sınıfı ve ezilenlerle olan mücadelesi belirleyecektir. Günümüzde olan da budur. Yani dünyayı, genişletilmiş yeniden üretimin ihtiyaçlarını karşılayacak biçimde

yeniden düzenlemektir. Örneğin 1900'lerin başında ortaya çıkan kriz, ancak iki paylaşım savaşı sonucunda aşılabilmiştir. Demek ki kapitalist devlet, toplumun dışında ve üstünde duran bağımsız bir kurum değil, sermaye birikiminin ihtiyaçlarına göre üretim ilişkilerinin örgütlenişini biçimlendiren en önemli öznedir ya da kuvvettir. Bu nedenledir ki kapitalist devlet, kapitalizmin kendi kendini yeniden üretmesinin koşullarını üreten ve güvenceye alan egemen sınıfların merkezi bir iktidar kurumudur. Burjuva devleti, sermayeye dayalı toplumsal ilişkilerin yeniden üretilme- sinde en önemli etkendir. Bundandır ki kapitalist devlet olmadan artık-değer olmaz, artık-değer olmadan kapitalist devlet olmaz. Kapitalizmin nesnesi ekonomik sistem, öznesi siyasal sistemdir. Kapitalizm; ekonomik sistemle siyasal sistemin diyalektik birliğidir.

Ezilen Ve Sömürülenlerin Kurtuluşu Insan Ihtiyaç ve İstemlerini Esas Alan Komünist Enternasyonal Siyasettedir

Malik Binnebi, sömürge ülkelerde iki biçim siyaset olduğunu söyler.

> "Soyut Düşünce' ye bağımlı olarak gelişen siyaset, ulusal bilincin gerekliliği ilkesini benimseyecektir. Öbür taraftan da kendi gelişi - mi içinde geçerli olacak kural, ölçü ve ilkelere de gereksinim duyacaktır. Bu demektir ki, sözü geçen siyaset doğası gereği temelde değişim ilkesini tazammun edecektir. Böylece siyaset, söz konusu ilke uyarınca kendi yöneliş ve atılımlarını kendisi kontrol etmekle yükümlü olmaktadır. Bu siyaset attığı her adımda vardığı sonuçları tek tek izlemeyi ve gerekirse güdülen yolun bu sonuçlara uygun biçimde değiştirilmesini gerektirmektedir. Zira yürürlükteki bir siyaset daima sonuçlarına bakmak zorundadır. Bu kontrol, geminin seyrini ve uğradığı limanları değiştirmek isteyen yabancı etkenlerin müdahalesinden onu koruyacaktır. Böylece

siyaset izlediği yol boyunca hareket ve yönünü etkileyebilecek olaylar karşısında bir alarm sistemine sahip olmaktadır."[97]

Yazar "Soyut Düşünce"yi temsil eden siyasetin ilkelerini açıklamaz. Yazar "gövdeleşmiş düşünce"yi temsil eden siyaseti de şöyle açıklar:

"Belirli bir gelişme düzeyi tutturamamış yahut bir takım şartlar ve tarihsel gelişmeler yüzünden veyahut da Hitler Almanya'sında olduğu gibi genel bir çöküş nedeniyle gelişmesi akamete uğramış ülkelerde soyut düşünce özel bir siyasal kimliğe bürünmek üzere bir şahısda gövdeleşir ve akılmış mantıkmış tanımaksızın o şahısla özdeşleşir. Artık onun kişiliğinde gelişecek, yaygınlaşacak ve o şahısın kişisel çıkar ve eğilimlerine göre örgütlenecektir. Zira bu çıkarlar kendiliğinden heyecana(yani kitle psikolojisine) dayalı bir politikanın ölçüleri, dürtüleri ve mazeretleri olmaktadır.[98]

Yazar, emperyalist sömürgeci devletlerin sömürge ülkelerdeki gelişen siyasetlere karşı tutumunu da şöyle belirtir:

"bütün derdi, sömürge ülkenin heyecanlı tepkilere dayalı siyaset içinde kalmasını sağlamak...
Emperyalizm bunun için "saf dışı etme" yöntemini kullanarak kendisine karşı olan güçleri yüceltilmiş bir duygunun, kışkırtılmış bir heyecanın egemenliği altında bir araya toplar. Böylece artık "soyut düşünce" nin kılavuzluğu onlara ortak bir yol göstereme-yecektir. Kimi zaman kendisine karşı güçleri yapay yoldan oluşturmak için kırmızı mendili sallar ve arkasından projektör-lerinin ışıklarını olayların üstüne öyle sıkar ki, başka yerden bakan halklar orada enikonu savaş oluyor sanır."[99]

Yazarın kırmızı mendili sallardan kastı şudur:

---

[97] Malik Binnebi, *Sömürge Ülkelerde Fikir Savaşı*, s. 24-25 İnsan Yay. 1984/orijinal adı: El-Slraü'l-Fikri fi'l-Bilâdi'ı- Musta'mara.

[98] age., S. 25

[99] age., s. 116

> "Emperyalizm bu stratejiyi uygularken İspanyolların boğa güreşini andıran oyunlara da başvurur. Bu oyun özetle kızgın boğanın önüne kırmızı bir kumaş tutmak ve böylece boğanın öfke ve heyecanını tahrik etmekten ibarettir. Boğa kırmızı kumaşın üstüne saldırdıkça giderek gücü kesilecektir."[100]

Peki, neden sömürge ülkelerde kurtuluş hareketi genellikle kişilerde gövdeleşmekte ve hatta özdeşleşmektedir? Kapitalizm öncesi toplumlarda insanlararası ilişkiler, kültürel normlara dayalıdır. Bu kültürel toplumların insanları kişisel bağımlılık bağlantıları içerisindedir. Dolayısıyla sömürge ülkelere kapitalist üretim ilişkileri taşınmakla birlikte halen kişisel bağımlılık bağlantılarının oluşturduğu kültürel normlar ağırlıklı eğilimdir. Bu eğilim, sömürge toplumlarda siyasetin kişilere bağımlı olarak gelişmesinde önemli bir etken olmuştur. Emperyalist sömürgeci devletlerin toplumları, daha önceden kişisel bağımlılık ilişkilerini parçalayıp toplum içinde bireyselleşmeye yönelik tarihsel, toplumsal bir süreci geliştirdi. Bireyselleşme doğuştan gelen tarih ve toplum dışı doğal bir özellik değil, toplumsal sınıfların siyasal mücadelelerinin oluşturduğu bir toplumsal olaydır. Bağımsız bireyler arası ilişkilerden oluşan toplumlarda birey, kendisi için varlık olma sürecine girer. Ancak bu sefer piyasa sistemi ile nesnelere yani paraya bağımlılıkla dolayımlanır. Yani nesneye bağımlı bağımsız birey konumundadır.

Kapitalizm, ülkeleri sömürgeleştirdiği süreçte, bu ülkelerin insanları cemaat üyesi olarak geleneksel kültürel değer ve normlarına uygun cemaat otoritesine tabi idiler. Sömürgeleşmeyle birlikte kişisel bağımsızlık ilişkilerinin gelişimi, cemaat toplumunu çözülme sürecine sokar. Yeni süreçte, insanlar yeni amaçlar ve arzular edinirler. Çıkarları farklı olduğundan farklı amaçlar doğrultusunda örgütlenmeleri ve mücadeleleriyle yeni siyasi yapılanmalar oluşur. Bu yeni amaçlar ve arzulardan kaynaklanan mantık üzerinde oluşan siyasi yapılanmalar içinde egemen olan kesimler kendi çıkarları doğrultusunda müdahale eder ve etkiler. Emperyalizm, anti-sömürgeci kurtuluş mücadelelerinde toplum

---

[100] age., s. 30

içinde egemen olan kesimlerin siyasal yapılanmalarını kendi çıkarları doğrultusunda yönlendirerek destekler. Emperyalizmin yönlendirdiği ve desteklediği bu siyasi yapılanma, istenilen toplumsal üretimin ve örgütlenme biçiminin hem nedeni ve hem de güvencesidir. Bu siyasal yapılanmada, devlet iktidarını, toplum içinde egemen olan kesimler ele geçirir, kendi normlarını ve değerlerini toplum çıkarı olarak sunar ve böylece yeniden emperyalizmin uluslararası işbölümüne uygun olarak biçimlendirir.

Kapitalizmin tarih sahnesine girmesi ve dünya da egemen üretim ilişkisine dönüşmesiyle, toplumsal sınıfların ekonomik, siyasal, ideolojik ve kültürel olarak mücadelelerinin yön verdiği toplumsal ilişkileri biçimlendirmede iki siyasi anlayış belirleyici olmuştur. Bunlardan biri, toplumsal ilişkileri; sermayenin büyümesi ve merkezileşmesinin ihtiyaçlarına ve istemlerine göre biçimlendiren burjuva siyasetidir. Burjuva siyaseti sürekli istikrarsızlığı ve savaşı üretir. Çünkü sermaye birikimini sağlaya-madığı zaman egemen sınıflar çıkarları doğrultusunda toplumu şiddet yöntemiyle yeniden biçimlendirir. Üretim ilişkilerini yani sermaye ile emek ilişkilerini, yeni sürece uygun olarak yeniden biçimlendirir. Sermayenin birikimi krize girdiğinde egemen sınıfların ilk başvurduğu yöntem, işçilerin bir kesimini üretim sürecinden koparmaktır. Bunu sağladıktan sonra sermaye birikiminin devamlılığını sağlamak üzere diğer tedbirlere başvurur. Günümüzde emperyalist sermayenin birikimi durgunluk safhasına girmiştir. Emperyalist ülkeler sermaye birikimini durgunluktan kurtarmak için farklı politikalara başvurmaktadır. Avrupa Birliği'nin(AB) politikası, değişimi Avrupa ülkeleriyle sınırladığından dolayı yerel kalmaktadır. Dünya genelinde ise mevcut statükonun korunmasından yanadır. ABD sermayesinin siyaseti ise Globalizm'dir; yani değişimi dünya genelinde istemektedir. Dolaysıyla ABD ve AB politikaları çıkarlarının gereği olarak çatışma halindedir. ABD sermayesi dünyanın enerji kaynaklarını ve yollarını denetimi altına almak istemektedir. Böylelikle emperyalist sermaye, dünyayı yeniden, biçimlendirme ve paylaşma mücadelesi sürecine girmiştir. Çünkü kapitalizm eşitsiz ve bileşik gelişir, kendini kriz ve savaşlarla sürdürür. Bundandır ki çatışma kaçınılmazdır. Ezilen

ulusların, bağımlı ülkelerin ulusal devrimci siyasi örgütlenmeleri de bu değişen konjöktürlere göre biçimlenmeleri de kaçınılmazdır.

Ezilen uluslar ve dünyanın emekçi halklarına düşen görev, emperyalist gruplardan her hangi birine yaslanmak veya yanında yer almak değil. Ezilen ulusların baskıya karşı ulusal siyasi bilincinin geliştirilmesi ve bağımsızlık mücadelesi elbette önemlidir. Aynı anda ulusal siyasal bilinç; ülke olarak tasarımlanan belli bir coğrafyadaki toplumun kişisel bağımlılık ilişkilerini, kişisel bağımsızlık ilişkilerine dönüştürme ve kültürel toplumu siyasi topluma dönüştürmeyi amaçladığından dolayı elbette gereklidir. Ama bu siyasi toplum tekrar emperyalizmin belirlediği uluslararası işbölümünde yer almakla ekonomik, siyasi, ideolojik ve kültürel ilişkilerin yön verdiği toplumsal ilişkilerde hedeflenen niteliksel bir değişimi ve gelişimi getirmeyecektir. Ekonomik, siyasal, ideolojik ve kültürel ilişkilerde varolan sömürü ve ayrıcalığın yok edilmesi ancak komünist siyasetle olanaklaşır. Komünist siyaset, insan ihtiyaç ve istemlerini esas alır. Bu nedenledir ki hem sömürülenlerin ve hem de ezilenlerin kurtuluşları, sömürü ve ayrıcalıklı bir dünyayı amaç edinen burjuva siyasetlerinde değil, sömürüsüz, ayrıcalıksız bir dünyayı amaç edinen komünist enternasyonal siyasettedir.

SONUÇ OLARAK

Demokratik merkeziyetçi örgütlenmeyle komünist devrimci teori, devrimci eleştirel pratikle birliktelik sürecini yakalamıştır. Ancak *Ekim Devrimi* ile birlikte işçi sınıfı hareketi içinden gelen Stalinist diktatörlük, zor ve şiddete dayalı olarak bu komünist hareketi boğmuştur. Stalinizm gıdasını II. Enternasyonal Komünizminin teori ve siyasetinden almış olup, gerek SSCB'de *Ekim Devrimi'nin* kazanımlarını gerekse uluslararası proleter hareketini, *Komünist Enternasyonal* içindeki ortaklarının yardımı ile yenilgiye uğratmıştır. Böylece, "Uluslararası bir Sovyet Cumhuriyetleri Birliği" siyasi hedefinin yerine "kendi ülkesinde sosyalizmi kurma" hedefi geçmiştir. Buna katkı yapan bir etken de, ezilen-ulusla ilgili faydacı siyaset olup bu mücadelenin burjuva uluscu perspektifine kaymasıdır. Böylece, SSCB ve Komüntern

aracılığıyla nedensellik siyaseti ya da Stalinizm, Marksizm adına dünya kapsamında yaygınlaştırılmıştır.

Avrupa medeniyetine göre sermayenin büyüme ve yayılma eğilimi barışçıl ve demokratiktir. Sermayenin büyümesi ve yayılması sürecindeki zor ve şiddet sermayenin muhtevasından değil, yayılmasına ve büyümesine karşı gösterilen dirençten kaynaklanır. Bu zor ve şiddet uygulamaları da burjuvazinin medenileştirici ve ilerici rolünden kaynaklanır. Demek oluyor ki bu zor ve şiddetin yarattığı kötülüklerin sorumlusu sermayenin büyümesine ve yayılmasına yani burjuva egemenliğine karşı direnç gösteren çağ dışı, barbar ve yarı barbar kesimlerdir.

Burjuva ideolojisine göre kapitalizm, üreticilerin birbirleriyle özgür ilişkiler içinde ve serbest rekabetçi ortamda gelişti. Yani kapitalizm, üretimde özgürlük serbest piyasada eşitlik ilişkileri içinde oluştu. Buna göre kapitalizm, kendi iç dinamikleriyle gelişip yayıldı. Ancak kapitalizmin medenileştirici ve geliştirici rolüne tepki ve direnç gösteren pre-kapitalist toplumlarda baskı ve zor da kaçınılmaz olmuştur. Burjuva ideolojisinde amaç, özel mülkiyet ve devlet egemenliğinin meşrutiyetini kendi işçi sınıfında ve emekçi yığınlarında pekiştirmekti. Ancak ne var ki işçi sınıfı ve emekçiler 1831'den beri başkaldırı ve mücadeleleri ile bu meşruiyeti şüphe ile karşılamış ve sorgulamıştır. Burjuva medeniyetini ya da sermayenin yayılma eğilimini barış ve demokrasi olarak değil, sömürü ve şiddet olarak algılamıştır. Reformizmi işçi sınıfının hareketine taşıyan ve aktaran II. Enternasyonal ve önderi Kausky'dir. Kausky: "sermayenin yayılma eğilimleri için en elverişli koşullar emperyalizmin şiddet yöntemleriyle değil, barışçıl demokrasi ile sağlanır"[101] der. Kautsky;

> "emperyalizm yüksek derecede gelişmiş sanayi kapitalizmlerinin bir ürünüdür. Emperyalizm, gitgide daha fazla tarımsal bölgenin, üzerinde yaşayan ulusları kaale almaksızın sanayileşmiş kapitalist uluslar tarafından ilhak edilip kendilerine tabi hale getirilmesi anlamına gelir."[102]

---

[101] K. Kautsky, *Nationalstaat imperialistischer Staat und Staatenbund* ' den aktaran Lenin, (Emperyalizm,TE c,22 s311)

[102] 11.9.1914 tarihli Neue Zeit'den aktaran Lenin Emperyalizm ve Sosyalizmin bölünmesi, *Toplu Eserler*. C.23 s.118

Bu sözlere karşın 1. ve 2. Dünya savaşları yaşandı. 1945'lerden beri ilan edilen sözde barış dönemindeki savaşlarda ölenlerin sayısı iki dünya savaşında ölen insanların sayısından fazladır. Ezilen ve sömürülen kesimlerin salgın hastalık, açlık vb. felaketlerden ölümlerin sayısı daha fazladır. Kautsky ve Kautsky gibi düşünenler doğrulanmadı.

Peki, II. Enternasyonal ve önderinin yanılgısını anlamak için bu felaketlerin yaşanmasına gerek var mıydı, elbette hayır. Komünist devrimciler için Kautsky'nin sözlerinin oportünist ve işçi sınıfının siyasal iktidarı ele geçirme mücadelesini demokrasi yoluyla burjuvaziyle uzlaştırmak olduğu açıktı.

Lenin: "Kautsky, emperyalizmi "kapitalizmin bir evresi" olarak görmeyi reddederek onu finans kapitalin en "gözde" politikası yahut "sanayileşmiş" ülkelerin "tarımsal" alanlarını ilhak etme eğilimi olarak tanımlar. Kautsky'nin bu tanımı teorik bakımından mutlak suretle yanlıştır. Emperyalizmin özelliği tam aksine sanayi değil, mali sermayenin egemenliğidir; sadece tarımsal ülkelerin değil, bütün ülkelerin egemenlik altına alınması eğilimidir. Kautsky emperyalizmin siyasetini iktisadından koparmaktadır; bunu kendi burjuva reformizmine, yani "silahsızlanma", "Ultra-emperyalizm ve aynı türden bütün budalalık- lara yol döşemek için yapmaktadır."[103] Bu eleştiri haklı ve yerin- dedir. Ancak, Lenin'in, Kautsky'e "budala" demesiyle sorun açıklığa kavuşmuyor. II. Enternasyonal ve önderi Kautsky'nin önvarsayımlarını üreten nedensellik siyasetidir. Bu siyasi anlayışa göre sosyalizm "işçi sınıfının eseri olacaktır" belirlemesi değil, ekonomik yasaların ya da kendiliğinden işleyen nesnel sürecin eseri olacaktır. Nedensellik siyaseti, işçi sınıfının ve ezilenlerin amaçları doğrultusundaki mücadelesini esas almaz, nesnel koşulları esas alır. Kautsky; emperyalizmin, dünya düzleminde kapitalist üretim ilişkilerini egemenleştirmesini Marxizm adına meşruiyetini teorileştirmiştir. İşçi sınıfı ve ezilenlerin nezdinde burjuva devlet egemenliğini ve özel mülkiyetin, demokrasi adına meşrulaştırılması, II. Enternasyonal'in siyasetine dönüşmüştür.

---

[103] Lenin Emperyalizm ve Sosyalizmin Bölünmesi, Toplu Eserler C.23 S 118

Burjuva devletinin, sermayenin büyüme ve yayılması için gerek ülkesinde gerekse sömürgelerinde yaptığı şey aynıdır: Üreticilerin üretim araçlarından, üretimin nesnel koşulların mülkiyetinden zor ve şiddet ile koparılmasıdır. Marx, sermayenin bu zoru anavatanda;

> "önce zorla toprakları elinden alınan, evlerinden atılan ve işsiz-güçsüz serseriler haline gelen tarımsal nüfus, işte böyle kırbaçlanarak, damgalanarak, müthiş yasaklar yoluyla işkence edilerek, ücret sisteminin gerektirdiği disipline"[104] sürülme yöntemi ile yapılırken, "sömürgelerde durum başka türlüdür. Orada, her yerde, kapitalist rejim kendi emek koşullarını, kapitalist değil kendisini zengin etmek için kullanan üreticinin direnişiyle çarpışmaktadır. Birbiriyle taban tabana karşıt bu iki ekonomik sistem arasındaki çelişki, pratikte kendisini bir savaşım ile ortaya koyar. Anayurdun gücüne sırtını dayayan kapitalist, üreticinin kendi bağımsız emeğine dayanan üretim ve mülk edinme tarzlarını yolunun üzerinde zorla temizler."[105]

Demek ki "sermayenin yayılma eğilimleri için en elverişli koşullar", "barışçıl demokrasi" ile değil, burjuva devlet aygıtı aracılığı ile şiddet ve zor ile yapılmaktadır. Kapitalizm hem emperyalizm olmayan evresinde ve hem de emperyalizm evresinde sermayenin genişletilmiş yeniden üretimini zor ve şiddetle gerçekleştirir. Sermayenin ihtiyaçları doğrultusunda toplumsal ilişkinin yeniden üretimini devlet aygıtı aracılığıyla gerçekleştirir. Kapitalizm; üreticileri, üretimin nesnel koşulların mülkiyetinden koparılması ilişkilerini üretir ve yeniden üretir. Emperyalizm evresinde kapitalizmi, dünyanın egemen ekonomik ilişkilerine dönüşmesinin gereği olarak, dünya kapsamında bu koşulları yeniden üretir. Bunu yapabilmek için de Avrupa medeniyetinin; demokrasi, barış, evrensel insan hakları vb. değerler olduğunun dünyaya kabullendirmesi gerekir.

Kapitalizm, kapitalizmin emperyalist evresinde egemenliğini şiddet ve yanılsamaya dayandırır. Kapitalizm hakimiyetini yalnız zor ve şiddete dayalı olarak sürdüremez. Kitlelerin bilin-

---

[104] Marx, Kapital cilt-1, s. 754
[105] age., s. 785

cinde yanılsama ya da yanlış bilinç yaratmayı başarması gerekir. Devlet egemenliği ve özel mülkiyet meşruiyeti bu yanılsama üzerinden sağlanır. Bu kapitalizm evresinde böyleydi, emperyalist evresinde de böyledir. Komünistlerin basiretini bağlayan gözlerindeki "Avrupa merkezci bakış" gözbağıdır.

Bunun için gerek II. Enternasyonal'den ve gerekse Stalinizm'den komünizme bulaşmış olan teorik anlayışları ayıklamak gerekir. Bu ayıklamada amaç; komünist devrimci teorinin kılavuzluğunda, devrimci enternasyonali oluşturacak bir uluslararası çekirdeğin yaratılmasıdır.

Bugün, komünistlerde eksik olan siyasi kararlılıktır. Bu kararlılığın oluşturulmasının yolu da komünist siyasetin nedensellikten arındırılarak net ve açık bir şekilde tanımlanmasından geçer. Ancak o zaman programatik sorunlarda netleşme sağlanır.

Bununla birlikte komünist siyasetin faaliyeti; tanımlanmış amaç ve temel ilkeleri gerçekleştirmeye yöneliktir. Amaç; komünizm, temel ilkeler; dünya devrimci partisi, proletarya diktatörlüğü, ulusal sorun, kadın sorununun çözümünü içerir.

Komünistler siyasi mücadelesini, belirlenmiş bir yöntemle yapar. Bu yöntem; komünist düşüncenin keşfi değil, işçi sınıfının ve ezilenlerin mücadelesinin keşfidir. Paris Komünü'nde olgunlaşmış ve Ekim Devrimi'nde daha gelişkin ve etkili bir biçimde kendini ortaya koymuş ve dünya düzleminde işçi sınıfının ve ezilenlerin bilincine çıkışından dolayı da genelleşmiştir. Ancak bu devrim yöntemiyle Sovyet demokrasisi ve devrim, işçi sınıfının eseri olabilir. İşçi sınıfı ve ezilenler bugüne kadar ki mücadelesinde başka bir devrim yöntemi keşfedememediklerinden ve keşfedinceye kadar da Ekim Devrimi, komünistlerin mücadele yöntemidir. Mücadele yöntemi amaç ve temel ilkelerle diyalektik bir bütünsellik içindedir. Bu nedenledir ki, amaç ve temel ilkelere bağlılıkla birlikte, farklı mücadele yöntemlerine başvurulabilir anlayışların önünde sonunda varacağı yer bürokratik zihniyet olacaktır. Komünist siyaset; amaç ve temel ilkeler ile proleter devrim yönteminin diyalektik bütünsellik içinde etkileşimidir.

Ancak bu bütünselliği yakalayan bir siyaset ile aracı (parti) arasında uygunluk sağlanır. Parti kadrolarının, parti üzerinde denetimini sağlayan ve partiye bağlılığın ölçütü, parti faaliyetinin belirlenmiş amaç ve temel ilkelerinin ile mücadele yönteminin

uygunluğudur. Aynı durum, partinin; kadroların üzerinde parti hukukunun uygulanmasını, denetimini ve otoritesinin kaynağını teşkil eder.

Bu anlamda Bolşeviklerin siyasi tutumu irdelenmeli ve pratik deneyimlerinden ders çıkarılmalıdır. Bunun yapılabilmesi için eleştirel yaklaşılmalıdır. Yani sorunu ideolojik olarak değil, siyaset olarak ele almak ve irdelemek gerekir. Çıkarılacak ders, Bolşevik siyaset, 1920'nin sonundan itibaren belirgin bir şekilde ulusal komünizme yani nesnelci siyasete kapıyı aralamış olup amaç ve temel ilkelerin değişebilirliğine gelmiştir. Yani siyaset ve aracı yer değiştirmiştir. Olması gereken, partinin, siyasetin aracı olmasıdır. 1920'ye kadar da böyleydi. Ancak 1920'den sonra siyaset yani amaç ve temel ilkeler, partinin aracına dönüşmüştür. Yenilginin esas nedeni de burada aranmalıdır.

Komünist devrimci siyaset; amaç ve temel ilkelerini, ilkelerden ya da soyut düşüncelerden oluşturmaz, bizzat işçi sınıfının ve ezilenlerin tarihsel mücadelelerinden, deneyimlerinden ders çıkararak oluşturur. Komünist Manifesto siyasi bildirgesinden beri böyledir. Büyük tarihsel deneylerin ışığında çıkarılacak derslerle yeniden ifadeye kavuşturulmalıdır. Bunun yöntemi de Komünist Enternasyonal'in ilk dört kongresinin siyasi çizgisinde ifade edilen teorinin eleştirel yöntemle yeniden üretilmesidir.

III. BÖLÜM

PARTİ

Devrimci Parti, Marxist Teoriyi İlkeselleştirme Ve Somutlaştırma Faaliyetidir

Amaç ve ilkelerde ortak anlayışa varılabilir. Eğer bu ortak anlayış teoride kalırsa, teorik-pratik bütünselliğe kavuşturulmazsa, soyut kalan bir birliktelik olur. O zaman bu teorideki birliktelik siyasete dönüşemeyeceğinden, sadece düşüncede kalacaktır. Bu da toplumsal ilişkilerde bir anlam ifade etmemektedir. Teori, kendi başına toplumsal ilişkileri değiştiremeyeceğine göre, pratikle bütünselleşmesi gerekir. Bunun içindir ki, Marxist teorinin ilkeselleşmesi ve somutlaşması gerekir. Yani devrimci parti örgütlülüğünde cisimleşmesi gerekir. Ancak bu koşulda Marxist teori komünizm için siyasal bir mücadeleye dönüşebilir.

Devrimci parti, amaç ve sabit ilkelerde anlaşmış ve bu amaç doğrultusunda mücadeleyi yaşam tarzı olarak benimsemiş teorik-pratik eleştirel inisyatif sahibi ve işçi sınıfı içinde örgütlenmiş komünist devrimcilerin bağımsız örgütüdür. Devrimci parti anlayışı ancak komünist siyasal mücadele tarihi içinde örgütsel sorunların anlaşılmasında açıklığa kavuşur ve özelliği kavranılabilir.

II. Enternasyonal partileri, işçi sınıfının tümünün örgütlenmesini hedefliyordu. Bu durumda II. Enternasyonal, işçi sınıfı ile partiyi özdeşleştiriyordu. Böylelikle işçi sınıfı hareketinde bulunan tüm farklı siyasi akımların aynı parti içinde örgütlenmesi, Marxist siyasi tez olarak algılanmaktaydı ve savunulmaktaydı. Zaten farklı bir parti modeli, teorik düzeyde bile düşünülmemişti.

Lenin 1903'teki İkinci Kongre'de II. Enternasyonal partilerinden farklı bir örgüt modeli savundu. Lenin'in örgütsel tezlerinden dolayı Rus Sosyal Demokrat Partisi, Bolşevik ve Menşevik olmak üzere iki hizbe ayrıldı. Lenin'e göre parti işçi sınıfının tümüyle değil, işçi sınıfının en ileri ve devrimci faaliyeti sürdürmeyi yaşam tarzı olarak seçmiş militanlarla sınırlandırılmalıydı. II. Tezi de işçi sınıfı hareketi içindeki farklı siyasal akımların aynı parti içinde örgütlenemeyeceği, ancak amaç ve ilkelerinde netlik ve homojenlik temelinde anlaşmış militanların bağımsız örgütlenmesinin gerekliliğiydi. Lenin'in parti öğretisinde komünist devrimcilerle işçi sınıfının diğer akımları-oportünistler, reformistler vb.- aynı parti içinde birlikte örgütlenemezlerdi. Lenin'in parti öğretisi Marxizme yapılmış somut bir katkıdır ve bu katkı Komünist Enternasyonal ilk dört kongresinde cisimleşmiştir.

Komünist devrimci siyasette örgüt sorunu 1914'te krize dönüşecektir. Çünkü I. Paylaşım savaşı'nda II. Enternasyonal partilerin kendi burjuvazisinin yedeğine girmesi oportünistlerle ve oportünizmin bir şekli olan sosyal-şovenler ile komünist devrimcileri birbirinden ayrıştırdı. Bu durumda komünist devrimcilerin, oportünistler ve sosyal şovenler ile proleter devrim siyasetini sürdürme, savaşa karşı devrimci eylemi örgütleme olanaklarının bulunmadığı açıklığa kavuştuğu gibi bu anlayışlarla teorik sorunlarda bile anlaşmanın mümkün olmadığı anlaşıldı. Peki, bu durumda ne yapılmalıydı? Devrimci Marksistlerin hemen II. Enternasyonal partilerinden kopması ve kendi devrimci partilerini inşa etmeleri gerekirdi. Komünist siyaset dünya proleteryasının aksiyonuydu ve proletarya aksiyonundan yoksun kalmıştı. Komünistlerin tarihi görevi de bir an önce Komünist Enternasyonal'i inşa etmekti. Ama bu olmadı.

R. Luxemburg, Troçki ve diğerleri devrimci ve enternasyonalist Marxist olmakla birlikte II. Enternasyonal parti anlayışından kopamadılar. Partinin işçi sınıfının bütününü içermesi gerektiğini savunmaktaydılar. Oportünizmde işçi sınıfı hareketinin bir siyasal akımı olduğundan dolayı partide olunacağının kabulü savunulmaktaydı.

R. Luxemburg, Troçki ve diğerleri Lenin'den daha önce oportünizmi fark edip ona karşı mücadele etmelerine karşın bu mücadeleyi örgütsel sonuçlara ulaştıracak siyasi anlayıştan

yoksundular. Çünkü bunlara göre işçi sınıfı hareketini oportünist eğilimlerden arındırmak tarihsel-toplumsal harekete aykırıdır, olanaklı değildir. O zaman oportünistlerle birlikte örgütlenmek kaçınılmaz sonuç olur. Halbüki Lenin, işçi sınıfı hareketini oportünizmden arındırmak gibi bir düşünce önermemektedir. Önerilen işçi sınıfının en ileri kesimlerinden oluşan örgütlenmenin oportünistlerden arındırılmasıdır. Lenin ile muarızları arasındaki örgütsel anlayışta fark budur. Leninist örgütlenme modeli II. Enternasyonal'den kopuşun evrensel anlamını bu özelliğinden alır. Muarızlarının örgütsel sorunlarla ilgili tartışmayı; merkeziyetçilik ya da âdemi merkeziyetçilik, bürokratiklik ya da demokratiklik vb düzeye çekmiş olması sorunu bulanıklaştırmaya ve komünist Enternasyonal'in gecikmeli kurulmasına yol açmıştır. Ve bugün de örgütsel sorunun temelinde anlaşılmayan ya da anlaşılması istenmeyen budur.

Lenin'den sonra, Komünist Enternasyonal tekrar II. Enternasyonal Marxizminin parti anlayışına geçilmiştir. Sosyalist Partilerin tüm işçi sınıfını örgütleme anlayışı, kaçınılmaz olarak işçi sınıfının tek partisi olur anlayışını yeniden egemen kıldı.

Leninist örgütlenme anlayışında ise devrimci parti, ilkelerinde anlaşmış devrimci eylemi meslek edinmiş profesyonel devrimcilerin bağımsız örgütlenmesidir. Bu durumda işçi sınıfı hareketi içindeki diğer akımların ayrı partilerde örgütlenmesi de doğaldır.

Dolayısıyla işçi sınıfının tek partisi olur anlayışının kaynağı II. Enternasyonaldir ve oportünizmdir. Ayrıca, R. Luxemburg, Troçki gibi Enternasyonalist devrimcilerin, merkezi siyasi örgütlenmeyi savunmaları, oportünistlerle aynı örgütte ısrar etmeleri ve 1914'ten sonra da aynı tutumu sürdürmeleri dolaylı da olsa onları kendiliğindenciliğe götürmüştür. Çünkü bu enternasyo- nalist devrimcilerin, oportünizmin işçi sınıfının gelişen hareketi sayesinde ve Marxizm siyasetinin de yardımıyla ıslah olunacağına olan inançları devrimi bir yerde kaderciliğe itmiştir.

Devrimci Parti ve Siyaseti

Kapitalizm her alanda, ekonomide, eğitimde, devletlerarasında ayrıcalıklar oluşturur ve bunu hiyerarşik düzeyde örgütler.

Kapitalizmde işçi sınıfı homojen durumda değildir, heterojen durumda olup bir kesimi de ayrıcalıklıdır. Bu kesim; sendikalı kesim, sendika yöneticileri ya da sendika bürokrasidir. Bu ayrıcalık yalnız ekonomik alanla sınırlı değil, öznel kültürel üstünlükleri de içerir. Bu kesimler konumlarından dolayı hem yaşam tarzı bakımından ve hem de ideolojik bakımından küçük burjuva dünyasına yakındır. İşçi sınıfı hareketinde oportünizmin ve reformizmin kaynaklandığı zemin de budur.

Bu nedenledir ki, işçi sınıfının öncüsünün ancak şiddetli politik- ekonomik bunalımda yani devrimci durum sırasında devrime kazanılacağı stratejisi üzerinde ısrar etmek kendiliğindencilik anlayışında ısrar etmektir ki bunun da kaynağı II. Enternasyonal revizyonizmidir. Devrimci durumda ancak işçi sınıfının önderliğinin örgütlülüğü öznel koşuluyla çakışırsa işçi sınıfı devrimci faaliyet içinde siyasi bilince varabilir. Yoksa öznel siyasi koşuldan yoksun olarak proletarya en şiddetli ekonomik bir bunalımda bile toplumsal iktidara yönelik bilinci ve örgütlülüğü sağlayamaz. Bunun sağlanabilmesi için proletarya diktatörlüğü hedefi doğrultusunda proletaryanın önderliğini örgütlemiş ve işçi sınıfı ile diyalektik bir etkileşim içinde, yani hem işçi sınıfını komünist siyaset doğrultusunda etkileyen ve hem de işçi sınıfından etkilenen bir öznel siyasi koşul gerekir.

Çünkü kapitalizm devraldığı birikmiş değerleri sermayeye ve sermayeye dayalı üretime dönüştürürken, aynı süreçte, emeği de ücretli emeğe dönüştürür, yani emeği emeğin nesnel koşullarının mülkiyetinden koparark, çıplak özgür emekçi ya da işçi eder. Böylelikle işçi sınıfının sermayeye dayalı üretim ve ilişkilerine tepkisi ekonomik mücadele alanı olup, işçilerle işverenler ve hükümet arasındaki ilişkiler alanında kalır. Bu mücadele işçi sınıfının kendiliğinden mücadelesi olup, Marxist teorinin tarihsel önkoşullarını oluşturmaktadır.. Kendiliğinden mücadele burjuva demokrasisi sınırları içinde kalan reformist bir mücadeledir. Bununla birlikte kendiliğinden mücadelelerin reformizmin sınırlarını aşan tarihsel örnekleri de vardır.1848 Devrimi, 1871 Paris Komünü, 1905 ve 1917 Rus Devrimi, 1918 Almanya Devrimi vb gibi. Marxizm, tarih içinde cereyan eden bu sınıf mücadelesinin gerçek ilişkilerini teorileştirdi. Gerçek ilişkilerinin genel terimlerle anlatımı elbette bilimdir. Bu mevcut koşulların ve ilişkilerin

bilinmesi ve tanınmasıdır. Ancak bu koşulları komünizm amacı doğrultusunda değiştirme faaliyeti de Marxizmin siyasal yanıdır. Marxizm bu iki yönün bütünselliğidir. Marxizm tanımlanmış, tamamlanmış statik kavramlar, kuramlar dizisi değildir. Lenin, Marxizmin siyasal yönüne katkı yapmıştır. Bunu kavramsal olarak değil, proletarya hareketi içinde örgütsel mücadeleyle yapmıştır. Marxist siyaset gerçekten sahi bir siyaset olacaksa devrimci eylemi meslek edinmiş profesyonel devrimcilerden oluşturulmuş bir partinin inşası Lenin için esastı. Reformist bir partide, ideolojik tartışmayı önemseyerek ve bu gerekçeyle komünist devrimci bir partiyi oluşturmaktan kaçınanlar Marxist teorinin teorik-pratik ya da öznel- nesnel diyalektik bütünselliğini kavrayamadıkları gibi diyalektik eleştirel yöntemle Lenin'i de kavrayamamışlardır; Luxemburg örneği gibi. Çünkü reformcuların her türlüsü ile Marxizm özünde farklı dünya görüşleridir.

Komünist Örgütlenme, Bürokratik Merkeziyetçilik ya da Şeflik Örgütlenme Biçiminden Hem Şekil ve Hem de Öz Bakımından Farklı Niteliğe Sahip Demokratik Merkeziyetçi Örgütlenmedir

Burjuvazinin damga vurduğu tarihsel-toplumsal hareket, devleti bürokratikleştirir ve merkezileştirir. Toplumu da bürokratik merkeziyetçi devlet eliyle standartlaştırır. Bürokratik merkeziyetçi örgütlenme şekli burjuvazi ile tarih sahnesine girer. Burjuva sınıfı derinlemesine ve genişlemesine yayıldıkça bu örgütlenme şeklini de yaygınlaştırır. Bürokratik merkeziyetçi örgütlenme önce ticaretin yani merkantilizmin, sonra da kapitalizmin eğilim ve ihtiyaçlarının yarattığı ve geliştirdiği bir örgütlenme şeklidir.

Bir de burjuva ideolojisinin egemen olmadığı toplumlarda, geleneksel kültürel değerlerinden esinlenen parti hukukuna ve işleyişine sahip örgütlenme türü var. Bu Avrupa dışında ve genellikle Asya-Afrika'da ezilen-sömürülenlerin mücadelesinde görülmektedir. Parti üyeleri ve taraftarları lidere doğal olarak bağlıdır, söylediğini genel doğru kabul eder ve buna uygun davranışı sergiler. Lider hükmetmek için bürokratik kuram ve kurallara ihtiyaç duymaz ve var olan kurallar da göstermeliktir.

Devrimci örgütlenme bu iki tür örgütlenmenin dışında kendine has özellikleri olan bir örgütlenmedir. Bu özelliklerini komünist siyaset oluşturur. Gerek bürokratik gerekse şeflik örgütlenme mülk sahiplerine ya da mülkün yönetimini tasarrufunda tutanlara hitap eder, devrimci parti ise işçi sınıfının öncülerinin örgütüdür. Bu nedenle mülk sahibi ya da mülkün yönetimini tasarrufunda tutanların örgütlerinden farklı olduğu gibi işçi sınıfının diğer akımlarının örgütlerinden de farklıdır. Çünkü amacı komünizmdir. Komünizm, nedensellik ya da doğal-bilimsel, toplumsal gelişme yasası, tarih yasası vb yasaların ya da bilimsel determinizmin kaçınılmaz bir sonucu olarak gerçekleşecek bir sonuç değildir, amaçlı somut siyasi faaliyetle varılacak bir hedeftir. Bunun için komünist siyaset burjuva devletin kurum ve kurallarıyla hesaplaşarak, burjuva devletini parçalayarak ve yerine devletten devletsizliğe geçişin tek biçimi olan proletarya diktatörlüğünü kurarak komünizme geçişin yolunu açar. Devrimci örgütlenmenin içeriğini belirleyen bu siyasi hedeftir. Parti üyeleri bu siyasi hedef için mücadeleyi yaşam tarzı olarak benimsemiş militanlardan oluşur. Devrimci bir partinin oluşturulmasında parti öncesi dönemin hazırlık görevlerini üstlenebilmek için, Bolşeviklerin siyasal-örgütsel görev ve yönelimlerindeki siyasi tutumu bilince çıkarmalıdır. Devrimci örgüt yaratma sorunun çözümünün anahtarı, Bolşevik yönteminin ve deneyiminin eleştirel değerlendirmesini, yeni gelişme ve süreçlerin getirdiği sorunlara teorik yeniden üretimle yaklaşmalıdır. Bolşevik yöntem ile Bolşevik taklidi farklı şeylerdir. Bolşevik yöntem; burjuva demokrasisinin karşısına proleter devrimci alternatif olarak Sovyet demokrasisini çıkarmak ve bu hedefe ulaşmanın ve yaygınlaştırıp kazanımlarını kalıcılaştırmanın temel aracı olan dünya devrimci partisini yaratmaktır. Ne zaman ki başta Lenin olmak üzere Bolşeviklerin bu yöntemi çiğnemeleriyle birlikte II. Enternasyonal komünizmine ya da ulusal-komünizme kapı aralandı.

Bolşevik Parti, Sosyalist Devrimci Parti ve Menşevik Parti ile olan siyasal, ideolojik mücadeleyle şekillenmiştir. Sosyalist Devrimci Parti ve Menşevik Parti yalnızca Rus siyasal koşullarına ait siyasal akımları değil, çağımızın temel iki akımını da temsil etmekteydiler. Menşevik Parti II. Enternasyonal parti anlayışını temsil ederken, Sosyalist Devrimci parti devrimci demokrat akımı

temsil etmekteydi. Sol liberal demokratlar parlamenter ve barışçıl yollarla mücadeleyi gündemleştirir. Asgari, azami program anlayışından hareketle asgari programı yani ekonomik-demokratik mücadeleyi gündemleştirirler ve proleter devrimi azami programa yani teoriye havale ederler. Devrimci demokratlar ise toplumsal muhalefetin zoruyla ya da kendi eyleminin gücüyle iktidar olmak için faaliyet gösterir. Bu iki akımın da hedefi partilerinin iktidar olmasıdır, ancak iktidar olmak için başvurulan yöntemler farklıdır. Siyasal program bakımından siyasal anlayışları aynıdır. Komünizmin azami programa yani nedenselliğe havale edilmesidir. Her iki anlayışta da kendi partilerinin iktidarı söz konusudur. Ne var ki 1920'den den itibaren Bolşevik Partisi de kendi partisinin iktidar hedefiyle kilitlendi. Kendi parti iktidarını da proletarya diktatörlüğü ile özdeşleştirdiler. Bu siyasi yaklaşımın teorik temeli Bolşevik hizbin oluşumuna büyük katkı yapan Lenin'in "Ne Yapmalı" kitabının teorik-politik değerlendirmesindedir. Bu kitapta parti ile sınıf arasındaki ilişki üzerine şöyle der. "Işçiler arasında sosyal-demokrat bilincin olamayacağını söyledik. Bu bilinç onlara dışardan getirilmeliydi. Bütün ülkelerin tarihi göstermektedir ki, işçi sınıfı, salt kendi çabasıyla yalnızca sendika bilincini, yani sendikalar içerisinde birleşmenin, işverenlere karşı savaşım vermenin ve hükümeti gerekli iş yasalarını çıkarmaya zorlamanın vb. gerekli olduğu inancını geliştirebilir. Oysa sosyalizm teorisi, mülk sahibi sınıfların eğitim görmüş temsilcileri tarafından, aydınlar tarafından geliştirilen, felsefi, tarihsel ve iktisadi teorilerinden doğup gelişmiştir. Toplumsal konumlarıyla, modern bilimsel sosyalizmin kurucuları Marx ve Engels'in kendileri de, burjuva aydın katmanındandırlar. Tam aynı yolda, Rusya'da sosyal-demokrasisinin teorik öğretisi, işçi sınıfı hareketinin kendiliğinden gelişmesinden tamamen bağımsız olarak doğmuştur; devrimci sosyalist aydın katman arasındaki düşünce gelişmesinin doğal ve kaçınılmaz bir sonucu olarak doğmuştur." Aynı fikri Kautsky'den alıntı yapılarak tekrarlanır. "Sosyalizm ve sınıf savaşımı yanyana doğar, birbirinden değil; her biri farklı koşullardan ortaya çıkar. Modern sosyalist bilinç, yalnızca derin bilimsel bilgi temeli üzerinde yükselebilir. Bilimin taşıyıcısı proletarya değil, burjuva aydın katmanıdır. Modern sosyalizm, bu katmanın tek tek üyelerinin zihinlerinden kaynaklanmıştır ve bunu

entelektüel olarak daha gelişmiş olan ve koşulların elverdiği yerlerde modern sosyalizmi proleter sınıf savaşımına sokan proleterlere iletenler de bunlar olmuştur."[106]

Bu alıntılarda söylenilen komünizm ile sınıf mücadelelerinin yan yana var oldukları ve birbirinden üremedikleridir. Bu anlayışa göre teori-pratik bir tümün iki yönü ya da karşıtların birliği olarak toplumsal varoluşlu insan faaliyetinin ürünü değil, teoriyi pratikten kopuk ve bireysel insanın ürünü olarak idrak edilmektedir. Marx; "maddeci doktrin toplumu iki kısma ayırmak zorundadır ve bunlardan biri toplumun üstünde yükselir" (üçüncü Tez'den) Lenin ve Kautsky'e göre toplumun üstünde yükselen bireylerin ürettiği teoridir. Marx' a göre amaçlı toplumsal insan faaliyetinden yani sınıf mücadelelerinden ve tarihinden bağımsız felsefe, bilim, tarih, vb. yoktur. Marx; "komünistlerin vardıkları teorik sonuçlar hiçbir biçimde şu ya da bu evrensel reformcu tarafından icat edilmiş yahut keşfedilmiş düşüncelere ya da ilkelere dayanmaz. Bu teorik sonuçlar yalnızca gözlerimizin önünde cereyan eden tarihsel bir hareketin, mevcut sınıf savaşımı içindeki gerçek ilişkilerin genel terimlerle anlatımıdır." Ama Lenin ve Kautsky'e göre "tek tek üyelerinin zihinlerinden kaynaklanmıştır." Bu kavrayışa göre, tarihsel-toplumsal gelişmelerin ve mücadelelerin oluşumunu sağlayan "sınıf mücadelesi tarihin itici gücüdür" değil, sosyalist teoriyi üreten "burjuva aydın katmanıdır." Yani devrimci olan işçi sınıfı değil, sosyalist teoriyi üreten burjuva aydınlarıdır. Bu siyasi kavrayış; seçkin-elit bürokratik tek parti iktidar anlayışını potansiyel olarak içinde taşımaktadır. Lenin'in parti anlayışı 1905, 1917 Şubat Devrimi ve Ekim Devrimi deneyimin derslerini içererek Komünist Enternasyonal'ın ilk dört kongresinde cisimleşmiştir. Ne var ki " bilimin taşıyıcısı proletarya değil, burjuva aydın katmanıdır" ya da "sosyalizm teorisi, ... aydınlar tarafından geliştirilen, felsefi, tarihsel ve iktisadi teorilerinden doğup gelişmiştir." fikrinin gereği olan tek parti diktatörlüğü anlayışını Komünist Enternasyonal'a da taşımıştır. Marx'a göre komünist militanlar proletaryanın bütününden sadece "proletarya hareketinin yürüyüş çizgisini, koşullarını ve en

---

[106] *Ne Yapmalı*, Sol Yayınları, 1990 s38- 39- 47

sonunda ulaşacağı genel sonuçları teorik olarak anlamada üstünlüğe sahip" olmakla ayrılan " pratikte bütün işçi sınıfı partilerinin en kararlı ve en ileri bölümünü oluşturan," " bir tüm olarak proletaryanın çıkarlarının dışında ve ayrı çıkarları bulunmayan" proleter devrimciler olmak durumundadırlar. Komintern'in II. Kongresi'nde kabul edilen "Proleter Devrimde Komünist Partinin Rolü Üzerine Tezler" in birinci maddesinde ise şöyle söyler. "Komünist Parti, bir bütün olarak işçi sınıfının çıkarlarından başka hiçbir çıkara sahip değidir. Komünist Parti, bir bütün olarak işçi sınıfından, işçi sınıfının tüm tarihsel yolunun net bir kavranışına bütünüyle sahip olması olgusuyla ayrılır ve bu yoldaki her dönemeçte, işçi sınıfının çeşitli gruplarının veya mesleklerinin değil bütünün çıkarlarını savunmakla yükümlüdür. Komünist Parti, işçi sınıfının en ileri kesiminin, tüm proleter ve yarı proleter kitleleri doğru yola yöneltmekte kullanacağı örgütsel ve politik manivelasıdır." Marx'ın "pratikte bütün işçi sınıfı partilerin en kararlı ve en ileri bölümünü oluşturan" sözlerini hasıraltı etmektedir. Çünkü Rus Komünist Partisi (Bolşevik Partisi), artık tek parti diktatörlüğünü savunmakta ve bu fikrini Komünist Enternasyonal'in fikrine dönüştürmek istemektedir. Böylelikle işçi sınıfı ile parti arasındaki ilişki, sınıf mücadelesinin içinde karşılıklı etkileşimin alanından çıkmakta ve tek taraflı bürokratik yöntemle buyruk verme hakkını kendisinde görür. Bu durumda işçi sınıfı ve emekçilerin yönlendirdiği bir Sovyet devleti olmaktan çıkar ve komünizm ideolojisi ile cilalanmış seçkin-elit bürokratik devlet tarafından yönlendirilen yığınlar olmaktadırlar. 1920'den itibaren zaten öyleydi.

Komünist siyasetin ise iktidar hedefi yoktur, amacı, sınıf mücadelesi içinde işçi sınıfını proleter devrimin öznesine dönüştürmektir. Ve siyasi iktidarın işçi sınıfı tarafından Sovyet ya da konsey tipi organlar aracılığıyla ele geçirilmesini sağlamak olup ve bu amaç için siyasi mücadele yaparlar. Sınıfsal siyasal bilinç ile işçi sınıfının ilişkisi toplumsal sınıflar arasındaki mücadeleler içinde diyalektik etkileşimle oluşur ve gelişir. İşçi sınıfı bu etkileşimle sınıf bilincine varır. İşçi sınıfı ile sınıfsal siyasal bilincin dolayımını sağlayan sınıf mücadeleleridir. Sınıfsal siyasal bilinç ya da komünizm de sınıf mücadelelerinden doğmuştur.

Demek ki devrimci parti ile işçi sınıfının dolayımını sağlayan sınıf mücadeleleridir.

Geçmişte de bugün de oportünistlerin savuna geldiği tez şudur; burjuvazinin örgütlenme aracı devlettir, proletaryanın örgütlenme aracı ise partidir. Bu anlayış, proletaryayı ekonomik-demokratik kısmi mücadeleyle sınırlandırmakta ve işçi sınıfının tüm kesimleri için tek parti anlayışını savunmaktadır.

Komünistler için enternasyonal dünya partisi, komünistlerin örgütlenme aracıdır. Proletaryanın tarihsel görevi ise burjuva devletini parçalayarak egemen sınıf olarak örgütlenmiş proletarya diktatörlüğünü kurmaktır. Yani işçi sınıfının bir bütün olarak örgütlenme aracı proletarya devletidir. Bu da Uluslararası Sovyet Cumhuriyetleri Birliği'nde somutlaşır. Bu hedef komünist siyaseti diğer tüm akımlardan ayırır. Demokratik merkeziyetçi dünya partisinin tarihsel var oluş nedeni de, tarihsel-toplumsal sınıf mücadeleleri içinde komünizmin ayrı bir siyasal akım olarak içeriğinin somutlaşmasını sağlamaktır.

Komünist Siyasetin Öznesi Olan Devrimci Partinin Faaliyetinin Muhtevası, Diğer Siyasal Akımların Partilerinden Farklıdır

Komünist siyasetin öznesi devrimci partidir. Komünist siyasetin nesnesi de işçi sınıfıdır. Devrimci partinin tarihsel işlevi, sömürülen ve ezilenlerin mücadelelerinde işçi sınıfını proleter devrimin özne ve nesnesine dönüştürmektir. Bu nedenle parti eyleminin muhtevası işçi sınıfı hareketinin siyasallaşmasını ve örgütlenmesini sağlamak için önderlik yapabilmektir. Bunun için, devrimci parti, mücadeleler içinde işçi sınıfına devrimci siyasal bilincin aktarılması; her somut durumda bu bilincin yeniden üretilmesi ve çıkarılan derslerin muhafaza edilmesi ve geleceğe aktarılması ile yükümlüdür. Partinin bu görevi yerine getirebilmesi için parti, kitle ve onun pratik hareketi içinde olmalıdır. Çünkü devrimci bilinç, teorik-pratik diyalektik bütünselliktir. Marxist teori ancak işçi sınıfının mücadeleleriyle diyalektik ilişkiye girdiğinde devrimci bilince dönüşebilir. Ancak bu siyasal koşulda işçi sınıfının dağınık, birbirinden kopuk ve kısmi çıkarların bilincinin yön verdiği mücadelenin bütünselleştirilmesi, kısmi

deneylerin genelleştirilmesi, bütünlüklü bakış acısının sağlanması ve merkezi eylemin oluşturulması ve sürdürülmesi ihtiyacının ve bilincinin yön verdiği mücadeleye dönüşecektir.

Devrimci parti, iktidar olmak için siyasal mücadele vermez, işçi sınıfının devlet aygıtını ele geçirmesi ve yönlendirmesi için siyaset yapar. Bundan hareketle işçi sınıfının önderliğini ele geçirmeyi amaçlar, ancak öncü örgütlenme işçi sınıfının ve ezilen kesimlerin hareketlerinin öz eylemine önderlik edebildiğinde proleter devrimin yolu açılabilir. Devrimci partinin gücü önderlik edebilmesinden gelir, yoksa işçi sınıfının ve ezilen kesimlerin hareketinden kopuk olarak kendi başına bir güç değildir ve olamaz.

Bu siyasal anlayışın kitle ile ilişkisi hakkındaki tutumu, diğer siyasi akımlardan elbette farklıdır.

a- Devrimci parti, önderliğin ele geçirilmesinde İkameci yöntemi reddeder

İkameci anlayış farklı biçimlere bürünebilir. İşçi sınıfı ve ezilen-sömürülen kesimlerin öz-eylemi yerine, gerillacı vb gibi kendi eylemlerini egemen kılma gibi. Örneğin, "devrimcinin görevi devrim yapmaktır."[107] Halbüki komünist devrimci militanın görevi devrim yapmak değil, devrimci partiyi oluşturmak, geliştirmek olup, devrimin nesnesi olan ve devrimi yapacak olan işçi sınıfını ve emekçi yığınlarını parti aracılığıyla devrimin öznesine dönüştürmektir.

İkameci anlayışın bir diğer türü de işçi sınıfı ve hareketi yerine, köylülük, gençlik vb gibi marjinal kesimleri ve hareketlerini geçirme; ya da işçi sınıfının tarihsel görevlerini küçük burjuva kesimlere, asker-sivil bürokrasi gibi sömürücü sınıf fraksiyonlarından birine veya bunların koalisyonu gibi başka toplumsal kesimlere aktarmaktır.

b- Devrimci parti, önderliği ele geçirmede Bürokratik yöntemi reddeder

---

[107] Carlos Marghella, *Şehir Gerillası El Kitabı*, s. 73

Bu da işçi sınıfının bir kesimine dayanarak işçi sınıfına ve ezilen-sömürülen kesimlerin tümüne hükmetmeye kalkışmaktır. Bu anlayışlar genellikle, ya sendikalı işçilere dayandıkları için ya da işçi sınıfının en ileri kesimine dayandığını iddia eden 'öncü' örgütlenme oldukları gerekçesiyle, kendinde tüm işçi sınıfının ve ezilen kesimlerin üzerinde, bürokratik yöntemle buyruk verme hakkını görürler.

c- Devrimci parti, önderliği ele geçirme mücadelesinde Sekter yöntemi reddeder

Bu da işçi sınıfının çıkarını, öncü örgütlenmenin çıkarına tabi tutmak ya da işçi sınıfının bir kesiminin çıkarını, işçi sınıfının genel çıkarından üstün tutmaktır. Komünistler ülke düzeyinde proletaryanın genel çıkarlarını, uluslararası alanda ise dünya proletaryasının genel çıkarlarını esas alan siyasal strateji ile önderliği ele geçirir. Işçi sınıfı ve ezilen-sömürülen kesimlerin hareketi içindeki programlı siyasal faaliyetiyle örgütlenerek, kitle hareketinin potansiyel önderlerini devrimci siyasal bilinçle donatarak ve örgütleyerek önderliği ele geçirir.

Demek ki devrimci partinin hedefi, devrimci işçi partisi olabilmektir. Peki, neden diğer toplumsal kesimlerden herhangi biri değil de işçi sınıfı?

Üretimi yapan işçiler, üretim araçlarının mülkiyetinden koparılmışlardır. Burjuva toplumun her yeniden-üretiminde sermaye büyümekte ve yücelmekte emek ise aşağılanmaktadır. Bu nedenle kapitalist üretim ilişkilerinin devamında çıkarı olmayan ve sürekli zarar eden tek sınıftır.

Burjuva toplumunun devamı demek, işçi sınıfının kendi faaliyetine ya da çalışmasına ve ürününe ve bundan hareketle toplumsal ilişkilere yabancılaşmasının sürekliliğinin devamı demektir. Burjuva toplumunun devamı demek, işçi sınıfının üretim sürecinde herhangi bir meta, değersiz bir araç konumunda olmasının kabulü demektir.

"Emek yalnız meta üretmez; kendini ve bir meta olarak işçiyi de üretir ve bunu, meta ürettiği oranda gerçekleştirir."[108]

---

[108] Marx, *Felsefe El Yazmaları*, s. 67

İşçi sınıfının dışındaki diğer tüm ezilen-sömürülen kesimlerin hareketi şu ya da bu şekilde özel mülkiyetle ve bireysel çıkarlar vesilesiyle burjuva toplumu ile uyumluluk içine girebilir ya da eritilebilir.

İşçi sınıfı tarih sahnesine çıktığından beri sınıf duygusu ya da güdüsüyle kitlesel olarak harekete geçebilme ve bunu sürekli tekrarlama dinamizmine sahiptir. İşçi birey olarak hiçbir şeydir; gücü ortak çıkarları doğrultusunda harekete geçmesinden gelir. İşçi sınıfının hareketi pratik hareket olup günlük ve kısmi mücadele sınırlarında kendini hep yeniden üretir. "Yabancılaşmanın yer aldığı ortamın kendisi pratiktir"[109] Dolayısıyla, işçi sınıfı, sınıf duygusuyla oluşan pratik hareketi içinde yabancılaşmadan kurtulamaz.

İşçi sınıfı hareketi, devrimci önderlikle diyalektik ilişkisinin kurulmasında ya da bütünselliğinin sağlanmasında komünizmin yolunu açabilecek tek hareket durumundadır. İşçi sınıfının kutruluşu evrensel insanlığın kurtuluşunu da içermektedir.

> "Toplumun özel mülkiyetten vb. kölelikten kurtulması, işçilerin kurtulması gibi politik bir biçimde anlatımını bulmaktadır; bunun böyle olması, yalnız onların kurtuluşunun önemli oluşundan değil, işçilerin kurtuluşunun evrensel insanlığın kurtuluşunu içerir, çünkü işçinin üretimle ilişkisinde insanın köleliğinin bütünü vardır ve köleliğin her ilişkisi bu ilişkinin sadece biraz değişik bir şekli ve sonucudur."[110]

Işçi sınıfının tarihi önemi "politik bir biçimde anlatımını" bulmasıdır. Işçi sınıfının hep üreten yönü gündeme getirilir, yöneten de olabilirliliği görmezlikten gelinir.

İşçi sınıfının üretimin öznesi olma yeteneği vardır. Zaten üretimi yapan emektir, ne var ki, burjuva toplumunda üretimi örgütleyen ve yapan özne olarak sermaye görünmektedir. İşte, işçi sınıfı burjuva devletini parçalayabilme; siyasal iktidarın ve üretim araçlarının mülkiyetini kolektif olarak ele geçirebilme; toplumsal üretimin örgütleyicisi emek olarak sınıfları ve devleti ortadan kaldırabilme; özel mülkiyeti toplumsal mülkiyete dönüştürebilme; nihayetinde hem kendini ve hem de insanlığın kurtuluşunu

---

[109] age. s. 78
[110] age. s. 80

sağlayabilme özelliklerine sahip olan ilk ve tek tarihsel-toplumsal sınıftır. Ve sınıf olarak tarihsel görevi de budur.

d- Devrimci partinin işçi sınıfı ve ezilen-sömürülen kesimlerin hareketi içindeki diğer akımlarla ilişkisi de farklıdır

Komünistlerin işçi sınıfı ve ezilen-sömürülen kesimlerin hareketi içindeki diğer akımlara karşı mücadele yöntemi siyasal ve ideolojik mücadeledir. Bu akımlara karşı mücadelesinde bürokratik ve sekter anlayışlardan kaynaklanan yöntemlere başvurmaz, tam tersine bu yöntemlere karşıdır ve mücadele eder. Yani örgüt ya da grup çıkarlarını esas alan anlayıştan kaynaklanan iftira, tasfiye, komplo, ültimatom vermek ve şiddet gibi siyasal olmayan yöntemlere karşı kararlı ve istikrarlı bir mücadele sürdürür. Bu mücadeleyi de her mücadele gibi işçi sınıfının tarihsel görevinin bilincine varmasında bir siyasi araca dönüştürür. Çünkü devrimci partinin işlevi: İşçi sınıfının kısmi çıkarlarına dayalı mücadelelerinde, genel çıkarlarını ya da tarihsel görevlerini bilince çıkarmak için faaliyette bulunmak; işçi sınıfının genel çıkarlarının temsilcisi olarak proletaryanın ve ezilen-sömürülen kesimlerin mücadelesini, emeğin kurtuluşu mücadelesi çerçevesinde örgütleyerek önderliğini sağlamaktır.

Devrimci parti, işçi sınıfının günlük ve kısmi mücadeleler içinde hapsolmasının burjuva ideolojisinin sınırları içinde kalmak olacağı ve bunun da emeğin kurtuluşunu sağlayamayacağı bilinciyle işçi sınıfının tüm mücadelelerini siyasi iktidar hedefiyle ilişkilendirir.

Demokratik Merkeziyetçilik ve İşleyişi

Burjuva toplumunda sermaye yalnız üretim sürecinin değil, toplumsal yapının üretimi ve yeniden-üretiminin karmaşık pratik bütünselliğinin de öznesidir. Yani toplumsallığı sağlayan insan değil, sermayedir. Bu toplumsal ilişkiler bütünselliğinde işçi sınıfının ve ezilen-sömürülen kesimlerin mücadelesi birbirinden kopuk, dağınık, kısmi kalmaktadır. Ayrıca burjuva demokratik sınırları içerisinde seyretmektedir. Bu mücadelelerin birleştirilme-

si, deneylerin genelleştirilmesi, özgülden genelle bakış açısının sağlanması, işçi sınıfının ve ezilen kesimlerin ihtiyacıdır; evrensel ve enternasyonalist bütünsel bakış açısının yön verdiği, merkeziyetçi nitelikte bir örgütlenme ancak bu ihtiyaca cevap verebilir. Bu merkeziyetçilik; parti iradesinin yani kongrede alınmış kararların uygulamaya geçirilmesi için gerekli koordinasyon ve işbölümünün yapılabilmesini sağlamak üzere, yukarıdan aşağıya örgütlenme ve eylemde birlik ihtiyacını karşılamak içindir. Bu merkeziyetçilik bürokratik merkeziyetçilik değil, siyasi merkeziyetçiliktir.

Sorun bu siyasi merkeziyetçiliğin işleyiş karakteridir. Bunun bürokratik mi yoksa demokratik mi olacağıdır?

Demokratik merkeziyetçi parti üç önvarsayımın diyalektik etkileşiminin ürünüdür:

1- Devrimci parti; bir coğrafya ile sınırlı olmayan, evrensel ve enternasyonalist karakterde olan amaç ve sabit ilkelerde anlaşmış kadrolardan oluşur.

2- Kadrolar devrimci siyasal bilinçle, sömürülen ve ezilenlerin mücadeleleri içinde toplumsal ilişkileri amaç ve sabit ilkeleri doğrultusunda değiştirmek için faaliyet halindedir.

3- İşçi sınıfı ve ezilen-sömürülen kesimlerin kendi çıkarlarının hedefinde mücadele ve örgütlenme eğilimleri vardır.

Devrimci parti de bu üç önvarsayımı bütünleştirme faaliyetinin yöntemi, demokratik merkeziyetçiliktir. Bu bütünselleştirme faaliyetiyle siyasi merkeziyetçiliği demokratik merkeziyetçiliğe dönüştürür.

Parti kongrelerinde üyeler amaç ve sabit ilkelerin değiştirilmesini öneremezler, ancak daha iyi anlaşılması, derinleşmesi için tartışabilirler. Amaç, bu metinlerin daha derinlemesine ve genişlemesine zenginleşmesi ve her yeni somut durumda yeniden üretilmesidir. Örneğin, proletarya diktatörlüğü, dünya komünist partisi, ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı, başka anlatımla ayrı devlet kurma hakkı, kadın hakları birer sabit ilkedir, bu sabit ilkeleri geri çekme gibi bir öneride bulunamaz. Kongrede amaç ve sabit ilkeler doğrultusunda toplumsal ilişkileri değiştirme faaliyeti tartışılır ve karara bağlanır. Bu da somut şartların tetkiki ve sonuçların çıkarılmasından ziyade, bu somut şartlar içindeki işçilerin, emekçilerin, ezilenlerin durumu, faaliyeti ve ilişkilerinin sunduğu değişim potansiyellerinin tespiti ve bunu eyleme

geçirmeye yönelik sonuçların çıkarılmasıdır. Yani partinin siyasal yönelişi, eylem programı ve taktik ilkeleri tartışılır ve karar altına alınır. Bu kararları kongre alır ve kongre kararları parti iradesidir. Dolayısıyla bu kararlar partiyi oluşturan tüm üyelerin siyasal-ideolojik iradesinin ürünüdür. Bu eylem programının uygulamaya girmesi tüm üyelerin hedefi olacağından bir kısım bireysel özgürlüklerinden vazgeçer, parti disiplin ve iradesine uyarlar. Bu disiplin baskı ve zora dayalı değil amaç disiplinidir. Demokratik merkeziyetçilik karakteri bu işlevinden gelir ve bütünsellik halindedir. Yani demokratik yön ile merkeziyetçi yön birbirinden kopuk olarak mekanik birliktelik halinde değil, bir bütünün iki yönüdür. Demokratik yön ile merkeziyetçi yön arasındaki dolayımı sağlayan amaç ve sabit ilkelerdir

Demokratik merkeziyetçi parti, ilkeleri bir bütünsellik içinde ele alır ve çözümü doğrultusunda mücadeleyi kararlılıkla sürdürür. Bu yanı devrimcileri oportünistlerden ayıran bir özellik-tir. Çünkü oportünizmin bir özelliği ilkeleri bir bütünsellik içinde ele almak ve çözümü doğrultusunda mücadeleyi kararlılıkla sürdürme davranışı karşısında ikircikli davranmaktır. İlkelerin bazılarını ikinci dereceli bir sorun olarak ele alır ve geri plana iter

Komünizm, yönetilmeyi ve ayrımcılığı kabul etmemekle başlar. Komünistler, siyasi faaliyetini amaç disiplinine tabi olarak örgütlü ve örgütle yapan teorik-pratik eleştirel bilince sahip militanlardır. Elbette örgütün bir hiyerarşik yapısı ve hukuku vardır. Bu durum komünist devrimcilerin yönetildiği anlamına gelmez mi diye sorulabilir. Eğer amaç ve sabit ilkeler değiştiri-lemiyorsa, partinin siyasal yönelişi, eylem programı ve taktikleri parti iradesinin kararları ise elbette hayır. Çünkü bu merkeziyetçi anlayış ve eylem birliği her komünist devrimci üyeyi hedefine yaklaştırmaya yöneliktir. Kendi amacı ve ilkeleri doğrultusundaki kolektif faaliyetten kaynaklanan kolektif yönetimdir.

Parti üyeleri ile merkez arasındaki ilişki; teorik-politik ve pratik-politik etkileşimidir. Eğer merkez, kongreye karşın teorik-politik ve pratik-politik ile ilgili karar alabilir ve uygulamaya sokabilirse, ilişki tek yönlü bir ilişki olur ki reformist ya da oportünist bir örgütlenme durumuna düşer. Reformist bir örgütlenmede parti üyeleri; teorik-politik mücadelenin dışında tutulmaktadır. Bu sorun parti merkezindeki 'usta'lara havale

edilmektedir. Teorik-politik mücadelenin dışsallaşması, üyelerle örgüt arasındaki ilişkiyi, mezhepçi bir güven ilişkisine dönüştürmektedir. Üyelere düşen merkez komitesinin direktifleri yönünde pratik faaliyeti yerine getirmektir. Marx'ın "Yabancılaşmanın yer aldığı ortamın kendisi pratiktir." sözü; tek yönlü ilişkiyle parti üyeleri, ortak amaç ve ilkelerine yabancılaşır. Bu durumda demokratik merkeziyetçilik söz konusu olamaz.

Sınıf ve emekçi yığınlarıyla ilişki içinde olan partidir. Çünkü kadroların kitleyle siyasal ilişkisini sağlayan eylem programı, taktikleri ve partinin siyasal yönelişi parti iradesinin kararlarıdır. Parti ve sınıf hareketi arasındaki ilişki iki yönlü diyalektik bir ilişidir. Eğer, merkez, kongre kararları dışında partinin siyasal yönelişi, eylem programı ve taktik ilkeleri hakkında karar alıp uygulamaya geçirebiliyorsa o zaman sınıfla ve ezilen-sömürülen kesimle ilişkide olan parti değil, parti merkezi olur. Bu durumda da demokratik merkeziyetçilik söz konusu olamaz. Bu durumda partinin kendi içindeki işleyişi ve işçi sınıfı ile ezilen-sömürülen kesimlerle ilişkisi bürokratik merkeziyetçi yöntemdir. Yani buyrukçu ve tek yönlü bir ilişkidir.

Devrimci parti bir eylem örgütüdür. Partinin yaşadığı deneyim, partinin üzerinde yükseldiği topraklardaki toplumsal gelişim ve dünya düzlemindeki değişim ve gelişimler doğal olarak parti üyeleri tarafından farklı değerlendirmelere ve kavramalara yol açacaktır. Bu nedenledir ki, eylem programı ve taktik ilkeleri hakkında özgürce tartışma ve bu tartışmalardan farklı görüşlerin çıkması da kaçınılmazdır. Üstelik bu tartışmalar sadece teorik sınırlar içinde değil, bizzat siyasal pratik zemin üzerinde olacaktır ve olmalıdır da.

Demokratik merkeziyetçi örgütlenme, bu farklı görüşlerin özgürce tartışılmasını ve eğer taraflar gerekli görüyorsa tartışmaların, parti basın organlarına taşınmasını sağlamak üzere gerekli tedbirleri alır ve olanaklaştırır. Bu farklı görüşler farklı eğilimler durumuna gelebilir, eğilim oluşturmak üyelerin hakkıdır. Bu tür tartışmalar sadece kongreler ve teorik metinlerle sınırlandırılamaz. Üyeler ya da eğilimler bağlı bulunduğu organ ve merkezi bilgilendirmek koşuluyla, partinin koordinasyonuyla kendine yakın bulduğu üyelerle tartışmak, ortak toplantılar düzenlemek, diğer üyeleri ikna etmek üzere görüşmek ve yazmak gibi faaliyetlere de

girişirler. Bu parti üyelerinin hakkıdır. Eğer üyeler bu farklı görüşlerini tartıştıramıyor ve gerekirse eğilime dönüştüremiyorsa devrimci karaktere sahip değiller demektir. Devrimci karakter sahibi bir üye, amaç ve sabit ilkelerin şaşmaz savunucusu olarak ve bu perspektif doğrultusunda partinin siyasal yönelişini, eylem programını ve uygulamasını teorik-pratik, eleştirel inisiyatifini kullanarak dğerlendirmeye tabi tutacak ve tartıştıracaktır.

Militanlar bu faaliyetini önceden saptanan devrimci normlara göre yapar. Partinin örgütsel sorunlarını parti organları dışında tartışma, parti kararlarının uygulama safhasında eylem birliğini kırma, güçleştirme, parti üyeleri ile yatay ilişkiler kurma davranışları içine giremez.

Seçme-seçilme, açıklık, kongre, siyasi fikir oluşturma ve faaliyetine girme, tartışma ve eğilimler oluşturma, yerel örgütlerin özerk işleyişi ve azınlık hakları, üyelerin haklarıdır. Kongrede alınan kararları uygulamaya geçirmede, eylemde birlik, organ kararları doğrultusunda hareket etmek de parti üyelerinin ödevidir. Bunun yanında farklı görüşleri tartışmak ve eğilim oluşturmak da parti üyelerinin hem hakkı ve hem de ödevidir. Hak ve ödev birbirinden kopuk olarak kendi başına birer faaliyet değildir, tam tersine bir bütünsellik içinde olan faaliyettir. Demokratik merkeziyetçi örgütlenme bu bütünsellik halinde işler. Yani bu organizmanın oluşması ve devamı hak ve ödev bütünselliğinin bilincinde olan ve bunu uygulamaya geçiren devrimci militanların bileşimiyle olanaklıdır.

Militanlar ödevini ya da sorumluluklarını yerine getirmekle birlikte haklarıyla ilgili gevşek ya da tavizkar davranış içine girerse bürokratik ve sekter anlayışa yol açar. Bu durumda üyelerle merkez ilişkisi tek yönlü bir ilişkiye dönüşür, üyeler de edilgenleşir. Parti sınıf ilişkisi, merkezle sınıf ilişkisine dönüşerek, tek yönlü ve buyrukçu anlayışa varır. Eğer haklarına sahip çıkar, sorumluluklarını yerine getirmezse bu sefer laçka ve disiplinsiz ilişkiler, federalist eğilimler gelişir. Yani hak ve ödevler bütünselliğini yitirir ve hangisi ön plana geçerse geçsin, parti demokratik merkeziyetçi niteliğini yitirir.

Burada dikkat edilecek özellik, partinin siyasal yönelişi, eylem programı, taktik ilkeleri yani eylemin tamamının tartışmanın konusuna girmesidir. Tartışma konusu daha önce anlaşmış siyasal-

ideolojik anlayışın temel varsayımları olan amaç ve sabit ilkeler değildir. Amaç ve sabit ilkelerdeki farklı görüş ve kavrayışlar farklı siyasal anlayışlara denk düşer ki, bu durumda aynı örgüt içinde birlikte kalmanın anlamı olmaz. Amaç ve sabit ilkelerde farklılıktan kaynaklanan kavrayışlar aynı örgüt içinde farklı eğilimler olarak sunulamaz ve birlikte olunamaz. Çünkü eğilimler amaç ve ilkelerde ortak kavrayışta olup, eylem programında farklı görüşleri içermektedir. Amaç ve sabit ilkelerdeki farklı görüşlerden oluşan gruplaşmalar, parti içinde ayrı program ve ayrı disiplin anlayışından kaynaklanan ayrı bir örgütlenme demektir ki, bu da eylem birliğini ve organ kararlarına uymayı devre dışı bırakır. Bu nedenle devrimci bir parti, amaç ve sabit ilkelerde farklı görüşlerden doğan gruplarla aynı örgütte kalmaya izin vermez. Elbette böyle bir durumun ortaya çıkmaması için gerektiği kadar tartışma, ikna toplantıları yapma vb. gibi kollektif bir gayret gösterilir. Buna karşın amaç ve sabit ilkelerde birliktelik sağlanamazsa, alınacak ve uygulanacak tedbir siyasal tutum olur.

Demokratik merkeziyetçi parti; ayrıcalıklara karşı duran, yönetilmeyen, başkalarının korunması ve gelişmesi için sorumluluk altına giren, amaç ve sabit ilkeler için mücadeleyi yaşam tarzı olarak benimsemiş, amaç disiplinine sahip olarak, her faaliyetini örgütlü ve örgütle yapma karakterinde, teorik-pratik eleştirel inisiyatif sahibi militanlardan oluşur. Bu nedenle devrimci parti, işçi sınıfının ve ezilen-sömürülen kesimlerin tümünü değil, bunların içinde en bilinçli ve en ileri kesimini; siyasal-ideolojik anlayışta çakışanları örgütler. Ancak böyle bir örgütte; teorik-pratik etkileşimin yön verdiği kolektif yönetim oluşabilir ve devam edebilir. Yani, denetleme aşağıdan yukarıya, yukarıdan aşağıya olmak üzere karşılıklı ve parti hukuku; merkez dâhil herkes için geçerliliği, uymada kimseye ayrıcalık tanınmayacak bir biçimde; eleştiri-özeleştiri, hak ve ödev diyalektik bütünselliği ile sağlanabilir.

Gözümüzün önünde cereyan eden sınıf savaşımın deneyimleri, proleter devrimin başarılmasının ve korunmasının, devrimci bir dünya partisinin siyasal koşuluna bağlı olduğunu göstermektedir. Bu koşul ezilen ulusların siyasal özgürleşmesinin de koşuludur. I. Paylaşım savaşı sürecinde nesnel koşullara karşın, yalnız Rusya'da proleter devrimin gerçekleşmesi, devrimci parti

öznel koşulunun varlığındandır. Ne varki bu devrimci tutumunu sürdüremedi. Şöyle ki; Mart 1921'de 10. parti kongresinde:

> "hizipçiliğe karşı pratik savaşımda partinin her örgütü, bütün hizip faaliyetini önlemeye yönelik katı önlemler almalıdır", "kongre, merkez komitesine disiplinin ihlal edildiği, hizipçiliğin canlandığı ya da tolerans gösterildiği örneklerde, kovulma dâhil bütün cezaların uygulanması, merkez komite üyelerinin yedek üye statüsüne indirilmesi, ağır bir ceza olarak onların da partiden atılması yetkisini tanımaktadır"[111]

kararları alınır. Böylelikle, parti üyeleri, partinin siyasal çizgisini, eylem programını ve taktiklerini tartışma ve eğilim oluşturma hakkından mahrum edilmekte ve yasaklanmaktadır. Aksi halde partiden kovulacaklardır. Peki, kim parti üyelerini, işçi muhalefeti grubu, demokratik merkeziyetçilik grubu vb grupları partiden ihraç edecek. Devrimci partide bu yetki ve sorumluluk parti iradesinin organı olan kongre kararına aittir. Bunun da siyasi koşulu amaç ve sabit ilkelerde farklı siyasi görüşlerin savunulmasıdır. 10. parti kongresi ile bu yetki merkez komitesine verilmektedir. Ve 10. parti kongresinden itibaren Bolşevik Parti kongreleri bir formaliteden ibaret kalacak ve bundan öte bir anlamı olmayacaktır. Bu durum devrimci militanları; enternasyonal komünizm ile ulusal komünizmin siyasi anlayışın yol ayrımına getirmiştir. Elbette bu tarihten itibaren devrimci militanlar için zorlu bir dönem başlamış ve yenilgiyle sonuçlanmıştır. Bu tarihten itibaren Bolşevik Parti'nin demokratik merkeziyetçi niteliği yok olmuştur, artık Bolşevik Partisi; bürokratik merkeziyetçi eğilime yönelme sürecine girmiştir. Dolayısıyla parti, devrimci niteliğini de yitirme sürecine girmiştir.

Böylelikle Bolşevik Parti'de, sabit ilkelerin bazılarını ikinci dereceli bir sorun olarak ele alma ve geri plana itme gibi ikircikli tutum, süreç içinde egemen eğilim olacaktır. Dolayısıyla 10. parti kongre kararların karakteri ulusal komünizm ya da oportünizmdir. Rus proleter devrimi, devrimci öznesinden yoksun kalmakla kendini koruyamadı ve yozlaştı. Ayrıca Komünist Enternasyonal; örgütlenme ilkesini, demokratik merkeziyetçi olarak tanımladığın-

---

111 Marcel Liebman, *Lenin Döneminde Leninizmin İktidar yılları*, cilt: 2, Belge Yay, 1992, 2. baskı

dan dolayı bir seksiyonuyla çelişkili durum ortaya çıktı. Ve bu seksiyon Enternasyonal'in kurucusu ve en güçlü partisi olduğu gibi ilk proletarya devletinin de iktidar partisidir. Ve üstelik Komünist Enternasyonal'in Bolşevik parti dışındaki seksiyon partileri hem nicel olarak zayıf, ve hem de nitel olarak II. Enternasyonal oportünist parti anlayışının kabuğunu gerektiği kadar kırmış değildirler. Komünist Enternasyonal'a yönelmeleri Bolşevik Partinin güçü ve itibarının zirvede olmasının etkileşimindendi. Komünist Enternasyonal'in, Bolşevik Parti'nin 10. Kongre kararları karşısında alacağı siyasi tutum, siyasi niteliğini ve buna bağlı olarak geleceğini de belirliyecektir. Ne var ki II. Enternasyonal komünizmin etkisini halen taşıyan partilerinden devrimci nitelikte bir siyasal tepki beklemek siyasal zaaf olur.
Bolşevik Partinin sürecinde çıkarılması gereken dersler:

I- Devrimci parti öznesi olmadan egemen sınıf olarak örgütlenmiş proletarya devlet iktidarını ele geçiremez, ancak devrimci bir partinin siyasi koşullunda proleter devrim gerçekleşebilir.
2- Proleter devrimi korumak ve sürdürmek için de komünist devrimci dünya partisi siyasal koşuluyla olanaklıdır.
3- Komünistlerin örgütlenme aracı, demokratik merkeziyetçi siyasal hedefine sahip devrimci partidir ve evrensel boyutta aynı nitelikte dünya komünist partisidir.
4- Devrimci partinin görevi iktidar olmak değil, egemen sınıf olarak proletaryanın genel çıkarını koruyan komünist devrimcilerin örgütlenme aracıdır. Devlet, komünistlerin örgütlenme aracı değil, işçi sınıfının örgütlenme aracıdır.

10. parti kongresi ile girilen süreç, SSCB'de egemen sınıf olarak örgütlenmiş proletaryanın siyasi iktidarını yitirmesi, yerine parti iktidarını ikame etme sürecidir. Bu süreç, ulusal komünizme kapı aralamıştır. Nihayet, Lenin'in ölümünden sonra ve özellikle Stalin'in iktidarı ele geçirmesiyle birlikte SBKP, kendini enternasyonal komünizm aksiyondan arındırarak, II. Enternasyonal komünizmi ya da ulusal komünizmi kendine siyasi aksiyon yapmıştır.

Bugün, amaç ve temel ilkeleri çakışmış komünistlerin önündeki temel görev, üzerinde yaşadığı topraklarda demokratik merkeziyetçi siyasal hedefinde devrimci partiyi ve aynı nitelikte

dünya komünist partisini inşa etmek için devrimci faaliyette bulunmaktır, mücadelesini vermektir. Hatta bu faaliyet temel ilke olmaktan çok günümüzün siyasal koşullarında varılması gereken bir hedeftir.

IV. BÖLÜM

PROGRAM

Nedensellik Siyasetinde Program Yöntemi

Nedensellik ya da nesnelci determinist siyasetin yönlendirdiği akımların bilerek ya da bimiyerek II. Enternasyonal geleneğin takipçilerinin program yöntemi olan asgari-azami programa dayanmaktadır. Asgari program, gündelik ve kısmi ya da ekonomik ve demokratik haklar elde etme mücadelesidir, yani pratik faaliyetlerdir. Azami program proleter devrim mücadelesidir ve bu da nesnel koşulların ürünüdür; yani üretim güçleriyle üretim ilişkilerinin uyumluluğunun bozulmasının ürünüdür. Bu nedenle de, nedensellik anlayışına göre, azami programın gerçekleşebilmesi bu uyumsuzluğun bozulmasına bağlıdır. Peki, bu uyumsuzluk ne zaman başlar, nasıl gelişir ve nasıl bilinir? Ekonomik yasaların determinist işleyişin gereği olarak; eşdeyişle "doğal bir zorunlulukla" ve "kaçınılmaz bir biçimde" bu uyumsuzluk gerçekleşecektir. Uyumsuzluk "doğal bir zorunlulukla" işçi sınıfının bilincinin yükselmesini ve kaçınılmaz bir şekilde iktidarı ele geçirmesini sağlayacaktır. Uyumsuzluk durumunun tespiti de bilimselliğin sorunudur yani teorinin sorunudur. Dolayısıyla azami program teorik faaliyettir. Böylelikle içinde yaşadığımız süreçte proleter devrim olanaklı değil, ancak nihai hedeftir.

II. Enternasyonal siyasetinin devrim perspektifiyle biçimlenen akımların siyasi anlayışı, **belirlenen amaç ve ilkeler doğrultusunda koşulları değiştirme faaliyeti değil, koşullara göre amaç belirleme faaliyetidir**. Barış, demokrasi, toplumsal ilerleme yani asgari program için mücadeleyi esas alır. Yani parti asgari programın gerçekleşmesinin aracıdır, proleter devrimin değil. Çünkü proleter devrim genel nesnel ekonomik gelişme yasasının sonucudur.

Demokratik-devrim siyasi perspektifiyle biçimlenen demokratik devrimci akımlar, siyasi mücadele yöntemi anlamında II. Enternasyonal geleneğinden ayrılmaktadır. Ancak proleter devrim sorununu ülkenin sosyo-ekonomik durumun tahlilinde aramaktadır. Yani proleter devrim sorununu teoriye havale edilir. Böylelikle program sorununda II. Enternastonal'in asgari-azami programında çakışmaktadır.

Devrimci Marxizmin yön verdiği Komünist Enternasyonal'in ilk dört kongresi çizgisinin siyasi anlayışı ise mevcut nesnel koşulların gereği proleter devrimin olanaklı olduğunu, ancak bu devrimin gerçekleşmesinin siyasal koşulu olan devrimci bir partinin önderliğine bağlı olduğu anlayışıdır; Parti, kısmi mücadelelerin aracı değil, proletaryayı iktidara taşımanın mücadelesinde önderlik görevini yerine getirebilme aracıdır.

Nedensellik Siyasetinin Program Yöntemi Reformisttir

a- Hükümet partisi olarak devrim sonrası yapılacak işleri, bugünden tasarlamak.

Bu tür programlara sahip partiler, kendini işçi sınıfının yerine ve işçi sınıfının öz-eylemi yerine kendi eylemini koyan sekter siyasi akımlardır. Proletaryanın genel çıkarlarını partinin genel çıkarına tabi tutar. Bu siyasi akımların program yöntemleri ve ideolojileri nesnelci zeminde hareket eder. Şöyle ki, özel mülkiyet ile emeği birbirinden kopuk ve ayrı şeyler olarak algılar. Bütün kötülüklerin kaynağını özel mülkiyette görür ve özel mülkiyetin yok edilmesi gereğinden hareketle kendilerini anti-kapitalist, anti-emperyalist, anti-faşist vb kavramlarla tanımlarlar. Anti-kapitalist, anti-emperyalist vb kimlikle oluşturulan hükümet

program taslağı biçimindeki programlara kaynaklık eden veri de burjuva toplumunun çerçevesi ve ilişkileridir.

Bu tür programlar burjuva demokratik sınırları aşamayan reaksiyoner ya da tepki zemininde kalmak durumundadır. Bu programlar eninde sonunda reformist-ıslahatçı programlara dönüşür.

b- Burjuva parlamenter sistemi içinde iktidar olduğunda yapacak işlerinin çerçevesini ve sırasını belirleyen hükümet programı ya da muhalefet partisi olarak iktidar tarafından yerine getirilmesi istenen talepleri içeren program yöntemi burjuva demokrasisi zemininde ve sınırları içerisinde siyaset yapma anlayışıdır.

Komünistler özel mülkiyeti ve emeği birbirinden kopuk ve ayrı şeyler olarak değil, tam tersine özel mülkiyeti, birikmiş emeğin kendisi olarak algılarlar. Ne var ki, bu birikmiş emek yani özel mülkiyet, toplumsallaşmış emeğin ürünü iken burjuvazinin mülkiyetindedir. Sorun emeğin kendi ürününün mülkiyetine kavuşmasıdır. Yani özel mülkiyetin toplumsal emeğe dönüştürülmesidir. Bunun için de işçi sınıfının burjuva devlet aygıtını parçalayarak siyasi mülkiyeti ele geçirmesi gerekir. Bu nedenle komünist siyaset programı ne iktidar ve ne de muhalefet programıdır, işçi sınıfını devrimin öznesine dönüştürme ve iktidara taşımada devrimci partiyi yönlendirme programıdır.

Sosyalist hükümet programına sahip partiler olsun, sosyalist talepleri burjuva hükümetine sunan ve bundan hareketle muhalefet hareketi olarak baskı unsuru olan, ya da bu iddiada olan partiler devrimci komünizm dışı siyasi akımlardır ve reformist ıslahatçı partilerdir. Bu siyasi akımlar ya tamamen nesnel koşulların güdümüne takılır ya da nesnel koşulları dikkate almadan kendini işçi sınıfının öz-eyleminin yerine kendi partilerinin eylemini koyan sekter ve ikameci anlayışlardır. Komünistler ise özne-nesne diyalektik bütünselliğinin hareketini esas alır.

Devrimci Enternasyonalist Komünist Siyasetin Program Yöntemi

Komünist devrimci militanlar programı devrimci demokratik merkeziyetçi bir parti için oluştururlar. Parti ve program bir bütünün iki yönüdür. Komünist bir program devrimci bir partinin yönlendiricisidir.

Komünist bir programda değiştirilemeyen ve değiştirilebilen unsurlar olmak üzere iki unsur vardır. Bir partinin ve programın komünist niteliği değiştirilemeyen unsurlarından gelir. Bu da amaç ve temel ilkelerinin genel çerçevesinin tanımlanmasıdır. Amaç ve temel ilkeler evrensel ve enternasyonalist niteliktedir ve coğrafyaya bağlı olmayan değişmez, sabit unsurlardır. Amaç ve temel ilkelerin genel çerçevesi stratejiyi de içerir. Bu stratejiye bağlı taktikler de değişmez unsurlardır. Ve bu bütünsellik partinin ve siyasetin ana çerçevesini belirler. Komünist devrimci militanlar amaç ve temel ilkelerin genel çerçevesinin kabulünden dolayı partiye katılır ve bağlanır. Parti bu ilkelerden birini değiştirir ya da geri plana iten ikircikli tutum takınırsa, devrimci militanlar buna izin vermezler. Ancak tüm direnişine, ikna çabasına karşın önleyemezlerse partiden ayrılıp, devrimci bir partiyi inşa göreviyle yükümlüdürler. Çünkü komünist siyaset amaç ve temel ilkelerin tarifinde ve anlatımında kendini ifade eder ve devrimci parti faaliyetinde somutlaştırır.

Diğer unsur ise, nesnel durumun ya da sosyo-ekonomik durumun tahlili ve bundan çıkarılan sonuçlardır. Bu bir yanı ile bilimsel yandır. Mevcut nesnel durumun tanınması ve bilinmesi için nesnel koşulların tahlili gerekir. Bu tanınan ve bilinen nesnel koşullardan amaç ve sabit ilkeler doğrultusunda toplumsal ilişkileri değiştirme faaliyeti için ittifak ve taktik ilkeler çıkarılır. Bu nesnel durumun tahlili hem burjuva siyasetin ve hem de komünist siyasetin üstünde yükseldiği ortak ortam ve koşullardır. Her siyaset, nesnel durumun tahlilinde kendi amacı doğrultusunda sonuçlar çıkarır. Ayrıca nesnel durumun tahlilinde yanılmalar olabileceği gibi, nesnel durumun kendisi de değişebilir ve değişmektedir. Zaten kapitalizm piyasadan çıkmasına karşın piyasaya sığamamakta ve bu nedenle işi piyasayı yıkmak ve yeniden yapılandırmaktır. Kapitalizm için piyasa dünyanın tümüdür. Demek ki devrimci bir partinin, nesnel durumun değişimi hususuna ve hem de öznel durumun değişimin hususuna açık olmalıdır ki, kongrede olsun, diğer dönemlerde olsun her somut

durumda yeniden teori üretebilsin. Bu durumda yalnız programını değil, tüzüğünü de yeni gelişmeler karşısında ihtiyaca cevap verecek şekilde değiştirebilmeli ve düzeltebilmelidir.

Komünist devrimci militanlar değişebilir unsurdan dolayı bir partiye girmez ve bağlanmaz ve ayrıca bu unsurdan dolayı partiden ayrılmazlar. Devrimci partide sol ve sağ kanatlar vb. hizipler olabilir ve olmalıdır da. Bu eğilim ve hizipler nesnel durumun tahlilinden çıkarılan farklı sonuçlardan kaynaklanmaktadır. Düşüncede özgürlük, eylemde birlik bu gerçeklikten kaynaklanır. Düşüncede özgürlüğün sınırı vardır, bu sınırı amaç ve sabit ilkeler belirler.

Devrimci bir program; amaç ve sabit ilkeleri, nesnel durumun tahlili ve bu somut durumdan çıkarılan taktikleri metinler halinde ifadeye kavuşturduğu gibi, devrimci partinin bu somut durumda yapacağı faaliyeti ve bu faaliyeti nasıl yapacağını da somut siyasal eylem programı ile açıklığa kavuşturur. Bu durumda devrimci programın bir metin ile sınırlanamayacağı ve ancak birçok metinler halinde ifadeye kavuşacağı açıktır.

Geçişsel Talepler Sistemi

Komünist Enternasyonal, asgari-azami program ayrımını eleştirerek terk etmiş, yerine geçişsel talepler sistemi ya da *Geçişsel ve kısmi talepler* getirmiştir. Geçişsel talepler sisteminin anlamı, *Taktikler Üzerine Tezler*'de şöyle anlatılmıştır:

> "Komünist partilerin tüm ajitasyon ve propagandası, tüm eylemi, kapitalizm koşullarında proleter kitlesinin konumunda hiçbir kalıcı ilerlemenin mümkün olmadığı anlayışını içermelidir; ancak burjuvazinin devrilmesi ve kapitalist devletin yıkılmasıyla işçi sınıfının konumunu ilerletmek ve kapitalizmin çökerttiği ulusal ekonomiyi onarmak olanağı elde edilecektir. Ama bu anlayış, proletarya, diktatörlük (proletarya diktatörlüğü, çev.) mücadelesi için hazır oluncaya kadar, hayati ve acil olan talepleri için mücadeleden vazgeçmek anlamına gelmemelidir. Kapitalizmin, işçilere kölece yaşam koşullarını bile sağlamaktan aciz olduğu günümüzde, eski sosyal-demokrat barışçıl reformlar programını ileri süren ve bu reformların müflis kapitalizmin çerçevesinde gerçekleştirilmesini öneren sosyal-demokrasi işçi kitlelerini açıkça

yanıltmaktadır. Çözülme dönemindeki kapitalizmin işçilere insanca yaşam koşullarını sağlayamamasının ötesinde, bütün ülkelerdeki sosyal demokratlar ve reformistler kendi programlarında yer alan en mütevazi talepler için bile en küçük bir mücadele yürütme niyetinde olmadıklarını her geçen gün kanıtlamaktadırlar." [112]

Burada işçilerin ve ezilen kesimlerin kurtuluşunun ancak proleter devrimle olunacağı açık bir biçimde belirtilmektedir. Geçiş talepleri de bu hedefle ilişkilendirilmektedir. Kendi kısmi mücadelelerini ve kısmi taleplerini merkezi partilerden, sosyal-demokrat partilerden farkını da şu sözlerle belirtir:

"Merkezci partilerin, en önemli sanayilerin sosyalizasyonu ya da millileştirilmesi yolunda talepleri de aynı derecede aldatıcıdır. Merkezciler, burjuvazi yenilgiye uğratılmaksızın en önemli sanayilerin sermayenin elinden çekip alınabileceğine kitleleri inandırmaya çalışarak onları yanlış yola yöneltmektedirler; üstelik birbiri ardından çeşitli sanayileri teker teker alıp sonra da "planlı" ekonomik inşaya geçme umuduyla, kitleleri asıl can alıcı mücadeleden, acil ve en doğrudan talepleri için mücadeleden saptırmaya çalışmaktadırlar. Böylece, kapitalizmin ıslah edilmesi anlamına gelen sosyal demokrasinin asgari programına dönmektedir ki bu günümüzde gerçek bir karşı devrimci aldatmaca haline gelmiştir."[113]

Komünist Enternasyonal'in kısmi taleplerini reformist ve oportünist partilerden ayıran en önemli noktasını da şu sözlerle belirtirler: "Komünist partilerin en geniş kitlelerin gereksinimlerinden kaynaklanan bu kısmi talepleri, sadece kitleleri mücadeleye yönelten bir biçimde değil, ama doğası gereği onları örgütlendiren bir biçimde ortaya sürmek zorundadır." [114] Komünist Enternasyonal partilerini diğer akımlardan ayıran en önemli özellikleri; kitleleri kısmi talepleri için yalnız mücadeleye çağırmakla yetinmeyip, mücadele içinde örgütlenmelerinin bir aracına dönüştürmelidir. Bu örgütlenme; rastgele klasik biçimde örgütleme

---

[112] *Devrimci Marksizmde "Geçiş Programı" Anlayışı*, M. Yenice, Eleştiri Yay. 1. Baskı, 1980, s. 278

[113] age., s. 278-279

[114] age., s. 281-282

değil, işçi sınıfının siyasal bilincini geliştiren örgütlenmeler olmalıdır.

Kısmi ve geçişsel talepler için mücadelenin kitleleri örgütlendiren bir mücadeleye dönüşmesi için de devrimci örgüt gereklidir.

Komünist Enternasyonal Geçişsel Talepler Sistemi İle Komünist Bir Programa Varmamıştır

a- Sabit ilkeler karara bağlanmamışken, en azından uygulama alanında sorun yaşanırken taktik ilkeler sorunu tartıştırılmakta ve karara bağlanmaktadır. En önemli ve temel eksiklik budur.

b- II. Kongresi'nde ilke bazında ulusal sorun tartışılır ve karara bağlanırsa da bu kararların alameti farikası teorik metinde varolmasıdır. Bu kararlar devrimci pratiğe dönüşmemiştir. Pratikte bu teorik kararların tam aksine istikamet alınmıştır.

c- Mart 1921 Kongresi'nde parti içi demokrasi rafa kaldırılır ve parti iradesi yönetici organların iradesine tabi kılınır.

Bu tarihten itibaren SSKP, amaç ve ilkeleri parti çıkarı doğrultusunda değiştirme yetkisine sahiptir. Artık siyaseti üreten kongreler değil yönetici organlardır. Kongrelere düşen ise mevcut durumu onaylamaktır. Bu durumu somutlaştırırsak: Ukrayna, Gürcistan, Azerbaycan vb. herhangi bir Sovyet Cumhuriyeti'nin devlet başkanı, Sovyet delegeleri, devrimci militanlar vb. ilkelerin çiğnenmesine karşı muhalefet ederse ve komünizmin ilkelerinin kararlı savunucuları kesilirse ne olur? Bu durumda merkez komitesi 3/2 çoğunlukla bunları -10. Kongre'de, devrimci Marxizmin örgütlenme ilkesi olan devrimci demokratik merkeziyetçi örgütlenme işleyiş ilkesinin rafa kaldırılmasından dolayı- partiden ihraç eder. Çünkü Sovyet Cumhuriyetleri kendi komünist partilerini kuramazlardı. İşçileri de kendi öz-örgütlenmelerini, örneğin bağımsız inisiyatifi olan sendika kuramazlardı.

Bu durumda parti kendini işçi sınıfının yerine koymuş ve işçi sınıfının öz-yönetimi yerine partinin öz-yönetimi geçmiştir. Parti, diğer ulusların yöneteni ve egemeni olarak kendini ikame etmiştir.

"Bütün Sovyet organlarının fiilen devlet kurumlarınca değil de bir ve bölünmemiş parti tarafından yönetilmesi nedeniyle, bağımsızlıkları kuşkusuz gerçek olmaktan çok biçimsel kalan bir dizi cumhuriyetle ikili anlaşmalarla kurulan bağlar da vardı."[115]

d- Komünist Enternasyonal'in 3 ve 4. kongreleri sürecinde Bolşevikler komünist siyasetin ilkelerini pratikleriyle çiğnemekteydiler. 16 Mart 1921'de İngiltere ile yapılan ticari anlaşma gereği ve verilen tavizler karşılığında Ingiltere, Kafkasya ve Azerbaycan içinde olmak üzere Rus Çar İmparatorluğu'nun sınırlarını Bolşeviklere bırakmakta, buna karşılık olarak da Bolşevikler Britanya İmparatorluğu'nun özellikle Asya ve Ortadoğu'daki çıkarlarına aykırı bir tutum içine girmeyecekti. Yani ulusal kurtuluş hareketine vermesi gereken devrimci desteğini bir bütün olarak çekecekti. İngiltere'nin birinci derecede hedefi Mezopotamya petrolünü denetimine almaktı. Ancak, Mezopotamya ile ABD ve Fransa da ilgilenmektedir. Bu nedenle 16 Mart 1921 anlaşmasından bağımsız olarak daha önceden Kafkasya'dan çekilmeyi kararlaştırmıştı. 16 Mart 1921 anlaşmasıyla Rus Çarı'nın İmparatorluğunun coğrafyasını Sovyetlere bırakması karşılığında, komünist siyaseti de bu sınırlar içersine hapsetmiş oldu.

Sovyet Rusya Mustafa Kemal ve Rıza Han'a da destek verdi. Peki, bu destek kime karşı veriliyordu. Mustafa Kemal Anadolu ve Kürdistan coğrafyasını Türkleştirme politikasını uygularken Rıza Han da İran coğrafyasını Persleştirme politikasını uygulamaktadır. **Dolayısıyla bu destek, Türkiye Komünist Partisi, Gilan Sovyet Cumhuriyeti, Kürdistan Kurtuluş hareketi ve diğer ulus ve azınlıkların imhası için verilmişti.** Rus Çar İmparatorluğu'nun sınırları içinde kalan uluslar ise sadece biçimde bir Sovyet Cumhuriyetiydi, içerikte ise özgül sömürge cumhuriyetleri konumundaydılar.

"Kimi durumlarda kendi yazgısını belirleme hakkıyla sözgelimi Lenin'in söylediği ve parti programında ilan edilen şekliyle

---

[115] Marcel Liebman, *Lenin Döneminde Leninizmin İktidar yılları*, cilt: 2, Belge Yay, 1992, 2. bask. S.101

dillerin eşitliği ilkesiyle çelişen bir tür kültürel standartlaşma gelişmişti."[116]

Böylelikle ulusal siyaset ile devrimci örgüt siyasetinin sorunu, komünist siyasetin asla kabullenemeyeceği bir çerçeveye oturtulmuştur. İşte, geçiş talepleri kararları, Sovyet Cumhuriyetleri sınırları içersindeki proletaryanın genel çıkarları, ezilen-sömürülen ülkelerin kurtuluş mücadeleleri, dünya proletaryasının genel çıkarları Sovyet Rusya'nın ve özelliklede Bolşevik parti çıkarlarına tabii tutulduğu bir süreçte alınır.

Komünist Enternasyonalin kuruluşuna, Ekim Devrimi'ne Bolşevikler öncülük etmiştir. Bu öncülük Komünist Enternasyonalin hem siyasi amaçlarını hem de örgütlenme biçimini belirlemiştir. Siyasi hedef; uluslararası Sovyet Cumhuriyetleri Birliği ve örgütlenme hedefi de demokratik merkeziyetçi bir dünya partisi olarak şekillenmiştir. Bolşevik Parti'de demokratik merkeziyetçi siyasal işleyiş ilkesinin rafa kaldırılması Komünist Enternasyonal'in işleyiş ilkesinin ne olacağı sorununu akla getirmektedir. Bu belirsizlik oportünizm ya da II. Enternasyonal komünizmine kapıyı aralamıştır.

Ekim Devrimi'nin ve Komünist Enternasyonal'ın örgütleyeni olan Bolşevikler, II. Enternasyonal'in nedensellik siyasetinden kopuşu gerçekleştirmiş ve komünist devrimci siyasetle bir bütünsellik sağlanmıştır. İlk dört kongrede de önemli kararlar alınmıştır. Ancak 1920'den itibaren komünist devrimci siyasette zikzaklar boy göstermeye başlamış ve Lenin'in ölümünden sonra komünist enternasyonal siyaset niteliğini yitirmiştir. Zaten Komünist Enternasyonal'ın programı ancak 1928 senesinde yapılan kongresinde oluşturuldu. Artık bu dönemde Stalin'in liderliğinde bürokrasi, karşı-devrim süreciyle iktidarı ele geçirmiş ve SSCB'nin egemen sınıfıdır. Bürokratik diktatörlüğün Komünist Enternasyonal'e dayattığı program da "tek ülkede sosyalizm"dir.

Komünistler; Komünist Enternasyonal'in ilk dört kongresinin siyasi çizgisini eleştirel bir süzgeçten geçirerek dersler çıkarabilmelidir. Komünist Enternasyonal'in ilk dört kongresinin

---

[116] age. s. 98

çizgisinde belirlenen teorinin eleştirel bir yöntemle yeniden üretimiyle devrimci program oluşturulabilir.

Komünist devrimci Programı Nedensellik Siyasetinden Ayıran Özellikleri Açıklığa Kavuşturulmalıdır

Dünyayı biçimlendiren ve yönlendiren güç sermaye merkezli siyasettir. Dünya toplumların toplumsal yapılarının üretimi ve yeniden-üretimi sürecinin öznesi emperyalist merkezli siyasetlerin kendisidir. Kapitalizm dünya ölçeğinde üreticileri, üretimin nesnel koşulların mülkiyetinden kopardığı gibi devlet yönetme faaliyetinden ya da siyasal hayatından da koparır. Yani dünya üreticileri hem üretim araçlarının mülkiyetinden ve hem de siyasi mülkiyetten yoksundurlar. Çünkü emperyalist bir dönemde yaşıyoruz. Emperyalizm dünyanın tümünü kapsayan kapitalist üretim ilişkilerinin en yüksek evresi olan bir sistemdir. Emperyalizm çağında dünyanın tümü kapitalist ücretli emek sömürüsünün egemenliği altındadır. Emperyalizm koşullarında bütün dünya halkları aynı tarihe tabi kılınmıştır. Bu nedenledir ki çağımız proleter devrim ve ulusal kurtuluş mücadeleleri çağı olarak tanımlanmıştır. Bundandır ki; komünist siyasetin hedeflediği komünist devrim, bir dünya devrimidir.

Proletarya diktatörlüğünden amaçlanan, toplumsal yapının yeniden üretim sürecinin öznesi değer yaratıcısı emekçinin olmasıdır. Bunun içindir ki, komünistler dünya düzleminde emek merkezli siyasetin aracını yani komünist enternasyonal partiyi oluşturmak hedefi için amaç ve sabit ilkelerinde homojenliği oluşturmak göreviyle yükümlüdürler. Ancak bu siyasal koşulda komünist devrimci program; üreticilerin öz-örgütlenme ve öz-yönetim bağımsız inisiyatifiyle siyasal örgütlenmelerinin yani Sovyetlerin gerçekleştirilmesinin eylem kılavuzu olabilir. Proleter devrimin program sorunu teorik bir sorun olarak değil, işçi sınıfının ve ezilen-sömürülen kesimlerin eleştirel pratik öznel siyasi faaliyetinin sorunu olarak ele alınmalıdır. Eğer siyasi amaç ve sabit ilkelerin homojenliği üstünde, emek merkezli siyaset ve örgütlülüğü oluşturmayı hedefleyen eleştirel, pratik, öznel, siyasi faaliyet yoksa komünist siyaset de söz konusu olamaz.

Komünist siyaset anlayışında toplumsal devrim, bir ülkede proleter devrimle üretim araçlarının mülkiyetinin devletleştirilmesi değil, uluslararası bir niteliktir. Yani uluslararası Sovyet Cumhuriyetleri ile dünya kapsamında işçi sınıfının siyasi egemenliğinin sağlanmasıyla gerçekleşebilen bir sorundur. Toplumsal mülkiyet, toplumsallaşmış emek ile nesnelleşmiş toplumsal emeğin mülkiyetinin birleştirilmesidir; bu mülkiyetin toplumsallaşmasıdır. Toplumsal devrim; dünya komünist partisinin, dünya-tarihsel kapsamında, dünya devrim süreciyle ilişkilidir.

İşçi sınıfı 1800'lerden beri sürekli kitlesel, siyasal hareketlerde bulunmuş ve 1871 Paris Komünü'nde, 1917 Ekim Devrimi'nde olduğu gibi siyasal iktidarı ele geçirebileceğini kanıtlamakla birlikte ne yazık ki yenilgiyle sonuçlanmıştır. Bu yenilgiler nesnel koşullardan etkilenmekle birlikte, belirleyici neden öznel koşuldur. Bu öznel koşul amaç ve sabit ilkelerin, siyasal pratik öznenin yani komünist siyaset ve Dünya Komünist devrimci Partisi'nin yetmezliğidir. Proleter demokrasinin siyasal hedeflerinin komünistler tarafından somutlanabilir bir nitelikte teorisi oluşturulmamıştır. Dolayısıyla diğer ilkelerin çözümünün de proleter demokrasi siyasal hedeflerinin çözümünden geçmesinden dolayı bunların da somutlanabilir bir nitelikte teorisi oluşturulmamıştır. Örneğin, Ekim Devrimi'ne önderlik eden Bolşevik Partide bile demokratik merkeziyetçi işleyiş ilkesinin sabit bir ilke olarak değişmezliği, komünist siyasetin ancak böyle bir partide somutlaşabileceği yeteri kadar açık değil. Komünistlerin sınıf savaşımı içinde ve özellikle Ekim Devrimi'nden çıkarması gereken ders sabit ilkelerin teorileştirilmesinde homojenliği yakalamalarıdır. Bu siyasi ön varsayımlar yeteri kadar açığa kavuşturulmadan ve bunlar üzerinde anlaşmadan devrimci bir program ve devrimci bir parti oluşturulamaz. İşçi sınıfının devrimin öznesine dönüşmesinin siyasi koşulu, bir devrimci program yönlendirmesinde devrimci bir partinin önderliğidir. İşçi sınıfı ve emekçiler için sorun, egemen sınıf olarak örgütlenmiş proletaryanın iktidarı nasıl sürdürebileceği ve nasıl uluslararası Sovyetler Cumhuriyetine varacağı hususunda, siyasi nitelikten yoksun oluşudur. İşçi sınıfını ve ezilen-sömürülen emekçi yığınlarını teslimiyete götüren neden, sabit ilkelerini yeteri kadar açık ve anlaşılabilir bir şekilde açığa çıkarmış komünist siyasetten ve örgütünden yoksun oluşudur.

Burjuva siyaseti nedensellik siyasetidir. II. Enternasyonal siyaseti ve bu siyasetin etkisi altında olan siyasi akımlar da nedensellik siyasetinin takipçileridir. 1920'den itibaren Bolşevikler nedensellik siyasetine kapıyı aralamış ve 1924'den itibaren nedensellik siyasetinin değirmenine su taşımış ve Stalin'in tek başına iktidarı ele geçirmesiyle birlikte SSCB'yi yönlendiren siyaset, nedensellik siyaseti ya da ulusal komünizm olmuştur. Nedensellik siyasetinin varsayımlarından hareket eden siyasi akımların önünde sonunda varacağı yer burjuva demokrasisidir. II. Enternasyonal siyasetiyle girilen nedensellik siyasetinin odağında yatan temel varsayım, nesnel genel ekonomik gelişme yasasıdır.

Nesnel genel ekonomik gelişme yasası; sermayeyi nesnel, üretimi genel üretim, ihtiyaçları da bireysel ihtiyaçlar olarak kavrar.

Sermaye üretim araçlarına indirgendiğinde, her türlü emeğin zorunlu bir öğesi, her çeşit üretimin zorunlu bir koşulu durumuna gelir. Bu durumda sermaye tarih ve toplum üstü bir şey olmaktadır. Bu kavrayışa göre tarih sermayenin eseridir ve bundan dolayı tüm toplumsal ilişkiler sistemi de sermayenin eseri olur. Tarihin öznesi ya da tarihin yapıcısı sermaye, değer yaratıcısı insan ve faaliyeti de sürecin yüklemi olur. Bu kavrayış burjuva ideolojisinin bakış açısıdır ya da burjuva ideallerinden esinlenmektedir. Burjuva ideolojisi, toplumsal ilişkilerde, mübadele ilişkilerini ya da metalararası ilişkileri temel alan bakış açısıdır.

Burjuva ideolojisi üretimi, bireyle doğa arasındaki ilişkiye indirger. Üretimi toplum ve tarih dışı bir olgu olarak, doğal yasalarla ilişkilendirir. Böylelikle üretiini özgül toplumsal ilişkilerden soyutlayarak genel üretim kavramına varır. Üretimi toplumsal ilişkiler ürünü olarak değil, tikel bir faaliyet olarak, kullanım değerleri üretimine indirgeyerek, teknik bir olgu olarak ele alır. Bu durumda işbölümü yani toplumsal üretim örgütlenmesi ya da toplumsal üretim süreci, toplumsal ilişkilerin dışında kabul edilir. Böylece toplumun ihtiyacını karşılayan toplumsal üretim ya da ekonomik kavramla ifade edilirse arz, toplumsal ilişkilerin dışında, bireyin üretimi olarak algılanır. Bireyler de birbirine karşı kayıtsız ve topluma karşı bağımsız durumdadırlar, ancak ihtiyaçlarını piyasada ürünlerinin ya da faaliyetinin eşdeğeriyle mübadele ederek karşıladıklarından dolayı toplumsal ilişkiler sisteminde

bireyin işlevi mübadeleci olur. Demek ki birbirlerine karşı kayıtsız olan ve topluma karşı bağımsız olan bireylerin toplumsallığını oluşturan bir mübadeleci oluşundan dolayı mübadele değeridir. Yani toplumsallığı oluşturan ya da toplumsal ilişkileri oluşturan meta piyasasıdır, eşdeyişle mübadele değerinin cisimleşmiş biçimi olan paradır.

Burjuva ideolojisi nasıl ki, üretimi toplumdan soyutlamakta ya da koparmakta, ihtiyaçları da toplumsal ilişkilerden soyutlamaktadır. Ihtiyaçları toplumsal ilişkileri olarak değil, bireysel ihtiyaçlar olarak ele alır. Böylelikle ihtiyaçları da toplum ve tarih dışı olarak telakki eder ve her tarihsel dönem için de ihtiyaçların sonsuz olduğunu belirtir.

Bu ön varsayımlar hem burjuva ideolojisinin hem de nedensellik siyasetinin ya da ulusal komünizmin üzerinde yükseldiği ortak zemindir. Fark şuradadır: Burjuva ideolojisine göre kapitalist toplum ve üretim, insanlık tarihinin vardığı en gelişmiş aşamadır. Insanlık ancak bu toplum biçimi içinde gelişebilir. Nedensellik anlayışına göre ise nesnel genel ekonomik gelişme yasası gereği olarak toplumsal evrim sosyalizme varır.

Sermaye, üretim araçlarına indirgenemez, özgül bir üretim ilişkisidir, yani ücretli emek temeline dayalı bir üretim ilişkisidir. Genel üretim diye bir üretim söz konusu olamaz. Kapitalist üretim de nihayetinde tarihsel-toplumsal ilişkilerin ürünü olarak, özgül bir üretim biçimidir. Ücretli emeğe dayalı bir üretim biçimi olarak mübadele değeri amacıyla yapılan bir üretimdir. Sürecin başında da sermaye paradır, sürecin sonunda da paradır. Ama aynı para değil, nicelikçe artan paradır. Yani sermaye kendi kendini doğuran ya da büyüten paradır. Sermayeye dayalı üretim, tarih ve toplumsal ilişkilerin ürünüdür. İhtiyaçlar da toplumsal ilişkilerin ürünüdür ya da insanlararası ilişkilerin ürünüdür. Toplumsal üretim ile toplumsal ihtiyaçları bireysel üretim ve bireysel ihtiyaçlara indirgemekten hareketle, ihtiyaçları da sonsuz sunmaktan maksat, kapitalist üretim sürecini ve işbölümünü insanlararası ilişkilerin ürünü değil, tarihî değil, doğal yasaların ürünü olarak değişmezliğini belirtmektir. Artık-değer, üretim sürecinde üretilir, ancak malın satışıyla para biçiminde cisimleşir. Üretim toplumsal ilişki dışında bireysel ve doğal bir ilişki olarak algılandığından artık-değer de doğal yasaların gereğine dönüşür. Değişimin ise ancak bölüşümde

olabileceğinden hareketle sömürü, ezen-ezilen ilişkilerini bir bütün olarak yok etmek doğal yasalar gereği olanaksız olduğundan, bu çelişkiler ancak bölüşüm ilişkilerinin çerçevesinde yumuşatılabilir. Yani değişimi üretim ilişkilerinde değil, mübadele ilişkileri çerçevesinde aramak gerektiğini belirtir. Insanlara gerçeği mübadele değerinde, piyasada aramasını aşılayan toplumsal varsayım temeline dayalı bir ideoloji dayatılır. Böylelikle toplumsal ilişkileri paralararası ilişkilere dönüştürme, kapitalist üretimin ve toplumun temel amacıdır. Tarihten gelen gerek manevi ve gerekse maddi tüm kültürel değerleri mübadele değerinin birer öğesine dönüştürme burjuva ideolojisinin ve siyasetinin işlevidir.

Sermayeye dayalı üretim de toplumsal yapının her yeniden üretimi; toplum ve üretim ya da toplumsal ihtiyaçlar ve bu ihtiyaçları karşılayan üretim, emek ve değeri, emek ve nesnel koşullarının birbirinden kopukluğunu daha da derinleştirerek ve genişleterek birbirine yabancılaşmasının ilişkilerini yeniden üretir. Devrimci program bu ilişkileri somutlaştırmış bir teorik çerçevede açığa çıkarmalıdır.

Nedensellik siyaseti ya da nesnelci anlayış teori ile pratik, özne ile nesne arasında diyalektik bir ilişki olduğunu, bu ilişkiyi sağlayanın amaçlı somut insan faaliyeti değil, nesnel genel ekonomik gelişme yasası olduğunu iddia eder. Bu varsayım üzerinde hareket ettiğinden dolayı teori ile pratiği birbirinden pratik olarak değil, teorik olarak ayırır. Dolayısıyla, teoriyi tarihsel-toplumsal hareketin gerçek ilişkilerinden değil, nesnel genel ekonomik gelişme yasasından, başka bir deyişle tarihsel gelişme yasalarına ya da doğal yasalara uygunlaştırarak üretir. Yani teorik sonuçlar teorinin kendisinden üretilirken, pratiğin, nesnelliğin gereği olarak kendiliğinden işlediğini iddia edilir. Böylelikle, nesnel genel ekonomik gelişme yasası, amaçlı somut insan faaliyetinden bağımsız olarak tüm toplum biçimlerinin belirleyicisi ya da oluşturucusu olarak teorileştirildiğinden dolayı devrimi de aşamalı devrim olarak teorileştirir.

Aşama teorisi ya da aşamalı devrim teorisi, devrimin nereye kadar ilerleyeceği ve hangi aşamada kalacağını, ilgili somut ülkenin sosyo-ekonomik ve teknik gelişme düzeyinden hareketle belirler. Böylelikle somut ülkeyi, dünya kapitalist üretim ilişkilerinden soyutlayarak tek bir ülkenin sosyo-ekonomik ve

teknik gelişmesine tabi tutar. Bu durumda devrimin nereye kadar ilerleyeceği sorununu, önceden nesnel koşulların somutluluğunu veri almasından hareket ettiğinden, nesnel koşulların belirleyiciliğinde arar. Her ülkenin nesnel koşullarının farklılığından hareketle işçi sınıfının ve ezilen-sömürülen kesimlerin mücadelesini evrensel ve enternasyonalist nitelikte değil, ülke sınırları içinde ve birbirinden kopuk olarak ele alır. Komünistler ise emperyalizm çağında herhangi bir devrimin varacağı yeri, kitlelerin örgütlenme ve bilinçlenme düzeylerine bağlı olduğu kadar, komünist dünya parti siyasal koşuluna da bağlar. Sosyo-ekonomik gelişme aşamaları emperyalizm çağında bir bütün olarak kapitalist üretim ilişkilerinin ve sömürüsünün içindedir. Dünya kapsamında bir bütün olarak kapitalist üretim ilişkilerini biçimlendiren de emperyalist sermayenin ihtiyaç ve eğilimidir. Devrimci hareketin ve devrimci mücadelenin durumunu tayin eden de enternasyonalist ve evrensel nitelikte siyaset ve örgütlülüğüdür.

Komünistler, her ülkenin özgül koşullarına dayalı orjinal bir strateji bulma gibi bir arayış içinde olamaz. Emeğin kurtuluş hareketi de ezilen ulusların kurtuluş hareketi de siyasi bir sorundur ve siyasi bir sorun olarak bir devletin parçalanmasına, yıkılmasına, yerine yeni bir devletin kurulmasına ilişkindir. Proleter devrimle, ulusal kurtuluş mücadeleleriyle komünistlerin hedefledikleri Sovyet Cumhuriyeti'dir. Uluslararası Sovyet cumhuriyetleri hedefi taşımayan bir hareket ve mücadele, devrimci bir hareket ve devrimci bir mücadele olamaz; burjuva demokrasilerinin sınırları içerisinde kalmaya mahkûmdur. Aşamalı devrim teorisi de burjuva demokrasilerin sınırları içinde proleter devrimi nesnelleştiren nesnelci siyasetin siyasal perspektifidir. Komünist devrimciler, Lenin'in *Nisan Tezleri*'yle aşamalı devrim teorisini tarih çöplüğüne atmışlardır.

Proletaryanın genel çıkarlarının diğer tüm kesimlerin de çıkarına olduğu açıklığa kavuşturmalıdır. Tüm toplumsal problemlerin, baskıların nedeni sermayeye dayalı üretim ve devletidir. Bunun için proletaryanın kurtuluşunu diğer toplumsal kesimlerin, ezilenlerin kurtuluşu olarak görebilmelerini sağlamak üzere taktik ilkeleri de içeren program oluşturulmalıdır.

V. Bölüm

ENTERNASYONAL

KOMÜNİSTLER BİRLİĞİ (1847- 1852)

1789 Fransız Devrimi, burjuvazinin kendi çıkarlarını gerçekleştirmek için proletarya, emekçiler ve köylülük kesimine önderlik ederek monarşi, aristokrasi ve kiliseye karşı kazanılmış bir burjuva demokratik devrimdir. Bu devrim Fransa'da burjuva mülkiyetin, burjuva milliyetin, burjuva hukukun; monarşik mülkiyete, monarşik milliyete ve monarşi hukuka karşı zaferiydi. Devrim sürecinde 1791 Anayasası yapıldı. Bu anayasa monarşi ile burjuvazinin uzlaşmasına dayalı liberal bir rejim kurdu. Sonradan Jakobenler'in iktidar döneminde ve Robespierre'in önderliğinde burjuva demokratik devrim mantığını sonuna kadar götürerek 1793 Anayasası ile burjuva demokratik cumhuriyet kuruldu.

Bu burjuva demokratik cumhuriyet halk yığınlarının seçmen kitlesine ve katılımına dayanmaktaydı. Ancak 1794'te bu anayasa kaldırılsa bile radikal burjuva demokratların siyasal ideali olarak kalacaktı. Avrupa kıtası 1793 Anayasası ile ilk olarak burjuva demokratik cumhuriyete ve burjuva demokratik anayasaya kavuşmuşken, ABD henüz köleciliği kaldırmamış olmakla birlikte bu burjuva demokratik haklara daha önceden sahipti. 1814-1815 Viyana Kongresi ile Fransa'da tekrar monarşik yönetime geçilecek ve tüm Avrupa kıtasında liberalizm ve devrim eski rejime yenilecekti.

1840'larda Avrupa'nın devletleri monarşik iktidarlarla yönetilmekte ve liberaller ile muhafazakarlar ya da burjuvazi ile

ariştokrasi arasında siyasi mücadele sürmekteydi. İşçi sınıfı ve emekçi yığınları içinde ise sosyalizm ve komünizm siyasi akımları yaygındı. Bu dönemin sosyalizm anlayışında burjuvazinin üretim araçları üzerindeki mülkiyet hakkını kaldırma hedefi yoktu. Sermayeye zarar vermeden ve dokunmadan ve sermayeye dayalı üretim içinde çözümler ve sistemler üreten ütopyalardı. Saint-Simon, Charles Fourier, Robert Owen vb. gibi toplumsal ütopik görüşlerdi. Bu görüşler aristokrat ilişkilerin tasfiyesi ve burjuva devrimlerin tamamlanması doğrultusunda, kendilerini siyasal devrimlerle sınırlandırmaktaydılar. Babeuf geleneğinden gelen ve kendilerini komünist olarak tanımlayanlar ise toplumsal sorunların siyasal devrimle çözülemeyeceğini, ancak toplumsal ilişkilerin radikal bir şekilde değiştirilmesiyle çözüleceğini savunmaktaydılar. Yani çözümün; üretim araçları üzerinde özel mülkiyet hakkını kaldırmak ve devletleştirmekle gerçekleşeceğiydi. Sosyalistler okumuş kesimlerde ve küçük burjuva kesimlerde yandaş bulurken, komünistler işçi sınıfı içinde yandaş bulmaktaydı. 1840'larda sosyalizm, komünizm ve özellikle işçi sınıfı kavramlarının anlamı ve içeriği belirsizdi.

1843- 1845 arasında Fransız komünizminden, Alman felsefi sosyalizminden ve İngiliz sosyalist sendikacılığını aşarak Marxist komünizm oluştu. Dönemin sosyalist ve komünist teorisyenleri sermayeye dayalı üretimden ve sermayeden ürkmüşlerdir ve insan faaliyetinden bağımsız, dışsal bir bağ ve dizginlenemeyen yıkıcı bir güç olarak görmüşlerdir. Marx'a göre emek, ücretli emek biçimiyle kendi kendisine yabancılaşarak sermayeyi oluşturmuştur ki, bu yabancılaşmanın öznesi emeğin kendisidir. Demek ki emek kendi faaliyetiyle kendine yabancılaşmaktadır. Yabancılaşmanın aşılması özel mülkiyetin toplumsallaşmış emeğin ya da faaliyetin ürünü olduğu ve bunun da toplumsallaşmış mülkiyetle aşılacağıdır. Yani toplumsal üretim sürecinin ve toplumsal yapının yeniden kendi ortak ve bilinçli denetimlerine almasıdır. Kapitalizm üreticileri proleterleştirir; sorun da proleterlerin gönüllü birleşmiş özgür üreticilere dönüşebilmesidir. Yani yaşam ve çalışma birliği. Marx, yabancılaşmadan kurtulmak amacına dayalı olarak Marxist komünizmi oluşturdu.

Bu süreçte işçi sınıfı hareketi özellikle Fransa'da devrimcileşmekte ve burjuvaziye karşı başkaldırı arifesini yaşamaktaydı.

Alman toplumları da devrimci dalgalanma sürecine girmişti. 1847'de *Haklılar Birliği* ya da *Adalet Birliği* örgütü *Komünistler Birliği*'ne dönüştü ve ikinci kongresinde yani Kasım 1847'de Marx ile Engels'e programatik siyasal bir bildirge hazırlama görevi verildi. Marx ve Engels *Haklılar Birliği* ya da *Adalet Birliği* örgütünün kurucuları değildir, sonradan katılmışlardır. Örgütün *Komünistler Birliği*'ne dönüşmesi de katkılarındır.

Komünist Manifesto, *Komünistler Birliği*'nin Avrupa'da kopacak devrimci fırtınaya yetişmek ve yönlendirmek amacıyla yazılmış bir bildirgedir. Ama bir teorik bildirge değil, bir siyasi bildirgedir. İlk olarak bu bildirgede, "bütün toplumların tarihi, sınıf savaşımları tarihidir" tanımlamasıyla sınıflar savaşı siyasal çatışmanın temel öğesi olarak belirlenmiştir. Bu bildirge bir yanıyla bir siyasi akım olarak komünizmin çerçevesini belirleyen; ilk olarak proletaryayı sınıf olarak tanımlayan; proletarya sınıfının tanımını açıklığa kavuşturan ve diğer siyasi akımlardan ayrımını kalın çizgilerle çekerken, diğer yanıyla da *Komünistler Birliği* örgütünün bildirgesidir.

Komünist Manifesto'nun teorik değeri de bu iki yanından kaynaklanmaktadır. *Komünistler Birliği* örgütü olmasaydı *Komünist Manifesto* da olmayacaktı. *Komünistler Birliği*'ne kadar komünistlerin çağrısı "bütün insanlar kardeştir" şiarıydı. Bu şiarın yerine *Komünist Manifesto*, "b*ütün ülkelerin işçileri birleşin*" şiarını koydu. Ve o günden beri bu çağrı komünistlerin şiarıdır. *Komünist Manifesto* bu şiarı soyut teorik olarak önermemiştir, komünizm hedefi için *Komünistler Birliği*'nin önderliği altında birleşmek için önermiştir. Demek ki o gün komünistler için komünizm belirsiz geleceğin hedefi değil, "b*ütün ülkelerin işçileri birleşin*" şiarı ile varılması gereken yakın bir hedeftir.

Her ne kadar, *Komünistler Birliği*'nin tüzüğünde "nihai hedefe kadar sürekliliğini koruyacağı" yazılıysa da 1852'de yöneticileri tarafından kapatılmıştır.

1848 Devriminin Açığa Çıkardığı ve Çıkaramadığı Siyasal Özellikler

1848 devrimi işçi sınıfının bir sınıf olarak burjuva sınıfı karşısına bir siyasal hareket olarak ilk çıkışıdır. Burjuvazi ve

aristokratlar ya da liberal siyaset ile muhafazakar siyaset gelişen işçi sınıfı hareketi karşısında kendi aralarında uzlaştılar. Burjuvazi, 1848 devrimiyle birlikte burjuva demokratik mücadeleden geri çekildi. İşçi hareketinin bir siyasal hareket olabilmesi, işçi sınıfının bir sınıf olarak burjuva sınıfının karşısına çıkması ve mücadele vermesiyle olur. 1848 devrimin özü de budur. İşçi sınıfının hareketi karşısında muhafazakâr ve liberal siyasetin uzlaşması ile girilen süreç, demokratik hak ve özgürlükler için mücadelede, işçi sınıfı hareketinin ve programının öğesine dönüştü. İşçi sınıfının siyasi akımları içinde de genel olarak iki çizgi ya da iki eğilim ortaya çıktı: Burjuva demokratik sınırlar içinde mücadele yöntemini benimseyen "reformcu sosyalizmler" ile kapitalist üretim koşullarını yok etmeyi hedefleyen devrimci mücadele.

1848 devrimleri, işçi sınıfı ve emekçilerin mücadelesinin bir diğer bileşenini açığa çıkardı. O da monarşilere karşı mücadeleye giren ulusal kurtuluş hareketleridir. 1848 devrimleriyle işçi sınıfı hareketi ile birlikte bir diğer devrimci güç de ulusal kurtuluş hareketidir. Ancak, komünistlerin programatik öğesine dönüşemeyecektir. Bu siyasal eksiklik zaten kendisini *Komünist Manifesto*'da göstermektedir. Ulusal sorunu emek-sermaye çelişkisi içinde değerlendirmektedir. *Manifesto*, ulusal sorunla ilgili çözümünü şu sözlerle açıklar. "bireyin birey tarafından sömürülmesi ortadan kalktıkça, bir ulusun bir başkası tarafından sömürülmesi de ortadan kalkar". 1848 devriminin değerlendirmesinde de komünistler ulusal sorunun çarpık ve yanlış değerlendirmesinden kendini arındıramamışlardır. Ancak Marx ve arkadaşları 1870'lerde ulusal siyaset konusunda netleşmişlerdir. 1870' deki ulusal sorunla ilgili siyasi kavrayış *Komünist Manifesto*'nun çarpık ve yanlışının düzeltilmesidir.

Komünist Manifesto proletarya öncüsünün örgütlenme anlayışından yoksundur. 1848 devrimiyle sürekli devrim tezine varmasına karşın, sürekli devrime öncülük edecek, sürekliliğini sürdürecek olan komünist öncü örgütlenmesini siyasi bilince çıkaramamıştır. Komünist öncü örgütlenme sorununun teorik bilince çıkması Lenin ile ve pratiği de Bolşeviklerle çözümlenecektir.

Komünist Manifesto proletarya diktatörlüğünün siyasi hedeflerinden de yoksundur. Çünkü "proletaryanın egemen sınıf

olarak örgütlenme" belirlemesi proletarya diktatörlüğü ile somutlaştırılmadığında belirsiz bir hedef durumuna düşer. 1848 devriminin değerlendirmesinden sürekli devrim ve proletarya diktatörlüğü siyasi dersleri çıkarılır ve *Komünist Manifesto*'nun devlet perspektifi ile ilgili eksikliği giderilir. Proleterya diktatörlüğü Paris komün'ün deneyimiyle somut ifadesini bulur.

I. ENTERNASYONAL: 1863- 1876

ABD'de iç savaş İngiliz tekstil endüstrisini krize sokmuştur. İngiltere bu dönemde ihtiyacı olan ham pamuğun %80'ini Amerika'dan ithal ediyordu. Ancak iç savaş, ihtiyacı olan pamuğun ithaline engel oldu. İthal pamuktaki ani düşüş, tekstil endüstrisini krize soktu.

1862'de pamuk endüstrisinde çalışan işçilerin yarısından fazlası işini kaybetti. Bu durum karşısında İngiltere Başbakanı Lord Palmerston hükümeti ABD'ye müdahale hazırlığını yaparken, İngiltere işçi sınıfı sendikal örgütlülüğü ile köleliğe karşı mücadeleye girişir ve direnir. Bu örgütlü direniş, İngiltere işçi sınıfının kendi acil ekonomik çıkarlarına da aykırıydı. Ve nihayet İngiltere işçi sınıfının 1 Mart 1863'deki Londra Sendikalar Birliği meclisinde; köleleştirmeye karşı mücadeleyi desteklediklerini ve destekleyeceklerini, İngiltere'nin kölelikten yana müdahalelerini kabullenmeyeceklerini ilan etmeleri, aynı zamanda I. Enternasyonal'in siyasi koşullarını da oluşturan bir dönemeçtir. Ardından İngiltere işçi sınıfı ve Avrupalı işçilerin Polonya ve İtalya kurtuluş mücadelelerine destek vermeleriyle boyutlanan mücadeleleri karşısında, İngiliz sermayesi sendikal hareketin bu mücadelesini kırmaya kalkışmıştır. Bunun için de Avrupa'nın diğer ülkelerindeki işçileri İngiltere'deki sendikal mücadeleye karşı grev kırıcı olarak kullanılmak istenmiştir. Burjuvazinin bu tutumuna tavır alan Avrupa işçi sınıfı hareketi, I. Enternasyonalin kurulmasını sağlamıştır. Demek oluyorki, I. Enternasyonal'in kuruluşu işçi sınıfının, emeğin kurtuluş mücadelesini, ezilen ulusların ve köleliğin kurtuluş mücadelesiyle birleştirmesinin sonucudur.

I. Enternasyonal'in Tüzük girişinde "işçi sınıfının kurtuluşu, işçi sınıfının kendisi tarafından gerçekleştirilmelidir" ifadesinin

Avrupa işçi hareketine mal edilmesi I. Ertemasyonal pratiğinin en önemli yanıdır. Bununla birlikte I. Entemasyonal; Proudhuncular, Cabetciler, Bukuninciler, Blankiciler, Fourierciler, Marxcılar olmak üzere farklı eğilimlere, hedeflere, geleneklere sahip siyasi akımların bir araya gelmesinden oluşmuştu. I. Entemasyonalin kuruluş hitabı ile tüzük girişi Marx'ın kaleminden çıkmakla birlikte Entemasyonal içindeki farklı eğilimler bunu kendi hedefleri doğrultusunda yorumlamaktaydılar.

I. Entemasyonal'de proletaryanın siyasi iktidarı alma hedefine karşı çıkanlar ezilen ulusların kendi kaderlerini tayin hakkına da karşı çıkmada çakışmaktaydı. Bugün de bu böyledir.

Paris Komünü'nün yenilgisiyle birlikte daha önceden gelen farklı eğilimlerin farklı hedeflerinden dolayı iç çatışmalarla işlevselliğini yitirme sürecine giren I. Entemasyonal, Eylül 1871'de Londra' da bir konferans düzenledi. Bu konferansta gelinen yerde burjuvaziye karşı işçi sınıfının kendini bir parti halinde örgütlemesi kararı alındı. II. Entemasyonal parti anlayışı bir yerde bu kararın ürünüdür. Halbüki 1848 devrimleri ve Komünitsler Birliği örgütü ile I. Entemasyonal'den çıkarılması gereken ders, komünistlerin kendini bir partide örgütlemeleri olmalıydı. İşçi sınıfının siyasal hareketi bu dersi çıkaracak kadar deney sağlamıştı.

2 Eylül 1872 Lahey Kongresi ile kurucuların önerisi ve onayıyla Genel Konseyin New York'a taşınması kararı alınır. 1873 Cenevre Kongresi'ne Isviçreliler dışında yalnız iki delege katılır. Artık I. Entemasyonal Lahey Kongresi ile birlikte pratik olarak yaşamamaktadır. 1876'da sadece Amerikalıların katıldığı kongrede I. Entemasyonal'in varlığına son verilir.

II. ENTERNASYONAL: 1889- 1914

14 Temmuz 1889'da kurulan II. Entemasyonal onu oluşturan partilerin I. paylaşım savaşı karşısındaki tutumlarından, yani kendi burjuvazilerinin safında savaştan yana tavır almalarından dolayı dağılmıştır. Avrupa'nın kapitalist devletlerinde 1870'lerden itibaren sermayenin merkezileşmesi ve yoğunlaşması süreci, Avrupa sermayesini ya da kapitalizmini tekelci yapıya dönüştürdü. 1890'lardan itibaren kapitalist üretim ilişkilerini

Avrupa dışına taşımaya başladı. Bu süreçte Kapitalist devletlerarasında rekabet dünya düzeyinde hız alırken bu rekabete A.B.D ve Rusya'da katılır. İşçi sınıfı hareketi özellikle 1880- 1900 arasında sendikal örgütlenme bakımından geçmişiyle kıyaslanmayacak boyutta gelişme gösterirken, bu süreçte ulusal sosyalizm karakterli sosyalist partilerin örgütlenmesi de işçi sınıfının örgütlenmesi paralelinde gelişme göstermekteydi. I. Enternasyonal işçi sınıfının sendikal örgütleri tarafından kurul- muşken, II. Enternasyonal işçi sınıfının sendikal örgütleri yanısıra bir de işçi sınıfının siyasal partileri tarafından temsil edilmekteydi.

II. Enternasyonal Siyaseti

I. Enternasyonal Avrupa işçi hareketinin ürünüydü. İşçi hareketinin içindeki Proudhoncu, Blanquici, Bakuninci, Marxcı yandaşları barındırıyordu. Ancak 1871'de yapılan Londra Konferansı'nda işçi sınıfı partilerinin kurulması ve buna dayalı bir enternasyonalin inşası ile ancak enternasyonal dayanışmanın ve toplumsal devrimin olanak içine girebileceği kararına varılır. II. Enternasyonal de işçi partileri tarafından kurulur ve Marksizm onun resmi ideolojisi olur. II. Enternasyonal'in siyasal teorisi Alman Sosyal Demokrat Partisi tarafından biçimlendirilmiştir. Alman Sosyal Demokrat Parti II. Enternasyonal'deki en güçlü parti olmasının yanısıra Marx'ın arkadaşları olan A.Bebel, W. Leibknecht, F. Engels gibi güçlü kadrolara da sahipti. Alman Sosyal Demokrat Partisi'nin siyasal çizgisini biçimlendiren de Erfurt Programı olup, bu programın siyasal anlayışı II. Enternasyonal'in de egemen siyasal anlayışına dönüşür.

II. Enternasyonal, Marx'ın teorisini nedensellik siyasetine malzeme etmiştir. Nedensellik siyaseti Marksizm olarak sistemleştirilmiş ve II. Enternasyonal'in resmi ideolojisine dönüştürülmüştür. Böylelikle Marksizm, bilimsel determinizm olarak doktrinleştirilmiştir. Marx'ın teorisinde özne-nesne diyalektik bütünsellik içindedir. Özne ve nesne'nin birbirinden koparılması ya da her birinin kendi başına bir diğerinden bağımsız ele alınması baştan itibaren Marx'ın teorisinden kopma olur. Ya determinist ya da voluntarist(gönüllü) anlayışa varılır. II.

Enternasyonal özne-nesne ya da teori-pratik bütünselliğini bölmüş nesnelci ya da determinist anlayışa dayalı siyaset gütmüştür.

II. Enternasyonal'in nedensellik siyasetinde toplumsal yasalar doğa yasalarından ayrı olmakla birlikte doğa yasalarına tabi olarak işlediğini var saydığından dolayı kapitalist üretim yasalarını, doğa yasaları doğrultusunda işlediğini varsaymıştır. Doğa yasaları, nesnel genel ekonomik gelişme yasası olarak toplumda işlediğinin değerlendirmesine dayalı olarak "çöküş Teorisi"ni geliştirmişlerdir. 1870'lerden itibaren Avrupa sermayesinin tekelci sürece girmesinden de hareketle bireysel sermayelerin merkezileşmesi, yoğunlaşması ve tekelci niteliğe bürünmesini üretinin toplumsallaşması olarak değerlendirdiğinden nesnel süreç içinde kapitalizmin kendiliğinden tasfiyeye uğrayacağını teorileştirmiştir. Böylelikle kapitalist üretim yasaları gereği sermayenin yoğunlaşması ve merkezileşmesi ile birlikte üretimin toplumsallaşması sürecinde bireysel sermayelerin siyasi gücü azalacağından, herhangi bir kapitalist devre bunalımında tarihi yasaların kaçınılmaz sonucu olarak kapitalizm çöker. Böylelikle özel mülkiyet de toplumsallaşacaktır.

Görüldüğü gibi "çöküş teorisi" nesnel genel ekonomik gelişme yasası, yani üretici güçlerin gelişmesinin kaçınılmaz sonucudur. Böylelikle tarih; sınıf mücadelelerinin tarihi değil, üretici güçlerin gelişmesinin tarihidir. Artık toplumsal gelişmenin ve dönüşmenin kaynağı sınıf mücadelesi değil, üretici güçlerin gelişimidir. Sosyalist devrim stratejisi, üretici güçlerin gelişme yasasına dayandırıldığından, Marxist teori de sanayileşmenin ideolojisine indirgenmiştir. İşçi sınıfının kurtuluşu, işçi sınıfının bilinçli siyasal eyleminin eseri değil, üretici güçlerin gelişmesinin eseri olacaktır. Dolayısıyla ayrı ayrı ülkelerin üretici güçlerinin gelişimi farklı aşamalarda olacağından, devrimlerin nitelikleri de farklı olacaktır. Bunu da aşamalı devrim teorisi ile açıklamışlardır. Aşamalı devrim teorisine göre sosyalist partiler yüksek sanayileşmiş ülkelerde üretici güçler teorisi gereği sosyalist devrimini savunurken, kapitalizmleri yüksek sanayileşme aşamasına varmamış ülkelerde ise burjuva demokratik taleplerde kendini sınırlaması bilimsel sosyalizm gereğidir. Hatta aşamalı devrim teorisi gereği ya da üretici güçler gelişme yasası gereğinden hareketle II. Enternasyonal'in içinde sosyalist sömürge politikasının gerek-

liliğini savunan eğilimler bile çıkmıştır. Böylelikle, Marksizm ya da komünizm, nedensellik siyasetine indirgenmiştir.

II. Enternasyonal Teori-Pratiği Birbirinden Kopuk Olarak Ele Alır

II. Enternasyonal'in siyaseti üretici güçlerin gelişim yasasına dayalıdır. Üretim toplumsal bir ilişki değil, bireyle doğa arasında olan doğal bir ilişkidir. Üretici güçlerin gelişimi amaçlı somut insan faaliyetinin ürünü değil, doğal yasaların ürünüdür. Dolayısıyla değiştirilecek olan ilişki üretim değil, bölüşüm ilişkisidir. Kapitalizme yönelik eleştiri, bölüşüm ilişkilerine yöneliktir. Sorun böyle konunca emeğin, emeğin nesnel koşullarının mülkiyetinden koparılması eleştirilmediği gibi tartışılmadı bile. Sermayeye dayalı üretim ve yeniden üretim yapısının tartışılmaması, beraberinde yabancılaşmanın da tartışılmasını ve anlaşılmasını devre dışı bıraktı. Böylelikle doğal yasalar toplumda ekonomik yasalar olarak işlediğinden, üreticilerin üretimin nesnel koşullarından kopukluğunun ve yabancılaşmasının da nedenselliğin bir gereği olarak değerlendirildi. Ekonomik değişme ya da üretim biçiminin değişmesi, doğal yasaların sorunu olduğundan işçi sınıfının faaliyeti, bölüşüm ilişkilerinin eleştirisine yönelik olmalıdır.

"Sendikalar ekonominin bölüşüm ilişkilerini iyileştirmeye yönelik, yani ekonomik mücadele, partilerde siyasi mücadele yani demokratikleşme mücadelesi vermelidir" anlayışı II. Enternasyonal'de hâkim anlayış oldu.

Bu ekonomik ve demokratik mücadelenin verilmesi için de işçi sınıfını temsil eden tek bir siyasi parti olmalıydı. İşçi sınıfının toplumsal kurtuluşu da ancak partisinin parlamentoda çoğunluk sağlamasıyla mümkün olduğundan, görevi partisine oy vermek ve oy oranını her seçimde yükseltmektir. Parti oyunu çoğaltmanın ancak sosyalizm propagandasını yapmak ve işçi sınıfı içinde taraftarlarını çoğaltmakla sağlayabilir. Sosyalist propaganda aracılığıyla bilimsel sosyalizmi işçi kitlesine taşıyacaktır. Bu durumda sosyal demokrat partinin parlamentoda çoğunluğa gelmesi kapitalizmin çöküşü olarak kabul görmekte, sosyalizmin faaliyeti partinin propagandasına indirgenmekte ve işçi sınıfı hareketini,

sendikalar vasıtasıyla ekonomik mücadele vermekle sınırlandırılmaktadır. Böylelikle, işçi sınıfı ekonomik mücadele verecek ve işçi sınıfını temsilen partide siyaset yapacak.

Devrim ve proletarya diktatörlüğünü, ya da özne ile nesneyi birbirinden kopuk olarak ele alan II. Enternasyonal, toplumsal devrimi üretici güçlerin gelişimine bağlar. Üretici güçlerin gelişimi sonucunda, sosyal demokrasinin parlamentoda çoğunluğu ele geçirmesi toplumsal devrim olmaktadır. Sosyal demokrasinin çoğunluğuna dayalı parlamentonun, işçi sınıfının çıkarını kollayan duruma dönüştürülmesi de proletarya diktatörlüğü olmaktadır. Böylelikle, işçi sınıfı hem emeğin nesnel koşullarının mülkiyetinden ve hem de siyasi mülkiyetten yoksun olacağından, ekonomik ve siyasi yabancılaşması da devam edecektir. Bu durum II. Enternasyonal siyaseti için doğal yasanın gereğidir. Çünkü II. Enternasyonal siyasetine göre sosyalizm işçi sınıfının bilinçli siyasal hareketinin sonucunda varılacak bir hedef değil, üretici güçlerin gelişiminin ya da kendiliğinden işleyen nesnel sürecin kaçınılmaz sonucudur. Bu nedenle toplumsal yapının yeniden üretiminin karmaşık pratik bütünselliğinin öznesi emek olarak ele alınmamakta, sermaye olarak ele alınmaktadır. Bu nedenle üretici güçlerin gelişimi ile işçi sınıfının daha çok ihtiyacı karşılanacak ve zorunlu çalışma süresi kısaltılacak. İşçi sınıfı daha çok "boş vakit"e sahip olacaktır. Halbüki devrimci komünizm, toplumsal üretim ve toplumsal yapının öznesinin yaratıcı emek olmasını; emek ile emeğin nesnel koşullarının mülkiyetinin kopukluğunu ve yöneten-yönetilen ayrımını ortadan kaldırılmasını hedeflemektedir. Yani hedef; birbirinden kopuk olan teori-pratik, özne-nesne bütünselliğini sağlamaktır.

II. Enternasyonal; sosyalist devrimi ve proletarya diktatörlüğünü sosyal demokrasinin parlamentoda çoğunluğu ele geçirmesi ve parlamentonun işçi sınıfının hizmetine koşullandırılması olarak ele aldığına göre, ayrı ayrı ülkelerde üretim güçlerinin gelişimine uygun olarak, sosyal demokrasi çoğunluğu ele geçirecektir. Gelişmiş sanayiye sahip ülkede, sosyal demokrasinin çoğunluğuna dayalı parlamento, işçi sınıfına hizmet edeceğinden ve bu rejim de sosyalizm olacağından 'tek ülkede sosyalizm' olur, anlayışına varılır. Zaten II. Enternasyonal sosyalizmi, tek ülkede sosyalizm anlayışıdır.

Sosyalizmi de enternasyonal sosyalizm değil, ulusal sosyalizmdir. O nedenle II. Enternasyonal, proleter devlet teorisini geliştirmediği gibi tartışma konusu bile yapmamıştır. Sosyalizmi salt ekonomiye indirgemiş ve sosyalist ekonomiyi de genel üretim temeline dayandırmıştır. Yani sermayeye dayalı üretimi esas almakta, ancak bu sermaye devlet tekelinde olmalıdır. Çünkü II. Enternasyonal burjuva toplumun ideolojik yapısı bu toplumun ekonomik yapısı kadar gerçek bir boyutu olduğunu görmek istememiştir. O nedenle devlet ve üretimi ideolojik ya da sınıfsal ilişkisinden kopartarak, salt bir teknik sorun olarak ele almıştır. Hangi sınıf iktidarı ele geçirirse bu teknik aracı kendi çıkarlarının doğrultusunda kullanacağını söylemiştir. O nedenle II. Enternasyonal'in siyasi pespektifinde ideolojik mücadelenin sınıf mücadelesinin ayrılmaz bir parçası olarak öngörülmemiştir. Bu siyasi pespektif, işçi sınıfını burjuva ideolojisinin biçimleri içinde kalmaya mahkûm etmiştir. Özgür üreticilerin özgür emeğine dayalı toplum öngörülmemektedir. II. Enternasyonal bu nesnelci sosyalizm ve siyasetin gereği olarak Marx'ın toplumsal varsayımlarını ya da felsefi dünya görüşünü çarpıtarak, tarihi materyalizm ve diyalektik materyalizm olarak bölmüş ve nesnelci, determinist yöntemle yorumlamıştır. Böylelikle Marxist teoriyi "bilimsel teori", sosyalizmi "bilimsel sosyalizm" olarak tanımlamış ve Marxizm'i doktrinleştirerek burjuva ideolojisinin yedeğine dönüştürmüştür.

II. Enternasyonal işçi sınıfının ekonomik, demokratik mücadelesini örgütlemiş ve bu alandaki hakların elde edilmesinde önemli katkılar sağlamıştır. Ancak bununla birlikte ideolojik, siyasal ve ekonomik alanda kapitalist kurumların çerçevesinin içinde kalmakta ısrar etmiş ve bu nedenle emperyalist siyasetin yedeğinde seyreden bir kurum olmuştur. Bu durum sosyalist hareketin bünyesinde bunalım yaratır. II. Enternasyonal'in 1914'te dağılması ile birlikte yarattığı bunalım ve bölünme halen devam etmektedir. Komünist devrimcilerin önünde duran görev; II. Enternasyonal'in nedensellik ya da ulusal komünizm siyasetinden arındırılmış Marxist teori üzerinde Komünist Enternasyonal'i yeniden inşa etmektir.

Burjuva idealleri Lasellecilerin kanalıyla 1875 Gotha Kongresi'nde Alman Sosyal Demokrasisi'nin programına dönüştü. *Laselle* işçi sınıfı kavramı yerine, çalışan emekçiler kavramını kullanmaktadır. Emekçilerin kurtuluşunu da sosyal demokrasinin parlamentoda çoğunluğu ele geçirip, devleti emekçilerin çıkarına savunan ve yardım eden duruma dönüştürmeyi hedeflemekteydi. Bunun için sosyal demokrasinin görevi, emekçi yığınlarının oy hakkı elde etmesi için mücadele yürütmesi ve bunun sağlanmasıyla da sosyal demokrasinin parlamentoda çoğunluğu kazanmasıydı. Bu durumda sosyal demokrasinin görevi, bilimi emekçilere taşıyarak aydınlanmasını sağlamak ve böylelikle işçi sınıfını siyasal bir güce dönüştürmekti.

Gotha programı sosyalizmi devletçilik olarak sunar. İşçi sınıfının ekonomik ve demokratik mücadelesi ile devlet demokratikleştirilerek, planlama aracıyla hem ekonomik güçler geliştirilecek, hem de işçi sınıfının durumu iyileştirilecekti. Kapitalist üretim tarzı ve bunun siyasal örgütlenmesi olan devleti ortadan kaldırmayı değil, bunu veri alarak kapitalist üretim tarzı içinde planlama aracı ile iyileştirmeyi savunmaktaydı. Böylelikle devlet halkın devleti olacaktı.

1891 *Erfurt Programı* da kendini Lasellecilikten arındıramayacak ve Marxizmi determinist açıdan yorumlayacaktı. Böylelikle, II. Enternasyonal Marxizmi, toplumsal gelişmeyi determinist açıdan açıklayarak ve reformlar için mücadeleyi siyasal mücadelenin esasına dönüştürecekti.

Her ne kadar Marx, *Gotha Programının Eleştirisi*'ni, "söyledim ve ruhumu kurtardım" cümlesiyle noktalasa da II. Enternasyonal, Gotha Programı'nın içeriğini ya da nedensellik siyasetini Marxist siyaset olarak dünya proletaryasına dayatmıştır.

R. Luxemburg II. Enternasyonal'in determinist anlayışını eleştirir. *R. Luxemburg*, toplumsal devrim ve sosyalizmin üretici güçlerin gelişiminin sonucu değil, sınıf mücadelesinin pratiğinin sonucu olacağını savunmuştur. *R. Luxemburg*, II. Enternasyonal'in ekonomik mücadele, siyasal mücadele ayrımını eleştirerek bu mücadelenin bütünselliğini ve kısmi mücadeleleri, proletarya devrimi ile ilişkilendirerek parlamentoculuğun karşısına proletarya

diktatörlüğünü çıkarmakla, teorik olarak II. Enternasyonal'dan kopuyordu. Ancak bu teorik kopuşu, pratik, yani örgütsel kopuşa dönüştüremedi. Bu teorik kopuşa karşın halen işçi sınıfının tek partisinin olacağı düşüncesindeydi. Sosyalizmi işçi sınıfının bilinçli siyasal eylemine bağlamakla birlikte, işçi sınıfının öncülerinin bağımsız bir programda, bağımsız örgütlenmesinin gerekliliğini kavrayamadı. Bu da sosyalist devrimin, kapitalist bir bunalım sürecinde işçi sınıfının devrimci müdahalesi ile olacağı, süreç içinde revizyonizmin tasfiye olacağı ya da devrimcileşeceği anlayışının gereğidir.

Troçki ise kapitalizmin eşitsiz ve bileşik gelişiminin karakterini belirterek, az gelişmiş kapitalizmlerin üretici güçler düzeyinin az gelişmişliğine karşın, işçi sınıflarının devrimci tutumunun bu engeli aşacağını ve gelişmiş kapitalizmleri etkileyeceğini, sürekli devrim tezi ile geliştirerek, II. Enternasyonal'in determinist anlayışını eleştirmekle birlikte örgütsel kopuşun gerekliliğine varamamıştır.

Ancak Lenin I. paylaşım savaşıyla birlikte, II. Enternasyonal'e karşı mücadelesini teorik alanla sınırlandırmayarak bu örgütlenmeden kesin kopuşun mücadelesini vermiş ve hemen Komünist Enternasyonal'in kurulması için teorik-pratik mücadeleye atılmıştır. Ancak II. Enternasyonal'i eleştiren komünist devrimciler ve Bolşevik Parti'nin büyük çoğunluğu, Lenin'in bu mücadelesine destek vermedikleri gibi çeşitli gerekçelerle kurulmasını da geciktirmişlerdir. Nisan 1917 Konferansı'nda da Lenin bütün ısrarına karşın Komünist Enternasyonal'in kurulmasını Bolşeviklerin kararına dönüştüremeyecektir.

Komünist Enternasyonal Siyaset ve Devrimci Proletarya Diktatörlüğü

Komünist Enternasyonal siyasi çizgisini I. ve II. Kongreler döneminde sürdürmüş, III.-IV. Kongreler dönemi ise II. Enternasyonal Marxizmin anlayışına ve siyasetine kapıyı aralamıştır. Komünist eleştirel bir yaklaşımla Komünist Enternasyonal'in ilk dört Kongresinin çizgisinde oluşturulan teori

yeniden üretilmelidir. Bu yeniden üretimle, eleştirme konusu olan Komünist Enternasyonal'ın siyasi çizgisi ve bu çizginin neden olduğu örgütsel duruş sorunları aşılmış olaçaktır

Lenin'in ölümünden sonra Komünist Enternasyonal kerte kerte ulusal komünizm siyasi anlayışına yönelirken, Stalin'in diktatörlüğü ile tamamen ulusal komünizmin siyasi hakimiyeti içine girmiştir. Ulusal komünizm çizgisinin Komünist Enternasyonal'e ihtiyacı olmayacağından Komünist Enternasyonal gereksizleşmiş ve farklı gerekçelerle Stalin ve SBKP tarafından tek taraflı olarak feshedilmiştir.

Komünist Enternasyonal siyasetinin çekirdeği; devrimin, sınıf mücadelesinin ürünü, yani işçi sınıfının bilinçli siyasal eyleminin ürünü olmasıdır. Kapitalizm eşitsiz ve bileşik gelişir, kendini kriz ve savaşlarla sürdürdüğünden tüm toplumsal ilişkileri de ayrıcalıklı bir biçime sokar. Dünya toplumlarını gelişmiş kapitalizmler, az gelişmiş kapitalizmler, sömürgeler, ezilen uluslar vb gibi farklı gelişkinlik düzeylerde ve kendi aralarında çatışmalı, rekabet ve savaş halinde tutar. Kapitalist üretim ilişkilerinin dünya üretim ilişkilerine dönüşmüş olmasından, sınıf mücadelesinin alanı dünya düzlemindedir.

Demek oluyor ki, emeğin kurtuluşu bir toplumsal sorun olarak uluslararası bir niteliğe sahiptir. Bunun gereği olarak proletaryanın örgütlülüğü ve proleter devrim de uluslararası niteliğe sahiptir, yani enternasyonaldir. Tüm farklı toplumlar için proleter devrimi ve işçi sınıfı ile emekçilerin iktidarını hedefler. Somut mücadele alanı ulusal devletler olması nedeniyle biçimsel olarak ulusal bir savaşımı da içerir. Bu da ulusal devletler içinde burjuva devletini yıkmak, yerine proleter devleti inşa etmekle, işçi sınıfının ulusun egemen sınıfı konumuna gelmesidir. "Her ülkenin işçi sınıfı ilkin kendi burjuvazisiyle hesaplaşmalıdır."[117] Çünkü burjuvazi ulusal devletler biçiminde örgütlenmiştir.

Proleter devrimi başaran işçi sınıfının görevi, uluslararası emeğin kurtuluşunu sağlamak için enternasyonalist hedef doğrultusunda faaliyet içinde olmasıdır. Bu nedenledir ki, proletaryanın mücadelesi biçimde ulusal; nitelikte enternasyonaldir. Tek ülkenin sınırları içerisinde sosyalizm inşa edilemez. Ancak, proletarya

---

[117] Komünist Manifesto

diktatörlüğü inşa edilebilir. Proletarya diktatörlüğünün kendini sürdürebilmesi ve yaygınlaştırabilmesi de Komünist Enternasyonal'in siyasi koşuluna bağlıdır. Komünist Enternasyonal, tüzüğünün birinci maddesinde bu durumu tanımlamıştır:

> "Kapitalizmin yok edilmesi; proletarya diktatörlüğü ve uluslararası bir Sovyetler Cumhuriyeti'nin kurulması; bunlar, sınıfların tümüyle yok edilmesini ve komünist toplumun ilk evresi olan sosyalizmin gerçekleşmesini olanaklı kılar."

Komünist devrimcileri diğer siyasi akımlardan ya da Komünist Enternasyonal'ını II. Enternasyonalden ayıran temel tezlerden biri de sosyalizmin sınıfsız toplumun ilk evresi olup, bunun da dünya devriminin sonucunda, uluslararası boyutta gerçekleşebileceğidir.

Komünist Enternasyonal Siyasette Parti

Komünist Enternasyonal'in parti anlayışı, ortak amaç ve ilkelerinde anlaşmış öncü partidir. Yani demokratik merkeziyetçi partidir. Komünist Enternasyonal'in hedefi de uluslararası demokratik merkeziyetçi bir dünya partisi olarak şekillenmektir. Komünist Enternasyonal, dünya proletaryasının önüne siyasi hedef olarak proletarya diktatörlüğünü koyarak ve bu proleter devrimin de işçi sınıfının bilinçli siyasal eyleminin ürünü olacağı teziyle II. Enternasyonal Marxizminden kopmuş ve devrimci komünizmle bütünleşmiştir.

Bu siyasi bütünleşmenin cisimleşmesi de komünist dünya partisidir. II. Enternasyonal'in 1914'deki çöküşünü, önderlerin ihanetiyle açıklamak, sorunu açıklığa kavuşturmaz. Daha önceden II. Enternasyonal, komünist devrimci siyaset zemini üzerindeymiş gibi bir anlam vermektedir. 1914'deki sonuç II. Enternasyonal teorisinden kaynaklanan siyasetin gereğidir. 1918'lerde bile II. Enternasyonal'in önderlerinden olan *Kautsky*, 1918'de proletarya diktatörlüğü broşüründe, Sovyet organlarının sadece ekonomik organ olarak kalmasını ve yalnız bu anlamda Sovyet organlarına taraftar olduğunu belirtmiştir. Sovyet organlarının siyasi organlara dönüştürülemeyeceğini ve devlet organı olarak tanımayacaklarını

ilan etmiştir. *Hilferding* ise ulusal meclis ile Sovyetlerin birleştirilmesini savunmuştur.

Netice olarak Sovyet devletinin olunamayacağı, burjuva parlâmentarizmi dayatmakla, egemen sınıf olarak örgütlenmiş proletaryanın siyasal egemenliğine karşı olmakla yetinilmeyip, siyasi egemenliği ele geçirmiş proletaryanın, iktidarı, burjuvaziye teslimi de önerilmektedir. İşte II. Enternasyonal siyasetinin özü de budur.

Enternasyonalizm Proletaryanın Uluslararası Siyasetidir

Komünist devrimciler için enternasyonalizm temel ilkedir. Enternasyonalizm diğer ilkelerle bütünsellik içinde ele alındığında bir anlam ifade eder. Çünkü II. Enternasyonal devrimi ya gereksiz görmektedir ya da teorik bir sorun olarak ele almaktadır. Bu nedenledir ki, II. Enternasyonal için örgütlenme, komünizm hedefi doğrultusunda koşulları değiştirme aracı değil, nesnel koşullara göre hedef belirleme aracıdır. Komünistler için emperyalizm, proleter devrim ve ulusal kurtuluş mücadeleleri çağıdır. Eksik olan koşul ise devrimci bir önderliğin yokluğudur.

Çağın nesnel koşulları kapitalist üretim tarzı ve devletleridir. Kapitalizm, üreticileri üretim araçlarının mülkiyetinden ve fiili tasarruf hakkından koparmış ve proleterleştirmiştir. Üreticiler çalışma yeteneklerini kapitalistlere satmaya mecbur edilmiş, ücretli emekçilere dönüştürülmüştür.

Emeğin nesnel koşulları kapitalistin mülkü haline gelmiş ve bu topluma zorla kabul ettirilmiştir.

Toplumun kapitalist topluma dönüştürülmesi ve dolaşımdaki sermayenin genişletilmiş yeniden üretiminin egemenliğinin sağlanması için kapitalist devlet aygıtı olmazsa olmaz bir koşuldur. Diğer bir deyişle, burjuvazinin egemenliğini örgütleyen kapitalist devlet aygıtıdır. Ve bu devlet eliyle kapitalist toplum oluşturulur ve devam ettirilir.

Enternasyonal; proletaryayı kuşatan kapitalist koşullara boyun eğmemek ve bu koşulları değiştirmek için işçi sınıfını mücadeleye sevk etmeli ve bu mücadeleyi siyasal iktidarı ele geçirme hedefine bağlayarak, siyasal egemenlik yeteneğini

şimdiden geliştirmeye yönelik kendini de değiştirmelidir. Bu siyasal bilinç ancak siyasal egemenlik hedefi mücadelesinde edinilebilir.

Bu siyasi faaliyetin gereği olarak uluslararası alanda merkezi bir siyasal örgütlenme gerekir. Bu örgütleme de proletarya enternasyonalizmidir.

Tek Ülkede Sosyalizm Anlayışı II. Enternasyonal Siyasetinin Anlayışıdır

Tek ülkede sosyalizm, "bütün toplumların tarihi, sınıf savaşımları tarihidir" anlayışının terk edilmesi ve yerine "bütün toplumların tarihi, üretici güçlerin gelişmesi tarihidir" anlayışının egemen olmasından kaynaklanır. Yani siyasal çatışmaların nedeni sınıf savaşımı değil, üretici güçlerin gelişmesinde görür. Üretici güçlerden de kastı üretim araçlarıdır. Dolayısıyla tarihin öznesi, üretim araçları olmaktadır.

Komünistler için kapitalist toplum ve devletin, emeğin toplumsallaşmasının ürünü olduğu açıktır. Ancak somut emeğin soyut emeğe dönüşmesi yani toplumsallaşması sürecinde kendi de ücretli emek biçiminde yabancılaşmıştır. Özel mülkiyet; emeğin, ücretli emek biçimi altında, kendi kendine yabancılaşmasının ürünüdür. Yabancılaşma da emek faaliyetinin ürünüdür. Emeğin toplumsallaşmasının alanı herhangi bir coğrafya da sınırlı bir durum değil, dünyanın kendisidir. Yabancılaşmanın aşılması da dünya çapında, emeğin nesnel koşullarının mülkiyetinin toplumsallaşmış mülkiyete dönüşebilmesidir.

Emek, hem emeğin nesnel koşullarının mülkiyetinden ve hem de siyasi mülkiyetten kopartılmıştır. Kapitalizm bir dünya ekonomisi ve siyaseti olarak örgütlendiğinden, proletaryanın kurtuluşu da ancak "uluslararası bir Sovyetler Cumhuriyeti'nin kurulması" aracıyla "komünist toplumun ilk evresi olan sosyalizmin gerçekleşmesini olanaklı kılar" demekle sosyalizm, üretici güçlerin gelişiminin kaçınılmaz doğal sürecinin sonucu değil, uluslararası ölçekte sınıf mücadelesinin, yani işçi sınıfının bilinçli siyasal mücadelesinin sonucu olacaktır. Ulusal alanda proleter devrimle proletarya diktatörlüğü olur, ancak mücadele uluslararası alanda boyutlanır, uluslararası Sovyet cumhuriyetleri

aygıtı ile dünya düzeyinde kapitalist üretim ilişkileri tasfiye edilerek tamamlanır.

"Tek ülkede sosyalizm" teorisi ve bunun pratik ifadesi olan "ulusal sosyalizm" hedefi, teorik kaynağını üretici güçlerin gelişiminin belirleyiciliğinden alır. Farklı ülkelerin üretici güçlerinin gelişiminin farklı olacağından hareketle aşamalı devrim teorisine varılır. Dolayısıyla, farklı üretici güçlerin gelişimine sahip ülkeler için farklı devrim modelleri geliştiren Lenin sonrası Komünist Enternasyonal programı II. Enternasyonal siyasetinden başka bir şey değildir.

Komünist Enternasyonal Sorunu Özünde Öznel Bir Sorundur

Çağımızda egemen olan siyaset burjuva ya da sermaye merkezli siyasettir. Emek ise emek merkezli bir siyasetten yoksundur. Özne-nesne etkileşimi, kapitalist bir dünya ekonomisini oluşturmuştur. Bu koşuldan dolayı proletaryanın mücadelesi de uluslararası bir karaktere sahiptir. Ancak proletarya hareketi uluslararası devrimci bir merkezi örgütten yoksundur. Demek ki sorunu oluşturan nesnel durum değil, tercih ve irade yani öznel sorundur.

Komünistler, enternasyonalizm sorununa eleştirel yaklaşmalıdır. İşçi sınıfının uluslararası örgütlenmelerinin tarihsel evrimine eleştirel bir yöntemle yaklaşmalı ve tutumunu, amaç ve sabit ilkelerin açılımında net ve açık olarak ortaya koymalıdır. Bu tutum aynı zamanda komünistlerin, enternasyonal örgütlenmelere ve işçi sınıfının tarihsel mücadelelerine kayıtsız olan siyasal akımlarla ayrışmasını ve bu akımlarla hesaplaşmasını sağlar. Ancak siyasal hesaplaşma ve ayrışma faaliyetiyle, uluslararası işçi sınıfının mücadelesinin geçmişiyle bağ kurup dersler çıkarabilir. Nihayet, Marx ve yoldaşları, sonradan Lenin ve yoldaşları da bunu yapmışlardır. Komünistler Birliği ve I. Enternasyonal'in örgütlenme faaliyetinin sürekliliğe kavuşmamasının nedeni, özünde Marxistlerin devrimci demokratik merkezi parti anlayışına sahip olmayışındandır.

II. Enternasyonal, komünist devrimci siyasetin zeminine dayalı bir uluslararası örgütlenme değil, tersine komünist devrimci

siyasetten kopuştur. Bu kopuş yalnız siyasi alanla sınırlı değil, felsefi, teorik kopuşu da içermektedir. Marx'ın gerek felsefi gerekse siyasi olarak eleştirdiği anlayışı, II. Enternasyonal Marxizmin "usta"ları tarafından doktrinleştirmiştir. II. Enternasyonal çizgisi, teorik ve pratik olarak kuruluşundan beri proletarya devrimin önünde engel olan bir öznel koşuldu.

Komünist Enternasyonal, II. Enternasyonalin devamı değil, II. Enternasyonal'den kopuştur. Aynı zamanda Marx ve yoldaşlarının devrimci mirasıyla da buluşmasıdır. Bu buluşma da uzun süreli bir nitelik kazanamamıştır. Mart 1921 tarihinde girilen siyasi süreçte II. Enternasyonal siyasetine kapı aralanmış ve Lenin'den sonra II. Enternasyonal siyaseti, hem Komünist Enternasyonal'in hem de SSCB'nin siyasetine dönüşmüştür. Komünist Enternasyonal, II. Enternasyonal'in oportünizmiyle hesaplaşarak kurulmakla birlikte devrimci sürekliliğini sürdürememesinin nedeni nesnel koşullardan ziyade öznel koşuldadır.

Komünist Enternasyonal'in komünist devrimci siyasetinin II. Enternasyonal'in komünist siyasetine dönüşmesine tepki olarak, uluslararası sol muhalefet hareketi doğmuş ve bu hareketin girişimiyle, IV. Enternasyonal kurulmuştur. IV. Enternasyonal kendini Bolşevik-Leninist geleneğin takipçisi ve Komünist Enternasyonalin ilk dört kongresinin kararlarını sahiplenmekle tanımlamıştır. Bununla birlikte IV. Enternasyonal Bolşevik-Leninist bir geleneğin mirasçısı olduğu iddiasına karşın, Bolşevik-Leninst bir siyasal faaliyet sürdürememiştir. Her şeyden önce Leninist çizgi, özellikle I. paylaşım savaşıyla girilen süreç, Avrupa-merkezci siyasetten kopuştur ve eleştirel devrimci pratik siyasete yöneliştir. Eleştirel devrimci pratiğin siyasal koşulu olan devrimci demokratik merkeziyetçi bir parti aracılığıyla mümkündür. IV. Enternasyonal, Komünist Enternasyonal'in ilk dört kongresinin temel belgelerini ve Bolşevik-Leninist çizgiyi eleştirel yöntemle sahiplenmedi. Nihayet, Bolşevik-Leninist çizgi II. Enternasyonal çizgisinden koparak enternasyonalist komünist siyasi çizgide Marx ve yoldaşlarıyla buluşmakla birlikte, yeteri kadar nedensellik siyasetinden arınmış değildi. Enternasyonalist komünist siyasetin sabit ilkelerini yeteri kadar teorik açıklığa kavuşturmuş değildir. Ve hatta Komünist Enternasyonalin ilk dört kongre kararları belirtilen teorik kimliğiyle uygulamaya da

geçilmemiştir. Teorik-pratik bütünselliği olmayan bir kararın olsa olsa teorik bir değeri olur, siyasi bir değeri yoktur. Komünist Enternasyonal'in kurucuları Lenin ve Bolşevik önderlerin; Kautsky ve yoldaşlarının yani II. Enternasyonal yöneticilerinin emperyalist savaş karşısındaki teslimiyetçi çizgisini ihanetle suçlamasından da anlaşılacağı gibi, kendilerini II. Enternasyonalin siyasi etkisinden yeteri kadar kurtaramamışlar. Örneğin, 1914 sonrasında Lenin yazılarında "Marxist olan Kautsky," "Dönek Kautsky" ayrımını yapar, "Kautsky, örneğin 1909'da *İktidara Giden Yol* kitabını yazdığı zaman halen bir Marxist idi, o zamanlar, savaşın kaçınılmaz olarak devrimle sonuçlanacağı düşüncesini savunuyor ve devrimler çağının yaklaştığından söz ediyordu."[118] Halbüki Kautsky, *İktidara Giden Yol* yapıtında olsun, 1902'de *Toplumsal Devrim*'de olsun, 1890'larda olsun proletaryanın egemen sınıf olarak devletleşmesini savunmamıştır, proletarya diktatörlüğünden ve devriminden kastettiği sosyal demokrasinin parlamentoda siyasi iktidara kavuşmasıdır.

Kautsky ve yoldaşlarının siyasi çizgisinde bir çelişki yoktur, tam tersine tutarlılık ve süreklilik vardır. Bernstein'ın revizyonizmine karşı geliştirilen tezlerde de yeteri kadar açıklık yoktur. II. Enternasyonal siyaseti sosyalizm ve devrim sorununu ekonomist-determinist yöntemle ele almıştır. Kendiliğinden işle- yen nesnel sürecin ayrılmaz bir parçası olarak "çöküş teorisi" ile kapitalizmin çökeceğini teorileştirilmişti. Bernstein kapitalizmin kırk yıldan beri istikrarlı bir biçimde geliştiğini ve toplumun, dolayısıyla da işçilerin refah düzeyinin yükseldiğini ve bu olgusal gelişimin çöküş teorisini doğrulamadığını ve bu nedenle azami programdan yani teorik anlamda da sosyalizm ve devrimden vazgeçmeyi ve asgari programla yetinmeyi önermiştir. Rosa Luxemburg'un geliştirdiği anti-revisyonist siyasetini nesnel koşulların yorumuna dayandırmıştır. Rosa Luxemburg, Marx'ın *Kapital*'de genişletilmiş yeniden üretim tahlilini dış ticareti dışarıda tutuğundan dolayı yanlış bulur. Rosa, genişletilmiş yeniden üretim tahliline dış ticareti de katarak yeni analizler geliştirir. Bu dış ticaret yoluyla kapitalizm emperyalist genişleme ile bunalımlarını atlatmakla birlikte bu çözümün de geçici olduğunu ve kapitalizmin bunalım

---

[118] Lenin, *Proleter Devrim ve Dönek Kautsky*, Başak Yay. I. Baskı s. 69

içine gireceğini ve çöküşün kaçınılmaz olacağı ve bu bunalım döneminde işçi sınıfının devrimci pratik geliştireceğini savunur. Burada II. Enternasyonal'in ekonomist, determinist çizgisi yargılanmamaktadır. Üstelik Marx, proleter devrimi ve diktatörlüğünü ekonomist-determinist anlayışla da ele almamıştır. Marx, sosyalizm ve devrimi sınıf mücadelesinin, işçi sınıfının bilinçli siyasal eleştirel devrimci pratiğinin sonucu olarak ele alır. İşçi sınıfının komünizm amacı doğrultusundaki faal mücadelesinin sonuçlanması için, içinde bulunduğu nesnel koşulların tanınmasını ve anlaşılmasını sağla- mak için sermayeyi analize tabi tutmuştur.

Rosa Luxemburg ve Troçki, nesnelcilikten ya da üretici güçlerin gelişimin belirleyiciliğinden kendilerini arındıramadıkları için ekonominin belirleyiciliğine takılmışlardır. II. Enternasyonal'in ekonomist-determinist ya da nedensellik siyase- tinden arınmayan uluslararası sol muhalefet ve IV. Enternasyonal gerek felsefi, gerekse siyasi ve örgütsel sorunlarda enternasyonal komünizm anlayıştan uzaktırlar. II. Enternasyonal'in sosyal demokrat çizgisi de değillerdir. Nedensellik siyasetinin zemini üzerinde yükselen sol sosyal demokrat bir çizgidir.

Günümüzde komünistlerde eksik olan teori, tarihi deney vb. değil, kararlılıktır. Günümüzde komünistlerin önünde duran görev; "bütün ülkelerin işçileri birleşin" şiarı atmaktan önce, uluslararası bir Sovyet Cumhuriyetleri hedefi doğrultusunda, proletaryanın uluslararası örgütlenmesinin inşası için, siyasi faaliyete aktif bir biçimde girmektir. Bu sorun nesnel koşulların olabilirliğine havale edilemez, öznel ve somut bir sorundan hareketle bu enternasyonal; amaç ve sabit ilkelerde anlaşmış, demokratik merkeziyetçi bir dünya komünist partisi olmalıdır. Bunun için her ülkenin komünistleri, enternasyonal komünizm hedefi doğrultusunda, ülke sınırları içerisinde emeğin ve ezilen ulusun kurtuluş mücadelesini örgütlemekle sorumludur. Dünya partisinin oluşumu için faal olmayan ve bu faaliyeti küçümseyen, ulusal komünizm, merkezci, popülist vb. akımlarla da kararlı ve istikrarlı mücadele sürdürme göreviyle de yükümlüdür.

Bütün dünyanın komünistleri birleşiniz!

VI. Bölüm

DEVLET

1- BURJUVA DEMOKRASİSİ YA DA BURJUVA DİKTATÖRLÜĞÜ

A- DEVLET, SİYASETİN EN YÜKSEK DÜZEYDE YOĞUNLAŞMA BİÇİMİDİR

Toplumlarda siyasi ilişkilerin belirleyiciliğinden beri siyaset hakkında iki temel görüş vardır. Bir görüşe göre siyaset, toplumda adaleti, düzeni ve uyumu egemen kılmaya yönelik faaliyettir. Bu faaliyet, tüm topulumun genel çıkarlarını ve faydasını hedefler. Böylelikle, bireylerin toplum içinde birleşip kaynaşmalarını sağlar. Bir diğer görüşe göre ise siyaset, bir mücadeledir, bir savaştır. Siyaset, bir azınlığın toplum üzerinde hâkimiyetini sağlaması ve bu hâkimiyetle imtiyazlarını koruması ve sürdürmesidir.

Burjuva ideolojisi siyaseti, bir bilim saymakta; siyaset devlete dair bir faaliyet olduğundan devletleri yönetme bilimi olarak algılar. Bütün üniversiteler de siyaseti bir bilim dalı olarak kabul eder, siyasal bilimler kürsüleri, profesörleri ve araştırmaları vardır. Devlet yönetimi, yönettiği toplumun ilişkilerini adalet, düzen ve uyum ilkesi doğrultusunda düzenlemek için, istatistiklerden, elektronik araçlardan, kamuoyu yoklamalarından vb bilimsel tekniklerden yararlanır. Bu nedenle "siyaset bilimi" olarak kavramlaştırır.

Komünist devrimciler için devlet ve siyaset, sınıf mücadelesinin ortaya çıkışının bir ifadesi ve ürünü olup ve sınıf egemenliğinin bir aracıdır. Bilim ve bilimsel tekniklerin politikada kullanılması politikayı bilim yapmaz. Bilimi ve tekniği hem

burjuva siyasetinin hem de komünist siyasetin kullandığı, yararlandığı bir zemindir. Ancak siyasal kararlar bilimsel verilere göre değil, bu kararları alanların toplumsal değer yargılarına ve çıkarlarına göre alınır. Bu değer yargılarından ya da toplum hakkındaki değer yargılarından dolayı iktidar olabilmiş- lerdir. Bu toplumsal değer yargıları da toplumsal sınıfların değer yargılarıdır ve ancak kişisel çıkarları da bu toplumsal sınıfların çıkarlarıyla bağlantılıdır.

Ezen ve sömüren sınıf açısından politika bilimdir ve kendi çıkarları doğrultusunda kavramlaştırır. Böylelikle toplumdaki sömürü, baskı ve ezilmişlik gibi davranışlar burjuva sınıfından değil, doğal yasalardan ya da bilimden kaynaklanmaktadır. "İktisadi yasalar körcesine yönetir dünyayı"[119] gibi. Ne var ki, ezilen ve sömürülen kesimler bu 'politik bilim'i gerek teoride ve gerek pratikte kapitalizmin çıkarlarını güden, kazançlarını koruyan, geliştiren bir faaliyet olarak algılar. Bu nedenle hem burjuva ideolojisi ve hem de komünizm için ortak tanımlanabilen, objektif siyaset ve devlet yoktur ve olamaz.

Burjuva ideolojisine göre siyaset; toplumda adalet ve düzeni hâkim kılmaya yönelik bir faaliyettir. Devlet ya da iktidar tikel grupların ya da sınıfların özel çıkarlarına ve baskılarına karşı toplumun genel çıkarını ve genel menfaatini sağlamaya çalışır ya da sağlar. Böylece toplumu oluşturan bireyleri, birbiriyle birleştirip kaynaşmalarını gerçekleştirmekle birbirlerini tamamlarlar. Devlet bu işlevini adalet ilkesi ile yapmakla adil düzeni sağlamış olur.

Komünist devrimciler için siyaset; ezen-ezilen, sömüren-sömürülen kesimlerin, çıkarları doğrultusunda örgütlenmeleri, bu örgütlenmelerinin aracılığıyla toplumsal ilişkileri amaçları doğrultusunda dönüştürme, bütünselleştirme, merkezileştirme faaliyetidir. Siyaset devlete dair bir mücadeledir, bir savaştır; çünkü devlet aygıtını elinde tutan sınıf, diğer toplumsal sınıf ve kesimler üzerinde egemenliğini sağlar. Bu egemenlik sınıf çıkarlarına hizmet eder. Devlet, uzlaşmaz karşıtlıklar olan toplum-sal sınıflardan birinin, toplum üzerinde hâkimiyetini ve imtiyazlarını sürdürmeyi sağlayan bir baskı mekanizmasıdır.

---

[119] Ricardo, aktaran 1844 Felsefe Yazıları, s. 144

Elbette, komünist devrimciler, devletin toplumsal ilişkilerde düzen sağlama gibi bir işlevselliğinin olduğunu kabul ederler. Temizlik hizmetleri, haberleşme hizmetleri, trafiği düzenleme, itfaiye, sağlık, eğitim, bayındırlık hizmetleri vb. kurumları işletmek ve düzenlemek gibi kamu yararına yönelik bir takım faaliyeti vardır. Ancak, kamu yararına yönelik hizmetler de kapitalizmin gelişmesine ve sürekliliğini sürdürmeye yöneliktir. Üstelik kamu yararına yönelik hizmetlerin devlet tarafından işletmesine yönelik değişmez bir ilke de yoktur. Sermayenin ihtiyaçları gerektirdiğinde bu hizmetler özel sektöre devredilir. Neticede kamu yararı için olduğu iddia edilen hizmetler de sermayeye hizmettir, ihtiyaçlarını karşılamadır. Devlet, oluşumundan beri bir sınıfın diğer toplumsal sınıfların üzerinde siyasi egemenliğini sağlama ve sürdürme aracıdır. Devlet, egemen sınıf yararına ve diğer tüm kesimlerin zararına işleyen bir aygıttır. Ve aynı zamanda egemen sınıf yararına ve çıkarına uygun olarak toplumsal ilişkileri bütünselleştirme, merkezileştirme doğrultusunda düzenler. Herkesi bu düzen içinde birleştirip kaynaştırmayı hedefler. Bu hedefini sağlayan araçtır. Bu hedefini sağlayamazsa egemen sınıfın iktidar olma durumu riske girer. Burjuva ideolojisinin dünya da adalet, uyum ve düzeni sağlama çağrısı ve faaliyetinden amaç, tüm ilişkileri sermayenin öğesine dönüştürmektir. Tüm değerleri sermayenin öğesine dönüştüren dolayın devlettir. Siyasetin en yüksek düzeyde yoğunlaşma biçimi olan devlet: **yöneten-yönetilen, kadın-erkek, kafa-kol, sermaye-ücretli emek, kır-kent emeğinin, uluslararası üretim örgütlenmesinin yön verdiği bir hiyerarşinin sürekliliği içinde üreten ve yeniden üreten aygıttır.** Başka bir deyişle devlet; toplumsal sınıflardan birinin siyasal egemenliğinde toplumsal ilişkilerinin örgütlenmiş kuvvetinin biçimidir Bu biçimi belirleyen toplumsal sınıflar arasındaki ekonomik, siyasal, ideolojik ve kültürel mücadeleleridir.

B- KAPİTALİZM VE DEMOKRASİSİ

Kapitalist toplumda, toplumsal varsayımların temeli sermayedir. Temel sermaye olunca, emek, temellendirilen ya da anti-tez olur. Dolayısıyla toplumsal yapının karmaşık pratiklerinin ve toplumsal sınıfların her yeniden üretiminin öznesi sermaye olur. Kapitalist üretim ilişkileri dünyanın üretim ilişkilerine dönüştüğünden, devlet; sermayenin hakimiyetini sağlayan, sürdüren ve geliştiren burjuva diktatörlüğüdür.

Demek ki emekle sermayenin çelişkisi ve aralarındaki mücadele evrensel boyutta ya da uluslararası bir düzeyde cereyan etmektedir. Burjuva devletin sınırları içinde uygulamaya giren tüm demokratik haklar önünde sonunda sermayenin birer öğesine dönüşür.

Burjuva devletleri, tarihsel ve kültürel özgüllüklerinden dolayı farklı biçimlerde şekillenmiştir ve şekillenmektedir. Bir yandan burjuva kesimlerin arasındaki ittifakın ya da uzlaşmanın biçimi, diğer yandan küçük burjuva kesimlerin kapitalist üretim ilişkilerine bağlama yöntemi ve bir diğer yandan da hâkim sınıfla karşıt sınıflar arasındaki mücadele, burjuva devletini biçimlendiren nedenlerdir. Burjuva devletinin farklı biçimlere bürünmesiyle birlikte genel ve ortak karakteristikleri de vardır.

a- Burjuvazi İçin Örgütlenmenin Aracı Devlettir

"Modern devletin hükümetleri, tümüyle burjuva sınıfının ortak işlerini yöneten bir komiteden başka bir şey değildir."[120] Egemen sınıf olarak burjuvazi için örgütlenmenin temel aracı devlettir ve devleti ulusal birliği temsil eden araç olarak gösterir. Bunu da genel oy hakkı, sınıflara kendi partilerini kurma hakkı, düşünce ve örgütlenme özgürlüğü vb gerekçelerle belirtir. Siyasi mücadelede ezilen ve sömürülen kesimlerin ve sınıfların örgütlerinin ve partilerinin karşısına burjuvazinin örgütlenme aracı olan devlet, ulusal egemenlik ilkesi, ulusal birlik ve çıkarı gerekçesiyle çıkar.

Burjuvazi kendi arasında mücadele halindedir. Çıkarları çelişik olduğundan, sürekli rekabet etmekteler ve aralarında finans, sanayici vb fraksiyonlara bölündükleri için, siyasi mücadele

---

[120] Marx, K. Manifesto, s. 30

sürecinde kendi başlarına kalsalar, "ortak işlerini" yönetemezler ve birbirlerini tüketirler. Burjuvazi hem kendi arasındaki rekabetten kaynaklanan parçalanmışlığı hem de işçi sınıfı ile olan mücadelede devlet örgütlenmesi olmadan, örgütlendiği partileriyle bir sınıf olarak siyasi birliğini oluşturamaz ve toplumda siyasi iktidarı ele geçiremez. Bu nedenle, hiçbir kapitalist fraksiyon ya da gurup, tüm sermayenin çıkarlarının temsilcisi olarak siyasi birliği oluşturamaz. Bunun için toplumda, siyasi egemenliği ulusal birlik ve çıkarı ya da ulusal egemenlik ilkesi adına görece özerk bir devlet aygıtı ve bu aygıtı oluşturan bürokrat-teknokrat unsurlarının görece özerkliği gerekçesiyle ele geçirmektedir. Devlet sermayenin başlıca siyasi aygıtıdır.

"Günümüze dek bütün toplumların tarihi, sınıf savaşımları tarihidir."[121] *Komünist Manifesto*'da belirtilen bu varsayım, siyasi düşünce ve mücadele tarihinde ilk belirlemedir. Marx'tan önce birçok düşünür siyasal çatışmaların toplum kategorilerin eşitsizliğinden kaynaklandığını belirtmişlerdir. Kategorilerin eşitsizliğini de yaşama tarzı, yaşama düzeyi, ait olma duygusu ile açıklamışlardır. Ancak, ilk olarak Marx, sınıflar savaşını siyasal çatışmaların nedeni olarak göstermiştir. Ve ayrıca, sınıfların tanımını da yaşama tarzı, yaşama düzeyi gibi belirsizliklerden arındırarak, üretim araçlarının özel mülkiyetiyle tanımlamıştır. Bu durumda uzlaşmaz karşıt iki sınıf vardır: Üretim araçlarının mülkiyetine sahip olan sınıf ve yaşamını sürdürmek için çalışma gücünden başka şeyi olmayan sınıf. Yaşama tarzı, yaşama düzeyi, aidiyet duygusu kaynağını, karşıt ve uzlaşmaz sınıfların savaşından almaktadır. Üretim araçlarının özel mülkiyetine sahip olanlarla olmayanlar arasındaki sınıf savaşı, siyasal mücadelelerin temel faktörüdür ve diğer belirlemeler de bu mücadelenin dolaylı unsurlarıdır. Üretim araçlarının mülkiyetine sahip olanlarla olmayanların durumu, sınıfları oluşturur. Bir bakkal ile bir bilim adamı ya da teknokratın gelirleri eşit olabilir, fakat yaşam tarzları aynı değildir.

"Burjuvazi ile kastettiğimiz üretim araçlarının sahibi olan ve ücretli çalışmayı sömüren modern kapitalist sınıftır, proletarya ile

---

[121] Marx, K. Manifesto, s. 28

kastettiğimiz, hiçbir üretim aracına sahip olmamaları yüzünden yaşayabilmek için iş güçlerini satmak zorunda olan modern emekçiler sınıfıdır."[122]

Kapitalist devlet, modern kapitalist sınıfın ortak işlerini yürüten bir komitedir. Kapitalizm öncesi toplumlarda bireyler kişisel bağımlılık ilişkileri içindedir. Bireylerin üretimdeki yeri ve toplumdaki statüsü ya da konumu önceden cemaat tarafından belirlenmektedir. Örneğin, serfliğin hem birey ve hem de siyasi ilişkileri iç içe belirlenmiştir. Serf, doğuştan serf olarak, aristokratlar da doğuştan asil olarak doğarlar. Kapitalist toplumda bireyler nesneye bağımlı özgür bireyler konumundadır. Kapitalist toplumda, üretim ilişkileri mülkiyet ilişkilerini belirlerken, siyasi ilişkilerde herkes özgür bireyler ya da özgür vatandaşlar statüsünde görünmektedir. Ayrıca, herhangi bir işçinin şansı yaver giderse, örneğin piyango çarparsa kapitalist de olabilir.

Kapitalizm öncesi toplumlarda üretim araçlarının sahipleri - köle sahibi ya da aristokrasi- sömürdükleri kesimlerin karşısına devlet biçiminde örgütlenmiş olarak çıkarlarken, burjuva toplumunda ise devlet, özgür bireyler topluluğunun birliğinin tek temsilcisi olarak çıkar. Burjuvazi hakimiyetini üretim ilişkileri içinde sağlar ve yeniden üretir. Sermayenin her yeniden üretimi bu hâkimiyeti de pekiştirir. Burjuva ideolojisi devletin temel amacını, toplumun birleştirilmesini, kaynaştırılmasını ve bütünselliğini sağlamak, geliştirmek ve sürdürmekle tanımlar. Devletin, tüm vatandaşların devleti olduğunu ve bütünün çıkarına toplumsal dengeyi düzenler. Burjuvazi, devletin, uzlaşmaz karşıtlıklar içinde olan sınıflardan birinin, diğer sınıflar üzerindeki hakimiyetini sağlayan, en gelişkin baskı aracı olduğunu kabul etmez. Ve devletin bu niteliğinin, sömürülen işçi sınıfı ve emekçi yığınlarının bilincine çıkmaması için de gerekli olan her türlü tedbiri alır ve geliştirir. Amacı, bireyler daha doğrusu işçiler ve emekçiler, toplumu sınıflı toplum olarak değil, kitle toplumu olarak algılasın. Bu algılamayı, toplumsal algılamaya dönüştürmek, devletin ideolojik işlevlerinden biridir.

---

[122] Marx, age, Engels'in 1888 tarihli İngilizce baskıya notu.

Devlet, toplumu oluşturan bireyleri özgür ve eşit vatandaşlar olarak gösterir ve bireyselleştirir. Bireyselleşme, insanları birbirlerinden yalıtarak, bencilleştirerek, tek başlarına bırakarak sınıf bilincinin gelişmesini engellemekte; böylece asgari yaşam düzeyinde yönetilmesini sağlamaktadır. Kapitalist toplumda hukuki anlamda vatandaşlar özgür ve eşit bireyler olarak belirtilse de, toplumun bütün bireyleri doğuştan eşit şansa ve konuma sahip değil. Eğer, doğuştan eşit şartlara sahip olsalardı, elbette toplumsal sınıflardan bahsedilemezdi. Toplumsal sınıf kavramı, üretim araçlarının mülkiyetine sahip olanlarla olmayanlardan kaynaklanan toplumsal durumların eşitsizliği ve bu eşitsizliğin miras yoluyla geçişini içermektedir. Miras yoluyla geçiş, toplumsal sınıfların eşitsizliğine kolektif niteliğini vermektedir.

b- Burjuva Devleti Ve Demokrasisi Karşıt Sınıfların Uzlaşma Zemini Üzerinde Oluşan Bir Düzen Değil, Hâkim Sınıfın Baskı Ve Iktidar Aracıdır

Mutlakıyetçi devlet yapısı ve anlayışı içinde kralların ileri sürdükleri iktidarın kaynağı tanrıdır. Bu nedenle iktidarları sınırsız ve mutlak'tır. Ancak, X. yüzyılda başlayan mücadele ve direnme sonucunda kralların yetkileri önce soylu sınıfının sonra burjuva sınıfının hak ve özgürlükleri açısından sınırlandırılmıştır.

Sonradan işçi sınıfının ve emekçi yığınlarının mücadelesi ile birlikte XVII. yüzyılda İngiltere'de, XVIII. yüzyılda da Fransa'da gerçekleştirilen burjuva demokratik devrimle girilen süreçte, iktidarın sınırlandırılması kapsamına işçi sınıfının hak ve özgürlükleri de katılmıştır.

Böylelikle toplumsal sınıfların tümünün ya da yurttaşların hak, özgürlük ve ayrıcalıklarının dokunulmaz ve vazgeçilmez nitelikte olduğunu temel ilke kabul eden liberal demokratik siyasal sisteme varılmıştır. Bireyin devlete karşı mücadele sonucunda elde ettiği hak, özgürlük ve ayrıcalıklarını korumak ve geliştirmek için seçme, seçilme, düşünce özgürlüğüne dayalı siyasi partilerde örgütlenmesini getirmiştir.

Demokratik temsil ve çoğunluk kararının bağlayıcı ilkesi kabullenmekle birlikte, siyasal iktidarın yetkileri sınırlandırılmıştır. Bu sınırlandırmayı güçler ayrılığı ilkesi ile sağlar. Siyasal iktidar

tek bir toplumsal sınıfın ya da grubun veya gruplar koalisyonunun temsilcisi olarak siyaset güdemez, diğer sınıfların, grupların amaç, çıkar ve düşüncelerinin farklılığına bakılmaksızın hoşgörü ile yaklaşır ve aralarında uzlaşma zemini oluşturmaya yönelik siyaset yürütür. Çünkü sınıf çıkarlarını savunan muhafazakâr, liberal, işçi vb. partilerin önde gelen temel ortak görevi, devlete karşı bireyin hak ve özgürlüklerini savunmak ve korumaktır.

Böylelikle devlet, toplumun tümünün genel çıkarlarını koruyan ve yöneten ve sınıflar arasındaki siyasi çatışmada uzlaşmayı sağlayan bir hakem durumuna indirgenir. Liberal demokratik siyaset yapısı ve anlayışına göre, siyasi partilerin ve baskı gruplarının en başta gelen görevi, bireyin hak ve özgürlüklerini devlet ve bürokrasisine karşı savunmaktır. Burjuva demokrasisinin ilan ettiği hak ve özgürlüklerden kaynaklanan değerler, somut yaşam içinde reklâmlaştırılmış ve idealleştirilmiş soyut kavramlardan ibarettir. Burjuvazinin gerçek amacını ve değerlerini gizlemeye yarar. Şöyle ki, burjuvazi, üretim araçlarının üzerinde mülkiyet hakkı; emekçi yığınlarını sömürme hakkı ve imkân sağladığını söyleyecek yerde, kişi hak ve özgürlüklerinin sağlanması için özel mülkiyet hakkı gereklidir der. Özel mülkiyet hakkı yerine hürriyet hakkı, özel teşebbüs hakkı yerine serbest teşebbüs hakkı kavramının kullanılması gibi. Burjuva demokrasisinin özgürlükten kastettiği sermayeye özgürlüktür. İstediği ürünü üretebilme özgürlüğü, üretilen metaları piyasada satmada eşitlik hakkıdır.

Burjuva demokrasisi ilan ettiği bu değerlere ulusallık elbisesini giydirir, ulusal değerler ve ulusal egemenlik ilkesi olarak topluma sunar. Böylelikle, burjuva demokrasisi beyan ettiği değerleri tüm toplumun değerlerine dönüştürmeyi hedefler. Yani üretim araçları üzerinde özel mülkiyet hakkının toplumda meşrulaştırılmasıdır. Özel mülkiyet hakkının toplumda meşru kabulü ya da kabullendirilmesi ile birlikte sermayeye dayalı üretim ve yeniden üretimi de meşrulaştırır. Burjuvazinin hâkimiyeti de sermayeye dayalı üretim ilişkileri içinde sağlanır ve her yeniden üretim bu hâkimiyeti yeniden üretir ve pekiştirir.

Peki, işçi sınıfının ve emekçi yığınlarının büyük çoğunluğu tarafından üretim araçları üzerinde özel mülkiyet hakkı meşru kabul edilmezse, işçi hareketi ve partisi sosyalizmi inşa hedefiyle

iktidara yönelirse, burjuvazi; liberal demokratik siyasal sistem gereği olarak bu iktidarı kabullenir mi? Elbette hayır, işçi sınıfının iktidara alternatif olduğu siyasal koşullarda burjuva devleti, demokrasi rejimi yerine faşizm rejimini geçirmiştir. Bu durumda, işçi sınıfı hareketine ve partisine ancak burjuva demokrasisinin değerleri içinde yani düzen-içi siyasal hatta kalmak kaydıyla siyasi özgürlük hakkı tanır. Üretim araçları üzerinde özel mülkiyet hakkı meşru görmeyen ve burjuva demokrasisi yerine proleter demokrasiyi hedefleyen düzen-dışı partilerin iktidar olma koşullarına hiçbir liberal demokratik siyasal sistem izin vermez. Bu durumu Marxist olmayan, siyasette, kurumsal yaklaşım tezini benimseyen ve savunan *Duverger*'den alıntılayalım;

> "Şayet, rejime muhalif olanlar, tersine, demokrasi kurallarını kabul ederler ve mevcut kurumlar çerçevesi içinde savaşırlarsa, o zaman demokrasi ilkeleri; onların düşüncelerini ifade etmelerine imkân verilmesi mecburiyetini yaratır: Bu biçim altında, rejim üstünde savaş mümkündür. Ama yalnız bir noktaya kadar ki bu da teorilere değil, kuvvetlerin oranına bağlıdır. Şayet kanun dairesinde hareket eden bir komünist partisi seçimlerde oyların ancak yüzde 5 ya da 10'unu toplayabilirse mesele yoktur: Rejime bu muhalefete rağmen, demokrasi mükemmel işleyebilir. Oyların yüzde 20 ya da 30'unu toplarsa, bunlar beri yandan da sağlam ve sürekli olacağından, otorite makamlarından uzak tutma, hükümete sokmama ya da az tehlikeli bakanlıklar verme vb... gibi bazı ihtiyat tedbirleri almak gerektirir. Bu sayede rejim fazla güçlükle karşılaşmaksızın işleyebilir. Nitekim 1945'ten beri Fransa ve İtalya örnekleri bunu göstermiştir.
>
> Fakat şayet bir komünist partisi liberal bir demokraside salt çoğunluğu ve iktidarın tümünü kendisine verecek olan oyların yüzde 50'sine yaklaşırsa, durum başka olur. O zaman, onun rejim çerçevesinde hareket ve faaliyet göstermesine göz yummak, rejimi kısa zamanda ölüme mahkum etmek olur. Komünist partisini yasak etmek de rejimi öldürmek olur. Kuvvetli bir komünist partisini kapatmak onun sendikalar içinde, paralel teşkilat içinde, başka sol partiler içinde yeniden kurulmasına engel olmayı; kısacası memlekete vatandaşlarının yarısına karşı geniş bir tenkil ve yasaklama sisteminin geliştirilmesini gerektirir. Böyle bir sonuca ancak bir diktatörlük ulaşabilir. Liberal bir demokraside bir komünist partisi oyların yüzde 50'ye yakını elde etti mi bu açıkça sözkonusu ülkede liberal demokrasi şartlarının varolmadığı ve

yalnız bir sol diktatörlüğü ile bir sağ diktatörlüğü arasında seçim yapılabileceği anlamına gelir."[123]

Komünistler %50'ye yakın oy toplayabilirlerse tenkil edileceği açıkça belirtilmektedir. Bunun çözümü de burjuva devletin biçimini değiştirmektir. Yani liberal demokrasi rejimi yerine faşizmi getirmektir. "Zaten, faşizm kapitalizmin tekamülüne, onun soysalist bir ekonomi kurulmasına karşı gösterdiği dirence bağlıdır."[124]

Burjuvazi tüccar ve gemici sınıfı olarak mutlakıyetçi devlet iktidarına ortak olmuş ve manifaktür üretim ile birlikte Rönesans hareketiyle gelişmiş, sanayi devrimiyle güçlenmiştir. Bu tarihi süreçte üretim ilişkilerine ve üretim araçları üzerinde mülkiyet hakkına sahip durumdaydılar. Burjuva demokratik devrimle siyasal egemenliği ele geçirdiler. Bazı devletlerde aristokrasinin bazı kurumlarını kültürel süs eşyası konumuna indirgeyerek ayakta kalmasına izin verdiler. Burjuvazi daha önceden gelen devlet mekanizmasını ele geçirerek ve bu devleti sermayenin ihtiyaç ve istemlerine göre daha da geliştirerek yetkinleştirdiler ve yetkinleştirmektedirler. Burjuvazinin örgütlenme aracı devlettir.

Burjuva partileri, işçi hareketi ve partisine karşı ancak ideolojik alanda mücadele verebilir, iktidar yolunu devlet zoru ile önler. Burjuva devletin temel görevi; sermayeye dayalı üretim ve yeniden genişletilmiş üretimin ihtiyaç ve istemleri doğrultusunda toplumu biçimlendirme ve yönlendirmedir.

Bunu yalnız ulusal devlet sınırları içerisinde yapmakla kalmaz, çünkü sermaye ulusal sınır içindeki sömürü ya da piyasa ile yetinmez, dünya düzeyinde kapitalist üretim ilişkilerini geliştirir, dolayısıyla burjuva devletleri; dünya düzeyinde kendi aralarında çatışarak, dünya toplumlarını kendi sermayelerinin çıkarları hedefinde biçimlendirme ve yönlendirme göreviyle yükümlüdür. O nedenle kapitalizm bir yandan ulus-devlet biçimi içinde ve bu biçimin aracılığıyla üretici güçleri geliştirirken bir yandan da üretici güçlerin gelişimin önünde yine ulus-devlet, özel mülkiyet gibi devasa engeller oluşturuyor. Ne var ki sermayeye dayalı

---

[123] Mourice Duverger, *Politikaya Giriş*, Varlık Yay. 1971, s. 185

[124] age., s. 121

üretim devam ettiği sürece, burjuvazinin işçi sınıfına ve ezilen kesimlere karşı bir devlete de ihtiyacı devam edecektir.

Burjuva devletleri hiç bir zaman ve hiçbir biçim içinde karşıt sınıfların bir denge ve uzlaşmasına dayalı düzen değildir. Burjuva devletlerinin tarihi sürecinde uzlaşma, karşıt sınıfların uzlaşmasına dayalı bir düzen olmamıştır ve gelecekte de olmayacaktır. Devletin olduğu yerde özgür bir toplum olamaz. Devletli toplum sınıflı toplum demektir. Toplumsal sınıfların olduğu yerde sınıf hakimiyeti ve hakimiyetin aygıtı olan devlet olacaktır. Devlet ve sınıf hakimiyeti olan toplumda elbet sınıflar arasında eşitsizlik olacaktır. Bu bütün devletler için geçerlidir, yani proletarya devleti için de geçerlidir.

İşçi sınıfı hareketini, burjuva demokrasinin sınırları içerisinde tutan komünist parti; devletin, burjuvazinin örgütlenme aracı olarak devamının ve sermayeye dayalı üretim ve yeniden üretimi meşrulaştırma siyasetine dönüşür. Bu parti ve siyaset kendine ne ad ve kimlik verirse versin, düzen içi siyaset olarak burjuva devlet siyasetidir. Komünist devrimciler; işçi sınıfının önüne hedef olarak, burjuvazinin örgütlenme aracı olan burjuva devletinin parçalanması ve yerine proletaryanın ve emekçilerin örgütlenme aracı olan proletarya diktatörlüğünü koyar.

c- Burjuva, Devlet Aygıtı Aracılığıyla Emeği, Emeğin Nesnel Koşullarının Mülkiyetinden Koparır

"Emeğin üründen, öznel emek-gücünün, nesnel emek koşullarından ayrılması, böylece kapitalist üretimin gerçek temeli ve çıkış noktası oluşuyordu."[125] Demek ki kapitalist üretim ilişkileri, emek ile emeğin nesnel koşullarının (üretim araçları, hammadde, üretim sürecinde işçinin geçim fonunun) birbirinden ayrılması üzerinde yükselir.

"Kapitalist üretim, birbirine bağlı, sürekli bir süreç, yani bir yeniden üretim süreci olması nedeniyle, yalnızca meta ve artı değer üretmekle kalmıyor, aynı zamanda, bir yanda kapitalist, öte

---

[125] Marx, Kapital cilt-1, s. 586

yanda ücretli emekçi olmak üzere, kapitalist ilişkiyi de üretiyor ve yeniden üretiyor." [126]

Kapitalist üretim sürecinde, emek ile emeğin nesnel koşullarını birbirinden koparmak ve aynı süreç içinde üretim faaliyetiyle ilgili insanların da kapitalist ve ücretli emekçi olarak üretilmesi devletin gücü aracılığıyla yapılır. Ancak kapitalistlerin ve devletin insanlara dayattığı fikre göre, bu durum doğal yasaların işleyişin gereği ve sonucudur.

"Toplumun bir kutbunda emek koşullarının sermaye şeklinde kütleleşip yoğunlaşması, öteki kutbunda ise emek güçlerinden başka satacak şeyleri olmayan insanların toplanmış olması yetmiyordu. Hatta bunların emek-güçlerini isteyerek satmak durumunda bırakılmaları da yetmiyordu. Kapitalist üretimin ilerlemesi, eğitim, gelenek ve edinilen alışkanlıklarla, bu üretim tarzının koşullarını doğa yasaları gibi apaçık görmeye yetkin bir işçi sınıfını da oluşturuyordu. Kapitalist üretim süreci, bir kez örgütlenmesini tamamladı mı, bütün direnmeleri kırar. Devamlı bir nispi artı-nüfus yaratılması, emek-gücüne olan arz ve talebi ve dolayısıyla ücretleri daima sermayenin gereksinimlerine uygun bir düzeyde tutar. Ekonomik ilişkilerin sessiz baskısı, emekçinin, kapitalistlerin boyunduruğu altına girmesini tamamlar. Ekonomik koşulların dışında doğrudan doğruya kuvvet, kuşkusuz hala kullanılır, ama ancak ayrıksın durumlarda, işlerin olağan gittiği sıralarda, emekçi, 'üretimin doğal yasalarına' terkedilebilir; yani üretimin kendi koşullarının yarattığı, güvence altına aldığı ve sürdürdüğü bir bağımlılığa, sermayeye olan bağımlılığa bırakabilir. Oysa kapitalist üretimin tarihsel oluşumu sırasında, durumu, başka türlüdür. Yükseliş halindeki burjuvazi, ücretleri 'düzenlemek', yani bunu artı-değer yapımına uygun sınırları içinde tutmak, işgücünü uzatmak ve emekçinin kendisini normal bir bağımlılık durumuna sokmak için, devletin gücünü daima kullanır. Bu, ilkel birikim denilen şeyin esas öğelerinden biridir."[127]

---

[126] age., s. 594
[127] age. s. 754-755

Üreticiler, kapitalist üretim ilişkileri içindeki konumuna kader deyip rıza gösterecek, aksi durumda devletin gücü ile karşılaşacaktır.

Burjuvazi, mutlakıyetçi devletin gücünü sermaye birikimi için kullanmıştır. Bu birikimi devlet zoru ve şiddeti ile yapmıştır.

> "İlkel birikimin tarihinde, bütün devrimler, kapitalist sınıfların oluşması yolunda kaldıraç görevi gören çağ açıcı devrimlerdir; ama her şeyden çok, büyük insan yığınlarının birdenbire ve zorla geçim araçlarından kopartılarak, özgür ve 'bağlantısız' proleterler olarak emek pazarına fırlatılıp atıldığı anlar önem taşır. Tarımsal üreticilerin, köylülerin mülksüzleştirilmeleri, topraktan ayrılmaları, bütün bu ilişkilerin temelidir. Bu mülksüzleştirmelerin tarihi, farklı ülkelerde, farklı yönler alır ve farklı evrelerini farklı sıralar izleyerek farklı dönemlerde tamamlar."[128]

Demek ki burjuva toplumunun temeli; emekçileri emegin nesnel koşullarından koparılması ve sürekliliğinin sürdürülmesidir. Türkiye Kapitalist Cumhuriyeti Devleti'nin PKK'yi gerekçelendirerek Kürdistan'da tarım üreticilerinin ve köylülüğün topraktan koparılmaları ve proleterleştirmelerinin bir önvarsayımı da sermaye birikimi içindir. Sermaye ilkel birikim sürecinde mutlakıyetçi devleti kendine koltuk değneği yapmıştır. Kendini güçlü hissetmeye başlamasıyla birlikte bu koltuk değneğini bir yana atarak, devrimlerle kapitalist sınıfın yolunu açacak koltuk değneğini yani burjuva aygıtını oluşturacaktır.

Üretim araçları üzerinde mülkiyet hakkını idealleştiren ve özgürlüğün temeline dönüştüren burjuvazi, emeğin üretim araçlarının sahibi olduğu küçük işletmeleri ve tarım üreticilerini zor ve şiddet kullanarak mülksüzleştirmiş ve bunların mülkünü gasp etmiştir. "Emekçinin üretim araçları üzerindeki özel mülkiyeti, ister tarımsal, ister manüfaktürel, ister her ikisi olsun, küçük işletmenin temelidir."[129] Sermaye bu küçük mülkiyet düzenini yok ederek gelişecektir.

---

[128] age. s. 732
[129] age. s. 780

"Bunun yok edilmesi, yani birilerinin malı olan dağınık üretim araçlarının toplumsal ve yoğunlaşmış birimler haline, pek çok insanın cüce mülkiyetinin bir kaç kişinin dev mülkiyeti haline dönüştürülmesi, büyük halk yığınlarının, topraktan, geçim araçlarından ve emek araçlarından yoksun hale getirilmesi, halk yığınlarının bu korkunç ve ızdıraplı mülksüzleştirilmesi işlemi, sermaye- nin tarihinin başlangıcını oluşturur. Bu, bir dizi, zor yöntemleri içerir."[130]

Çıkışından beri sermayenin toplumla ilişkisi çatışmalı, zor ve şiddete dayalıdır. Zor ve şiddet ülke sınırları ile sınırlı değil, uluslararası düzeydedir.

"Tefecilik ve ticaret yoluyla meydana gelen para-sermayenin, sanayi sermayesine dönüşmesi, kırsal yerlerde feodal hukuk düzeni, kentlerde lonca örgütleri ile önlenmiştir. Bu engeller, feodal toplumun çözülmesi, kırsal nüfusun mülksüzleştirilmesi ve kısmen topraklarından atılması ile ortadan kalkmıştır.
Amerika'da altın ve gümüşün bulunması, yerli halkın kökünün kazınması, köleleştirilmesi ve madenlere gömülmesi, Doğu Hint adalarının ele geçirilmeye ve yağmalanmaya başlanması, Afrika'nın karaderi ticaretinin av haline getirilmesi, kapitalist üretim çağının pembe renkli şafak işaretleriydi. Bu pastoral gelişmeler, ilkel birikimin belli başlı adımlarıydı. Bunu, savaş alanı bütün yeryuvarlağı olan, Avrupalı ulusların ticaret savaşı izler."[131]

Kapitalist üretim ilişkilerinin ülke içinde ve 'yeryuvarlağın" da egemen ilişki durumuna gelmesi gerek. İlkel sermaye birikimi döneminde ve gerekse sermayenin her yeniden genişletilmiş üretim süreci, devlet baskı aygıtı ile sağlanır.

"İlkel birikimin farklı önemli anları, şimdi, az çok bir tarih sırasıyla, özellikle, İspanya, Portekiz, Hollanda, Fransa ve İngiltere üzerinde dağılmış bulunuyor. Bunlar 17. yüzyılın sonunda, Ingiltere'de sömürgelerin, kamu borçlarını, modern vergi ve himaye sistemlerini kapsayan sistematik bir bütün meydana getirirler. Bu yöntemler, bazen örneğin sömürge sisteminde

---

130 age. s. 781
131 age., s. 769

olduğu gibi kaba kuvvete dayanır. Ama hepsi de feodal üretim tarzının, kapitalist tarzda dönüşüm sürecini yapay bir biçimde hızlandırmak ve geçişi kısaltmak için, devlet gücünü, toplumun bu örgütlenmiş kuvvetini kullanırken zor yeni bir topluma gebe her eski toplumun ebesidir. Zor, kendisi bir ekonomik güçtür."[132]

Demek ki kapitalist üretim ilişkileri doğal yasaların gereği olan determinizmin sonucu değil, baştan itibaren burjuvazinin amaçlı somut siyasi faaliyetinin ürünüdür. Hem kendi ülkesinde ve hem de uluslararası alanda sömürgecilik faaliyetiyle geçmişten gelen hukuk düzenini yıkarak kapitalist üretim ilişkilerinin gelişimine uygun burjuva hukukunu zor ve şiddetle topluma benimsetmiştir. İşçi sınıfı, ezilen-sömürülen kesimler için kapitalist üretim ilişkilerinin bu düzeyde kabulü de yetmiyor, kapitalist eğitim, burjuva devletin dayattığı bir ilişki olarak değil, bunun doğal yasaların gereği olarak kavranmasını sağlamak ve bu kapitalist üretim ilişkilerini doğal alışkanlık ilişkileri gibi algılanmasını ister. Bütün bu faaliyetler, devletin zoru ve şiddeti üstünde inşa edilir ve sürdürülür. Devlet, burjuvazi için yalnızca bir bekçi ve hakem görevini ifa etmekle sınırlı değil, baştan beri ekonominin de ayrılmaz bir parçasıdır. "Kamu borçları" örneğinde olduğu gibi burjuvazi, devletin yetkilerini mutlakiyetçi kral ve aristokrasi ile paylaştığı ve üstelik en zayıf kesim iken, devletle "kamu borçları" ya da devlet borçları ile ilişkilidir. Marx, burjuvazinin devleti ele geçirmede devlet borçlarının önemli bir unsur olduğunu *Alman İdeolojisi*, *Grundrisse*, *Kapital* vb. eserlerinde belirtir.

Her toplumun evriminin zorunlu olarak kapitalizme dönüşeceği düşüncesi doğru değil. Bu anlayış Marxizmi nedensellik siyasetine çeken evrimci ve determinist anlayıştır. Evrimci ve determinist Marksizm ya da II. Enternasyonal komünizmine göre, tüm toplumlar baskıcı rejimlerden burjuva demokrasisine doğru evrileceği de doğal yasaların kaçınılmaz sonucudur. Dolayısıyla, sömürgeciliği de modernleşmenin bir türü olarak olumlar. Burjuvazi, kapitalist mülkiyeti; özgürlüğün temeli ve garantisi olduğu mantığını toplumsal mantığa dönüştürür. Bu mantık

---

[132] age., s. 770

üzerinde toplum örgütlendirilir ve özel mülkiyet hakkı, üreticilerin üretim araçlarından koparılma hakkına dönüşür. Bu uygulamayı sömürgelere de taşır.

> "Sömürgelerde durum başka türlüdür. Orada, her yerde, kapitalist rejim kendi emek koşullarını, kapitalisti değil kendisini zengin etmek için kullanan üreticinin direnişiyle çarpışmaktadır. Birbiriyle taban tabana karşıt bu iki ekonomik sistem arasındaki çelişki, pratikte kendisini bir savaşım ile ortaya koyar. Anayurdun gücüne sırtını dayanan kapitalist, üreticinin kendi bağımsız emeğine dayanan üretim ve mülk edinme tarzlarını yolunun üzerinden zorla temizler."[133]

Kapitalizm, devlet zoru ve şiddeti ile Avrupa dışındaki ülkelerde üreticinin üretim ve mülk edinme biçimlerinin gelişme dinamizmine müdahale etmiştir. Bu kapitalist üretim ilişkilerinin daha ileri oluşundan değil, sistemin özgül mantığından, kendine özgü şiddet ve zorundandır.

Sermayenin bu zoru anavatanda "önce zorla toprakları elinden alınan, evlerinden atılan ve işsiz-güçsüz serseriler haline gelen tarımsal nüfus, işte böyle kırbaçlanarak, damgalanarak, müthiş yasaklar yoluyla işkence edilerek, ücret sisteminin gerektirdiği disipline sürülüyordu"[134] yöntemi ile yapılmaktadır. Sömürgelerde ise "bunların Cava'da köle kullanılmak üzere giriştikleri insan hırsızlığından daha karakteristik bir şey olamaz. Bu amaçla insan hırsızları yetiştiriliyordu. Hırsız, tercüman ve satıcı, bu ticaretin başlıcaları, yerli prensler de, başlıca satıcılarıydı. Kaçırılan genç insanlar, köle vapurlarına gönderilecek duruma getirilinceye kadar Celebes'deki gizli zindanlara atılıyordu."[135] Ya da "Amerika'da altın ve gümüşün bulunması, yerli halkın kökünün kazınması, körleştirilmesi ve madenlere gömülmesi" ile yapılmaktaydı.

Anavatanda ücretli emeği, yani örtülü köleliği, sömürgelerde çırılçıplak köleliği getirmiştir. Gerçekten de, Avrupa'da ücretli işçilerin örtülü köleliği, yenidünya da katıksız ve düpedüz bir kölelik düzenin kurulmasını gerektiriyordu.

---

[133] Marx, Kapital cilt-1, s. 785
[134] age., s. 754
[135] age., s. 770

> "Kapitalist üretim tarzının 'ebedi doğal yasalarının' yerleşmesi, emek -çiler ile emek koşulları arasındaki ayrılma sürecinin tamamlanması, bir kutupta, toplumsal üretim ve geçim araçlarının sermayeye, karşıt kutupta, halk kitlelerinin ücretli emekçiler, 'özgür emekçi yoksullar' modern toplumun yapay ürünleri haline dönüştürülmesi o kadar güçtü. Eğer para, Augier'in dediği gibi, 'dünyaya, bir yanağından doğuştan kan lekesiyle geliyor'sa, sermaye tepeden tırnağa her gözeneğinden kan ve pislik damlayarak geliyor."[136]

Sermayenin her yeniden üretimi toplumsal ilişkileri de bu anlamda daha da kanlı ve pislikli olarak üretir. Ama bunu devlet aygıtı ile yapar. Burjuva devleti, dünya toplumlarını sürekli ayrıcalıklı işbölümlerine dönüştürür. Dünyayı; emperyalizm, az gelişmiş kapitalizmler, sömürgeler ya da ezilen uluslar olarak eşitsiz ve hiyerarşik ekonomiye dayalı olarak örgütler. Gelişmiş kapitalizm ya da emperyalizm bu ekonomik hiyerarşinin başını çekmektedir. Kapitalist üretim süreci, sürekli olarak bu işbölümünün zirvesinde oturanları zenginleştirmekte diğerlerini de yoksullaştırmaktadır. Örneğin, 1900'lerde zirvede olanlar, dünya GSH'sından diğer ülkelere oranla 9 kat daha fazla almaktaydılar. Üstelik o tarihlerde bütün dünya ülkeleri sömürge ve yarı sömürge durumundaydı. 1990'larda ise, 1900'lerin sömürge ve yarı sömürge ülkeleri modern ve bağımsız devletler durumuna gelmelerine rağmen, bu fark 36 katı aşmaktadır. Demek ki sömürü oranı kat be kat artmıştır. Kapitalist üretim ilişkilerinde orta ya da azgelişmiş kapitalist ülkeler için süreç sürekli emperyalizm lehine fakirleşmedir.

Kapitalist üretim sürecinde, sermayenin her yeniden üretiminde, sermayenin büyümesi, itibarlaşması, akıllanması ve güçlenmesi, emeğin yoksullaşması, itibarsızlaşması ve güçsüzleşmesi süreci emperyalist ülkelerle diğer dünya ülkeleri için de işler. Bu sürecin işleyişi "doğa yasaların", "görünmeyen el"in gereği değil, kapitalist üretim ilişkilerini dünyanın üretim ilişkilerine dönüştüren ve süreklileştien burjuva devletinin gereğidir. Azgelişmişlik, ezilen ulus, sömürge, ezilen-sömürülen kesim gibi

---

[136] age., s. 778-779

durumlar çağ dışı bir sorun olarak tarihten gelen bir kalıntı değildir, tam tersine sermayeye dayalı üretimin ve ilişkilerin dünya üretimine dönüşmesinin ürünüdür. Yani çağdaş bir olgu ve sorundur. Burjuvazi; yurttaşların birleştirilmesi ve kaynaştırılması devletin temel görevidir demesinden asıl kast ettiği işçi sınıfının ve ezilen-sömürülen kesimlerin, sermayenin ihtiyaç ve istemleri doğrultusunda terbiye edilmesi ve teslim almasıdır. Teslim ve terbiye olmayanlara da zor ve şiddet uygulanması ve gerekirse imha edilmesi reva görülür.

Sermayeye dayalı üretim ve mübadele ilişkilerinde, işçi ile üretimin nesnel koşullarının mülkiyeti birbirinden kopmuştur. Sermayenin her yeniden üretiminde bu koşulları genişlemesine ve derinlemesine yeniden üretir, kapitalist üretim tarzında toplumsal yapının yeniden üretim sürecinin öznesi sermayedir. İnsanlararası ilişkilerin önvarsayımlarını oluşturan temel sermayedir; emek bir yüklem, bir araç durumundadır. Değer üreten güç, sermaye kabul edilir ve emek de sermayeyi varsayan ücretli emektir. Toplumsal ihtiyaçlar ve bu ihtiyaçları karşılayan üretim, sermayenin yasalarına göre ya da arz ve talep ilkesine göre çözümlenir.

"Tepeden tırnağa her gözeneğinden kan ve pislik" damlatan bu sermayeye dayalı üretim ve mübadele ilişkileri, burjuva devletinde somutlaşır ve içerikleşir. Bundandır ki, burjuva devletinin doğuşundan yok oluşuna kadar değişmez karakteristiği zor ve şiddettir. İşçi sınıfının, emekçi yığınlarının, ezilen ulusların ve tüm ezilen-sömürülen kesimlerin bu durumuna son verecek gerçek siyasi hareket komünist siyasettir. Çünkü bugün tüm dünya toplumlarının her yeniden üretiminin öznesi sermayedir, ancak komünizmle dünya toplumlarının her yeniden üretiminin öznesi yaratıcı emek olabilir.

d- Burjuva Devletinin İşleyiş Süreci Toplumsal İlişkileri ve Günlük Yaşamı Giderek Standartlaştırır, Bürokratikleştirir ve Merkezileştirir

"Kendisini genişleten bir değer olarak sermaye, yalnızca sınıf ilişkilerini değil, emeğin ücretli biçiminde varolmasına dayanan belirli

nitelikte bir toplumu kapsar."[137] Sermayenin genişletilmiş yeniden üretimi için "belirli nitelikte bir toplum" gereklidir. Bu da geçinmek için çalışmak zorunda olan özgür yoksullar yığınının ya da ücretli-emeğin, özel mülkiyet hakkının meşru kabullenmesi ya da kabullendirilmesini oluşturmak ve sürdürmektir. Bu sağlandıktan sonra yine devletin aracılığıyla burjuvazi hâkimiyetini üretim ilişkileri içinde sağlar ve sürdürür. Kapitalist üretim ilişkilerinin devamını ve sürdürülmesini sağlayan burjuva devletinin baskısıdır. Devlet; Toplumsal sınıf ilişkilerini sermayenin çıkarları hedefinde örgütlendirir ve devam ettirir.

> "O (sermaye y.n), bir hareket, çeşitli aşamalardan geçen devre belirleyen bir süreçtir ve bu aşamaların kendisi de, devre belirleyen sürecin üç farklı biçimini içerir. İşte bu yüzden O, duran bir şey olarak değil, ancak bir hareket olarak anlaşılabilir."[138]

Sermaye hareketi iç içe geçmiş üç devre halinde işleyen özgül üretim ilişkisinin oluşturduğu bir süreçtir. Birinci devre, sermayenin piyasada emeği ve emeğin nesnel koşullarını satın almasıdır. İkinci devre, sermayenin üretim sürecidir. Yani emek, üretim araçlarını kullanarak hammaddeyi ürün durumuna getirir. Artı-değer bu devrede üretilir. Üçüncü devre de üretilen malların piyasada satılmasıdır. Bu devrede artı-değerin parasal duruma dönüşmesinin gerçekleşmesidir. Böylelikle paranın parayı ya da mülkün mülkü doğurmasına dayalı bir toplum biçimi hareketi oluşur.

> "Kapitalist üretim, ancak, sermaye -değer, artı- değer yaratacak hale getirildiği sürece vardır ve devam eder. Kapitalist üretim süreci özgül bir üretim ilişkisi olarak sürekli bir hareket halindedir. Bu özgül üretim ilişkisinin hareketine uygun nitelikteki toplum; toplumsal ilişkilerin temelini oluşturan, üretim araçları üzerindeki mülkiyet hakkının meşrutiyetidir. Burjuvazi geçmişten devraldığı ve eline geçirdiği devlet aygıtı ile bu nitelikte bir toplumu

---

[137] Marx, Kapital cilt-2, s. 115
[138] age. s. s. 115

geliştirmekte, sürdürmektedir. Kapitalist üretim ancak bu nitelikteki bir toplumda artı-değer yaratır ve kendini üretir."[139]

Sermaye hareketinin süreci toplum içinde oluşmaktadır ve bir toplumsal ilişkidir. Ancak üretim araçları üzerindeki mülkiyet hakkı, kapitalistlerin tekelinde kalmakla özel bir nitelik taşımaktadır. Şöyle ki, üretimin genelliği ya da toplumsallığına karşın, üretimin nesnel koşullarının üzerinde özel mülkiyet hakkı bir çelişkidir. Üretim toplumsal ilişkidir, mülkiyet ise özel ilişkidir. Toplumsal ilişkide genel ile tikel, ya da toplumsallık ile özellik sentezleşmez. Bu çelişki devlet sayesinde topluma kabullendirilmekte, sürdürülmekte ve meşrulaştırılmaktadır.

Sermayeye dayalı üretim, insanların ihtiyaçlarını karşılamak için değil, mübadele değeri için yapılmaktadır. Yani sermayenin ihtiyaçlarına ve çıkarlarına yönelik olarak yapılmaktadır. Sanayi ve teknoloji de bu amaca göre şekillenir. Sermayenin ihtiyaç ve çıkarları da toplumun ihtiyaç ve çıkarlarıymış gibi gösterilir ve toplum bu doğrultuda örgütlendirilir. Sermaye hareketinin uluslararasılaşması, rekabet ve kredi vb. ilişkileri de uluslararasılaştırmakta ve merkezileştirmektedir. Kapitalist toplumda sermayenin merkezileşme hareketine cevap verebilmek için devletin işlevlerinin sayısı artar ve kapsamı genişler.

"Kapitalist üretim ve birikimin gelişmesi ölçüsünde, merkezileşmenin en güçlü iki mekanizması da gelişir. Rekabet ve kredi."[140] Günümüzde de rekabet ve kredi sermaye hareketini yönlendiren ve biçimlendiren en güçlü iki unsurudur. Uluslararası ölçüde rekabet ve kredinin ihtiyaçlarını karşılamak için uluslararası boyutta zor ve şiddeti meşrulaştırır ve örgütler. Burjuva devlet, toplumsal ilişkileri bu amaç doğrultusunda dönüştürme göreviyle yükümlüdür. Genel olarak bu görevler dört başlık altında toplanabilir. Hukuk, hukuku pratiğe geçiren kurumlar, eğitim politikası ve zor ile şiddetin örgütlenmesi.

Hukuku devlet yapar. Hukuk; sermayenin üretimi ve yeniden üretimi için gerekli tedbirlerin alınmasından ibarettir ve kanun ile yönetmeliklerde cisimleşir. Hukukun amacı sınıf

---

[139] age., s. 116

[140] Marx, Kapital cilt-1, s. 644

anlaşmazlıkları ve mücadelesini, düzen içi mücadeleye çekmektir. Ezilen ve sömürülen kesimleri müzakereli uzlaşma ve mecburi uzlaşma yöntemleri ile ehlileştirmektir. Bütün hukuk kuralları egemen sınıfın diğer sınıflara kabul ettirdiği kaidelerdir. Egemen sınıf, ulusal egemenlik ilkesi gerekçesiyle hukuk kurallarını oluşturur. Burjuva hukuku burjuva devletin ayrılmaz bir parçası olup, görevi kapitalist üretim ilişkileri içinde toplumsal yaşamı düzenlemektir. Hukuk, burjuvazinin iradesidir. Hukuk, zorbalığı ortadan kaldırmaz, tersine zorbalığın ürünüdür. Ancak, zorbalığı toplum nezdinde meşrulaştırma aracıdır.

Eğitim, toplumda yabancılaşmayı geliştiren en önemli aygıttır. Sınıf egemenliğini gizler ve devleti, eşit, özgür bireylerin ortak ürünü olarak ezilen, sömürülen kesimlerin düşüncesine dönüştürür. Yeni kuşakları kapitalist üretim ilişkilerine ve kapitalist toplumla kaynaştırmada başlıca araçtır. Bu nedenle eğitim süresi beceriklilik için gerekli olan süre değil, kapitalist toplumla kaynaştırmak için gerekli terbiye edilme süresidir. Eğitimin, yeni kuşakları kapitalist toplumla kaynaştırmanın aracı, yurttaşlık hakları bilinci ve milliyetçiliktir.

Eğitim toplumda ayrıcalıklı kesimler oluşturmayı hedefler. Öğrenci kendisi için ve burjuva sınıfına mensup olmayanlar, kendileri için olmasa da çocukları için sosyal terfi umudunu taşırlar. Eğitimi bitiren, eğitime devam eden kesim, içinden geldiği işçi sınıfı ve emekçilerden kendini ayrı ve ayrıcalıklı görür. Bu, burjuva egemenliğini meşrulaştırmada önemli bir etkendir.

Eğitim, tüketim kültürünün oluşturulmasında ve tüketim toplumunun oluşturulmasında da önemli bir etkendir.

Hukuk, eğitim, toplumun genel yararı iddiası ile yapılan hizmetlerin amacı; işçi sınıfının ve emekçilerin verimlilik kapasitesini yükseltmek ve burjuva toplumla kaynaştırmaktır.

Bununla birlikte işçi sınıfı, emekçi yığınları ve ezilen kesimler burjuva toplumu ve devletini meşru görmez ve düzen-dışı siyasi örgütlenme ve mücadeleye girişir ve iktidara yönelirse, devlet, tekelinde tuttuğu zoru devreye sokar. Devlet; kendi dışında partilerin, grupların, silahlı askeri örgütlenmesine ve silah bulundurmasına izin vermez. Askeri örgütlenmeyi ve silahı kendi tekellinde tutar. Burjuva egemenliğini ve devamını sağlayan temel faktör, zorbalığın örgütlenmesi ve uygulanmasıdır. İşçi sınıfı ve

ezilen kesimler çıkarlarının bilincine vardıkça ve çıkarları doğrultusunda talepleri artıkça çatışmaların düzeyi de o kadar artar ve derinleşir. Bu doğrultuda bu kesimler üzerinde baskı ve terör de şiddetlenir.

Zorbalık devletin temel karakteristiğidir. Sınıf egemenliğinin aygıtı olan devlet, zorun ve şiddetin yoğunlaşmış biçimidir. Demek ki zorbalığın örgütlenmesi bütün devlet tiplerinin temeli olup, devlet biçimlerinin bunda bir etkisi yoktur. Burjuva devlet biçiminin demokrasi ya da faşizm olması ya da devlet tipinin burjuva devlet, proleter devlet olması da bu temeli değiştirmiyor. Ne var ki burjuva devleti zorbalığı ebedileştirmek amacındadır. Çünkü burjuva devletin sürekliliği demek burjuva toplumun çürümesine karşın sürekliliği demektir. Proleter devlet ise, amacının devleti ve sınıfları ortadan kaldırmak olduğunu ilan etmekle, kendisinden önce var olan tüm devlet tiplerinden ayrılığını ortaya koyar. Bu anlamda insanlar devletle yaşadığı sürece toplumsal özgür birey olamazlar.

Burjuva devleti bu görevlerin ifası ile önceden gelen genel geleneksel tutumları sistemli olarak ortadan kaldırır, yerine mübadele değerinin üstünde yükselen değer yargılarına dayalı örgütsel mekanizmalar oluşturur. Bu durumda siyasi toplumla sivil toplum arasındaki farklılıkların toplumsal temelini de yıkar. Böylelikle sermayenin ihtiyaç ve istemleri sivil ve siyasi toplumun ihtiyaç ve istemlerine dönüşür.

Kapitalist üretim süreci toplumu üretim araçları mülkiyetine sahip olanlarla, olmayanlar olmak üzere iki kutba ayırır. Bunu hem kendi siyasi coğrafyasında ve hem de uluslararası coğrafya da yapar. Devlet; sermayenin merkezileşmesine yönelik ihtiyaçlarını cevaplandırmak için hem kendisini merkezileştirir ve hem de toplumu milliyetçilik ideolojisi ile merkezileştirir. 1870'lere gelindiğinde ülke-dışı sömürü oranı ve niteliği sermayenin genişleyen yeniden üretim ve merkezileşmesinin ihtiyaçlarına cevap vermiyordu. 1870'lerde en gelişmiş kapitalizme sahip İngiltere bilahare diğer kapitalist devletlerin dış sömürüyü boyutlandırmaya girişmesi, sömürgeleştirilmemiş coğrafyaları sömürgeleştirme ya da yarı-sömürge durumuna getirilir. Emperyalist safhanın başlama sürecinde, bu kapitalist devletlerde merkezileşme ve toplumlarında standartlaştırma düzeyinde belirgin gelişme sağlanmıştı.

Emperyalizm, askeri ve yönetsel tekeli ile sınıf bilincini baskı altına alır. Zorunu ve şiddetini siyasal aygıtlarıyla meşrulaştırır ve ideolojik aygıtları (cami, kilise, üniversiteler, kitle iletişim araçları, ideolojik aygıtların çekirdeği eğitim kurumları, vb.) ile bu zor ve şiddetinin meşruiyetini yeniden üretir, ikna eder. Zor ve şiddetin meşruiyetinin yeniden üretiminin aracıda toplumsal sınıfları eşit yurttaşlar olarak sunan hukukudur. İşçi sınıfı ve emekçi yığınlarında eşit yurttaşlar bilinci geliştikçe sınıf bilincinden de o derece uzaklaşır. Ozel mülkiyet meşrulaş- tıkça, devlet sermayenin ihtiyaçları hedefinde toplumsal ilişkileri yeniden üretir. Burjuva devleti, işçi sınıfı ve emekçi yığınların kabulüne dönüştürmek için yığınları farklı ideolojilere yöneltmesi gerekirdi. Bunu demokrasi (eşitlik, özgürlük, hoşgörü, evrensellik), Refah devletin yaratılması hedefi ve ırkçı milliyetçilikle sağladı. Demokrasi ve ekonomik haklar yani Refah devletinden pay alma gerekçesiyle Avrupa Marxizm'i burjuva ideolojisinin bir aracına dönüşmüştür. İşçi sınıfı ve emekçilerin sınıf bilincinin körel- mesinin nedeni eşit yurttaşlar ya da sivil veya medeni bilincin gelişmesine yönelik siyasal faaliyettir. Böylelikle işçi sınıfının devrimci mücadelesini ehlileştirme ve tasfiye etme fonksiyonunu üstlenmiştir. 1914'lerde bu görevlerine ek olarak sosyal şovenizmi de üstlenecektir.

Emperyalizm; ezilen ulusların ve azgelişmiş kapitalist ülke halklarının anti-emperyalist devrimci güçlerini, ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı ve ulusal kalkınma programı ile ehlileş- tirildi ve tasfiye edildi. Günümüzde ise refah devleti ve ulusal kalkınma programı geri çekilmekte, yerine Globalizm ideolojisi ikame edilmektedir. Globalizm ideolojisi; devrimci mücadelenin tasfiye ve ehlileştirmesinin yeni bir aracıdır. Elbette bugün devletlerin merkezileşme, standartlaşma, bürokratikleşme durumu geçmişiyle kıyaslanmayacak kadar boyutludur. Kapitalist üretim süreci devletin bu niteliğini sürekli geliştirir ve boyut- landırır. Devlet ise kapitalist üretimin ve birikimin gelişmesinin yolunu açar ve bunun güvencesidir. Burjuva toplum ile burjuva devlet birbirinden kopmayan bir bütün olan kapitalizmin iki yönüdür. Bu bütünün nesnesi burjuva toplum, öznesi burjuva devletidir. Burjuva toplumu varlığını; artı-değer sömürüsünü sürdürmek ve korumakla görevli olan devletle sağlar. Aynı şekilde devletin de varlığı artı-değer sömürüsü koşullarına bağlıdır.

C- DEMOKRASİ VE İDEOLOJİSİ

a- Demokrasinin Sınırları Vardır

Burjuvazinin devlet aygıtını ele geçirmesi ile birlikte liberaller ile muhafazakarlar arasındaki siyasi mücadele de değişime uğramıştır. Şöyle ki; gelişen işçi sınıfı mücadelesine karşı olarak liberal ve muhafazakar siyasi hareketler birbirine yaklaşmıştır. Bununla birlikte siyasi iktidarın karar alma sürecine üretim araçları üzerinde mülkiyet hakkını kabullenme kaydıyla, işçi sınıfını ve emekçi yığınlarını da katması, burjuva siyasi demokrasisi denilen bir rejim biçimini oluşturur. Burjuva siyasi demokrasisinin dayandığı varsayımlar şöyle özetlenebilir.

1- ***Eşitlik***: Her birey en az diğer bireyler kadar bireysel çıkarlarını bilecek kadar akıllıdır. Din, ırk, düşünce farkı aranmaksızın bütün bireyler eşittirler. Bu varsayımdan hareketle siyasi karar alma sürecinde her birey eşit ağırlıkta tek oy sahibidir.

2- ***Evrensellik***: Eşitlik ilkesi bütün insanlar için geçerlidir ve bu nedenle evrensel bir ilkedir. Bu durumda bütün insanlar çıkarlarını bilecek kadar akıllıdır ve bu nedenle farklı siyasal düşüncelere sahip olabilirler, kararlarını kabullenmek esastır.

3- ***Hoşgörü***: İnsanların eşitliği, evrensel boyutta kabullenildiğinden, insanların farklı kararlarına da saygı duymak gereklidir.

4- ***Özgürlük***: Bütün bireyler evrensel olarak aynı değerde ve eşitlikte siyasi karar alma sürecine girme haklarıysa farklı siyasi inanç ve düşüncelerine karşılık kararları geçerliyse ve bu farklı kararları hoşgörü ilkesi gereği saygı ile karşılamak gerektiğinden hareketle, siyasal demokraside iktidar kaynağını özgür bireylerin iradesinden alır.

Burjuva demokrasisi bu ilkeler üzerinde kurumlaşır. O nedenle toplumda varolan bütün siyasi ve baskı gruplarının demokratik ve siyasal hakları, siyasal iktidarın sınırlandırılması ile garanti altına alındığı iddia edilir. Çünkü Demokraside siyasal inanç ve düşüncelerle ilgili değerleri belirleyen doğru- yanlış,

haklı- haksız, bilimsel ya da nesnel ölçü yoktur. Bunun kararını verecek olan eşit, özgür ve ussal seçmenlerdir.

Burjuva siyasi demokrasisi; eşit, özgür, hoşgörü sahibi ve ussal bireyler tarafından temellendirilen bir sistem, gerek bu bireyler ve gerekse bu bireylerin oluşturduğu partiler ve demokratik baskı grupları ile sistemi denetlemeleri de temel hak ve özgürlüklerinin bir parçası olduğu ileri sürülür, ya da iddia edilir. Burjuva ideolojisi; seçmenin siyasal iktidar oluşturma konusunda siyasal kararını belirleme hususunda, önce bir karar alma süreci geçirir. Aynı durum siyasal iktidarın siyaset oluşturmada, uygulamada ve gözden geçirmede de, önce siyasal karar alma sürecini yaşar. Bu siyasi karar alma sürecinin dayandığı değeri "ussal insan davranışı" kavramına dayandırırlar. İlk olarak Adam Smith, insanların çıkarları hedefinde karar alma sürecini belirleyen değerin "ekonomik insan" kavramıyla açıklamıştır. Bilahare Max Weber, A. Smith'ten esinlenmekle birlikte, "ekonomik insan" kavramı, karar alma sürecinde araç-amaç ilişkisini göz önüne almamasından dolayı eksik görmüştür. Karar almada araç-amaç ilişkisini içeren "ussal insan" kavramını geliştirmiştir. Bazıları da bu iki insan tanımı arasında "ekonomik insan" kavramından ya da "ussal insan" kavramından ilham alan farklı modeller ya da bu iki insan tanımı arasında "sınırlı ussal insan davranışı" gibi kavramlar geliştirmiştir.

Siyasal demokrasi ile ilgili bütün bu siyasi varsayımların dayandığı ve değişmez kabul ettikleri temel, kapitalist üretim ilişkilerinin veri alınmasıdır. Bu temel veri üzerinde politikaya yönelik çözümlemeler önerilmektedir. Çünkü ekonomik-politik bilimin varsayımına göre üretim; toplumsal ilişkilerin ürünü değil, bireyle doğa arasında olan bir ilişkidir ve bireyselliğin ürünüdür. Ancak üretilen ürünlerin paylaşımı toplumsal bir ilişkidir. Başka anlatımla üretim; tikel, özel nitelikli ilişkidir, paylaşım ya da mübadele değeri ve/veya meta piyasası genel, toplumsal nitelikli ilişkidir. Paylaşımda haksızlıklar, yanlışlıklar olabilir, bu da toplumsal çatışmalara sebep olmaktadır. Siyaset, bu haksızlıkların, yanlışlıkların giderilmesi doğrultusunda farklı seçenekler sunar, seçmenlerde "ussal insan" davranışıyla yararına olan alternatiflerden herhangi birine karar verir. Dolayısıyla bu karar, toplumu oluşturan eşit, özgür, ussal ve hoşgörü sahibi bireylerin

özgür iradesinin kararı olur. Bir diğer seçimde seçmenler siyasi kararını değiştirebilirler. Yani bu eşit, özgür seçmenler ya da insanlar, üretim ve biçimi hakkında karar veremezler. Çünkü üretim toplumsal ilişki değildir, bireysel ilişki olarak bireysel hak ve özgürlüklerle ilişkilidir. Ancak bu özgür ve eşit insanlar toplumsal ilişkinin ürünü olan mübadele ya da piyasa ilişkileri hakkında siyasi karar verebilirler.

Eşitlik, evrensellik, hoşgörü ve özgürlük ilkeleri üzerinde yükseldiğini iddia eden burjuva toplumunun burjuva demokratik devleti, tüm dünyayı sömürgeleştirerek, sömürge toplumunun insanlarına çırılçıplak köleciliği reva görebilmektedir. Bu bir çelişki değil mi? Hayır, çünkü sermaye, tüm değerleri kendi öğesine dönüştürür. Demokratik hak ve özgürlüklerde sermayenin birer öğesi olarak sermayenin çıkarlarına göre biçim alır. Ulus- devlet, kapitalist üretim ilişkileri temeli üzerinde demokratik hak ve özgürlükleri kabullenirken, sömürge toplumlarda üreticilerin üretim araçları üzerindeki mülkiyet hakkını kabullenmez. Baskı, şiddet ve imha ile mülkiyet hakkını yok eder ve sahiplerini köleleştirir. Sömürge toplumlardaki üretim ilişkileri, toplumsal ihtiyaçları karşılamaya yönelik üretim olarak mübadele değerine ve kapitalist üretim ilişkilerinin dünya üretim ilişkilerine dönüşmesine engeldir. Burjuva devlet, zor ve şiddet ile sömürge toplumların mevcut üretim ilişkilerini yok ederek, bunun yerine kapitalist üretim ilişkilerini inşa eder. Böylece süreç içinde sömürge toplumun insanları zor ve şiddetle ücretli emek durumuna getirilir. Ücretli emek durumuna düşmek istemeyen ve direnen Amerika kıtasının yerli üreticileri ve halkı bu nedenle jenoside tabi tutuldu.

Bugün de eşitlik, evrensellik, hoşgörü ve özgürlüğe dayalı bireyselliği dünya düzleminde yaygınlaştırmayı amaçlamışlardır ve bunu bir propaganda mekanizmasıyla reklamlaştırmaktadırlar. Emperyalizm bu sömürü faaliyetini Globalizm kavramı ile ideolojileştirmektedir. Bütün bu politikalarda amaç, dünya toplumlarını yeniden emperyalist sermayenin ihtiyaç ve istemlerine göre biçimlendirmektir. Herhangi bir ülke emperyalist sermayenin ihtiyaç ve istemlerine aykırı kapitalist üretim ilişkilerini geliştirme girişimine Globalizm'e aykırılık gerekçesiyle izin vermez. Günümüzde burjuva demokratlar ve sosyal demokratlar emperyalizm kavramı yerine Globalizm kavramını geçirmişlerdir.

Kapitalizm, tez ve antitezi senteze dönüşmeyen çelişkili bir sistemdir. Sermayenin çıkarı gereği bir yerde üretim araçlarının mülkiyet hakkını korumaya alan sistem oluştururken, bir diğer yerde üretim araçları üzerindeki mülkiyet hakkını yok etmektedir. Mülkiyet hakkını yok ettiği toplumlarda kapitalist mülkiyet hakkını oluşturmaktadır. Demek ki kapitalizm her yerde ve her zaman üretim araçları üzerinde mülkiyet hakkını savunmamaktadır. Ancak kapitalist üretim ilişkilerine dayalı ve emperyalist sermayenin ihtiyaçlarına uygun olarak üretim araçları üzerinde mülkiyet hakkını savunmakta ve geliştirmektedir. Tüm demokratik hak ve özgürlüklerin sınırı, kapitalist üretim ilişkilerinin genişlemesine ve derinlemesine hizmet ettiği yere kadardır. Yani, demokratik hak ve özgürlüklere dayalı burjuva demokrasisi; işçi sınıfını, çalışmasına ve emeğinin ürünlerine yabancılaştırmada en rasyonel ve gelişkin devlet biçimidir.

b-Burjuva Ideolojisinin Kaynağı Yabancılaşmış Emektir

Kapitalist üretim ilişkilerinde işçinin üretici faaliyeti, insani etkinliği ve ürünleri kendisine karşı bağımsız, düşman güç yani sermaye olarak çıkar. İşçinin üretici etkinliğinin yabancılaşmasının iki görünümü var.

1- Çalışma ya da Emek (üretim) İşçi İçin Dışsallaşmış Bir Özelliktir.

a) Üretim faaliyetinin ya da çalışmanın öznesi sermayedir. Üretimin organizasyonu, kararı vb. bir bütün olarak işçinin dışında olup biten işlerdir. Üretimin amacı, sermayenin büyüme- sidir. Üretim faaliyetinde sermaye özne, işçi yüklemdir. Ya da sermaye üreten, işçi üretilen; sermaye temel, işçi temellendirilen; sermaye olumlama, işçi olumsuzlama veya sermaye tez, işçi anti-tez konumundadır. Böylelikle üretim sürecinde sermaye özne, işçi bir meta konumuna indirgenir. Emeğin ürünü olan nesneleşmiş emek ya da ölü emek; iş yapan, üreten oluyor, işçi yani canlı emek; herhangi bir meta gibi üretilen bir araç konumuna düşüyor. "Dışsal

emek, insanı kendine yabancılaştıran emek, kendini kurban etme, alçaltmadır."[141]

b) İş, işi direk yapan işçiye ait değil, kapitaliste aittir. İşçinin çalışma etkinliği kendisine ait değil, kendisi için çalışmamakta, çalışma faaliyeti ya da üretim faaliyeti kapitaliste aittir ve kapitalist için ya da sermaye için çalışır. "işçinin etkinliği de onun kendiliğinden etkinliği değildir, bir başkasına aittir; kendi benliğinin yitirilmesidir."[142] İşçinin üretici etkinliği kapitalistin egemenliğinde olup ve bu nedenle üretim sürecinde benliği sermayenin öğesine dönüşür. Yani üretim sürecinde işçinin benliği yoktur, sermayenin benliği vardır. Üretim sürecinde ışçi eşit, özgür, hoşgörü sahibi ve ussal insan değil, üretim aracının bir parçasıdır.

2- Emeğin ürünleri Kapitalistin Mülkiyetindedir

Bütün ürünler, gerek üretim araçları (teknik) gerekse tüketim araçları emeğin ürünü olmasına karşın, kapitaliste ait olduğunu varsayar. Ürünleri üretenin, sermaye olduğunu varsayar. Böylelikle işçi kendi emeğine ve ürünlerine yabancılaşır.

> "İşçi kendi emeğinin ürününe, yabancı bir nesneyleymiş gibi bir ilişkidedir. Bu öncülden bakılınca açıkça görülür ki işçi kendini ne kadar harcarsa, karşısında yarattığı yabancı, nesnel olarak da o derece güçlenir."[143] "İşçinin üretimi ne kadar çoksa, tüketimi de o kadar azdır. Ne kadar çok değer yaratırsa, kendisi o kadar değersizleşir. Ürünü ne kadar biçimliyse, işçi kendisi o kadar çok biçimsizdir; nesnesi ne kadar uygarsa, işçi o kadar barbardır; emek güçlendikçe işçi güçsüzleşir; emek akıllandıkça işçi ahmaklaşır." [144]

Günümüzde iletişim, ulaşım, bilgisayarla yapılmakta, tüm bu teknoloji emeğin ürünü olmakla birlikte işçinin siyasal bilinci de bu teknolojik gelişime ters orantılı olarak gerilemektedir. Burjuva ideolojisi ve devleti, teknolojik gelişmeyi cansız emeğin canlı emek üzerinde egemen- liğini pekiştirmesinin ve dünya

---

[141] Marx, *1844 Felsefe Yazılar:*, s. 70
[142] age., s. 71
[143] age., s. 67-68
[144] age., s. 69

ölçüsünde yaygınlaştırmasının bir aracı olarak kullanmaktadır ve bu nedenledir ki, canlı emek ve insani nitelik bakımından ilerici bir nitelik taşımazlar. Taşıdıkları nitelik; insani nitelik olan emeğin ürünlerini, üretici insan karşı- sında bağımsız, düşman ve üstünde hâkimiyetin sağlanmasıdır. Bu hakimiyet yalnız üretim alanında değil, toplumsal yaşamın her alanında sağlanır. Böylelikle üretici insan etkinliği ve niteliği, üretici insan karşısına yabancı ve düşman bir güç olarak çıkar.

İnsanın kendi emeğine ve emeğinin ürünlerine ya da çalışmasına ve çalışmasının ürünlerine yabancılaşması, insanı topluma da yabancılaştırır. Artık toplumu; insanlararası ilişkilerin ve bağların etkileşimin toplamı olarak değil, toplumu; bireylerin kendi karşılıklı çıkarları için oluşturdukları alan olarak ele almaktadır. İnsani özü; toplumsal öz olarak değil, bireyselliğin özü olarak ele almaktadır. Böylelikle insanı, toplumsal varoluşlu varlık olarak değil, bireysel varlık olarak algılamaktadır.

Insanın emeğine, emeğinin ürünlerine, hayat etkinliğine yabancılaşması, insanın kendisine, topluma ve doğaya yabancılaşmasını da getirir.

c- Özel Mülkiyetin Burjuva İdeolojisi Çerçevesi İçinde Yorumlanması Ve Anlaşılması Genelleşmiştir

Yabancılaşmış emek toplumsal pratik ortamında oluşur. Toplumsal bir ilişkidir ya da insanlararası bir ilişkidir. Üretici insanın üretim ve ürünleriyle ilişkisi, kendisine yabancı ve düşman güçlerle bir ilişkiye dönüşürken, aynı süreçte başka insanlarında kendi emeği ve emeğinin ürünleriyle ilişkisini ve kendisiyle olan ilişkisini de oluşturur. İnsanın kendi üretici etkinliğinin yitirilmesi ve kendi ürününü kendisine ait olmayan bir ürün olarak üretiyorsa, aynı anda bir başkasının üretim ve ürün üzerinde hakimiyet kurma ilişkisini de üretiyor.

Yabancılaşmış emek ya da dışlaşmış emek insanlararası ilişkilerin ürünüdür. Bu ilişkide biri üretim faaliyeti içinde ve üretici etkinliğiyle ürün üretiyorken, bir diğeri de üretim etkinliğinin dışında olmakla birlikte üretim ve ürünü üzerinde egemenliğini sağlamış olmaktadır. Bu ilişki; özel mülkiyettir. Özel mülkiyet ilişkisinin bir yönünde burjuva sınıfı ya da sermaye diğer

yönünde işçi sınıfı ya da emek vardır. Bu iki yönün diyalektik bütünselliği özel mülkiyet ya da sermaye sistemidir. Emek, ücretli emek biçimi yöntemiyle üretiği ürünleri kendi mülkü olarak değil, sermayenin mülkü olarak algılar. Yabancılaşma denilen şey bu algılama biçimininin yaratığı öznelliktir, ya da yanlış bilinçtir. Emek, ücretli emek biçimi yöntemiyle, kendi kendisine yabancılaşarak özel mülkiyet ilişkisini yaratmıştır. Demek ki özel mülkiyet ilişkisi yabancılaşmış emekten ya da dışlaşmış emekten doğar. Uretim araçlarının kendisi emeğin ürünü olup nesnelleşmiş emektir. Nesnelleşmiş emek, ücretli emek biçimi altında, yabancılaşmış emeğe dönüşmesi de özel mülkiyeti yaratmıştır. Ancak burjuva ideolojisi bu ilişkiyi tersyüz ederek ortaya koyar. Özel mülkiyetin; emeği ve nesnelleşmiş emeği oluşturduğunu iddia eder ve dolayısıyla da üretimin öznesini sermayeye indirger. Burjuva ideolojisi özel mülkiyet ile emeği birbirinden kopuk ve ayrı olgular olarak ele alınakta ve bunu topluma da kabullendirmektedir. Özel mülkiyetin, dışlaşmış emeğin ya da yabancılaşmış hayatın gelişimi ile olan ilişkisini koparır ve insan faaliyetinin dışında olarak doğal ilişkiye indirger. "Çünkü özel mülkiyetten söz edildiğinde, insanın dışında bir şeyden söz edilmiş gibi oluyor. Emekten söz edildiğinde, doğrudan doğruya insanın kendisi söz konusu oluyor."[145] Günümüzde daha doğrusu çoktan beri emek, dünya ölçüsünde siyasi öznesini yitirdiğinden, artık özel mülkiyet tartışma konusu bile değil. Özel mülkiyet yerine teknik, teknoloji kavramları geçmiştir. Teknik ve teknolojiden "söz edildiğinde, insanın dışında bir şeyden söz edilmiş gibi oluyor." olmakla da kalmıyor, toplumsal gelişmelerin belirleyicisi olarak algılanıyor. Burjuva toplumu, özel mülkiyet ilişkisini oluşturan özne- nesne etkileşimini birbirinden kopuk olarak algılar. Sermayeye dayalı üretim ilişkisinde özel mülkiyet, nesnel ilişkisi içinde görünmektedir. Halbüki üretim ve ürün emeğin ürünüdür, dolayısıyla özel mülkiyetin öznel özü ya da aktif öznesi emektir. Ancak, ne var ki, emek kendi etkinliğinin ve kendi ürünlerinin mülkiyetini yitirmiştir. Üreticiler için üretim ve ürün nesnel görünümüyle var oluyor. Emek de dışlaşmış, yabancılaşmış emek durumuna düşmüştür. Böylelikle üretim ve ürün kendi aktif öznesi olan

---

[145] age., s. 81

emeği dışarıda bırakarak, burjuvaziye ya da sermayeye devreder. Üretimin öznesi emek, nesnesi olan hamınadde, üretim araçları, geçim fonu olarak nesnelleşmiş emek iken, burjuva toplumunda üretiinin öznesi sermaye, nesnesi emek olarak görünür. Bu ilişki kendini üretim araçları üzerinde sermayenin mülkiyet hakkı olarak gösterir. Burjuva ideolojisi, bu ilişkinin ve bu ilişkiye dayalı toplumun kendini yeniden üretimin meşruluğunu savunmaktan ibarettir. Mülkiyet hakkını sermayeye ait olması burjuva toplumsal ilişkinin gereği olarak değil, ekonomik yasaların gereği olarak savunmaktadır. Ekonomi yasaları doğa yasalarının toplumdaki yansıması olarak algılanır. Ekonomik yasalar böyle idrak edilince, bu yasaların insan faaliyetiyle değiştirilemeyeceği, yok edilemeyeceği iddia edilmektedir. Bu yasaların bir gizli el tarafından yönetildiği iddiasındadırlar. Örneğin "işçinin emeğini, işçinin en önemli gereksinimlerine bile güç yetecek kadar düşük bir ücretle satın alan patron, ne üretim yetersizliğinden, ne de çalışma zamanının çok olmasından sorumludur. Kendi koyduğu yasaya kendisinin de boyun eğmesi gerekir. Yoksulluğa yol açan insanlar değil eşyanın gücüdür."[146] Halbüki bu yasaları yönlendiren gizli el, burjuva devletinin kendisidir.

d- Materyalist Ya da Nesnel İdeolojide, Özel Mülkiyet Nesnel Yanıyla Ele Alınır

Materyalizm ya da nesnelci kavrayış özel mülkiyeti, yabancılaşmış emekten kaynaklandığı yabancilaşmış hayat ya da yanlış bilinç olarak algılamaz. Nesnelci kavrayış, burjuva ideologları gibi özel mülkiyeti insanlararası ilişkilerin ürünü olarak değil, insan ile nesne arasındaki bir ilişki olarak görür. Bu durumda özel mülkiyet, kendi başına bir güç olarak ele alındığından bütün kötülüklerin kaynağı olarak telakki edilir. Çünkü özel mülkiyeti özne olarak değil de nesnel olarak görür. Bu *Proudhon, Eugen Duhring* vb. den beri böyledir.

Bu durum bir yanıyla da proletarya ideolojisinin bağlaşık sınıflarla yani köylülük ve kent küçük üreticiler; ya da küçük burjuvaziyle buluşmasıdır. Çünkü küçük burjuva bakış açısı özel

---

146 Buret, aktaran Marx, age. s. 44

mülkiyeti insanla nesne arasındaki bir ilişki olarak görür. Özellikle Proudhonculuk da bu açıktır. Aynı durum Alman işçi sınıfındaki Lassellcilik ile İngiltere işçi hareketinde Fabiancılık için de geçerlidir.

Proletarya ideolojisinde aslolan, sınıf çıkarından ziyade toplumsal sınıfların ilişkilerinde, egemen sınıf olarak örgütlü proletaryanın iktidara yönelik mücadeleye hizmet etmesidir. Ancak bu siyasi hedef doğrultusundaki kavrayışla proletarya bağlaşık sınıflara, özel mülkiyetin aktif öznesinin emek olduğunu teorik-pratik bütünselliği içinde anlatabilir, açığa kavuşturabilir. Bu hedef üzerinde ittifak taktikleri oluşturulmalıdır. Özel mülkiyetin nesnel görünümü ile ideolojileştirme II. Enternasyonal nedensellik siyaseti ile devam etmiş ve aynı siyaset Stalinizm ile dünya ölçüsünde yaygınlaşmıştır.

Komünistler, özel mülkiyet ilişkisini, toplumsal bir ilişki olarak öznel ve nesnel diyalektik bütünsellik içinde ele alır. Özel mülkiyet, nesnelleşmiş emekle olan bir ilişkidir. Sorun özel mülkiyeti toplumsal mülkiyete dönüştürmektir. Üretim ve ürün, evrensel toplumsal emeğin ürünüdür, dolayısıyla toplumsallığın mülkü olmalıdır.

2- PROLETARYA DİKTATÖRLÜĞÜ YA DA SOVYET DEMOKRASİSİ

A- SOVYET DEMOKRASİSİNİN NİTELİĞİNİ BELİRLEYEN, SİYASİ HEDEFLERDİR

Burjuva İdeolojisi Ve Reformistler Devleti, Somut Niteliğinden Soyutlar ve Soyut Kavramsal Nitelik Olarak Sunar

Kapitalizm öncesi devletlerin kendisi ve faaliyeti somuttu. Yunan site devletinde, Roma İmparatorluğ'unda ve Ortaçağ devletlerinde iktidar fiilen köle sahiplerine ve toprak sahiplerine aitti. Yunan site devletinde iktidar köleye karşı, Roma İmparatorluğu'nda köle ve yoksullara karşı, Ortaçağ devletlerinde ise serflere karşı kullanılmıştı. Üretim araçlarının mülkiyetini elinde bulunduranlar aynı zamanda egemen güç olarak devlet iktidarının da uygulayıcılarıydılar. Devlet ve faaliyeti somuttu.

Burjuva ideolojisi, 19. yüzyıl devletinin polis devleti olduğunu ve bu nedenle baskıcı ve demokratik olmadığını söyler.19. yüzyılın ikinci yarısından sonra siyasal eşitlik yerleşmiştir. Oy hakkı, hukuk önünde eşitlik, çalışma saatlerinin sınırlandırılması, seçmenlerin hayat standardını geliştirmede baskı unsuru olması gibi demokratik haklar sağlanmıştır. Bu nedenledir ki; kapitalist demokrasi devleti, toplumsal hizmetler devletidir. Bu gerekçelerden hareketle devlet, 'sınıflar üstü' bir nitelik olarak tüm toplum yararına hukuk ve düzeni sağladığını; vatandaşların istemlerini karşılamayı kendine amaç edinmiş olduğunu ve toplumsal sınıflar arasındaki mücadelede tarafsız hakem rolünü yerine getirdiğini iddia eder.

Kapitalist demokrasilerin faşizme dönüştüğü dönemleri kapitalizmin bir kusuru olarak değil, tam tersine kapitalizmin önermeleri doğrultusunda hareket edilmemesinden kaynaklandığını belirtirler. Eğer kapitalizmin önermeleri, üretimde özgürlük, piyasada metaların eşdeğerleriyle mübadelede eşitlik doğrultusunda hareket edilirse, ekonomik ve siyasal bunalımların yaşanmayacağı ve dolayısıyla kapitalist demokraside faşizm gibi sapmaların da olmayacağı iddia edilir.

Yukardaki şekliyle tanımlanan kapitalizm, yaşanan gerçek somut kapitalizm değil, kavramsal soyut kapitalizmidir, ya da burjuva ideallerinin kapitalizmidir. Her çeşit reformistin üzerinde yükseldiği siyaset ve ideolojisi de gerçek kapitalizmin hareketinden değil, kavramsal kapitalizmin saf kuramından, yani gerçek dünyanın kapitalizminden değil, ideal dünyanın kapitalizminden hareket etmektedir.

Gerek burjuva ideolojisi gerekse kavramsal kapitalizmin saf kuramından kaynaklanan reformist düşünce, kapitalizmi ve kapitalist devleti birbirinden ayrı nitelikler olarak ele aldıklarından ve tanımlamalarını da yaşanan somut niteliğinden kopuk olarak soyut kavramsal niteliklerle yaptıklarından dolayı kapitalizmi ve devleti, işçi sınıfı ve emekçiler için bilinmez ve anlaşılmaz bir duruma getirmektedirler.

Komünist Devrimci Siyaset, Devleti Somut Niteliğiyle Kavrar

İşçi sınıfı ve ezilen yığınların mücadelesi kapitalizmi kapitalist demokrasiye dönüştürmüştür. Kapitalizmin kapitalist demokrasiye dönüşme süreci, kapitalist gelişmenin emperyalist evresine yani dış sömürünün iç sömürüye göre daha yoğunlaştığı döneme rastlar. Burjuva ideolojisi de kapitalist demokrasi devletini ideal bir devlet olarak işçi sınıfının ve emekçilerin düşüncesine dönüştürme gayretindedir. Kapitalist demokrasi devletinin ideal bir devlet biçimi olduğunun önkabulünde, II. Enternasyonal Marxist siyasetinin ve mücadele yönteminin de küçümsenmeyecek düzeyde hatta ağırlıklı etken olarak katkısı vardır.

Devlet; bir sınıfın kendi çıkar ve amaçları doğrultusunda toplum üzerinde hakimiyetini sağlayan ve sürdüren baskı aracıdır ya da ezici bir iktidardır. Burada üzerinde durulması gereken bu devletin sıfatıdır. Burjuva ya da proleter sıfatıdır. Kapitalizm, emperyalist siyasete dayalı olarak genişleme evresinde yani genişletilmiş yeniden üretimini devam ettirdiğinde, kapitalist demokrasiye katlanır. Ancak genişletilmiş yeniden üretimi yitirme tehlikesi ile karşılaştığında işçi sınıfı ve emekçiler üzerinde baskısını artırır. Bu yetmezse demokrasisini ortadan kaldırır. Böylelikle kapitalist diktatörlük demokrasi etiketinden soyunarak kendini açığa vurur. Faşizm bunun örneğidir.

Burjuva ideolojisi ve reformistler, kapitalizm ile devleti ayrı olgular olarak ve birbirinden soyutlayarak değerlendirmek- tedir. Kapitalizmi "özgür teşebbüs ve serbest piyasada eşitlik hakkı" olarak algıladıklarından, sorunu kapitalizmde değil, devle- tin müdahalesi ile kapitalizmden sapmada görür. Bu durumda kapitalizmin özü demokrasi olmakta, demokrasiden ayrılmanın, kapitalistlerden ve kapitalist üretim yönteminden değil, kapitalizm dışındaki değerlerden kaynaklandığını öne sürmekteler.

Devlet; üretim araçlarının mülkiyet hakkına sahip burjuva sınıfının yönetim kuruludur. Kapitalist üretimi yapan ve sürdüren de kapitalistler ya da burjuva sınıfı olduğundan, devletin uygulamalarına egemen olan burjuva sınıfının çıkarlarıysa, o zaman devletin uygulamalarının niteliği kapitalizmin nitelikleri olur. Kapitalizmin tarihi, ekonominin bunalıma her girişinde, devlet

müdahalesiyle bunalımını aşabilmenin de tarihidir. Burjuva sınıfı, devlet diktasına dayanmadan kapitalist üretimi gerçekleştiremez ve sürdüremez. Zaten devlet diktasının ya da iktidarının amacı da budur. Kapitalizmin özü; sınıflar arası ve devletlerarası mücadelesine ve savaşına dayalıdır. Kapitalizmin işleyişinin özü savaştır. Bu savaş emperyalist evrede dünya kapsamındadır. Devlet, gerek içerde ve gerekse dışarıda özgül sınıf ilişkilerini korumak ve sürdürmek için vardır. Ve bunu da "yüce ulusal çıkarlar" ya da "dünyayı demokrasi için kurtarma" vb. amaçlar için yaptığını iddia eder. Kapitalizmin oluşumu ve kendini sürdürmesi devlet iktidarı aracılığıyla mümkün olmuştur. Kapitalizmin nitelikleri ile önermeleri aynıdır. Durumu somutlaştırırsak; devlet, kapitalizmin baskı aracıdır önermesi doğrudur fakat yetmez. Burjuva demokrasi devleti ile burjuva üretim ilişkileri birbirinden kopuk ayrı olgular değil, birbirini tamamlayan bir bütünün iki yönüdür.

Kapitalist devlet; özgül bir toplumun örgütlenme biçimidir. Kapitalist üretim de bu örgütlenme biçimi içinde ve bu biçimin aracılığıyla gerçekleştirilmektedir. Eşdeyişle kapitalist üretim; kapitalist devlet içinde ve kapitalist devlet aracılığıyla gerçekleşmektedir. Kapitalist devlet ile kapitalist üretim diyalektik bir bütünsellik içindedirler. Kapitalist devleti ve kapitalist üretimi, altyapı- üst yapı olarak birbirinden ayırmak, nedensellik siyasetinin mekanik yorumudur.

Ayrıca kapitalizmin temel önermesi olan "özgür teşebbüs ve serbest piyasada eşitlik hakkı" kavramsal kapitalizmin soyut kuramında varolmaktadır, yaşanan gerçek kapitalizmde bu öneri koca bir yalan ve aldatmacadır. Emperyalizmin istemi olan kapitalizm, dünya toplumlarının iktisadi değerlerini emperyalist ülkelere taşıyan kapitalizmdir.

Peki, reformistler ve burjuva ideologlar, devlet ile kapitalizmi birbirinden neden soyutlarlar? Bunun arkasında yatan neden burjuva devletinin ancak, proletarya diktatörlüğü hedefiyle hareket eden sınıf mücadelesi ile yıkılacağıdır. Proletarya diktatörlüğü hedefine dayalı sınıf mücadelesinin dışında, ulusal, ırkçı, dinî vb. diğer mücadeleler, burjuva devletin temel birliğini bozamazlar tam tersine kapitalizm bunları bünyesinde çözer. Bu mücadelelerden kaynaklanan hükümet değişiklikleri olabilir. Mussolini, Hitler, M. Kemal ve diğerlerinin yaptığı askeri darbeler; İran İslam devrimi

vb. gibi olaylar hükümet değişikliklerini yaratmıştır, fakat devletin temel birliğini ve amacını değiştirmemiştir. Yani burjuvazinin üretim araçları üzerinde özel mülkiyet hakkına ve bu haktan kaynaklanan sınıf ilişkilerine dokunmamışlardır.

Demek ki komünist devrimcilerle reformistler arasındaki temel ayrım, kapitalist devlet tanımından kaynaklanmaktadır. Komünizm için kapitalist demokrasi devletinin özü burjuva diktatörlüğüdür, demokrasi sadece gerektiğinde sökülen bir etiket-tir. Işçi sınıfının devrimci bir ayaklanması ile burjuva devletini parçalamak ve yerine proletarya diktatörlüğünü kurmak- tır. Reformistler ise kavramsal kapitalizmin soyut kuramından kaynaklanan siyaseti ile burjuva devletinin parçalanmasını değil, burjuva demokrasisinin genişletilmesini hedefler ve bu hedef doğrultusunda iktidar olmak ister. Zannedildiği gibi ayrım; işçi sınıfının siyasi iktidarı ele geçirmesindeki yöntem farklılığından, yani devrimci ayaklanma ile mi yoksa evrimci ve barışçıl yöntemlerle mi oluşacağından ziyade, reformistler için kapitalizm ve kapitalist demokrasi diktatörlük değildir, diktatörlük ve eğilimi, kapitalizm dışındaki değerlerden gelmektedir. Durum bu olunca sorun, burjuva demokrasisinde iktidarı ele geçirmek ve işçi sınıfının lehine ve çıkarına kullanabilmektedir.

Komünist devrimcilerin Farklılığı Devrimi Devrimci Hedeflerle Uygunlaştırmasıdır

Sınıf, toplumsal yaşamın ve ilişkilerin içinde oluşur ve üretim ilişkilerinde belirlenir. Üretim araçlarının özel mülkiyetine sahip olanlar ve olmayanlar bu ilişkilerini miras yoluyla devret-tikleri için, toplumsal, siyasal, ideolojik ve kültürel ilişkiler içinde oluşur ve şekillenir. Bu durumda sınıf bilinci; kapitalizmin sömürüsüne ve kapitalizmin tüm insanlararası ilişkilerini ekono-mik kavramlara indirgeme eğilimine ve anlayışına yani nesnel-leştirmeye karşı proletarya diktatörlüğünü hedefleyen mücadeleyi içerir ve bu mücadeleyi siyasal, ideolojik ve kültürel kavramlarla ifade eder.

Soruna, altyapı-üstyapı modeli ile bakan nedensellik siyaseti, tarihi oluşumu somut insan faaliyeti ile değil, nesnel yasalarla izah ettiğinden, işçi sınıfının mücadelesini ve bilincini

öznel olarak değil bir yüklem olarak ele alır. Bu anlayış, Ekim Devrimi'nin mevzileri üzerinde yükselen Stalinist diktatörlükle, proletarya devletini despotik-bürokratik devletine, dönüştürmüştür. Stalinist diktatörlükle birlikte, SSCB işçi devleti olmaktan çıkmış, siyaseti ve ideolojisi ile bir despotik-bürokratik rejim olmuştur. Bu siyaset ve ideoloji, komünist devrimci siyaset dışında ayrı bir tarz olup SSCB'de bir despotik-bürokratik devleti olarak işçi sınıfı üzerinde diktatörlüğünü kurmuş ve meşrulaştırmıştır. Proletarya diktatörlüğünün, sosyalizm ve sosyalist toplum olduğunu, böylelikle sosyalizmin, komünizmin ya da sınıfsız toplumun alt evresi yani devletin sönümlendiği evre değil, tersine devlet ve ulusal kalkınmaya dayalı bir diktatörlük olduğu söylenmiştir.

Burjuvazinin mülksüzleştirildiği, üretim araçlarının mülkiyeti devletleştirildiği SSCB ve kopyalarında, üretimin egemeni ve programlayanı işçi sınıfı değil, despotik-bürokrakratik rejimindeki devlet anti-kapitalist olmakla birlikte, gerçekte olan sermayenin kurallarının telkin edilmesi olmuştur. Çünkü toplumsal değişmenin anahtarını teknik gelişme olarak görmüştür. Teknik gelişmenin önemsiz olduğu söylenemez, elbette önemlidir. Ancak teknik gelişme toplumsal ihtiyaçları doğurmaz, tersine toplumsal ihtiyaçlardan doğar. Kapitalist toplumda teknik seçimini ve gelişimini, sermayenin ihtiyaç ve eğilimi yani elde edilecek kar belirler. Bürokratik diktatörlükte de teknik seçimini ve gelişimini, bürokrasinin ihtiyacı ve eğilimi belirler. Dolayısıyla işçi sınıfının toplumsal ihtiyaçları belirleme, üretme ve dağıtma kararından yoksun ve yönetilen oluşundan, inisiyatif ve yetenekleri körelir.

Ekim Devrimi'nin, uluslararası Sovyet Cumhuriyetleri Birliği hedefi "tek ülkede sosyalizm" yalanı ile kesilmiş ve enternasyonal komünizm siyaseti de "ulusal ve devletçi komünizm"e indirgenmiştir. Bu siyasi ve ideolojik anlayışlara dayalı despotik-bürokratik rejimleri, kendilerini proletarya diktatörlüğü olarak tanımlamışlar ve tanıtmışlardır. Enternasyonal komünist siyasete aykırı olan bu anlayış, Komünist Enternasyonal' in seksiyonu ulusal komünist partilerinin güvenilir bürokrasileriyle, dünya düzleminde Marksizm adına yaygınlaştırılmıştır. Böylelikle Ekim Devrimi'nin devrimci hedef yönünün önü kesilmiştir.

Komünist devrimciler için proletarya diktatörlüğü işçi sınıfının ve ezilenlerin devrimci bir ayaklanma ile burjuva

devletini parçalayıp, yerine kendilerini devlet olarak örgütlemeleridir. Komünist devrimciler için bu devlet, sömürünün, ezilmişliğin, her çeşit ayrımcılığın, eşitsizliğin ve hükmetme biçimlerinin yok edilmesi için ve dünya toplumlarını birleşmiş üreticilerin özgür toplumu olarak yaratma mücadelesinde bir siyasi araçtır.

Proletarya diktatörlüğü farklı niteliklerine karşın bir devlettir ve baskı aracıdır. Ancak belirli sınıf ilişkilerini korumak için var değildir. Bu durum kapitalist devlet için geçerlidir. Demek ki proletarya diktatörlüğü belirli sınıf ilişkilerine dayalı yeni bir toplum biçimi değildir. Ya da belirli toplumsal, ekonomik ve kültürel ilişkilere dayalı yeni bir toplum biçimi değil, yeni bir topluma yani komünizme geçiş için zorunlu, geçici siyasal bir geçişsel döneme ait bir siyasi biçimdir. Devletten devletsizliğe geçiş biçimi olarak geçici bir devlettir. Proletarya devletin diktatörlüğü: silahlanmış işçi sınıfının bütün sömürücülere, ezenlere ve proleter devlete fiilen başkaldıranlara karşı bastırıcı iktidarını kullanmaları; demokrasisi: sömürücülerin, ezenlerin ve devlete fiilen başkaldıranların dışında herkes için özgürlüktür. Yalnız işçi sınıfına değil sömüren ve ezenler dışında herkese özgürlüktür. Yani "sömürücüler için baskı, herkes için özgürlük" anlamındadır. Kapitalist demokraside demokratik haklar ve kurumlar ancak üretim araçlarının özel mülkiyetini öngören, sınıf ilişkilerini bozmayacak karakterde işlerse geçerliliğine katlanılır. Proletarya devletinde diktatörlük ve demokrasi kalıcı değil, geçici niteliktedir. Çünkü proletarya toplumu, proletarya ekonomisi, proleter kültür oluşturma gibi bir siyasi hedefi yoktur. Böyle bir hedef belirli sınıf ilişkilerini koruma anlamına gelir ve tarihsel anlamda gericiliktir. Bu nedenle siyasi hedefi, komünist toplum ve komünist kültür yaratmayı hedefler.

Kapitalist devlet sömürmek ve ezmek için toplumsal ilişkileri sürekli olarak merkezileştirir, bürokratikleştirir ve nesnelleştirir. Kapitalist devlet, toplum bütününden ne kadar soyutlanırsa yani koparsa o kadar bastırıcı iktidar olabilmektedir.

Burjuva sınıfı ile işçi sınıfının çelişkisi, çıkarların çatışmasını içerdiği gibi kültürel değerlerin çatışmasını da içerir. Demek ki sınıflar arası mücadele farklı çıkarların ve kültürel değerlerin çatışmasıdır. Kültürel değerler, toplumsal yaşamın ve ilişkilerin içinde oluşur ve sınıfsal olarak yapılanan adetler, kurallar, dini

inançlar, akrabalık tarzı ve benzerleridir. İnsanlar eylemlerinde ve tecrübelerinde düşüncelerini, ideallerini, duygularını birlikte yaşarlar ve duygularını kendi kültürlerinin verileriyle, değerleri olarak ifade ederler. Demek ki insanları eylemleri, düşünceleri, idealleri, ve değerleri belirler. Bunlar da sınıfsal olarak yapılanır ve kendini açığa vurur. Burjuva sınıfı ve devleti bütün ideolojik aygıtlarıyla işçi sınıfının, ezilen ulusların ve tüm ezilenlerin kültürel değerlerini, nesnelleştirilmiş normlara dönüştürmek ister. Bütün ilişkileri mübadele değerine dönüştürmek burjuva ideolojisinin amacıdır. Proleter devlet ise, işçi sınıfının ve ezilenlerin inisiyatifine ve yaratıcılığına duyulan güvenle, işçi sınıfı ve ezilenlerin inisiyatifini ve yaratıcılığını öz-faaliyetiyle, öz-örgütüyle ifade etmelerini esas alır. Bu nedenledir ki, proleter demokrasinin siyasi hedefleri doğrultusunda yol alabilmesi için, siyasi hedefleri kadar değerler konusunda da açık bir tartışmayı sürekli olarak gündemleştirmeli ve teşvik etmelidir ki, komünist toplum ve kültürünün izinin yolu açılsın. Ancak bu durumda işçi sınıfı, ezilenler ve emekçi yığınlarla ilişkiler somutlaşabilir, siyaset ve devlet işlerine katabilme ve katılma yönünde karşılıklı ilişki gelişir. Bu karşılıklı ilişkilerin gelişimi, proleter devletin, toplumun ve komünist devrimcilerin ve hareketinin kendini ifade etme, inceleme ve sorgulama imkanlarına ve esaslarına kavuşur. Ancak bu durumda sömüren, ezen ve devlete fiilen başkaldıranlara karşı bastırıcı iktidarını geliştirebile- ceği gibi o ölçüde de devletten devletsizliğe doğru yol alınmış olur. Bu duruma proletarya diktatörlüğü ya da proletarya demokrasisi denilebilir. İşçi sınıfının ve ezilenlerin tarihsel mücadeleleri ve deneyimleri Ekim Devrimi ile proletarya diktatörlüğü kendini Sovyet (konsey, komün) demokrasisi ile tanımlamıştır. Her ne kadar Sovyet demokrasisi yenilgiyle sonuçlanmışsa da ve yerini despotik-bürokratik rejimine bırakmışsa da, işçi sınıfının ve ezilenlerin sınıf mücadelesinin tarihsel deneyimleri içinde proletarya diktatörlüğü hedefinde Sovyet demokrasisi biçimi dışında ve başka bir biçimde oluşamadığı da bir gerçektir. Bunun için proletarya diktatörlüğünün, tarihsel deneyim içinde aldığı biçim Sovyet demokrasisidir.

Proletarya siyaseti ve ideolojisi uluslararası olup enternasyonal niteliklidir. Proleter devrim ve proleter devlet, ulusal bir arenada oluşsa da siyasi hedefi, uluslararası Sovyet Cumhuriyetleri

Birliği'ne dönüşmektir. Bu nedenle, dışarıda emperyalizm ve içeride de küçük burjuvaziye dayalı siyasi anlayışlar Sovyet demokrasisini ulusal sınırlar içinde tutmaya çalışacaklardır. Komünist devrimciler ve Sovyet demokrasisi bu siyasi anlayışlara karşı mücadelesiyle kendini ulusal sınırlar içinde tecrit edilmesine müsaade etmeyeceklerdir.

Bu özelliklere sahip olmayan bir devlet proletarya diktatörlüğü, ya da Sovyet demokrasisi değil, başka bir devlet biçimidir. Ya da Sovyet demokrasisi bu özelliklerini yitirdiği andan itibaren yozlaşmıştır.

Proletarya diktatörlüğü, komünist devrimcilerin sabit ilkelerinden biridir. Tarihsel deneylerden dersler çıkarılarak, proletarya devletinin siyasi hedeflerini tanımlamak gerekir. Sabit ilkeler, sadece özgül bir tarihsel gelişme evresinde yani kapitalizmden komünizme geçiş sürecinde toplumsal sorunlara getirilen çözümlerdir. Bu manada bu ilkeler; gerçek, geçici tarihsel toplumsal ilişkilerin teorik ifadeleridir. Yoksa bu ilkeler ebedi değişmezlik olarak ele alındığında burjuva ideolojisinin alanına düşülür. Bu nedenledir ki, burada proletarya diktatörlüğünün siyasal işlevlerinin açılımına girişilmemiştir ve girişilmez de. Tanımlanan proleter devletin siyasal hedefleridir. Komünistlerin ilgilendiği toplumsal ilişkiler değişim ve dönüşüme uğradığından dolayı kavramlarında bu değişime ve dönüşüme tabi olması gerekir.

Bu nedenledir ki, her somut durumda yeniden teori üretilir, yani pratikten bağımsız ve diyalogsuz teorinin, komünist teori ile herhangi bir irtibatı yoktur. Ama bununla birlikte komünist devrimciler hangi ilkeler için ve nasıl bir siyasetle mücadele edeceklerini önceden tanımlamalıdır. Çünkü proleter devletin siyasal işlevselliğinin gidişat yönü ancak böyle anlaşılabilecektir.

B- SOVYET DEMOKRASİSİNİN ÖZELLİKLERİ

Sovyet Demokrasisi
Demokratik Hak ve Özgürlükleri Kurumlaştırır

Demokratik hak ve özgürlüklere ihtiyacı olan sömürülen ve ezilenlerdir. Sovyet demokrasisi, sömürülen ve ezilenlerin mücadele organlarından çıkan Sovyet iktidarı, demokratik hak ve

özgürlükleri kurumlaştırmanın ve yaşam tarzına dönüştürmenin güvencesi olmalıdır.

Kapitalizme karşı mücadelede savunulan demokratik hak ve özgürlükler Sovyet demokrasisinde de yaşama geçirilmelidir. Çünkü işçi sınıfının ve ezilenlerin inisiyatifinin, üretkenliğinin ve yeteneklerinin gelişmesinde ve egemen sınıf olarak iktidarını sürdürmesinde ve yabancılaşmadan kurtulmanın yolunun açılmasında demokratik hak ve özgürlüklerin içerikleşmesinin önemli payı olacaktır. Kapitalist devletler ya da SSCB ve kopyalarındaki ulusal sosyalizmler, toplumsal yapılarını korumak ve sürdürmek için toplumu koşullandırırlar. Bunun için de bilgi kaynaklarını kendi tekellerinde tutarlar. Böylelikle, işlerine geldiği gibi yorumlamakta ve sunmaktalar. Bununla insanların inisiyatifini, üretkenliğini köreltmekte, eleştirel yanının gelişmesini engellemekte, edilgenleştirmekte ve robotlaştırılması hedeflenmek tedir. Bu ortamdaki insanlar için demokratik hak ve özgürlükler biçim olmaktan ileri gidemez. Sovyet demokrasisi bilgi kaynaklarını topluma açık tutar, yapısını korumak ve sürdürmek için koşullandırmaz, tersine sınıfsız topluma yönelmek için işçi sınıfının ve ezilenlerin inisiyatifinin, eleştirel yanının gelişmesine çaba sarf eder.

Sovyet Demokrasisinde Öğretim, Komünizme Varmak İçin Bir Araç Niteliğindedir

Sovyet demokrasisi öğretimi ayrıcalıklı bir durumdan, "sosyal terfi" olmaktan çıkarmalıdır. İşçi sınıfının ve ezilenlerin tümünün çocuklarına öğretim olanakları açılmalıdır. Bu öğretim kapitalist öğretim kurumlarından hem nitelik hem nicelik olarak farklı olmalıdır. Kapitalizmde bilimsel çaba kârın artırılmasına yöneliktir. Öğretim süresi gerekli beceri için gereken süre değil, amaç; öğretim kurumu aracılığıyla gençleri burjuva ideolojisi ile bütünleştirmek, tüketim toplumu yaratmada bir araç durumuna getirmek ve bu gençlik kitlesine iş bulma derdinden kurtulmaktır. Burjuvazi, işçi sınıfını bilimin dışında tutar. Toplumun düzenini tehlikeye atan bilgileri vermez.

Sovyet demokrasisinde öğretim süresi gerekli beceri için gereken süredir. Öğretimi genel hatlarıyla iki başlık altında bölümlendirebiliriz:

Teknik bilim; tüm öğrencileri yeteneklerine göre belirli teknik öğretimden geçirir. Bu bilgi uygulama alanı ile pekiştirilir. Teknik bilim, aynı zamanda bir insanın kendi ayakları üzerinde durabilmesi yani üretken bir niteliğe kavuşması ve toplumsal özgür üreticilerin yaşamlarının bir aracına dönüşebilmesidir. Ulusal sosyalizm, kapitalizmle yarışma hedefinden dolayı tekniğin gelişimini toplumsal yaşamın hedefi olarak görmüştür. Komünist devrimci siyaset ise tekniğin geliştirilmesini, yetkinleştirilmesini toplumsal yaşamın bir amacı değil, bir aracı olarak telakki eder ve bundan hareketle üreticilere daha çok serbest zaman sağlamak ve insan, toplum, dünya hakkında bilgilenmesini derinleştirmek ve geliştirmek için teşvik eder.

Yabancılaşmanın açığa çıkmasını hedefleyen bilim; Kapitalizm öncesi toplumlarda, emekçi, emeğin nesnel koşulların mülkiyetinden kopmadığından, üretilen nesnenin, bilgisinin, yeteneğinin ve kültürünün ürünü olduğunun farkındaydı. Üretilen nesne emeğinin ürünü olduğundan dolayı çalışmayı sevmekte ve kişiliğinin farkındaydı. Kapitalizmde, iş bölümü uzmanlaşmış küçük parçalara ayrılmış, her parçanın diğerlerinden bağımsız üretilmesi, nesnenin ya da metanın bütünselliğinin yitirilmesi bütün işçiler için yani hem kafa emekçileri ve hem kol emekçileri için geçerli bir olgu olmuştur. Dolayısıyla nesne bir bütün olarak emekçinin bilgisinin dışında gerçekleşir. Yaratıcının yeteneği anlamsızlaşır, çalıştığı işyerinde üretilen nesnenin bütünselliğini teorik olarak kavrayamaz. Bu nedenledir ki, çalışmasında ve üretiminde kişiliğini bulamaz. Bu nesne 'bilgimin, deneyimimin ve etkinliğimin ürünüdür' diyemez. Artık nesne üreticinin kişiliğini yansıtmaz ve nesnelere her yönüyle yabancılaşmıştır. Üreticilerin emeğine, ürünlerine ve hayat etkinliğine yabancılaşmasına dayalı toplumsal ilişkiler insanı kendine, topluma ve doğaya yabancılaştırır. Bu yabancılaşmanın dayandığı temel, insanın kendini bireysel varoluşlu varlık görmesinden kaynaklanır. Bireysel varoluşlu bireyin toplumdaki yeri, sahip olduğu mübadele değeri kadardır.

Yabancılaşmayı açığa çıkarmayı hedefleyen bilim; insanın kendi biyolojik yapısını, toplumun ve ekonominin işleyişinin kavranmasına ve bu işleyişin sağlayıcısı olduğunun bilince çıkarılmasıyla, üretilenlerin ortak emeklerinin ürünü olduğu ve buradan ortak bilincin doğup derinleşmesini sağlamakla ancak yabancılaşmadan kurtulma sürecine girer. Burada bilim, araştırıcı, sorgulayıcı, üretici olmalıdır. Bu öğretim faaliyeti öğretim kurumlarıyla sınırlandırılmamalı, tüm toplumsal örgütlenmelerde teşvik edilmeli ve toplumun önüne hedef olarak konulmalıdır.

Sovyet demokrasisinde toplumdan gizli bilgi kaynakları olamaz. Devlet sırrı gerekçesiyle bilginin toplumdan gizlenmesi fikir özgürlüğünün ve dolayısıyla örgütlenme özgürlüğünü yok eder. Çünkü bilgi kaynakları topluma açık değilse, bu bilgileri irdeleme, eleştirme ve değiştirme olanaklarına da sahip değildir. O zaman siyasi mülkiyet Sovyet organlarının değil, bilgi kaynaklarını tekelinde tutanların elinde olacaktır. Bunun içindir ki, proleter demokrasiyi burjuva demokrasisinden ayıran temel esaslardan biri, bilgi kaynaklarının topluma açık olmasıdır. Bilgi kaynakları, topluma açık olduğunda, eleştiri ve fikir özgürlüğü anlamını bulur. Bu durumda da yabancılaşmanın açığa çıkmasını hedefleyen bilim anlamını bulur.

Sovyet Demokrasisinde Kapitalistlerin Mülksüzleştirilmesi Ve Sosyal Örgütlenişinin Özellikleri

Burjuva devletini parçalayıp yerine geçen egemen sınıf olarak örgütlenmiş işçi sınıfının devleti, kapitalist üretim ilişkilerini yok eder. Bunun için: kapitalistleri mülksüzleştirecek ve üretim araçların mülkiyetini devletleştirecek, ücretli emeği yasaklayacak ve toplumsal yaşamı devam ettirmek için gerekli ekonomik ilişkilere müdahale ederek gerekli tedbirleri alacaktır. Burjuvazinin direnmesini kırmak ve ezilen kesimlere, emekçilere önderlik etmek için belirtilen ve benzeri tedbirlere başvurur.

Proletarya devleti burjuvaziyi mülksüzleştirmek zorundadır. Çünkü burjuvazi egemenliğini, ücretli emeğe dayalı üretim içinde sağlar ve yeniden üretir. Burjuvazi siyasi manada mülksüzleştirilse bile ücretli emeğe dayalı üretimde egemenliğini korumaya ve üretmeye devam eder. Çünkü burjuvazi yöneten olmasa da

hakimiyetini ücretli emeğe dayalı üretim ilişkilerinden alır. Aynı şey proletarya için söylenemez, yani proletarya hâkimiyetini üretim ilişkilerinden almaz, yöneten sınıf olmaktan alır. Bunun içindir ki, proletarya devletini üretim araçlarının mülkiyetini devletleştirmekle eşit tutamayız. Proletarya siyasal egemenliği için elbette burjuvaziyi siyasi ve ekonomik olarak mülksüzleştirmekle yükümlüdür. Ama bu sadece toplumsal ihtiyaçları ve bu ihtiyaçları karşılayan üretimi ve üretilenlerin ortak bilinçle dağıtımını örgütlediği zaman devletleştirilmiş mülkiyet ilerici bir nitelik kazanır. Eğer proletarya adına karar alan ve yöneten despotik-bürokratik rejimin yöneticileriyse ve işçiler kapitalizmde olduğu gibi, belirlenmiş işe ve koşullara koşullandırılmışsa, devletleştirilmiş mülkiyetin ilerici bir niteliği olmadığı gibi tarihsel anlamda da gericidir. Demek ki proletarya diktatörlüğünden maksat, işçi sınıfının üretimi örgütlemesini öğrenmesidir. Üretimi yapan emektir, ancak emekçi emeğine yabancılaşmıştır. Emeğini sermayenin malı ya da mülkiyeti olarak görür, dolayısıyla üretimin öznesi emek iken sermaye olarak ya da üretimin öznesi işçi iken kapitalist olarak telakki edilir. İşte proletarya diktatörlüğünde işçi sınıfı yöneten sınıf olarak üretimin öznesinin üreticiler olduğunu farketmekle üretimin örgütlenmesini de öğrenecektir. Ancak üretim ilişkilerini örgütleme bilincinde olan işçi sınıfı burjuvaziyi yenilgiye uğratarak, dünya devriminin yolunu açabilir. Burjuvazinin mülksüzleştirilmesi ilk aşamada toplumsallaştırılmış mülkiyet ya da sosyalist mülkiyet biçiminde değil, devletleştirme biçiminde gerçekleştirilir. Toplumsallaştırılmış mülkiyet ancak proleter devrim uluslararası Sovyet Cumhuriyetleri Birliği biçiminde örgütlendiğinde uluslararası üretim ilişkisi olacaktır. Burjuvaziye karşı nihai zafer ancak bu durumda gerçekleşir.

Proletarya diktatörlüğü burjuva devletini ortadan kaldırmakla birlikte geçmişten devralınan ilişkilere ve kurumlara devrimci müdahalede bulunmak zorundadır. Kapitalist üretim ilişkilerinde iş bölümü, mübadele ve mübadele değerine dayalıdır. Proletarya, üretim ilişkilerinde iş bölümünü insan ihtiyaçlarını karşılamaya dayandırarak devrimci dönüşüme uğratır.

Proletarya diktatörlüğünün görevi, insan faaliyeti olan ve birbirinden kopuk olan teori ile pratiği bütünleştirmenin, emek ile emeğin nesnel koşullarının mülkiyetini bütünleştirmenin yolunu

açmaktır. Yani komünist bir toplumun yolunu açmaktır. Bundan da anlaşıldığı gibi proletarya diktatörlüğünün tanımlanabilir bir toplum biçimi, ekonomik biçimi yoktur. Ayrıca kendine özgü toplumsal ilişkileri, ekonomik ilişkileri kurma gibi bir hedefi de yoktur. Demek ki proletarya diktatörlüğü tanımlanabilir bir toplumsal ve ekonomik örgütlenmeye dayanmamakta, niteliğini siyasi örgütlenmesinden almaktadır. Siyasi egemenliğini, örgütlenmiş üreticilerin silahlı gücünden alır. Bu egemenliğini kimseye devretmez ve paylaşmaz. Komünizm örgütlenmiş işçi sınıfının eseri olacaktır.

Proleterya Diktatörlüğü Burjuvaziyi Ekonomik ve Siyasal Mülksüzleştirmekle Birlikte Sosyal Tedbirleri de Alır

a-Tüm asalak sektörlere ve mesleklere son verilmelidir

Sermayeye dayalı üretim kendisiyle birlikte hem siyasi ve idari alanda ve hem de sosyal alanda bir sürü asalak sektör ve meslekleri geliştirir. İdari alanda ordu, emniyet, istihbarat vb; sosyal ve ekonomik alanda ise bankacılık, sigortacılık, komisyonculuk, emlakçilik, pazarlamacılık, muhasebecilik, avukatlık vb sektör ve meslekler kapitalizmin ihtiyaçlarının gereği olan mesleklerdir. Kapitalizmin tasfiyesi ile birlikte bu asalak sektör ve meslekler ihtiyaç olmaktan çıkacağından süreç içinde devreden çıkacaktır.

b- Herkesin temel ihtiyaçları koşulsuz olarak karşılanmalıdır

Sovyet demokrasisi herkesin barınma, beslenme, giyinme, sağlık gibi temel ihtiyaçlarını karşılamayı bir yurttaşlık hakkı olarak görür. Elbette asgari yaşam koşulları kapitalizmden devralınan koşullara bağlı olacağından, Sovyet cumhuriyetlerinde farklılık olacaktır. Gelişmişlikten gelişmemiş cumhuriyetlere sağlanan destekle koşullarının olumluluğa itilmesini sağlayacaktır. Bu koşulların, her halukarda devralınan kapitalizmden daha ileri olması hedeflenmelidir.

c- Üretken bir işte çalışmanın hem yurttaşlık hakkı ve hem de ödevi olarak algılanması bilince çıkarılmalıdır

Herkesi toplumsal ihtiyaçları belirlemeye ve bu ihtiyaçları karşılamak için üretime ve üretilenlerin paylaşılmasına katılmaya imkan veren toplumsal ilişkilerin organizasyonu, insanlararası ilişkilerde dayanışmayı, korumayı ve geliştirmeyi toplumsal yaşamın ihtiyaçlarına dönüştürecektir. Asalak işlerin tasfiyesi ve herkesin üretken işlerde çalışmaya yönelmesi, çalışma süresini kısaltmanın imkânlarını yaratacaktır. Böylece çalışmasının ve ürünlerinin kendisine ve topluma ait olduğunun farkında olması, çalışmayı yük olmaktan çıkaracak ve bir hevese dönüştürecektir. Çünkü emeğinin bir kısmını başka anlatımla artı-emeğini toplumun ve üretimin gelişmesi için ayırdığının, bununda tüm üreticilerin ortak ve gönüllü kararı olduğunun ve kendisinin de bu kararın içinde olduğunun farkında olunacağından, çalışmadan kaçılmayacaktır.

Bu koşullarda artık siyasetçilik, sporculuk, sanat, vb. özel bir heves ve beceri olacak, meslek ve geçim aracı olmayacaktır ve olmamalıdır. Üretken bir işte çalışanların, heves ve beceri ile işini yapmasının engeli yoktur. Bu kesimlerin çalışması, çalışma sürecinin daha da kısalmasını ve emekçilerin birbirinden etkileşimi, vasıflaşmasını ve ortak davranma bilinçlerini geliştirecektir.

Sovyet Demokrasisinde Siyasal ve Idari Örgütlenişin Özellikleri

1- Egemenlik mücadele organlarından çıkan, iktidar organlarında örgütlenmiş halkın olmalıdır.

Sovyet demokrasisi herhangi bir siyasal güç tarafından siyasi iktidarı ele geçirerek inşa edilecek bir devlet değildir. Zaten siyasal iktidarı ele geçirerek oluşturulacak devlet bu siyasi gücün devleti olur, bu devlet de Sovyet demokrasisi olamaz ve olmaz. Sovyet demokrasisi, burjuva diktatörlüğüne karşı mücadelede yer alan bütün kesimlerin ortak mücadele organları olan sovyyetler tarafından oluşturulur.

Bu iktidar biçiminde yasama ve yürütme işlevleri birleştirilmiş durumdadır. Çünkü yasama ve yürütme işlevinin ayrılığına dayalı burjuva parlamenter, temsili demokratik rejim kafa-kol emeği ya da teori-pratik ayrımına dayalı olarak bir tahakküm sistemidir.

Siyasal iktidar, demokratik bir şekilde seçilmiş ve merkezileşmiş ve mücadele organlarından çıkmış olan konseylerin elinde olmalıdır. Bu egemenlik partilerden, sendikalardan vb örgütlenmelerden ayrı tutularak işlenmelidir.

2-Halktan gizli siyaset oluşturulamaz. Açık siyaset esastır.

Gerek iç gerekse dış siyasetin oluşturulması açıklık içinde olmalıdır. Gizli siyasetin oluşturulması, dış düşmanlar gerekçesiyle esasında kendi yurttaşlarından gizlenmesidir. Devletler için artık gizli siyaset diye bir şey söz konusu değil. Bu durumda halkın iktidarı olan hükümetin tüm siyaseti halkına açık olmalıdır. Bu da yetmez halkın ulaşabilmesi için gereken tüm araç ve gereçleri ve imkânları temin eder ki siyasi kararların alınmasında ve iletilmesinde aktif rol üstlenebilsin.

3- Bütün yöneticiler ve görevliler seçimle gelir ve her an seçimle görevden alınabilir.

Bütün memurlar, yargıçlar, milis yöneticileri, yerel ve merkezi konsey delegeleri seçimle göreve gelir ve seçenler tarafından her zaman görevden alınabilirler. Merkezi devlet kurumlarında temsil eden delegeler dışında bütün yöneticiler ve görevliler kendi yerinde görev yapmalı.

4- Devlet işlerinin ya da yönetmenin rotasyonla sağlanacak kadar basitleştirilmesi hedeflenmelidir.

Kapitalizmin ihtiyaçlarının sonuçları olan tüm kurumlar kaldırılmalıdır. Daimi memurların sayısını azaltmak için devlet aygıtı küçülmelidir. Bu masrafların azalmasını getirir, hem de devletin halktan soyutlanmasını önler. Aksi durumda devlet yönetiminde bürokratik uzmanlaşmanın yolu açılır. Yani bir

ideoloji yaratabilecek duruma gelen devlet artık Sovyet demokrasisi olmayacaktır. Devletin halka kapalı ve toplum karşısında bağımsız bir güç olmasına müsaade edilmemelidir. Engels "devlet bir kez toplum karşısında bağımsız bir güç haline geldi mi, kendisi de artık yeni bir ideoloji yaratır."[147] der.

5- Siyasi ve idari görevler maddi ayrıcalık kaynağı olmaktan çıkarılmalıdır.

Bunun için siyasi ve idari görevlerde bulunanların maddi imkânları vasıflı işçiden fazla olmamalıdır. Ayrıca siyasi ve idari işler halka açık olarak işlevini yerine getireceğinden çalışanların bu işler hakkında bilgilendirilmesi ve eğitilmeleri yaygınlaştırılmalıdır. Çalışma süresinin kısaltılması, siyasi ve idari işlerin basitleştirilmesi rotasyon, denetim ve öz-yönetimin olanaklarını geliştirir. Böylelikle tedricen siyasi ve idari görev bir meslek olmaktan çıkarılmalı, spor gibi, sanat gibi gönüllü bir faaliyet haline dönüşmelidir. Geçim bir üretken işte çalışmayla sağlanmalıdır.

Çalışanlar Sendikal Örgütlenme Ve Grev Hakkına Sahip Olmalıdır

Nedensellik siyaseti, işçi sınıfını soyut kavramıyla değerlendirir. Kendi içinde farklı çıkarlara ve kesimlere bölünmüş işçi sınıfının ortak çıkarlarını soyut ideallere bağlar. İşçi sınıfının çıkarları gereği ya da soyut kavramların gereği, demokratik hak ve özgürlükleri ile birlikte çalışanların sendikal örgütlenme ve grev hakkını kendi siyasi iktidarının tekelinde tutar. Komünist devrimciler, işçi sınıfını, somut ve kendi içinde farklı çıkarlara ve kesimlere bölünmüş olarak ele alır. Ve bu farklı çıkarlardan dolayı birbirleriyle çatışan kesimlere dönüşebilme, hatta ortak çıkarlarda da farklı ve çelişen durumların ortaya çıkma potansiyelini göz önünde tutar. Bu durum, sendikal ve grev hakkına sahip örgütlenmenin nedenidir. Komünist devrimciler tüm çalışanların grev hakkına sahip sendikal örgütlenmesini her koşulda savunur ve uygularlar. Elbette sendika örgütlenmesinde uvriyerizm,

---

[147] Engels, *Feuerbach ve Klasik Alman Felsefesi'nin Sonu*, s. 64

sendikalizm, ekonomizim vb eğilimler olacaktır. Bu ve benzeri akımlar kısmi çıkarları ortak çıkarların, işçi devletinin çıkarlarını enternasyonal çıkarlarına karşı savunabileceklerdir. Komünist devrimciler, sendika örgütlerinin içinde, bu eğilimlerle, politik mücadelesini kitlelerin eğitiminin bir imkânı olarak görür ve değerlendirir. Sendikal örgütlenmeler, kesimlerin kısmi çıkarlarını ifade etme organları, ortak çıkarları temsil eden devlet organlarından bağımsız olmalıdır ve devlet organlarını ikame etme durumu olamaz. Aynı şekilde devlet organları sendikal örgütlenmelerini ikame etme durumu olamaz. Bir diğer koşul da devrimci partinin hem devletten ve hem de sendikalardan bağımsız örgütlenmesini devam ettirmesidir. Sovyet demokrasisinde tüm çalışanlar ya da üreticiler kendi sendikalarında örgütlenmekle işçi sınıfının kitlesel eğitiminin pratik içinde sağlanmasına imkan verecektir. Bu durum, işçi sınıfının, demokratik hak ve özgürlüklerini sahiplenmesine, devrimci partinin, devletten ve sendikal örgütlenmelerden bağımsız örgütlenmesinin gerekliliğinin bilince çıkmasını sağlar. Komünist devrimcilerin sendikal örgütlenmelerde ki faaliyeti işçi sınıfının yönetme bilincini geliştirmeye yönelik olacaktır. Bu nedenledir ki, komünist devrimci işçilerin sendika yönetimine seçilme gibi bir hedefleri olamaz. Aksine işçilerin kendi içinde yöneticilerini seçmeyi ve her an seçimle görevden almaya yönelik faaliyet gösterir.

Sovyet Demokrasisi Kadın ve Ulusal Sorunu Eşitlik Zemini Üzerinde Ele Almaz; Kadınların ve Ulusal Azınlıkların Lehine İşleyen Tedbirler Alır

Kapitalizm hem demokratik hak ve özgürlükleri ve hem de toplumsal eşitsizlikleri devralır ve bunları sınıf hakimiyeti için bir araca dönüştürür. Dolayısıyla kadın-erkek ayrımcılığı, ulusal ayrımcılığı da devralır ve bunu ücretli emek sömürüsü ve sınıf hakimiyetini sürdürmenin bir aracına dönüştürür. Bu ayrımcılığı kâr amacına dayalı işbölümü biçiminde sistemleştirir. İşçi sınıfının burjuva sınıf hâkimiyetine son verip kendi devletini kurmasıyla bu eşitsizlikler kendiliğinden ortadan kalkmaz. Nedensellikten esinlenen siyasetlerin anlayışına göre, proletaryanın iktidarı ile birlikte bu eşitsizliklerin ortadan kalkacağıdır. Bu kavrayış,

kadınların cins olarak ezilmişliğinin devamını gizlemektedir. Çünkü erkek-kadın ayrımcılığı, ulusal baskı, kapitalizmin öncesine giden tarihi bir olgudur. Bu tarih içinde oluşan öznel ve nesnel koşulları vardır. Burjuva devleti parçalayıp yerine egemen sınıf olarak örgütlenmiş işçi devleti ancak bu eşitsizlikleri ortadan kaldırmaya yönelik yolu açmada bir ön koşuldur. Dolayısıyla, işçi devletinde kadınların cins olarak ezilmişliği ve ulusal baskıların kaldırılması ve tarih içinde bu ezilmişliğin oluşmuş maddi koşullarını yok etmeye yönelik öznel mücadele gerekir. Demek ki kadın-erkek ayrımı, ulusal baskının kapitalizm öncesine giden bir tarihi olduğu gibi, burjuva sınıf hâkimiyetine son veren sınıf mücadelesinden bağımsız bir tarihi geleceği de vardır. Bu nedenle komünist devrimciler, kadın sorununu proletarya devrimin sonrasına havale etmez, kapitalizm koşullarında olsun, proletarya devletinde olsun, kadın kurtuluşunu bir ilke olarak programlar. Erkek-kadın ayrımı ile ulusal ayrım burjuva sınıfını bölen bir ayrım olduğu kadar işçi sınıfını da bölen ayrımlardır.

Kadınların Cins olarak Ezilmesinin Koşullarını Ortadan Kaldırır, Tüm Haklarını Kullanmalarını Güvence Altına Alır

Kadınlar cins olarak ezilen kesimlerdir. Bu ezilmişlikten kurtulmanın yolu cinsiyetçi fikirlere karşı, karşıt fikirlerle özel bir mücadelenin pratik olarak yürütülmesinden geçer. Bu mücadelenin kadınlar tarafından yapılması halinde anlamı olur. Bunun için kapitalizm koşullarında kadın hareketinin, bağımsız örgütlenmeleriyle yapılan mücadelesi de desteklenmelidir. Bu mücadelenin, bu başkaldırının özel ve ayrı bir alan olduğunun ve bir siyasi mücadele değil bir muhalefet, bir tepki hareketi olduğunun farkında olarak desteklenmelidir. Çünkü kadın hareketinin burjuva diktatörlüğünü yıkacak durumu yoktur, ayrıca işçi sınıfının egemen sınıf olarak örgütlenmiş iktidarı da, bir sınıfın yarısının iktidarı olacağı anlamına gelmez. Bundandır ki, kadınların işçi hareketinde olsun, işçi örgütlerinde olsun, işçiler arasındaki tüm ilişkilerde erkek kadın ayrımcılığına karşı mücadelesini ve tepkilerini olumlu bir işaret olarak görmek ve bununla yetinmeyerek desteklemek gerekir. Kendi ezilmişliğine başkaldırışı sınıfsal

ezilmişliğe başkaldırının da yolunu açacaktır. Çünkü kapitalizmin yani burjuva devletinin teşvik ettiği cinsiyetçi-ayrımcı ideoloji, işçi sınıfını cinsiyet olarak bölmektedir. Bu nedenledir ki ezilmişliklerine karşı mücadelede kendi hareketi içinde inisiyatif sahibi olabilirler ve inisiyatif geliştirebilirler. Bu durum hem kapitalizm koşullarında ve hem de proletarya devletinde olumluluktur.

Kadının cinsiyet ayrımı ya da ulusal ayrım, kapitalizme özgü ve mutlaka olması gereken bir koşul değildir. Kapitalizm için olmazsa olmaz koşul, emeğin dünya çapında sömürüsüdür. Bu nedenle, kapitalizm cinsiyetçi-ayrımcı ideolojiyi desteklemekle birlikte, kadınların ezilmişliğinin tek nedeni de değildir. Bu ezilmişlik bir adet, alışkanlık yani doğal duruma dönüşmüştür. İşçi sınıfı iktidarı almakla kadınların ezilmişliğine son vermeye muktedir değildir. Bunun içindir ki, işçi devletinde de kadınların kurtuluşu için mücadele eden kadın hareketleri ve bağımsız örgütlenmeleri işçi sınıfının bir bütün olarak siyasal bilincini geliştirecek ve Sovyet demokrasisi, geçişsel görevlerini ancak o zaman üstlenebilecektir.

Bunun için;

*Sovyet demokrasisi, cinsiyetçi-ayrımcı ideolojiye karşı mücadeleyi siyasi ilke olarak benimser.

* Cinsiyetçi fikirlere karşı, karşıt fikirlerle özel bir mücadelenin pratik olarak yürütülebilmesi için bu mücadelenin ezilenler yani kadınların bağımsız örgütlenmeleri tarafından yapılmasında anlamını bulur.

* Erkek-kadın ilişkisi eşitlik üzerinde değil, kadın lehine işleyen eşitsizlik üzerine yapılandırılır.

* Kadınların ev-içi emeğin köleliğinden kurtulması için, anaokulundan başlayarak tüm öğretim kurumlarında, sendikal vb tüm kuruluşlarda, her insanın ev-içi işleri sürdürebilecek şekilde eğitim seferberliği uygulamaya konulur. Çünkü ev-içi kadın işi değil, evi paylaşan herkesin işidir.

Kapitalizm, erkek-kadın ilişkilerini, aile zemini üzerinde dini, resmi nikah kaydı ve miras ilişkileriyle biçimlendirmiştir. Sovyet demokrasisinde, erkek-kadın ilişkilerinde, tüm bu ilişki ve bağları söküp atacağından dolayı ilişki kurmak ya da var olan ilişkilere son vermek tamamen tarafların gönüllü iradesine bağlıdır.

Kadınların kölelikten kurtulması ile ancak proleter devlet, geçişsel rolünü yerine getirebilir, sınıfsız bir topluma doğru yöneliş elbette kendisiyle birlikte yeni yaşam tarzının yeni ölçütlerini de kadınlar ve erkekler olarak birlikte yaratacaklardır.

Ulusal Azınlıkların Tüm Haklarını Kullanmasını Güvence Altına Alır

Sovyet demokrasisi tüm ulusal azınlıkların kültürünü, dilini, dinini, tarihini vb geliştirme ve korumayı sağlamak için tüm tedbirleri alır. Ulusal azınlıklara ayrımcı uygulamayı Sovyet demokrasisine saldırı olarak kabul eder ve şiddetle cezalandırır. Bu ayrımcı uygulamanın sözlü olarak ifadesine de de aynı şiddetle karşı çıkar. Ulusal azınlıkların lehine işleyen bir eşitsizlik ilişkisini esas alır. Bu belirtilenler ulusal azınlıklar içindir. Ulus konumunda olanlar, coğrafyasında aynı Sovyet Cumhuriyeti olarak örgütlenirler.

Sovyet Demokrasisi Çok Partili Bir Rejimdir

Burjuva ideologları çok partililiği burjuvazinin bir keşfi olarak sunarlar. Nedensellik anlayışından hareket eden sosyalist akımlar da bunu onaylarlar. Ancak, çok partililik burjuva demokrasisine ait bir özellik değildir. Antik Yunan ve Roma Köleci Cumhuriyetleri'nden beri siyasi gruplar halinde cumhuriyet meclisinde var olmuştur. Aynı durum bazı feodal cumhuriyetler için de geçerlidir. Farklı siyasi grupların bir parti halinde ya da çok partililik, bütün cumhuriyetlerin ortak özelliğidir. Aynı zamanda farklı siyasi grupların parti adı altında örgütlenmeleri demokrasinin vazgeçilmez özelliklerindendir. Demokratik hak ve özgürlükler de burjuvazinin keşfi değil, geçmişten beri ezilenlerin, sömürülenlerin mücadelesinin ürünü olup, burjuvazi bu demokratik hak ve özgürlükleri devralıp sınıf hâkimiyetine uyumlu hale getirmiştir.

Nedensellik siyasetine göre tarihsel süreç içinde her toplumsal sınıf tek bir parti tarafından temsil edilir. Bu durumda işçi sınıfı da tek bir parti tarafından temsil edilir. Nedensellik siyaseti, 1920'den itibaren SSCB'de egemen siyasete dönüşme sürecine girer. İşçi sınıfının siyasal mülksüzleştirilmesi ve yerine despotik-bürokratik diktatörlüğünün ikamesiyle sonuçlanır.

Egemen sınıf olarak örgütlenmiş işçi sınıfının iktidar organları, Sovyet (konsey) iktidar organlarıdır. Bu da mücadele içinde ortaya çıkar ve burjuva devletini parçalayarak yerine çalışanların iktidar organlarını oluşturur. Bu çalışanlarda kendi aralarında farklı çıkarlara sahiptirler ve homojen değildirler. Dolayısıyla farklı eğilimlerin olması somut bir gerçektir. Sovyet iktidar organları tüm çalışanların ortak temsil organı olması gerekir. Bunun için farklı eğilimlerin, grupların kendi partilerini kurma hakkına sahip olmaları gerekir. Bu partilerin faaliyeti ancak, seçmenlerin ve seçilenlerin siyasal fikirlerinde ve bu fikirlerin uygulanmalarında özgür olmalıdır. Ve bu özgürlüğün önüne hiçbir ön koşul konulmamalıdır. Ancak bu durumda Sovyet demokrasisi sözkonusu olur.

Niçin önkoşulsuz demokratik haklara sahip siyasal örgütlenme? Çünkü ezilenler ve sömürülenler yani çalışanlar tarih boyunca siyaset ve yönetim dışı bırakılmış, sürekli yönlendirilmiştir. Tarihte ilk olarak proleter demokrasisi altında siyasete ve yönetime etkin bir biçimde katılacaktır. Üstelik bu faaliyeti de sınıfsız bir toplumun kurulması amacına yöneliktir. Farklı partilerin farklı alternatifleri sunacağı bellidir. Sorunların çözümüne farklı stratejiler, programlar sunulacaktır.

Bu tartışma ortamında, bu siyasal mücadelede işçi sınıfının siyasal bilinci gelişir, kendine olan güvenini bulur. Komünist devrimciler, kitleyi farklı siyasi partilerin programlarının tartışılmasına çekmelidir. Devrimci parti, hem kendi programını ve hem de diğer partilerin programlarını tüm kitlenin zihninde somutlaştırmaya yönelik faaliyet içinde olmalıdır. Ancak bu koşullarda işçi sınıfının yönetme inisiyatifi gelişir, emeği, yaratıcı emeğe dönüşme sürecine girer. Yani teori ile pratiğin çakışması sürecine girilmesi imkân dâhiline girer. Peki, sorunlar olmayacak mı diye sorulabilir. Elbette olacaktır. Devrimci parti ne güne duruyor? İşçi sınıfının önüne sorunların çözümünü koyarak ve basiretini geliştirerek ortak çıkarlara yöneltecektir. Komünistlerin aktif siyaseti bu dönemde söz konusudur. Sorunların çözümünü işçi sınıfının bilincine çıkararak, işçi sınıfının örgütlenmiş demokratik iktidarıyla çözecektir. Komünist devrimciler, kapitalist toplumda burjuva diktatörlüklerin tüm kurum ve kuruluşlarına karşın, işçi sınıfını ve emekçi yığınlarını siyasal mücadeleye, devrimci

fikirlere çekmeyi önlerine koyduklarına göre, işçi sınıfının ve emekçilerin iktidarında bunu neden başaramasın? Eğer bundan çekiniyorlarsa komünist devrimci niteliğinden yoksundurlar.

Peki, çok partililik yerine tek devrimci parti olursa işçi sınıfının ortak çıkarı daha iyi temsil edilmez mi? Böyle diyenler geçmişte vardılar gelecekte de olacaklardır. Bir kere tek partili yönetim; Sovyet demokrasisi değil, bürokratik diktatörlüktür. İşçi sınıfının siyasal mülksüzleştirilmesi, siyasallaşmasının engellenmesi, siyaset ve yönetimin dışında bırakılmasıdır. Tarihsel deneyimler mevcuttur. Bu denenmiş rejimler tarihsel anlamda kapitalizme göre gerici rejimlerdir. İşçi sınıfı ve emekçi yığınları bu iktidarları bir proleter devrimle yıkmakla yükümlüdür.

Sovyet demokrasisinde çok parti olur, ancak bu partiler sosyalist nitelikte olmalıdır diyenler de olabilir. Bu görüş sahipleri iyi niyetli olabilir ancak, nedensellik siyasetinden esinlenmektedirler. Nedensellik siyasetinin önünde sonunda varacağı yer burjuva idealleridir. Çünkü yalnız sosyalizmi savunan partilere özgürlük tanımak kavrayışı, tek partili bürokratik diktatörlüğe varır. Sosyalist partilerin olunabileceği demekle kendini egemen sınıf olarak örgütlenmiş işçi devletinin yerine koymaktır. Nesnel ve ikameci anlayıştır. Peki, bu partilerin sosyalist olduğuna kim karar verecek? Birileri çıkar yalnız kendi partisinin sosyalist olduğunu, diğer tüm partilerin küçük burjuva ve burjuva partileri olduğunu savlar ve yasaklama koşullarını yakalayabilir. Bunun içindir ki, komünist devrimciler çıkışlarından itibaren Sovyet demokrasisinin siyasal örgütlenme özgürlüğüne dayandığını tavizsizce savunur ve bunu işçi sınıfının ve emekçi yığınlarının bilincine kazır.

Sovyet iktidarı, işçilerin, emekçilerin siyasi iradesiyle seçilmiş delegeler tarafından oluşturulur. Seçmenler, kendilerini yönetmek üzere seçtiklerini denetler ve gerektiğinde geri alır. Bu seçilenlerin tümü için yani hem yasa yapanlar ve hem de yasa uygulayıcılarına uygulanır. Bundandır ki, herhangi bir parti, bir diğer partinin işçi sınıfının ve sosyalizmin çıkarlarını savunmadığı görüşündeyse, ilgili partinin seçmenlerine yönelik propaganda yapma olanaklarına ve hakkına sahiptir. Bu siyasal mücadele işçi

sınıfının siyasal bilincinin gelişmesine katkıdır ve bu sayede ilgili partinin temsilcilerini geri alabilir. [148]

Demek ki Sovyet demokrasisinde bütün akımlar parti kurma özgürlüğüne sahiptir. Ancak, Sovyet demokrasisini yıkmak için fiilen harekete geçen tüm akımlara ve partilere, Sovyet demokrasisi, işçi milisleri organıyla şiddet uygular. Bu partilerin adı komünist, enternasyonal vb. olabilir, değişen bir şey olmayacaktır.

Sovyet Cumhuriyetlerinin Birbirleriyle İlişkileri Komünist Enternasyonal Siyasetine Uygunluk İçinde Olacaktır

Sovyet Demokrasisinin Güvencesi Komünist Dünya Partisidir

Devrimci durumda işçi sınıfı, emekçiler ile ezilenler ortak duygu ve davranış içine girerler. Ancak, devrime katılan kesimlerin farklı çıkarlara ve farklı bilinç düzeyine sahip oluşlarından dolayı iktidarın ele geçirilmesinden sonra gerek ulusal ve gerekse uluslararası düzeyde devrimin ilerlemesinde devrimci durumdaki ortak duygu ve davranış içinde olunmayacaktır. Devrimin ilerlemesine karşı çıkanlar da olacaktır. Çünkü bu dönemde ulusal sorunların ve kısmi çıkarlarının baskısı, kitleleri devrimin amaçlarından uzaklaştırır. Bunun bilinciyle donanmış komünist devrimciler, siyasi mücadelesiyle, devrimin amacını işçi sınıfının bilincine çıkaramasa, bağında baskıcı ve bürokratik bir siyasal anlayışın yolunun taşlarının örülmesine neden olur. Bu görevi, ancak komünistler bir dünya partisi biçiminde örgütlenebilirlerse başarabilirler.

Komünist dünya partisi, devrimin hem dünya çapında yaygınlaşmasının ve hem de bir ülkedeki devrimin, Sovyet demokrasisi biçiminde örgütlenmesinin, devamının aracı ve güvencesidir.

---

[148] Sovyet demokrasisi; temsili demokrasiyi değil, doğrudan demokrasiyi hedefler. Yasa yapma işlevini kitle kendisi üstlenebilir. Sorun, çözümleriyle birlikte yeteri kadar tartışılıp zihinsel somuta vardığında kitlenin oylanmasına sunulur. Bu da zanedildiği kadar zahmetli bir iş değil. Bugün bile istense nüfusu en kalabalık ülkelerde bile internet vasıtasıyla parlamenterlerden daha masrafsız, daha kısa zamanda ve daha sağlıklı, sonuca varılabilir. Bir düğmeye basarak, seçmenlerin tercihi anında belirlenebilir. İşçi devletinde herkese bedava ve eşit olarak eğitim, basın-yayın ve istenilen bilgiye ulaşma sağlayacağı ve dolayısıyla herkesin evinde internet veya daha gelişmiş aracın olanaklarından fiilen yararlanacakları gözönüne alındığında bunun hiç de sorun olmayacağı açıktır.

Burada üzerinde durulması gereken soru: Birden fazla Sovyet devleti varsa bu devletlerin birbiriyle ilişkilerinin nasıl olacağı sorusudur. Geçmişte SSCB örneği yaşanmıştır, başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Bundan ders çıkarmak gerek. Başarısızlığın altında yatan, komünist devrimcilerin devlet ve ulusla ilgili siyasi hedefleri yeteri kadar bilinçe çıkaramamalarıdır. Komünist devrimciler kılavuzsuz kalmışlardı. Komünist devrimciler, Sovyet cumhuriyetlerinin kendi aralarındaki ilişkilerini ve dünya devrimci partisiyle olan ilişkilerini ortak ilkeye dönüştürmeli ve işçi sınıfının bilincine kazandırmaları için mücadelesini vermelidirler. Bu ilkeler iki başlık altında açıklanabilir.

a- Ekonomik ilişkileri birlikte planlarlar

Çalışanların tümü iktidar organı olan Sovyet (konsey) tipi örgütlenmelerde temsil edileceğinden, üretim araçlarının mülkiyeti Sovyetleştirilmiş mülkiyet durumunda olacaktır. Burada vurgulanması gereken üretim araçlarının mülkiyetini ele geçirmenin yetmeyeceği, çalışanların toplumsal ihtiyaçlarını belirlemesi, bu ihtiyaçların üretiminin örgütlenmesi, bu üretilenlerin ortaklaşa dağıtımını bilinçle sağlaması gerekir. Yoksa yabancılaşmanın ve yabancılaştırmanın sadece türü değişecektir. Devrimci parti, Sovyet organları içinde ve kendini Sovyet organının yerine koymadan siyasal önderliği elde etme mücadelesi aynı zamanda işçi sınıfının siyasi mülkiyeti elinde tutmasının da siyasi koşuludur. Çünkü farklı çıkarlara sahip kesimlerin ve bundan kaynaklanan tüm toplumsal örgütlerin çıkarlarının ve amaçlarının, toplumsal çıkar ve amaçla çakışmasının öznel ve nesnel koşullarını oluşturmaya yönelik mücadelesidir. Bu, Sovyet demokrasisi içinde komünizm amacı doğrultusundaki mücadelesidir.

Sovyet demokrasileri arasındaki ilişki, eşitsiz toplumsal biçimlenmeler arasında bir ekonomik ilişki olduğundan, kapitalizmin tersi yönünde bir eşitsiz ilişki olacaktır. Bu, gelişmişlikten gelişmemişliğe değer aktarmadır. Gelişmiş bir Sovyet cumhuriyeti gelişmemiş bir Sovyet cumhuriyetine enternasyonal görev gereği katkı yapması, sosyalizmin uluslararası düzeyde gerçekleşme mücadelesine katkı sağlayacağı gibi, Sovyet cumhuriyetlerinin işçi

sınıfı başta olmak üzere tüm dünya işçi sınıfının enternasyonal dayanışma bilincini oluşturmada önemli etken olacaktır.

b-Sovyet Cumhuriyetleri dünya partisinin siyaseti doğrultusunda dış siyaset izlerler.

Dünya proletaryasının öznel öğesi komünist enternasyonal partisidir. Komünist entenasyonal partisi, dünya proletaryasının ortak çıkarına dayalı siyaset oluşturur. Sovyet devletinin oluşumu ile birlikte, Sovyet devletin dış siyaseti ile komünist enternasyonal partisinin siyaseti olmak üzere iki öznel öğenin siyaseti gündemleşecektir. SSCB somutunda Komünist Enternasyonal siyaseti, SSCB'nin despotik-bürokratik rejiminin çıkarına endekslendi. Bu siyaset proletaryanın yenilgisini getirdi.

Bunun için, devrimci partinin siyasal mücadelesinin esas görevi, enternasyonal komünizmi işçi sınıfının bilincine kazandırmasıdır. Devrimci partilerin aktif ve açık siyasi mücadelesi, Sovyet devletinin dış siyasetini komünist enternasyonal partisinin siyasetine endeksler. Enternasyonal partisinin, Sovyet demokrasisine vereceği destek ile işçi sınıfının ulusal ve kısmi çıkarların baskısından sıyrılması, enternasyonal bilincin ve Sovyet demokrasisinin gelişmesine katkı sağlayacaktır.

Ancak bu durumda "komünistler kısmi mücadelelerde bütünün çıkarlarını, ulusal mücadelelerde uluslararası çıkarları öne çıkarırlar" sözlerini yaşanan somut gerçeğe dönüştürmüş olurlar. Engels "devlet bir kez toplum karşısında bağımsız bir güç haline geldi mi, kendisi de artık yeni bir ideoloji yaratır" der. Burada söz konusu olan burjuva devletidir. Ancak, despotik-bürokratik rejim yönetimindeki SSCB "toplum karşısında bağımsız bir güç haline geldi" ve statükocu uluslararası resmi siyasetinin adı "barış içinde birlikte yaşama"; teorik çerçevesi ise "tek ülkede sosyalizm" ile "yeni bir ideoloji yaratır" oldu. Halbüki Sovyet demokrasisi toplum karşısında bağımsız bir güç değil, tam tersine işçi sınıfının denetiminde ve bizzat yönetiminde bir araç olacaktır. Sovyet demokrasisi devlet olmaktan ziyade, işçi sınıfının toplumsal ihtiyaçlarını ve bu ihtiyaçların üretimini ve üretilenlerin dağıtımını ortak bilinçle örgütlemenin aracıdır. Proletaryanın uluslararası enternasyonal siyaseti, Sovyet demokrasisinin siyaseti olacaktır.
1995-96

KAYNAKÇA

Akdağ, M. *Türk Halkının Dirlik ve Düzenlik Kavgası*, Bilgi Yayınevi, 1963

Avcıoğlu, D. *Türkiyenin Düzeni: Dün-Bugün-Yarın*, Bilgi Yayınevi, 1973

Barkan, Ö.L. *Türkiye'de Toprak Meselesi*, Toplu Eserler, Gözlem Eserleri, 1980, 1. Baskı

Başkaya, F. *Paradigmanın İflası*, Doz Basım ve Yayın Ltd. 1. Baskı, 1991

Berkes, N. *Türkiye'de Çağdaşlaşma*, Bilgi Yayınevi, 1973, 1. Baskı

Carr, E. *Bolşevik Devrimi1917–1923- Sovyet Rusya Tarihi*, Cilt I Metis, 1989

Carrered, H. *Asya da Marxism ve Milliyetçilik*, Yön Yayınları

Cassirer, E. *İnsan Üstüne Bir Deneme*, Remzi Kitabevi, 1980

Claudin, F. *Kominternden Kominformа*, Belge Yayınları

Denis, H. *İktisadi Doktrinler Tarihi*, Sosyal Yayınlar, 1973

Deutscher, I. *Troçki -Silahlı Sosyalist-*, Ağaoğlu Yayınevi, 1969

-Troçki –*Silahsız Sosyalist*-, Ağaoğlu Yayınevi, 1970

-Troçki –*Kovulan Sosyalist*-, Ağaoğlu Yayınevi, 1974

-Stalin Cilt I-II, Ağaoğlu Yayınevi 1969

Dividcioğlu, S. *Asya Üretim Tarzı ve Osmanlı Toplumu*, Sermet Matbaası, 1981

Duverger, M. *Politikaya Giriş*, Varlık Yayınları, 1971
-Siyaset *Sosyolojisi*, Varlık yayınları

Eflatun *Devlet*, Remzi Yayınları, 1980

Einstein, A. *İzafiyet Teorisi*, Say Yayınları, 1989

Emerson, R. Sömürgelerin Uluslaşması

Engels, F. -Ailenin, Özel Mülküyetin ve Devletin Kökeni, Sol Yayınlar
-Feuerbach *ve Klasik Alman Felsefesinin Sonu*, Sol Yayınları, 1979
-*Köylüler Savaşı*, Sol Yayınlar, 1990
-Anti-*Dühring*, Sol Yayınları,1977
-Ütopik *Sosyalizm ve Bilimsel Sosyalizm*, Sol yayınları, 1978

Eren, S. *Ekonomi Dersleri*, Gerçek Yayınevi
-İstihdam, *Para ve İktisadi Politika*, Bilgi Yayınevi, 1972

Gellner, E. *Ulus ve Ulusalcılık*, İnsan Yayınları, 1992

Gökberk, M. *Felsefe Tarihi*, Bilgi Yayınları, 1961

Göze, Ayferi Siyasal Düşünceler ve Yönetimler, Beta yay. 3. baskı, 1986

Güvenç, B. *İnsan ve Kültür*, Remzi Kitabevi, 1974

Hançerlioğlu, O. *Düşünce Tarihi*, Remzi Kitabevi, 1970
-Felsefe *Ansiklopedisi*, Remzi Kitabevi
-*Felsefe Sözlüğü*, Remzi Kitabevi, 1973

Haupt,G.&Löwg,M. *Marxistler ve Ulusal Sorun Antolojisi*, Masperi Yayınları

Hilav, S. *Diyalektik Düşüncenin Tarihi*, Sosyal yayınlar, 2. Baskı, 1993
-Felsefe *Tarihi*, 100 Soruda Dizisi, Gerçek Yayınevi

Hobsbawn, E.J. *Milletler ve Milliyetçilik*, Ayrıntı Yayınları, 1. Basım 1993

Kautsky *Seçme Politik Yazılar*, Kavram yayınları

Kazgan, G. *Ortak Pazar ve Türkiye*, Gerçek Yayınevi, 1970

Komal yayınevi *Felsefe İncelemeleri*, Komal Yayınları, 1976

Kongar, E. *Toplumsal Değişme Kuramları ve Türkiye Gerçeği*, Remzi Kitabevi, 1981

Korsh, K. *Marksizm ve Felsefe*, Belge Yayınları, 1991

Kösemihal, N.S. *Sosyoloji Tarihi*, Remzi Kitabevi, 1981

Laski, H. *Politikaya Giriş*, Remzi Kitabevi, 1966

Lenin, V.İ *Halkın Dostları Kimlerdir*, Sol Yayınlar, 1978
-*Bir Adım İleri İki Adım Geri*, Sol Yayınlar, 1976
-*Devlet ve İhtilal*, Bilim ve Sosyalizm Yayınları 1996
-Emperyalizm, Sol Yayınları, 1978
-*Felsefe Defterleri*, Sosyal Yayınları, 1976

-Marxizm *ve Revizyonizm*, Günce Yayınları, 1975
-Proleter *Devrim ve Dönek Kautsky*, Başak Yayın. 1. Baskı
-Ulusal *Sorun ve Ulusal Kurtuluş Savaşları*, Sol Yayınlar, 1. Baskı
-Ulusların *Kendi Kaderlerini Tayin Hakkı*, Sol Yayınlar
-Nisan *Tezleri ve Ekim Devrimi*, Sol Yayınlar, 1979
-Ne *Yapmalı*, Başak Yayınları, 1990
-İki *Taktik*, Sol yayınlar, 1977
-Materyalizm *ve Ampriyo Kritisizm*, Sol yayınları, 1976

Lenin, V.I. & Stalin, J. *Orgütlenme Uzerine*, Inter Yayıncılık, 1989

Liebman, M. *Lenin Döneminde Leninizmin İktidar Yılları*, Belge Yayınları 1992

Luxembug, R. *Siyasal Yazılar*, Verso, 1989
-Sermayenin *Birikimi*

Mandel, E. *Marx'ın İktisadi Düşüncesinin Oluşumu*, Köz Yayınları, 1978

-Leninist *Örgüt teorisi*, Köz yayınları
-Marxist *Ekonomi Elkitabı*
-Marxizme *Giriş*, Köz Yayınları, 1977

Mardin, Ş. *İdeoloji*, Toplu Eserler 3, İletişim, 1992

Marighella,C. *Şehir Gerillası El Kitabı*, Işık Yayınlar 2. Baskı 1992

Marx, K. *Ekonomi Politiğin Eleştirisine Katkı*, Sol yayınları
-Ücretli *Emek ve Sermaye*, Sol yayınlar
-Louis *Bonaparte'ın 18. Brumaire'i*, Sol Yayınları 1. Baskı
-Fransa'da *Sınıf Savaşımları*, Sol yayınlar, 1988
-1844 *Felsefe Yazıları*, Payel yayınları, 1968
-Alman *İdeolojisi*, Sosyal yayınlar, 1968
-Ekonomi *Politiğin Eleştirisine Katkı*, Sol Yayınları, 1976
-Gothe *Programının Eleştirisi*, Sol Yayınları 3. Baskı
-*Gothe ve Erfurt Programlarının Eleştirisi*, Sol Yayınlar, 1989
-Grundrisse, Birikim Yayınları, 1979
-Kapital Cilt I, II, Sol Yayınları 2. Baskı

Marx, K. & Engels, F. *Komunist Manifesto*, Bilim ve Sosyalizm Yayınları, 1976

Maya Yay. *Komünistler Ne Için, Nasıl Mücadele Etmeli?* Maya yayınları, 1996

McNeil, W.H. *Dünya Tarihi*, Varlık Yayınları 1989

Nikitin, P. *Ekonomi Politik*, Sol Yayınları, 1978

Özbak, M. *İnsan ve Irk*, Remzi Kitabevi, 1979

Peterson, P. *Demokratik Merkeziyetçilik Üzerine*, Eleştiri Yayınları

Politzer, G. *Felsefenin Temel İlkeleri,* Sosyal Yayınlar, 1974
Reichenbach, H. *Bilimsel Felsefenin Doğuşu*, Remzi Yayınevi, 1981
Rousseau, J.J. *Emil,* Türkiye Basımevi, 1966
Russel, B. *Batı Felsefesi Tarihi*, Say Kitap Pazarlama, 1983, 3. Baskı
Sarıca, M. *Siyasal Düşünce Tarihi*, 1973
Sartre, J.P. & Moller, C. *Tabiatüstünün Bilinmemesi*, Remzi Kitabevi, 1969
Selik, M. *İktisadi Doktrinler Tarihi*, Gerçek Yayınlar 1973
Serge, V. *Bir Devrimcinin Anıları*, Pencere Yayınları, 1978
Smith, A.D. *Milli Kimlik*, İletişim Yayınları, 1986
Soybaşlı, K. *Siyaset Biliminde Temel Yaklaşımlar*, Birey ve Toplum Yayınları, 1985
Suny, R.G. *Bakü Komünü: Rus Devriminde Sınıf ve Ulusallık* Belge Yay. 1990
Şahin, M. *Devlet, Demokrasi, Demokrasizlik*, (Yayınlanmamış bir Çalışma) 1991
Şenel, A. *Siyasal Düşünceler Tarihi*, Bilim ve Sanat, 1995
Talas, C. *Ekonomik Sistemler Dayandıkları Düşünceler*, 1969
Thompson, E.P. *Teorinin Sefaleti,* Alan Yayıncılık, 1994
Troçki, L. *Faşizme Karşı Mücadele*, Köz Yayınları, 1977
-İhanete *Uğrayan Devrim*, Köz Yayınları, 1980
-Marxizm *Savunmaları*, Kardelen Yayınları
-*Edebiyat ve Devrim*, Kabalcı Yayınevi, 1989
Üstünel, B. *Ekonominin Temelleri,* Doğan Yayınevi, 1972
Weber, A. *Felsefe Tarihi*, Sosyal Yayınlar, 4. Baskı 1991
Wienen, N. *Sibernetik*, Say Yayın, 1982
Yaşa, M. *Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ekonomisi 1923–1978,* Akbank Kültür Yayını, 1980
Yenice, M. *Devrimci Marxizmde 'Geçiş Programı' Anlayışı*, Eleştiri Yayınları, 1. Baskı 1980
Yerasimos, S. *Azgelişmişlik Sürecinde Türkiye, Bizanstan 1971'e,* 1980
Sosyalizm ve Toplumsal Mücadeleler Ansiklopedisi, İletişim yayınları
Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi, İletişim yayınları
Tanzimattan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi, İletişim yayınları.

Netice itibariyle materyalizm, teori-pratik, bilinç-varlık, özne-nesneyi bir bütünün iki yönü olarak ele almaz, birbirinden kopuk olarak ele alır ve pozitivizmle kaynaşır.

Komünizm için, tüm duyum ya da algı, somut insanla faaliyeti arasındaki diyalektik etkileşimdir. Nesne, somut insan faaliyetiyle üretim ve tüketim araçlarına dönüşerek biçim değiştirir. Bundandır ki üretim güçleri ile üretim ilişkileri arasındaki çelişkide eğer bir belirleyici aranacaksa bu, üretim ilişkileridir. Üretim ilişkileri; toplumsal sınıflar arasındaki egemenlik ilişkileridir...

Komünizm, tarihsel-toplumsal gelişmelerin ve mücadelelerin oluşumunu doğal bilimsel gelişme yasası ya da nesnel genel ekonomik gelişme yasası olarak değil, "sınıf mücadelesi tarihin itici gücüdür" ilkesi ile açıklar. Sınıf mücadelesi bir siyasi mücadele olduğundan dolayı tarihin itici gücüdür.

ISBN 975-01236-0-3
9 789750 123603

Fiyatı: 9 YTL